GEORGE TIMCU ♦

O RĂZBUNARE TIRZI
EGEORGE TIMCU
O RĂZBUNARE TiRZIE
— roman —

Din amintirile lui Alec Armașu
Editura Junimea
198
8PROLOG

Coborîse iar toamna blîndă peste Bucureștiul atît de drag lui Alee Armașu. Anotimpul cînd marele oraș i se părea mai frumos ca niciodată. Arșița lui august se mai domolea și vremea devenea numai bună pentru plimbări lungi prin parcurile capitalei și, mai ales, prin pădurile ce mai supravietuiscră nu departe de ultimele case ale periferiilor orașului Uneori mergea cu bătrîna lui mașină pînă la marginea cîte unui pilc de copaci — tot ce mai rămăsese din falnicul codru de altădată — și, după ce îl lăsa pe Lord să sară din automobil și să se afunde în pădure, se întindea pe iarbă cu fața spre cer. Atunci își amintea cîte un crîmpei din viața lui aventuroasă. Era liniște și tihnă, nu-1 deranja nimeni. Doar din cînd în cînd Lord revenea pentru cîteva clipe, ca pentru a se asigura că stăpînul său era acolo unde îl lăsase. Acum, cînd era liber, ca orice pensionar, trăia din merindea sa de amintiri. Era în continuare un om singur, însoțit doar de imaginile trecutului și de... Lord.

Alteori ieșea la o grădină de vară cu un prieten, ca, de pildă, în seara în care a început să istorisească povestea care urmează.

Poate că nu s-ar fi lăsat ispitit să relateze această întîmplare dramatică, pentru că de obicei refuza să vorbească de lucruri legate de lunga sa carieră. I se părea o lipsă de modestie să spună el însuși cum reușise să rezolve cazuri atît de dificile, cum fusese acesta despre care își amintise acum. Și mai era ceva : orice anchetă polițistă însemna — după părerea lui — o vînătoare... de oameni, pentru că, în fond, trebuia să prindă un om care apoi urma să fie pedepsit. Ce putea fi atunci vesel, sportiv, în cursa aceasta nu o dată nebunească ? Dar tot el se întreba : oare cel urmărit mai putea fi considerat om din moment ce luase viața unui semen al său, deci tot un om ?

Numai că în seara aceea se simțea așa de bine în grădina de vară la umbra calmă a copacilor din jur, încît nu putu rezista ispitei de a povesti prietenului său întîmplarea care urmează. înainte de a începe, constată în sinea lui, cu o oarecare, poate amară, ironie : bătrînii, cînd se simt bine, au o singură plăcere — voluptatea de a-și povesti viața. Și a povesti înseamnă a retrăi. Ceea ce, la urma urmei, poate fi și un fel iluzoriu de a mai lua lucrurile de la capăt, deci chiar viața.

Lord se ascunsese sub masă, tăcut ca de obicei, cu discreția care îl caracteriza. Cu toată statura lui uriașă care impunea tuturor, nu se mai vedea deloc de la mesele de alături. Stătea cuminte, calm, liniștit, știind că stăpînul era alături. Totul părea, deci,
în regulă. Căscă prelung, lăsîndu-și vîrful limbii să i se strecoare printre dinții puternici. Clienții obișnuiți ai grădinii de vară a celebrului restaurant „artistic^ — cum îi spunea cu ciudă un inginer — îl ocoleau cu grijă pe Lord. Ținuta lui demnă de dog danez sau german ținea la respect pe toată lumea.

— Măcar ăsta să impună aici, gîndi Alee. Printre atîtea javre și corcituri, e binevenit un cîine de rasă. Parcă mai purifică aerul.

De fapt, ce spusese se voia o replică. O dăduse celuilalt cu care era la masă : un tip înalt, slab, cu o figură ascetică, de călugăr benedictin. E drept că paharul de vodcă din fața sa spunea cu totul altceva, mult mai laic și epicurian. îl privi pe Armașu leneș, parcă neglijent, ca și cum Alee n-ar fi fost acolo, sau ar fi fost, dar acum nu mai era, plecase undeva. în ochi i se citea ușor o supărare jucată pentru tot ce exista în jurul său.

Era felul lui de a se „da mare“, cum observase cu ironie mai demult Armașu. De fapt era un copil uriaș cu o minte nu cu mult mai evoluată ca a lui Lord. Acum fusese puțin rău. De fapt, amicul său nu era prost deloc. Poate mai curînd un mare leneș, unul dintre acei leneși cu carte multă care nu reușesc să facă mare lucru în viață. Un tip care se consumă oral, la o masă de restaurant cu prietenii. De pe urma lui rămîn

anecdote sau cîte o replică de duh, de pe urma cărora intră într-un fel de legendă.

— De, numai că Lord are o calitate în plus față de tine, îl necăji totuși Alee. Nu bea vodcă și, pe deasupra, el nu se plictisește niciodată, ceea ce țic ți se întîmplă foarte des și atunci faci prostii p

ecare apoi le regreți. într-adevăr, Lord privea cil multă curiozitate pe fiecare client care intra sau ieșea, trecînd pe lingă masa sub care sta el ascuns. E un fel de a spune ascuns : cu spinarea lui care ajungea la nivelul mesei — atunci cind se decidea să se ridice în picioare — Lord cu greu ar fi putut trece neobservat undeva. Iar cind își ridica majes- tuos capul său cu dungi ca de tigru, toți din jur tresăreau. Cei care nu-1 știau, se speriau de înfățișarea lui de fiară sălbatică, chiar și prietenii stă- pînului său îi spuneau lui Alee că îi apucă o senzație de frig, numai cînd îl văd, deși știau că Lord este blînd, cuminte și la locul lui, incapabil de un act de violență. Nici măcar nu-1 auziseră vreodată lătrînd. Răbdător și calm, îți venea, dacă ai fi avut curajul, să-1 mîngîi. Doar că Lord nu se „preta“ la asemenea frivolități. Dacă puneai mîna pe ol, te privea cu superioritate cîteva clipe, iar apoi își întorcea capul în altă parte, parcă ar fi spus condescendent :

— Dom’le, cu mine nu țin giugiulelile de felul ăsta ! încearcă la căței. Ori îmi ești prieten, ori nu. Cunoștințe de ocazie nu accept sub nici o formă. Le suport doar pentru că sînt prietenii stăpînului, altfel aș reacționa... știu eu cum, că v-aș lecui pe veci să mai puneți mîna pe mine. N-am ce face. Dar dacă ar fi după mine... v-aș alege după miros, pentru că e singurul simț care nu te înșală. Mulți îl cutreieră și acasă și aici la circiumă, dar puțini îi sînt prieteni cu adevărat. Dar mai ales aici, ce să spun, unde toți se pupă în bot, dar se mușcă unul pe altul pe ascuns mai rău ca noi, cîinii, eu n-aș veni deloc. De altfel, nici nu mă simt bine între atîtea jigodii, canișii și techcli, nici măcar d erasă curată. Știu, da, recunosc că suit un aristocrat, dar am vederi democratice. Sînt pentru egalitate, dar nu pentru căței, vorba fabulei ăleia pe care o spune mereu nepotul stăpînului meu cînd vin musafirii și cu care dorește să intre la teatru. Da, pro- babil o să intre, ca spectator, că altfel, nu prea cred, după cum recită fabula. Pentru că se vede clar că nu ne înțelege psihologia noastră canină.

Nu, acuma glumesc. Eu de fapt doresc sincer ca toți cîinii să ducă o viață nu de cîine, ci de om. Acuma, întrebarea e : care om ? Că sînt oameni șj oameni. Și fiecare o duce în felul său, după cum poate, unii mai ca noi, cîinii, alții mai ca oamenii.

Alee Armașu își privi cîinele. Lord îi răspunse, lipindu-se de el : din solidaritate. Simțea că nu toți cei din jurul său îl iubesc pe stăpînul său. Ba, mai mult decît atît, instinctul lui de fostă fiară îi spunea că îl dușmănesc destui. Tocmai de aceea trebuia să-1 apere ca nu cumva să i se întîmple ceva. Mai ales — simțea el — stăpînul său nu mai era nici tînăr și nici prea puternic. Ei, puternic, în sensul pe care îl dau cîinii acestui cuvînt, nu fusese niciodată : slăbuț, mic, uscat, nu inspira nici o încredere dacă ar fi fost vorba de o încăierare serioasă, așa, ca între cîini. Pentru că și el trăise printre cîini, de, asta îi fusese meseria. Iar unii chiar îl mușcau, iar stăpînul său nu prea știa să se apere întotdeauna. în chestia asta îi era net superior. Cînd era vorba de așa ceva, el, Lord, altfel pașnic, își amintea subit că poate fi și violent, ca strămoșii săi din vechime despre care îi citise stăpînul său într-o seară dintr-o carte despre cîini. Știa că are o descendență „nobilă“, începînd cu anticul Tiger dog, recunoscut pe basoreliefurile vechiului

Egipt și ale Romei antice, dar de fapt știa că originea iui se trage și mai de mult, de la moloșii asirieni. Ce mai, încă puțin și se apropia de mitologie. îi făcea plăcere să-și amintească asta, mai ales că și stăpînul său nu uita niciodată să spună rarilor săi vizitatori că el, Lord, are strămoși consemnați în Cynographia Britanica de pe la 1803 și că despre aceștia vorbise într-o carte a sa însuși marele naturalist francez Buffon. Ce, te joci ! Și el știa că stăpînul său este foarte documentat în materie. Era citit, nu glumă. Avea el, e drept, și păcatele lui, ca orice om, de altfel. Adeseori îl și dezaproba tăcut, privindu-1 dojenitor, pentru micile lui naivități, inadmisibile la anii pe care îi avea. Că doar erau cam de aceeași vîrstă. El vreo opt și ceva, stăpînul șaizeci și ceva. Se știe doar că șapte ani la oameni înseamnă cam unul la cîini.

Armașu își examina cu atenție cîinele. Ăsta mă judecă acuma 1 Prea mă privește insistent, parcă m-ar dojeni. Eu știu ce gîndește el, dacă gîndește : că am fost un bleg, că nu „am luat măsuri“ ca să mă apăr, că nu am ieșit în arenă, să mă bat. El își închipuie că între oameni e ca între cîini : mă ataci prin față, mă apăr, luptăm, și care e mai tare biruie. Ei nu, între noi, lucrurile decurg altfel, cu totul altfel, mult mai complicat. Te mușcă unul pe negîn- dite, aparent fără nici un motiv, deci cînd nici nu te

aștepți, și nu prin față, ci prin părțile dorsale. Iar nu o dată mușcătura este otrăvită. Chiar printre cîini există o loialitate. Se pare că oamenii au cam pierdut-o odată cu civilizația. Loialitatea. Ah, acru mai sînt ! Dar ce știu ei, cîinii ? La ei e mult mai simplu, dar parcă mai cavaleresc. Deși, mai știi ?

— Ce mă judeci așa ? Știu. Sînt un mizantrop.

Da, sigur, nu iubesc prea tare oamenii. Prefer clinii. Ei, nu, să n-o luăm nici așa. îi iubesc și pe oameni. Doar că mai diferențiat. Pe unii foarte tare, pe alții mai puțin. N-am nici o vină. Dacă unii se poartă cum se poartă ? Ce știi tu, mă, cîine ? între voi măcar se știe cine e mai puternic. Prin luptă se află pînă la urmă care e liderul. La noi o mai greu, mai complicat. Nu întotdeauna cîștigă cel mai puternic. Poate că uneori izbîndește cel mai șiret, mai viclean. Iar sînt rău... Poate că și oamenii pot avea uneori o loialitate mai... canină.

Lunganul din fața sa îl examina amuzat. Poate că înțelese conversației lui- Armașu cu clinele, poate nu, în orice caz i se părea că prea vorbiseră mult. Se hotărî să intervină :

— Ia mai lasă dracului javra și stai de vorbă și cu. mine.

Lord îi înțelese ostilitatea și îl mîrîi dușmănos, privindu-1 cu un aer care anunța o posibilă sfî- șiere a lunganului.

— Ho, gata ! Bîrfesc și eu ca oamenii, îl liniști el, temîndu-se de o reacție mai dură a cîinelui.

Lord se liniști. Argumentul era convingător. Știa el. Eh, oamenilor ăstora le place să bîrfească, ceea ce la noi, cîinii nu se obișnuiește. Iar cînd au de împărțit și un os, să te ferească dumnezeul... clinilor.

— Alee, eu te-am chemat aici să-mi povestești treaba aia de care mi-ai spus că a fost cea mai chinuită anchetă a ta din tinerețe. Or, văd că în loc să stai de vorbă cu mine, tu faci conversație cu... — îi venea să spună cu javra asta — numai că observase privirea lui Lord și înțelese că nu
e cazul să-1 mai jignească o dată. Cine știe ce se putea întîmpla...

— Bine, bine. O să povestesc. Nu știu dacă o să termin în seara asta. E o poveste mai lungă. Poate o vom continua altădată. Că doar avem destul timp înaintea noastră. Sper.

Lunganul îl privi cu scepticism. Nu spusese nimic. Dar gindi. Ce ți-e și cu Alee Armașu ăsta ! 11 știa de atiția ani. in tinerețe arăta ca o sfriji- tură, inexpresiv, ncinteresant, șters. Dacă îl vedeai, nu dădeai doi bani pe el. Pînă nu deschidea gura. Atunci abia îți dădeai seama ce om extraordinar era. Dar vorbea doar cu cei apropiați. Altfel era tăcut ca o ușă de biserică.

Acum, însă, la maturitate... Părul albit, fața brăzdată de riduri severe, îi schimbaseră înfățișarea. Aerul său de senior cam sărăcit îl intrigase întotdeauna, la fel ca și astăzi cînd apăruse în ilustra circiumă cu Lord ținut strîns în lesă. Nu pentru că animalul ar fi fost agresiv. însă uriașul cîine speria prin simpla lui prezență. Trecătorii se fereau de el, dar știindu-1 ținut strîns, se mai linișteau, privindu-1 cu o curiozitate neascunsă.

La ora șapte fix apărea în grădina de vară cu Lord lipit de el, la picior, cum zicea el. Acesta n-ar fi făcut un pas alături de stăpîn.

Alee era îmbrăcat ca de obicei, acum de cînd... nu mai era în exercițiul funcțiunii... în blugi și cu un pulover gri-petrol, elegant, prea elegant pentru niște blugi, după gustul lui. Fața uscată, ochii reci, de examinator, sever, ținuta dreaptă, mersul decis parcă s-ar fi îndreptat spre o țintă precisă, toate acestea luate împreună impuneau, ținînd la distanță pe orice interlocutor nepoftit.

Deși destul de scund, felul său de a-și ține capul drept, parcă ușor ridicat în sus, dădea impresia că e mai înalt decît era în realitate. Pășea demn, ținînd dogul danez lingă el și trecea seniorial printre mese. Toată lumea întorcea capul după el. E greu de spus dacă cei din jur îl priveau admirativ pe el sau pe cîinele lui. Problema asta și-o punea și el adesea. Probabil, fără cîine, nu s-ar uita nimeni la mine, gîndea el uneori. 11 gelozea puțin pe Lord. Dar tot el își spunea : în fond lui îi datorez atenția celor din jur. Altfel nu s-ar uita nimeni la mine ...Prin ce pot eu de fapt atrage atenția ?

Lunganul sceptic îl examina în continuare ironic.

— Poate, totuși, te decizi să-mi istorisești cum s-a întîmplat toată povestea aceea ciudată, pe care o tot amîni de atîta vreme.

Alee îl privi întîi pe cel din fața lui ; apoi se întoarse spre Lord, dînd impresia că i-ar fi cerut încuviințarea. Lord consimți în felul său. Se lipi de el, parcă pentru a-1 sprijini. Și Alee începu...

* ♦ •

De prisos să vă mai spun că și autorul acestor pagini era de față. Altfel cum ar fi putut să scrie ceea ce a povestit Alee Armașu ? Oricît de omniprezent ar fi un scriitor, totuși nu poate relata ceva ce nu știe. Or, pentru a ști, trebuie să fie prezent dacă nu atunci eînd s-au derulat faptele, măcar la istorisirea lor tîrzie. Altfel de unde ar putea el afla ceva dacă nu a văzut sau măcar nu a auzit ?

Numai că autorul trebuie să fie o prezență discretă pentru a nu deranja nici desfășurarea lucru
rilor, nici pe povestitorul lor. Așa stînd lucrurile, imaginați-vă că eram și eu acolo. Unde ? Cind ? Se va vedea mai departe despre ce e vorba.

Am preferat să stau în umbră și să consemnez asemenea unui cronicar conștiincios tot ce am auzit. Nici măcar n-am pus vreo întrebare, deși nedumeriri am avut destule pe parcursul povestirii. Ar fi fost păcat să-1 întrerup pe Alee Armașu. Mi-am păstrat pentru sfîrșit nelămuririle. Oricum, știam că vor urma niște explicații cînd istoria se va termina. Le voi reproduce și ou pentru liniștea cititorului, ca să nu-i rămînă nimic nelămurit.

Ceea ce, o să vedeți, se va și întîmpla. Pină atunci, răbdare și multă atenție. Eu, care deja știu finalul, sînt curios să aflu cînd o să începeți să vă dați seama cum au stat de fapt lucrurile în această poveste înșelătoare

.Capitolul I

într-un orășel de provincie toți oamenii se cunosc între ei, fiecare locuitor știind totul despre semenii săi pînă la cele mai intime lucruri, și încă ceva pe deasupra. Acest ceva poate însemna o părere nefondată pe nimic, o simplă presupunere, ba chiar o bănuială, uneori foarte gravă care poate năpăstui pe un biet om nevinovat, ducîndu-1 aproape pînă la disperare, cînd poate comite un act necugetat. Și atunci se cere făcut tot ce este omenește posibil pentru a demonstra cît mai grabnic cu putință că bănuiala cu pricina este neîntemeiată și omul este nevinovat. Deci trebuie salvat cu prețul oricărui efort.

Recunosc cinstit că am pornit cu aceste gînduri bune la dezlegarea încurcatei afaceri pe care încep să ți-o povestesc acum. Deși încă tînăr în meserie și ca ani, desigur, naivul de mine îmi închipuiam că cunosc destul de bine firea omenească și, cu deo-sebire, pe cea a provincialului din măruntele noastre orășele situate departe de capitală. Mai mult decît atît, mă credeam capabil să-i surprind pînă și cele mai ascunse cute ale sufletului său de locuitor al micii urbe unde fusesem transferat de curînd, cu meandrele sale adesea imprevizibile. Pînă atunc
ilucrasem timp de un an de zile intr-un orășel cam la fel ca acesta.

Și ca o supremă vanitate a tînărului ce eram, îmi propusesem s-o și descriu... da, da, să scriu despre firea provincialului. Pentru că trebuie să-ți mărturisesc că încă de pe vremea aceea datează primele mele însemnări cuprinse în caietele acelea albastre pe care ți le-am arătat de cîteva ori și pe care am să le folosesc cîndva ca să-mi scriu memoriile, dacă am s-o fac vreodată... Scrisul e la fel de primejdios la bătrînețe ca și o dragoste pentru o femeie foarte tînără, cînd știi că aștepți ultimul tren. Dacă nu cumva a trecut deja... cu cîțiva ani buni înainte.

Dar să nu divagăm. Cum îți spuneam, îmi imaginam că deja aflasem totul despre noii mei con- citadini, în așa fel că n-avea cum să mă ia niciunul prin surprindere. Știam la ce să mă aștept de la fiecare din ci. îi studiasem cu atenție și mă amuzam să le observ obiceiurile, ticurile chiar, micile prejudecăți, simpatiile și antipatiile, preocupările, micile lor pasiuni, calitățile și defectele, modul de a reacționa la diverși stimuli. Cu deosebire îmi studiam vecinii, pentru că aveam ocazia să-i cunosc mai bine, chiar să stau de vorbă cu ei. Le știam și eu micile secrete... publice, pentru că într-o comunitate restrînsă pînă și cel mai tainic lucru se află într-o bună zi.

Dar cea mai importantă sursă de noutăți rămî- nea colegul meu Mihai Zărnescu. El lucra aici de cîțiva ani și nimic din ce se întîmpla în oraș nu îi era străin. Avea o pasiune specială pentru veștile proaspete și o curiozitate veșnic trează. De fapt, sursa lui cea mai importantă erau gazdele sale
—familia Muntcanu, unde ocupa o cameră cu chirie, care îi furnizau zilnic ultimele noutăți din tîrg. Nimic nu le scăpa acestora din tot ce se întîmpla în jurul lor, în special pe strada unde locuiau. Soții Munteanu — moș Costache și tanti Agripina, cum le spunea prietenul meu Mihai Zărnescu — erau un fel de buletin permanent de știri pentru el și deci, indirect, și pentru mine. Mereu îmi povestea despre ei. Ajunsesem să-i cunosc foarte bine chiar înainte de a-i fi văzut la față. Pînă la urmă bineînțeles că i-am cunoscut și eu într-o zi cînd m-a invitat Zărnescu să-i fac o vizită. Și trebuie să recu-

nosc că bătrînii m-au cucerit și pe mine imediat. M-au primit cu o ospitalitate cum numai în Transilvania poți găsi. De altfel știau deja cine sînt și vizita mea le fusese anunțată din timp de prietenul meu. Așa că m-au întîmpinat de parcă mă cunoșteau de o viață. M-am simțit foarte bine la ei, eu care mergeam rar în vizită la careva.

Poate că ar trebui să ți-i descriu puțin. Moș Costache avea cam la șaizeci și cinci de ani, scund, bine clădit, cu mîini de om muncit. Avea o față jovială, de om care abia așteaptă să se vadă cu cineva pentru a-i povesti cîte o istorie nostimă. Lăsa impresia, de cum te vedea, că pe tine și pe nimeni altul nu aștepta ca să-și deșarte sacul cu noutăți. Ce mi-a plăcut la el, din prima clipă, era felul său deschis de a te privi în ochi ca și cum ți-ar fi spus „Uite, în dumneata am toată încrederea, așa că pot să-ți spun orice !“

Tanti Agripina, soția lui, era o femeie mică, slăbuță, care la prima vedere te făcea să crezi că are parcă nevoie mereu de cineva s-o apere. Impresie înșelătoare însă. Ea era de fapt o femeie mult
mai puternică dccît părea. Avea o personalitate bine disimulată sub aspectul ei fragil. Iar în ceea ce privește curiozitatea pentru tot ceea ce se întîm- pla în jurul ei, era cel puțin egala soțului său. Formau un cuplu fermecător de bătrîni tîrgoveți care deși proveneau de la țară, se acomodaseră perfect cu mentalitatea orășeanului autentic, chiar dacă în comportamentul lor mai răzbăteau „note“ rurale, care însă nu supărau. Aveau oamenii aceștia o bucurie aproape copilărească atunci cînd mai aflau cîte ceva nou, iar plăcerea lor de a comenta noutatea era de nedescris. Adesea îl făceau părtaș și pe colegul meu Mihai, cu sau fără voia lui, la lungile lor discuții în care întorceau pe o față și pe alta vestea proaspăt auzită. Așa era el la curent cu toate bîrfele pe care apoi mi le comunica și mie : cine cu cine s-a căsătorit sau a divorțat, cine a mai făcut o prostie, cine l-a înjunat pe cine — uneori se întîm- pla și mai rău — ce se spune despre cutare, ce fel de om este nu știu care și așa mai departe. Aveau gazdele lui — și ea și el — o frenezie a comentariului pînă și asupra celui mai mărunt fapt, care uneori de-a dreptul mă înspăimînta. Moș Costache cu deosebire era de nestăpînit. O depășea pînă și pe nevastă-sa — tanti Agripina — care nici ea nu era de colo. Cînd se apucau ei doi să foarfece pe cineva, nimic nu mai rămînea din el, își aduceau aminte de toate păcatele omului, de cînd era încă un biet copil care făcea și el, la fel ca alții, mici pozne. Aveau amîndoi o memorie fabuloasă a isprăvilor celorlalți. Dacă aveai nevoie de vreo informație despre cineva din oraș, te puteai adresa cu încredere soților Munteanu, care erau — cum am spune noi astăzi — o adevărată bancă de date. Pro-
babil că bîrfa era marca pasiune a vieții lor. Altfel, oameni de treabă, la locul lor, buni gospodari, harnici și strîngători. El, Costache, fusese electrician, iar tanti Agripina nu avusese niciodată serviciu. Ea ținuse pe umerii săi aparent fragili toată gospodăria. Cei doi copii pe caro ii avuseseră — un băiat și o fată, aveau meserii bune și erau așezați fiecare la casa lui, căsătoriți deja de destulă vreme și cu copii mari.

Bătrînii aveau însă preferințele lor, nu bîrfeau așa, pe fitecine. Trebuia să meriți prin ceva atenția lor, adică să fi făcut vreo ispravă de care să vuiască tot tîrgul, începînd cu, de pildă, un chef cu lăutari la una din crîșmele urbei, vreun scandal, pînă la o fugă spectaculoasă de acasă a unei soții sau soț chiar. Că se întîmplau și din astea. Ei, atuncea da, Costache și Agripina te considerau demn de preocupările lor. Altfel, dacă îți vedeai de treabă, nu comiteai nici cel mai mic fapt care să atragă atenția, riscai ca nici măcar să nu-ți pomenească vreodată numele în conversația lor. Ba aș spune că nutreau un secret dispreț pentru oamenii prea de treabă, care nu se „remarcau^ prin nimic. Un asemenea om în ochii lor era un nimeni pe care nu merita să-ți cheltuiești vorbele.

Tocmai de aceea calul lor de bătaie era un vecin pe nume Ion Cristea, autorul unor isprăvi care de ani de zile făceau deliciul urbei. Adevărul e că și pe mine mă interesa tipul. Să încerc să ți-1 descriu așa cum mi l-a prezentat și mic moș Costache în seara cînd am fost invitat de colegul meu, care voia neapărat să-i cunosc gazdele : un ins zdravăn, încă verde la șaizeci de ani, cu un chip de bărbat care nu vrea să îmbătrînească. Avea mereu o privire
surîzătoare parcă ar fi spus : „Ei și ce dacă mai fac cite una ? Viața n-ar avea nici un haz dacă nu o iei cîteodată puțin razna." Și, cc-i drept e drept, el o cam lua și nu cîteodată, ci destul de des. Fusese în tinerețe mecanic de întreținere, dar renunțase la meseria asta pentru altceva mult mai rentabil. Confecționa tot felul de fleacuri : nasturi, brățări, coliere, broșe, inele, cercei, medalioane, ace de păr, din cele mai diverse materiale : lemn, fier, bronz, aramă, os, pe care le desfăcea pe la tîrgu- rile provinciale din ținut. Era deci un fel de liber profesionist cu legitimație în regulă, desigur.

Nu la toată lumea plăceau „bijuteriile" lui, dar am aflat de la gazdele lui Mihai care știau ca de obicei totul, că acestea aveau totuși mare căutare și că Ion Cristea scotea bani frumoși cu vînzarea produselor lui. întrebarea pe care și-o puneau ei era însă, ce făcea cu banii ? Și tot ei răspundeau : îi toacă cu femeile. La cei aproape șaizeci de ani ai săi, Ion Cristea era un amorez infatigabil. Divorțase de mulți ani și de atunci avusese — ziceau tot ei — zeci de legături. La nedumerirea prietenului meu cum e posibil într-un mic orășel ca un singur om să aibă atîtea aventuri amoroase fără să iasă într-o zi scandal, moș Costache zîmbea hîtru :

— Le aduce din import.

Observând că interlocutorul nu înțelege, continua : — Păi în peregrinările lui prin orașele dimprejur mai agață cîte una, o aduce acasă, o ține vreo două săptămîni, uneori chiar o lună. Apoi îi face vînt și cînd se întoarce de la un nou drum cu negoțul lui, aduce alta. După un timp o schimbă și pe aceea. Și așa mai departe. Te fiecare o ține cam atît timp cit îi trebuie ca să-și confecționeze o
raniță de „bijuterii". Cînd pornește la drum, îi spune și femeii să plece. Pentru că el știe că la întoarcere va aduce alta proaspătă. Deci cealaltă trebuie automat să plece. Era un fel de regulă a jocului la care fiecare trebuia să se supună.

— Și ce fel de femei sînt astea care acceptă să vină la el doar așa provizoriu ? Apoi e un om bă- trîn, totuși, întrebă Mihai.

Moș Costache rîdea cu poftă la întrebarea lui de tinerel naiv.

— Să fii dumneata sănătos ! Să vezi ce tinere și frumoase sînt unele !

Zărnescu tot nu înțelegea :

— Păi da, nu te uita la el că bate pe șaizeci. Nu vezi ce bine se ține. Și ce-i al lui e-al lui : e un bărbat tare arătos.

Da, era adevărat. Zicea lumea că rareori se văzuse un bărbat așa de falnic la vîrsta aceasta. Cînd îl vedeau oamenii pe Ion Cristea, era imposibil să nu întoarcă privirea după el. înalt, cu mers drept, cu fruntea puțin ridicată în sus, cu zîmbetul acela de care mi se vorbise de atîtea ori, impunea imediat respect și admirație. Dar Mihai tot nu pricepeți pe deplin cum venea povestea aceea cu femeile. Moș Costache văzînd nedumerirea lui Zărnescu, continua :

— La fiecare din femeile astea îi face cadouri zdravene, o plimbă prin restaurantele din stațiuni, iar la despărțire îi dăruiește cîte o bijuterie adevărată, nu din acelea pe care le face el, așa ca să-1 țină minte. Asta-i boala lui. Să nu fie uitat. Și femeile, mata ești tînăr, nu știi încă asta, trag tare la aur și pietre sclipitoare.

Moș Costache Munteanu i-a povestit într-o zi cu mult haz lui Mihai Zărnescu una din vizitele pe care i le făcuse Ion Cristea. încerc să-ți reproduc discuția care a avut atunci loc, așa cum mi-a relatat-o colegul și prietenul meu. Fac precizarea că soții Munteanu erau în cele mai bune relații cu vecinul lor Cristea, așa cum parcă ți-am și spus. Adesea îl invitau la masă. Era de fapt un pretext masa, deși nu se glumea nici cu asta. Ce urma după aceea interesa de fapt. Adică șueta, cum zicem azi noi, bucureștenii, pentru că ardelenii îi spun cu totul altfel, mult mai frumos : „a sta de povești“. Aceasta poate însemna orice, pornind de la cea mai recentă întîmplare petrecută în oraș și pînă la amintirile din război, care era încă proaspăt în memoria tuturor, în special a bărbaților care fuseseră pe front. Or, Costache și Cristea, care ajunseseră pînă în Cehoslovacia, aveau ce-și povesti. La un păhăruț de „vinars“, țuica de prune în terminologia locală, îți poți aduce ușor aminte de toată viața prin care ai trecut. Iar Ion știa să povestească frumos, captivant chiar. îl bîrfeau ei, soții Munteanu, dar pe semne că, cu toate păcatele lui, omul le plăcea. S-au întins la vorbă și Moș Costache a scos ca de obicei o sticlă de vinars, din cel galben, vechi de vreo patru ani, ținut în butoi de dud ca să-i dea gust. Ardea de curiozitate să-1 chestioneze pe Cristea ca să afle ce aventuri mai avusese. N-a făcut-o însă imediat. A lăsat să se mai bea cîteva păhărele de țuică, între timp tanti Agripina adusese niște gustări. După ce atmosfera s-a mai încălzit — între timp pe masă apăruse și niște vin, — moș Costache a trecut la atac. Cu precauțiune însă. A început cu o glumă :

— Cui mai zdrobești inima, Ioane ?

Cristea nu se supării de întrebarea cam răutăcioasă a vecinului său. Acceptă jocul și răspunse zîmbind :

— Am una, Costache, icoană, nu alta. De ai vedea-o, te-ar apuca și pe dumneata năbădăile, chiar așa cum te știu eu de așezat.

— Ei, nu mai spune ! Și de ce n-o scoți în lume s-o vedem și noi, că doar nu ți-om lua-o.

— Intîi s-o îmbrac ca lumea, așa cu tot ce se cade unei femei frumoase.

— Dar ce, ai adus-o goală la tine ?

— Ei, nu chiar așa, dar cam sărăcuț îmbrăcată, că nu prea are cu ce biata de ea.

— Și acum îi faci garderobul ?

— Păi da. Cînd o pun la punct, ies cu ea în lume. Vreau să mergem săptămîna viitoare la o stațiune, aici — nu departe de noi.

Moș Costache îi făcu cu ochiul soției sale, adică „vezi, ce-ți spuneam eu ? Are una nouă !“

— Dar, ia zi, măi Ioane, de ce le schimbi așa de des ? Asta nu prea înțeleg eu.

— Păi ce, să mă schimbe ele ?

— Poate că măcar una din cele cu care ai stat o vreme, o fi voind săraca să rămînă cu tine. Poate să vă și uniți ca creștinii. Nu te supăra că-ți zic. Dar cuget și eu așa...

— Ei și dumneata acuma ! Ce crezi că eu sînt chiar atît de prost încît să nu-mi dau seama cum stau lucrurile ? Știu cîți ani am și mai știu și cîți bani am. O femeie tînără și frumoasă nu se încurcă cu un om ca mine doar din dragoste. Mai trebuie și altceva.

— Tu ești încă un bărbat verde, măi Ioane, și, de ce să n-o spun, arătos. Așa că ai putea găsi o femeie frumoasă la vreo patruzeci-patruzeci și cinci sau... care, cum să-ți zic, e încă tînără...

— ...față de mine vrei să spui, nu ?

— Da, desigur...

— Uite ce este, Costache. Eu mai am înaintea mea doar cîțiva ani de trăit. Zece, poate cincisprezece, să zicem. Vreau să-i trăiesc după pofta inimii. Dacă îmi aduc o nevastă în casă, cu forme în regulă vreau să spun, cine știe peste ce scorpie dau. Toate se poartă frumos la început, te ademenesc, pînă pun mîna pe tine, pe casa ta, pe banii tăi și apoi abia își arată adevărata față, cînd se simt stăpîne pe situația și pe... averea ta. După cîte am îndurat de la otrava aia de nevastă-mea, m-am lecuit pe vecie. Să nu mai aud de însurătoare. Pe cînd așa e cu totul altceva, pentru că eu le spun de la început la fiecare : „Măi fată, uite cum e treaba : vii, stai o vreme, ne distrăm, ne simțim bine și cînd nu ne mai place, la revedere/[1] Fără obligații și fără supărare. Ele înțeleg și acceptă condițiile. Dacă nu le convin condițiile, nu vin. Iar care vine... înseamnă că a înțeles cum merg lucrurile.

— Dar din cele care au venit, n-a fost una care să prindă drag de tine și să nu mai vrea să mai plece ? Mă gîndesc și eu că unele femei au sufletul mai gingaș... sînt mai simțitoare.

Ion se încruntă și după ce se frămîntă cîteva clipe, răspunse îngîndurat :

— Da, mi s-a întîmplat o dată sau de două ori... N-au vrut să respecte condițiile pe care le-au acceptat la început.

— Și ce ai făcut ?

— La mine în casă eu sînt singurul stăpin. Am poftit-o să-și ia tălpășița că doar nu așa nc fusese vorba.

— Dar poate că femeia te iubea și tocmai de aceea...

— Aș ! Aflase că am bani mulți. Ii plăcuse și casa, că e încăpătoare și frumoasă.

— Ei, doar n-or fi toate așa, Ioane.

— Or fi, n-or fi, dar eu sînt pățit. Așa că prefer să le dau ce vreau eu, din plăcere, ca un fel de mulțumire pentru că ne-am simțit bine. Apoi ne despărțim fără supărare. Fiecare cu drumul lui.

— Hm ! Ce să zic eu... Dar s-o duci toată viața așa parcă nu prea merge. Orice om trebuie odată și odată să se oprească la cineva. Mai ales cînd anii trec... se duc și noi mai încărunțim...

Moș Costache ezită. N-avea rost să meargă mai departe. Nu voia să-1 supere pe prietenul său.

— Știu ce vroiai să spui. Că la vîrsta mea ar fi cazul să mă astîmpăr. Ei bine, cînd n-oi mai putea, atunci... știu eu ce va trebui să fac, răspunse Ion enigmatic.

în cameră se așternuse o tăcere stingheritoare. Nimeni nu știa ce să mai spună. Costache ar fi vrut să-1 mai întrebe ceva pe Ion, dar parcă nu îndrăznea. Pînă la urmă se hotărî :

— Nu te supăra că te întreb. Dar femeile astea de care vorbeai nu au și ele ?...

Nu știa cum să continue. Dar îl scoase Ion din încurcătură :

— Știu ce vrei să mă întrebi, vecine. Dacă nu le stric casa. Dacă nu le iau de la bărbat. Aș vrea să nu uiți ce îți spun acum : cu niciodată nu mă încurc cu o femeie măritată sau, doamne ferește,
care trăiește cu unul ca și cum ar fi. Niciodată, înțelegi ? Le întreb de la început : „Măi fată, ești cumva în vorbă cu unul și ai de gînd să te măriți cu el ? Dacă da, atunci să ne vedem fiecare de drum, că cu mine de măritiș nu poate fi vorba în nici un caz.“ Și de

obicei ele îmi spun cum stau și ce gînduri au. Așa că într-un fel treaba e cinstită.

Costache nu răspundea. Aștepta continuarea. Probabil se întreba cît poate fi de „cinstită[11] o treabă ca asta. Dar nu-și rosti gîndul.

— Și dacă tot m-ai întrebat să-ți mai spun ceva. Eu nu încalc nici o lege. Nu sînt căsătorit. Și nici ele. Așa că înțelegi... nu supărăm pe nimeni.

Apoi după cîteva clipe de tăcere, adăugă :

— Iar banii mi-i cîștig cinstit. Am autorizație precum ți-am spus și altădată.

— Știu, nu se pune problema din acest punct do vedere.

— Dar din care se pune ?

Chiar. Din care ? Moș Costache nu știa ce să-i răspundă, așa că tăcu încurcat. Discuția devenea prea gravă. Se instaura iar o tăcere rece, neplăcută.

Moș Costache salvă iar situația cu o întrebare glumeață :

— Dar spune-ne și nouă. Ioane, cum le procuri, cum faci de le cucerești ? Și încă nu orice femeie. Că pe unele le-am văzut și eu. Frumușele, ce să zic. Și destul de tinere... față do...

Ion Cristea zîmbi în sfîrșit, ba chiar rîse. Atmosfera se mai destinse. Momentul delicat trecuse :

— Ei, nu am o rețetă. După cum se întîmplă. Știți că cu călătoresc mult ca să-mi vînd fleacurile alea pe care le fac. îmi place să văd lume, să cunosc oameni. Merg prin stațiuni de odihnă, unde toți oamenii au banii la ei și cumpără mai ușor. Cînd te afli în concediu, ți se pare că ești mai bogat și deschizi mai ușor punga. Și inima... Ei. nici nu vă dați seama cîte femei singure sînt la odihnă pe acolo. Le vezi cum se plimbă neînsoțite de dimineața pînă seara. Eu, care stau toată ziua în fața tarabei mele, după o zi-două deja le cunosc pe cele care sînt neînsoțite de vreun bărbat. Unele se mai opresc în dreptul meu, chiar dacă nu să cumpere, ci doar să se uite la marfă. Și atunci intru în vorbă cu ele. Din una în alta, ajungem la viață, la necazuri și la celelalte. O femeie își descarcă ușor sufletul cînd e singură, divorțată sau văduvă, poate chiar încă nemăritată. Ei și atunci le propun să mai stăm de vorbă, să ne vedem după ce închid taraba. Desigur, nu toate vor. E și normal ca unele să nu fie dispuse să se întîlnească cu un negustor de nimicuri. Sînt poate cele care au carte multă, intelectuale. Altele însă acceptă, poate la început din curiozitate, apoi...

Ion se întrerupse, parcă jenat de propriile lui mărturisiri. Se vedea că nu dorea să intre în amănunte mai intime.

Au mai vorbit după aceea de altele, au mai băut un păhărel, după care Ion Cristea a plecat, luîn- du-și la revedere cu același zîmbet fermecător pe buze.

După ce îl conduse însă la poartă, moș Costache îi zise soției sale :

— Ce dumnezeu le-o fi spunînd femeilor ălora de le cucerește ? Deși cînd e în toane bune, știi ce frumos povestește, că nu te mai saturi să-1 asculți. N-o fi avînd el multă carte, dar minte are, să știi. Păcat că azi nu era în apele lui. Dar și mie ce-mi veni să-l întreb de femei, că dacă-s măritate sau nu... Nu i-a căzut prea bine întrebarea mea.

Asemenea discuții și altele la fel îmi fuseseră relatate de Mihai Zărnescu de multe ori, încît fără a-1 cunoaște personal pe Ion Cristea, aveam deja o imagine destul de exactă asupra lui. Parcă îl știam de o viață. Și, de ce să nu recunosc, omul începuse să-rni placă, cu toate că modul său de a trăi îl dezaprobam. Fiind foarte tînăr, îmi era greu să înțeleg că la o anumită vîrstă lucrurile stau cu totul altfel de cum îmi închipuiam eu atunci. Nu aflasem încă nimic despre singurătatea anilor șai- zeci-șaptezeci, cînd cel mai trist lucru din lume este o cameră goală în care intri în fiecare seară, unde nu te așteaptă nimeni, iar tăcerea ei te îngheață prin absența unui suflet care să-ți aburească fereastra. Fie el chiar și un cîine. Tinerii nu știu ce înseamnă singurătatea, pentru că toți cei care i-au precedat se mai află în jurul lor. Și cînd în jurul tău e multă lume, nu bagi de seamă că timpul totuși trece. Așa ceva se pricepe cînd se răresc oamenii din care vii. Dar să nu fim sentimentali, că așa ceva, prietene, nu se cade într-o povestire polițistă. Irităm cititorul, grăbit să afle cît mai repede cum s-a petrecut crima care încă n-a avut loc. Or, el asta așteaptă sau atîta așteaptă și nu panseuri existențiale pe care cînd le întîlnește în carte, le sare... cu discreție. Pentru că eu știu că ceea ce povestesc acum... se va scrie. Nu-i așa, prietene, că doar autori se găsesc destui.

Capitolul II

Ion Cristea mă interesa din ce în ce mai mult, mă captiva chiar. Așa că am început să culeg cit mai multe informații despre el. Cînd veneam în vizită la Mihai și soții Munteanu aduceau vorba de el, deveneam foarte atent. Așa am aflat, printre altele,

două lucruri foarte importante : că are un mare prieten la care ține mai mult ca la un frate, deși uneori între frați, știm noi cum este cîteodată, și un dușman de moarte, pe care îl urăște și el la fel. Prietenul se numea Grigore Anton, iar dușmanul era o femeie, Catrina Sida, care nu era altcineva decît fosta lui nevastă !

Chiar moș Costache mi-a relatat într-o zi niște amănunte despre fiecare din cei doi, pe care am să ți le povestesc mai tîrziu. Ardeam de curiozitate să-1 cunosc și eu într-o zi. Dar nu știu cum se făcea că de fiecare dată cînd veneam eu pe la Mihai, deci la soții Munteanu, Ion Cristea era plecat prin alte părți să-și vîndă produsele sale. Pînă cînd într-o zi... dar să nu anticipăm.

Dar acuma dacă stau să mă gîndesc bine, ai avea toate motivele să mă întrebi : Ce are polițist toată povestea asta oarecare de provincie despre un crai bătrîn și incorigibil ? Ai răbdare. Povestea

se leagă greu, dar se leagă pînă la urmă. Ai să vezi imediat. Eu sînt un clasic : încep cu prezentarea personajelor dramei și abia apoi dau drumul la acțiunea propriu-zisă sau — dacă vrei — la anchetă.

Deci cum spuneam, Ion Cristea avea un mare prieten și un mare dușman. Să-i luăm pe rînd, prietene, ca să-i cunoști mai bine și dumneata.

Grigore Anton : un bătrîn cumsecade, e drept cam ciufut, bolnav în ultima vreme. Locuia undeva în partea cealaltă a orașului. Nu prea ieșea din casă. De fapt la vremea povestirii noastre nu mai fusese demult văzut pe stradă. Se zvonea în oraș că este foarte bolnav și, fiind singur, — era neînsurat — Ion Cristea îl îngrijea, trecînd aproape zilnic pe la el. îi aducea de mîncare și stăteau la taclale pînă seara tîrziu. Cînd el pleca din oraș să-și vîndă marfa prin alte părți, îl îngrijea o vecină a lui Grigore cu care se înțelesese Ion Cristea în schimbul unei sume de bani.

Prietenia dintre Ion și Grigore data de multă vreme, se pare că încă din tinerețe.

Cîndva, de mult, Grigore îl salvase pe Ion de la moarte în niște împrejurări destul de misterioase, despre care nu se prea aflase mare lucru. Nici chiar soții Munteanu — moș Costache și tanti Agripina — nu știau nimic concret despre această întîmplare cu toate că se străduiseră să afle cîte ceva de la Ion. Acesta însă dintr-un motiv necunoscut refuza să dea vreo explicație. Ceea ce nu înseamnă că nu îi era recunoscător lui Grigore. Dimpotrivă, spunea că nu va uita niciodată ce făcuse prietenul său pentru el, că dacă nu era acesta, astăzi n-ar mai fi trăit. Refuzul lui Ion de a vorbi despre împreju-rările în care avusese loc întîmplarea îi intriga

foarte mult pe gazdele lui Mihai. Tanti Agripina, mai ales, bănuia că nu e ceva curat la mijloc din moment ce Ion, care le povestise atîtea din viața lui, asupra acestei întîmplări păstra o tăcere totală. Dar ce era mai curios, spunea ca, rămînca faptul că nici Grigore nu voia să vorbească nimic despre împrejurările în care îl salvase pe Ion. Ba, mai mult decît atît, întrebat odată do o cunoștință a Agripinei ce se întîmplase atunci, o repezise pe aceasta, spunîn- du-i răstit să nu se bage în treburi care n-o privesc. Ce-i drept, Grigore era un ins ursuz, nu prea vorbăreț, caro so mînia din te miri ce. Probabil din cauza asta nu-1 prea iubeau cei din jur. Avea reputația unui om rău, gata oricînd să repeadă pe oricine. Reușise să se certe cu toți vecinii cu caro nu mai vorbea de ani de zile. So zicea despre el că tocmai din cauza asta rămăsese neînsurat. Care femeie ar fi suportat un asemenea bărbat lîngă ea ? se întrebau nu o dată vecinii cînd venea vorba despre Grigore. Ion găsise cu greu femeia care-1 îngrijea în lipsa lui. Se spunea că, mai demult, după o discuție mai violentă cu un om, Grigore îl bătuse atît de rău pe acesta, că a trebuit să fie internat de urgență la spital. Fusese cît pe aci să intre la pușcărie. Unii — printre caro și moș Costache — susțineau că făcuse totuși un an de închisoare, dacă nu pentru bătaia cu pricina, atunci pentru altceva. Se pare că fusese vorba de furtul unor lemne din depozitul unde lucra pe vremea aceea. Nu se știa însă nimic precis. Alții însă spuneau că toate acestea erau zvonuri împrăștiate de cei care nu-1 prea aveau la inimă. Că așa-s unii oameni : cînd nu -1 pot suferi pe cineva, îi pun în cîrcă tot felul de năzbîtii.

Sau dacă se știa totuși ceva precis, atunci acest ceva era că prietenia lui cu Ion nu putea fi pusă la îndoială cu nici un chip. Toată lumea recunoștea că rar se putea vedea o asemenea frumoasă prietenie care să dureze din tinerețe pînă spre bătrînețe, fără nici un fel de neînțelegeri. Mai ales că Grigorc era un ins sucit și dificil, greu de suportat. Ion spunea însă adesea că sub înfățișarea sa de om veșnic zbîrlit, se ascundea un suflet de aur, de o bunătate rar întîlnită. Ceva trebuia să fie adevărat din ce susținea Ion, altfel nu se putea explica prietenia lor care dura de atîta vreme. Ion avea grijă să precizeze că îl prețuia pe Grigore ca om nu numai pentru faptul că-1 salvase cîndva de la o mare nenorocire. Chiar dacă nu ar fi fost asta — spunea el — l-

ar fi iubit la fel de mult pe prietenul său. Gurile rele susţineau că Ion trebuie să aibă o răbdare de înger ca să-1 suporte şi era probabil singurul om din oraş care vorbea cu Grigore. Mă rog, răutăţi provinciale.

Intre timp aflasem cîte ceva şi despre marele duşman al lui Ion, Catrina Sida, fosta sa nevastă. Soţii Munteanu ştiau şi despre ea o groază de lucruri. Din cîte spuneau ei prietenului meu Zărnescu, înţelesesem că era o femeie de o răutate greu de imaginat, o adevărată „scorpie", ca să folosesc epitetul lor. în tinereţe fusese o femeie de o frumuseţe neobişnuită şi făcuse multe victime prin orăşel. Intr-un fel intrase în mica mitologie locală prin aventurile ei ce se povesteau încă seara pri

ncîrciumi şi la vremea povestirii noastre. Ion se îndrăgostise nebuneşte de ea, dar femeia nu-1 plăcuse de la început. Era încurcată cu un cîrciumar, om cu stare, pe cînd Ion Cristea nu era decît un biet meseriaş care nu îi putea oferi mare lucru, iar femeii îi plăceau podoabele, rochiile scumpe, mesele la restaurant. Ani de zile a umblat el după Catrina fără nici o speranţă. Unii spuneau că Ion s-a lăsat de meseria lui şi s-a apucat de confecţionat acele nimicuri pe care le vindea pe la iarmaroace, tocmai ca să-şi procure bani pentru a-i face ei cadouri costisitoare în încercarea de a o cuceri. Pînă la urmă Catrina acceptase să-1 ia de bărbat. Unii mai bătrîni din oraş erau de părere că de fapt nu cu banii a cucerit-o el pe Catrina.

Se pare că motivul pentru care ea îl acceptase fusese cu totul altul : Catrina rămăsese însărcinată în urma unei idile cu un bărbat însurat, persoană „onorabilă" a urbei, în perioada de dinainte de război, om cu trei copii. Sarcina era deja înaintată, nu se mai putea face nimic şi în disperare de cauză, s-a dus la Ion Cristea care a acceptat-o aşa cum era. La puţin timp de la căsătorie Catrina a născut un copil care însă a murit după numai cîteva săp- tămîni. Cînd s-a văzut scăpată de belea, femeia a început iarăşi să-şi dea în petec. S-a încurcat cu tot felul de bărbaţi din oraş sau, mai rău, dispărea pur şi simplu de acasă cu zilele. A încercat Ion s-o ia întîi cu binişorul, dar n-a izbutit s-o aducă pe calea cea bună. O iubea ca un nebun şi îi ierta toate infidelităţile. La un moment dat n-a mai putut răbda şi i-a tras o mamă de bătaie, aşa, în speranţa că măcar de frică se va astîmpăra. Dar totul a fost

3 — 9 răzbunare tlrzl

edegeaba. Ba chiar reacţia a fost inversă : Catrina a continuat cu şi mai multă frenezie să-şi ducă viaţa ei aventuroasă, schimbînd amanţii cu o viteză greu de imaginat. Şi parcă n-ar fi fost deajuns că-1 înşela în văzul lumii, îi toca şi banii cu alţi bărbaţi, îneît bietul Ion ajunsese la sapă de lemn. A răbdat el cît a răbdat pînă cînd într-o zi s-a decis în sfîrşit să divorţeze. La proces, Ion a acceptat să-i lase totul numai să scape de ca. Cu toate acestea, femeia nu l-a lăsat în pace nici după aceea, făcîndu-i tot felul de şicane, plîngîndu-se oricui stătea s-o asculte că Ion i-a nenorocit viaţa. Dintr-un motiv greu de explicat îl ura de moarte şi făcea tot ce-i stătea în putinţă să-i otrăvească existenţa. E drept că nici Ion n-o putea ierta pentru tot cc-i făcuse şi-i mai făcea încă şi o ura şi el la rîndul lui, iar cînd o prindea pe undeva o batea fără milă. Catrina l-a şi dat în judecată din cauza asta şi Ion a trebuit să-i plătească despăgubiri pentru vătămare. Duşmănia lor neînduplecată dura şi astăzi cînd erau oameni bătrîni.

Dacă din întîmplare se întîlneau pe stradă, îşi aruncau vorbe grele şi puţin lipsea ca Ion să nu reacţioneze violent ca şi altădată. Greu de explicat ura aceasta care dăinuia de atîţia zeci de ani. Desigur, tot ce spuneau oamenii din tîrg, trebuia luat cu prudenţă, ca orice bîrfă de altfel, pentru că nimeni nu avea cum să ştie tot ce fusese de fapt între ei. Adevărata faţă a unei căsnicii nu o cunosc decît cei doi soţi. Povestea aceasta dramatică, avea şi doza ei de ridicol dacă o priveai din afară, de la distanţă, fără a-j cunoaşte personal pe cei dpi.

Prietenul meu Zărnescli se amuza ele toată istoria acestei „casnicii“ şi făcea mare haz de curiozitatea meii de a afla cit mai multe lucruri.

Intr-o zi chiar îmi spusese zîmbind în timp ce luam masa împreună :

— Nu ştiu de ce te pasionează pe tine toată povestea asta de mahala. Nişte oameni cu mentalităţi primitive şi nimic mai mult. Şi pe mine mă interesează, însă doar aşa ca să mă amuz.

— Da, poate ai dreptate, i-am răspuns eu. Dar nu ştiu de ce, mi-e greu să-ţi explic, eu am impresia că aici se mai ascunde ceva ce noi încă nu am aflat. Prea durează ura lor de atîta vreme.

— Ce să se ascundă, măi Alee ? Toată lumea ştie cum s-au desfăşurat lucrurile între coi doi. în orăşelul ăsta nu se poate tăinui nimic. Tu singur ai spus într-o zi asta. Şi ai

perfectă dreptate. La atîția ani după ce s-a terminat căsnicia lui Ion cu Catrina s-ar fi aflat totul, dacă mai era ceva de aflat. Cum nimeni n-a venit cu o informație în plus, înseamnă că așa stau lucrurile. Degeaba cauți tu mistere în viața celor doi foști soți. Deci nu te mai chinui să despici firul în patru. Și apoi să-ți mai spun ceva : dacă aici s-ar ascunde o taină, te rog să fii convins că simpaticele mele gazde — Costache și tanti Agripina — ar cunoaște-o, că har Domnului, nu le poate scăpa nimic. Din moment ce ei susțin că așa s-au petrecut lucrurile, atunci poți să fii sigur că nu mai este nimic de adăugat. Crede-mă, zău.

— Dar de ce atîta ură ? Apoi do ce ea nu se mai stinge nici după treizeci de ani ? Ba dimpotrivă, aș zice. Tu singur îmi povesteai că lui Ion, altfel
om liniștit și calm, uneori dacă îi amintești numele Catrinei, se întunecă lă față și începe să tremure de furie parcă abia ieri s-ar fi despărțit de Catrina.

Zărnescu dădu din umeri :

— Cine știe... Cînd ai iubit atît de mult o femeie și ți-a făcut atîtea boacăne, e cam greu să uiți toate astea. Pune-te și tu puțin în situația lui Ion Cristea...

— Dar ura ei față de el care e la fel de neînduplecată ? în fond ea n-ar prea avea motive să-1 dușmănească. înțeleg că Ion s-a purtat la început frumos cu ea.

— Da, desigur. Numai că n-a suportat s-o vadă făcîndu-și la nesfîrșit de cap, iar ea, focoasă cum era, n-a vrut să renunțe la felul său de a trăi și atunci Ion a bătut-o rău și nu doar o singură dată, înțelegi că nu poți uita atît de ușor așa ceva. Deci are și ea motive să-l urască pe Ion. Nu poți ierta pe cineva care te-a umilit. Cred că ești de acord cu asta.

* ♦ *

Prin Mihai Zărnescu eram deci la curent cu tot ce se întîmpla în oraș. Iar el la rîndul lui primea veștile de la gazdele sale care îi furnizau zilnic buletinul de știri. Așa am aflat că Grigore Anton, prietenul lui Ion Cristea se mutase din oraș ! Veste senzațională în micul tîrg de provincie, în care rar, foarte rar se întîmpla așa ceva. Cum să te mai muți la bătrînețe din casa ta ? Unde să te duci și de ce să părăsești locul în care te-ai născut și ai copilărit, în care ți-ai petrecut toată viața ? Iată între-
bările care frămîntau toată suflarea urbei, unde de mult nu se mai petrecuse un lucru atît de extraordinar. Se comenta cu aprindere hotărîrea luată de Grigore. Fiecare făcea presupuneri care de care mai năstrușnice. Gazdele lui Zărnescu se aflau — cum era și firesc — în posesia celor mai multe și — se pare — mai exacte informații. Ce știau ele și relataseră prietenului meu Mihai Zărnescu ; Grigore Anton avusese o rudă într-un orășel din împrejurimi care murise de curînd, lăsînd în urma lui o casă foarte solidă, din cărămidă, împreună cu o frumoasă gospodărie. Cum omul nu avea pe nimeni — nevastă-sa murise demult și nu avuseseră copii, singurul moștenitor era Grigore. Apoi mai exista un motiv : casa în care locuia Grigore era o dărăpănătură veche și amărîtă. Cînd o priveai, ți se părea că se poate dărîma din clipă în clipă. Ce-i drept e drept, nici proprietarul nu se omorîse cu firea s-o repare cît de cit. Așa era el, cam lasă-mă să te las. Toată viața îi plăcuse să lenevească, ziceau cei care îl cunoșteau. Puțin îi păsa că într-o zi casa se va prăbuși pe el. Deci motive avea să se mute : punea mîna pe o casă ca și nouă, frumoasă, mare, fără să miște un deget și fără să cheltuiască vreun ban. Da, desigur, trebuia să se despartă de singurul său prieten — care în treacăt fie spus — îl îngrijea și îl ajuta se pare și cu mici sume de bani. Dar se rezolva și asta. Ion Cristea mergea des în orașul vecin unde urma să se mute Grigore Anton, ca să-și vîndă produsele sale. Așa că și din acest punct de vedere lucrurile erau în regulă. Prietenii nu se despărțeau. Ei se vor vedeți în conti-

nuare și încă destul de des, avînd in vedere că lori avea vad bun în orașul acela. Probabil va și sta la el cîteva zile de fiecare dată cînd va avea drum pe acolo, după cum declarase chiar el.

Tot prietenul meu m-a ținut la curent cu operațiile mutării lui Grigore. L-a ajutat bineînțeles Ion, care descurcăreț cum era, se ocupase de toate, inclusiv de vînzarea casei vechi. Găsise pe cineva care se oferise s-o cumpere, sperînd că o s-o pună el pe picioare. E drept că și prețul cerut era mic, așa că merita să încerce. Totul s-a petrecut foarte repede. în cîteva zile Grigore era deja instalat la casă nouă. Ion l-a însoțit și a avut grijă de mutat. El însuși a povestit cum s-au petrecut lucrurile soților Munteanu, gazdele lui Mihai Zărnescu. Faptele se consumaseră, totul părea a intra în normal, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Treptat, treptat comentariile s-au stins.

într-o seară pe cînd Mihai era la mine l-am întrebat :

— Ţie, care priveşti întotdeauna lucrurile ce se petrec în jurul tău ca ceva cît se poate de normal, nu ţi se pare totuşi ciudată această prietenie între Ion şi Grigore. Sînt doi oameni atît de diferiţi şi cu toate acestea se înţeleg aşa de bine.

Mihai rîse cu poftă :

— Te pomeneşti că tu şi în prietenia lor vezi niscaiva enigme. Totul e cit se poate de firesc : nu uita că Grigore i-a salvat cîndva viaţa lui Ion. Apoi naturile opuse se atrag, ştii şi tu asta.

Am dat din cap gînditor.

— Se atrag, se atrag, dar cît şi pînă cînd

?Mi-e greu sâ-ţi spun, prietene, de ce mă intriga pe mine — atunci, cînd încă nu se întîmplasc nimic ! — prietenia lui Grigore Anton cu Ion Cristea. Ai să-mi spui că desigur sînt eu poate o natură suspicioasă sau — cine ştie — poate era o defor- maţie profesională. Cînd ai o meserie ca a mea, eşti înclinat să vezi mistere şi acolo unde ele nu sînt. Mi-ar face plăcere să declar că am avut fler. Dar n-a fost vorba de aşa ceva, deşi ştiu că aş face o bună impresie dacă aş spune că am totuşi acest fler. Era poate mai curînd vorba de o simplă curiozitate ? Cine ştie ?

Capitolul III

Şi deodată în liniştea molcomă a oraşului a căzut ca un trăznet o veste năucitoare : în apa pîrîului care cobora din dealurile de prin împrejurimi a fost găsit un cadavru aflat într-o stare jalnică. Ne-am deplasat la faţa locului, comandantul meu — maiorul Sofronie — eu, medicul legist, procurorul. Ştii doar cum se procedează în asemenea împrejurări. Priveliştea care ne-a fost dat s-o vedem era de nedescris. Cadavrul zăcea jumătate în apă, jumătate pe uscat. De fapt, cum să-ţi spun, era culcat cu faţa în jos în apă, iar corpul de la mijloc în jos rămăsese pe mal. Parcă s-ar fi aşezat pe burtă ca să bea apă şi aşa l-ar fi surprins moartea. Aveam însă să constatăm după aceea că nu aşa stăteau lucrurile. Probabil era acolo de vreo zi sau poate mai mult. Locul fiind puţin umblat, nu se putea evalua cu precizie de cînd zăcea acolo cadavrul. Fusese descoperit din întîmplare de un copil care păzea nişte oi la păscut. Una din ele se rătă- cise. Şi el coborîse pe malul apei, crezând că oaia venise în vale ca să se adape. De obicei el le ducea la păscut mai sus, pe deal, unde era o iarbă grasă la marginea pădurii. După ce s-au făcut fotografiile obişnuite şi am întors cadavrul cu faţa în sus

,ne-am îngrozit : chipul victimei era desfigurat, umflat din cauza apei în care stătuse ore întregi, dar şi din cauza unor plăgi a căror origine n-avem cum s-o ştim, deocamdată. Am controlat hainele victimei ca să găsim nişte acte pentru a-1 identifica, în buzunarul de la spate al pantalonilor am găsit un portmoneu. Cînd l-am deschis şi am găsit buletinul de identitate, am rămas uluit : era Ion Cristea ! Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Omul acela atît de plin de vitalitate, care iubea aşa de mult viaţa, sănătos şi încă foarte puternic, zăcea mort la picioarele noastre. Mi se părea de necrezut toată în- tîmplarea asta groaznică. Ce se întîmplase de fapt ? Cum murise ? Şi ce căutase în locul acela singuratic ? La prima examinare a cadavrului, cîteva lucruri m-au pus pe gînduri : Ion Cristea nu murise nici de un atac de cord, cum te puteai gîndi la un om de vîrsta lui, nici înecat — de fapt n-avea cum, apa fiind foarte mică. Pe craniu s-au constatat nişte leziuni puternice ca urmare a unor lovituri cu un corp greu, contondent. Şi pe figură se vedeau nişte răni serioase. Numai că toate acestea nu erau suficient de grave pentru a-i provoca moartea. La autopsie, medicul legist cercetîndu-i starea orga- nelor interne — inima şi plămînii, mai ales — a ajuns la concluziei că murise totuşi înecat ! Cum fusese posibil în apa aceea, care nu avea nici treizeci de centimetri adîncime ? Da, ne-a asigurat el şi ne-a demonstrat ştiinţific cum se produce o moarte prin asfixiere sau înec.

Pe corp s-au mai descoperit cîteva leziuni greu de explicat. Hainele victimei erau pline de pămînt şi în dezordine, şifonate, de parcă ar fi tras cineva

de ele. Era îmbrăcat într-un costum maro cu dungi albe, subţiri.

Se părea că omul fusese ucis cu vreo douăzeci de ore înainte. Probabil în cursul nopţii sau serii trecute. In asemenea situaţii, cînd corpul victimei rămîne atîtea ore în apă, este dificil de evaluat cu precizie cînd a survenit decesul. Dar n-are rost să intru în detalii „tehnice[11], care pe dumneata, ca ncspccialist, nu ştiu în ce măsură te-ar interesa. Matale eşti acum nerăbdător să afli cît mai grabnic cine este criminalul, nu ?

In stadiul în care ne aflam era dificil de formulat o ipoteză plauzibilă. Am încercat totuşi să fac o primă schiţă de scenariu. Cum se petrecuseră lucrurile : fusese lovit de

cineva cu un obiect foarte greu și criminalul după ce a văzut victima la pă- mînt, a crezut că e deja moartă și a lăsat-o acolo. Ion Cristea mai trăia încă, dar căzînd cu fața în apă, s-a înecat, nemaiavînd puterea să-și schimbe poziția, ca să scoată capul din apă, pentru a respira sau probabil leșinase, fiind deci inconștient.

Maiorul Sofronie mă privi sceptic. După ce se gîndi cîteva clipe, îmi spuse :

— Este destul de verosimilă ipoteza imaginată de dumneata. Nu știu de ce însă mi se pare prea simplă. ’ Nu uita și de prezența acelor leziuni pe corp. Apoi hainele... adu-ți aminte în ce hal se găseau.

M-am reîntors la locul crimei, pentru că devenise clar că aveam de-a face cu o crimă. Am început să examinez cu atenție totul în jur. Pe mica fîșie de pietriș de lîngă locul unde găsisem corpul lui Ion Cristea nu se vedea nici o urmă. De fapt nici nu avea cum. Pe pietriș nu pot rămîne decît niște

amprente a unor obiecte foarte grele. Un corp uman nu putea lăsa urme vizibile. Am privit în sus, spre stîncile ce se ridicau nu departe de mal și deodată mi-a venit o idee. M-am cățărat pe partea lor accesibilă și am ajuns sus pe cea mai înaltă dintre ele. Să fi avut zece-doisprezece metri înălțime față de nivelul apei pîrîului. Sus era un mic platou pe care creștea o iarbă măruntă, după care, pe partea cealaltă, se deschidea o mică prăpastie, iar dincolo de ea, se înălțau dealurile împădurite. Pe stîncă se mai putea ajunge pe o potecă ce pornea de pe malul apei, pe care eu nu o văzusem la început. Am examinat cu luare aminte iarba din jur. La început n-am observat nimic, dar așezîn- du-mă în genunchi, am văzut că iarba era culcată la pămînt în cîteva locuri. Am cercetat mai cu atenție și am găsit într-un loc o urmă mai adîncă, rotundă, ca un semicerc. Părea amprenta unui toc de pantof bărbătesc. Am examinat în continuare toată suprafața acoperită cu iarbă de pe platou. Așa cum mă așteptam, am găsit și alte urme de pantofi. Le-am măsurat, comparîndu-le între ele. Lucrurile începuseră să-mi devină clare : erau două feluri de urme — unele mai mari, și altele ceva mai mici ! Și destul de multă iarbă strivită. Deci fuseseră doi oameni, care se luptaseră între ei ! Nu mai încăpea nici o îndoială : aici sus se petrecuse de fapt tragedia : asasinul se luptase cu victima, îl lovise cu un obiect greu, apoi o rostogolire de pe stîncă la vale. Sau căzuse, cel atacat, pînă ajunsese pe malul apei. Am privit în jos. Ceva nu mergea totuși în raționamentul meu. Dacă ar fi fost așa, corpul victimei ar fi fost găsit chiar la poalele stîncii, or, de acolo pînă la malul apei mai
era cam un metru și ceva, aproape doi. Victima fusese găsită însă în apă, destul de departe de locul unde ar fi trebuit să cadă. Se tîrîse pînă acolo ? Greu de crezut, avînd în vedere loviturile primite și căzătura de la înălțimea aceea. Nu cumva o tîrîse. chiar asasinul pînă pe malul apei și-l lăsase cu fața . în jos în apă ca să fie sigur că chiar dacă nu .e mort, va muri totuși înecat. Era o ipoteză Urmă-, s-o verific. L-am întrebat pe medicul legist dacă nu a văzut niște urme la ceafa cadavrului. Mi-a confirmat. Acum știam cum se petrecuse de fapt crima. ' Ucigașul, după ce îl băgase pe Ion Cristea cu fața în apă, l-a apăsat cu mina pe ceafă pînă cînd s-a convins că acesta s-a înecat. Deci victima mai trăia într-adevăr după loviturile primite și după căzătură.

I-am expus maiorului Sofronie noua mea ipoteză.’ — Ei, așa parcă mai merge. Vezi dacă nu găsești pe acolo și obiectul cu care a fost lovit. înțeleg că presupui că atentatul propriu-zis s-a petrecut pe stîncă...

— Da. Acolo a avut loc lupta și tot acolo a primit Cristea loviturile.

— Atunci am putea să ne punem o întrebare. Ce căutau cei doi noaptea într-un loc atît de izolat și de îndepărtat de oraș ?

Da, era o întrebare.

— Și aș avea și eu o nedumerire am adăugat eu: cum l-a atras ucigașul tocmai acolo pe Ion Cristea ?

— Vezi, Alee, cînd vom ști aceste două lucruri — de fapt, unul singur —, atunci abia vom putea spune că am rezolvat cazul. Deocamdată îți propun să iei toate cunoștințele victimei la rînd. Și vezi în general toate relațiile sale,

Mi-am zis că va fi o chestiune obișnuită, de rutină, audierea cunoștințelor lui Ion Cristea. N-aveam de unde să știu încă ce numeroase vor fi acestea și mai ales ce greu vor fi de găsit unele dintre aceste „relații".

* * ♦

M-am dus să vizitez domiciliul victimei. Era o casă mare solidă, cu o fundație înaltă, așa cum se fac în Ardeal, construită probabil doar cu cîțiva. ani în urmă. Nu era greu să-ți dai seama că aparținuse unui om înstărit. De la început m-au impresionat ordinea și curățenia care domneau peste tot. Parcă n-ar fi trăit singur. Mi-am adus aminte însă că totuși aici veniseră destule femei dintre care unele stătuseră destul de mult.

Probabil că le punea la treabă. Oricum, se vedea că și el era un om ordonat. Am controlat peste tot. Nu era nimic de semnalat la prima vedere. Dar cînd am intrat în bucătărie, mi-a atras atenția un lucru. Pe masă se găsea o sticlă de țuică de un litru din care mai erau vreo două-trei degete de băutură. Alături se mai vedeau două pahare goale. Deci scenariul conceput de mine trebuia completat : victima și asasinul trecuseră întîi pe aici și băuseră. Probabil criminalul încercase să-1 îmbete întîi pe Ion Cristea pentru a-1 putea răpune mai ușor sau — cine știe — ca să-1 poată convinge să meargă împreună pînă la locul unde găsisem victima. Hm ! Mergea și nu mergea. Ceva parcă tot nu se lega. Aveam impresia

să încă mai lipsește o verigă. Dar pentru stadiul în care mă aflam, era destul de bine și așa. Urma să întreb dacă se constatase la analiză cît alcool avea Ion Cristea în organism, ca să-mi pot da seama dacă aveam sau nu dreptate.

Cînd am ieșit din casă, pe trepte am zărit clinele lui Ion. Stătea liniștit, privindu-mă cu niște ochi blînzi. Trebuie să recunosc că m-a impresionat foarte mult. Știam cît de mult își iubesc cîinii stă- pînul. L-am mîngîiat pe ceafă. M-a privit recunoscător. Simțeam că. îmi scapă ceva din povestea asta nenorocită.

* ♦

A doua zi aveam să aflu niște lucruri senzaționale. La inventarul casei victimei s-a descoperit că lipseau cîteva bunuri de preț. De mare ajutor ne-au fost soții Munteanu — moș Costache și tanti Agri- pina — care îi știau destul de bine casa lui Ion Cristea. Despre ce era vorba ? Omul acesta aparent flușturatic avea și el pasiunile lui : îi plăceau icoanele vechi pe sticlă și de-a lungul anilor cumpărase de prin locurile pe care le cutreiera ca să-și vîndă marfa cîteva zeci de asemenea icoane. Astfel izbutise să-și încropească o mică colecție pe care o aranjase într-o cameră pe care o ținea veșnic închisă, de teama să nu-i fie furată cînd lipsea mai mult de acasă. Tot din același motiv nu vorbise de icoane decît celor mai apropiați, tocmai ca să nu afle cine nu trebuie. Doar soții Munteanu știau de colecția lui. Era desigur posibil să fi SDUS și
altora. Dar nu aveam deocamdată cum să știu cui. Costache și Agripina au descoperit dispariția icoanelor a doua zi cînd i-am rugat să viziteze casa ca să ne spună dacă lipsește ceva. Cînd au intrat în încăperea undo se aflau pe pereți icoanele, au tresărit amîndoi speriați : nu mai era nici una ! Pe pereți se mai vedeau doar cuiele de care stătuseră agățate.

— Cînd le-ați văzut ultima dată ? i-am întrebat nerăbdător.

— Acum cîteva zile, mi-a răspuns Costache convins. Erau toate. Ion ne chemase să vedem una nouă, adusă de curînd, de care era foarte mîndru.

— Da, adăugă tanti Agripina, îi plăcea tare mult. Zicea că este foarte veche, de vreo trei sute de ani. Dăduse bani grei pe ea, dar nu-i părea deloc rău de cheltuială.

— Dar celelalte icoane cum erau ?

— Tot frumoase, îmi răspunse Costache. Și vechi de sute de ani, după cîtc ne spunea el adesea cînd veneam pe aici.

— Cam cîte erau ?

— Vreo treizeci cred. Exact nu pot să vă spun că nu le-am numărat.

Am rămas pe gînduri. Oare acesta să fi fost mobilul crimei ? Apoi deodată mi-a venit o idee :

— Ziceați că dădea bani grei pe icoane. Cred totuși că nu-și cheltuia tot ce cîștiga numai ca să și le cumpere, sau — aici am ezitat puțin jenat — cu escapadele lui prin stațiuni. Presupun că mai avea și bani puși deoparte așa cum face orice om mai ;n vîrstă.

Tanti Agripina sări ca arsă, dîndu-mi dreptate.

— Să știți că așa cum părea Ion, cu toate păcatele lui, era un om strîngător și gospodar. Chiar mi-a spus într-o zi că s-a gîndit să adune bani pentru la bătrînețe, că fiind meseriaș particular, n-o să aibă pensie și o să-i fie greu cînd n-o să mai poată lucra.

— Așa-i, întări Costache vorbele soției sale. Mi-a spus și mie că de vreo cîțiva ani pune deoparte — cum se zice — bani albi pentru zile negre.

— îi depunea la C.E.C. ? I-am întrebat cu, deși bănuiam răspunsul.

— Nu. îi plăcea să-i știe în casă. Apoi ținuți la C.E.C., i se părea că nu-i mai are, banii parcă n-ar mai fi fost ai lui.

— Și unde credeți că-i păstra ?

— Nu știu, că deși avea mare încredere în noi, nu ne-a spus niciodată.

— Dar ne-a dat a înțelege, interveni tanti Agripina, că îi ține intr-un loc sigur, bine ascuns și închis, de care nu știe nimeni.

— Deci undeva în casă ?

— Da, așa am înțeles și noi, unde în altă parte să-i țină ?

O zi întreagă ne-a trebuit ca să descoperim ascunzătoarea. Am întors casa pe dos, căutînd în draci. Nici n-avea cum să ne treacă prin minte că ei ar putea fi ascunși într-un asemenea loc. Am cotrobăit peste tot, dar banii nu erau nicăieri. Cum soții Munteanu continuau să susțină că sînt totuși în casă, nu m-am lăsat și am luat totul de la capăt. Pînă la urmă, i-am zis, așa ca să fac haz de necaz, plutonierului Costică :

— Ne-a mai rămas soba asta de teracotă. Dacă o dărîmăm și pe asta nu mai lăsăm nimic întreg în casă.

— Am umblat și în ea, dar tot nimic, mi-a răspuns el obosit.

— Ce-ar fi să scoatem cîteva dale de la temelie, am zis cu într-o doară, mai mult așa ca să mă aflu în treabă, pentru că nu credeam că vom găsi ceva acolo.

Costică a luat o daltă și a început să desfacă vreo două-trci dale. îl urmăream neîncrezător. Se desfăceau greu, cînd deodată una din ele a cedat neașteptat de ușor. M-am repezit la sobă. în spatele dalei deșii pite de la locul ei se vedea o mică gaură întunecoasă. Am băgat mina și am pipăit. Nimic altceva decît pereții orificiului. La un moment dat degetele mi s-au lovit de un cui sau cel puțin așa mi s-a părut a fi. Am luat o daltă și cu ajutorul unui ciocan am lărgit gaura ca să văd mai bine ce putea fi înăuntru. Apoi am îndreptat fascicolul de lumină a lanternei în interiorul orificiului. Da, era un cui, dar mai era încă ceva : în jurul lui era o sfoară al cărui capăt era în formă de laț. Am scos lațul și am început să trag sfoara. La celălalt capăt al ei a apărut o pungă de piele. Deci aici erau banii ! Am deschis-o înfrigurat. Numai că punga era goală ! Dar mirosea a bancnote vechi, umede.

M-am uitat la Costică și el la mine. De data asta chiar că nu mai înțelegeam nimic. De ce individul care furase banii lăsase punga la locul ei ? Normal ar fi fost s-o ia, pentru ca noi să nu reali
-zăm că acolo au fost totuși bani și că au fost furați. Un hoț inteligent așa ar fi procedat, tocmai ca să nu se poată ști că au fost bani și deci că a avut loc un furt. O altă întrebare stăruia însă chinuitor : cine a putut ști de o ascunzătoare atît de bine tăinuită din moment ce Ion nu spusese unde își ține banii nici unor prieteni așa de buni ca soții Munteanu? Apoi din tot ce știam pînă în momentul de față trebuia să deducem că asasinul era autorul celor două furturi, al icoanelor și al banilor. Cine altul ar fi putut-o face ? Deci mobilul crimei devenea clar, furtul. Necunoscutul îl îmbă- tase pe Ion Cristea, îl scoase, puțin la „plimbare**, ca să ia puțin aer pentru a se dezmetici după atîta băutură, îl ucisese și se întorsese apoi să fure din casă tot ce-1 interesa. Mda... numai că mai rămîneau destule lucruri de lămurit. Plus că acest scenariu avea ceva neverosimil în el. Nu știam ce, dar simțeam.

Am părăsit casa lui Ion urmărit de privirea blîndă a cîinelui. M-am întrebat dacă acest cîine hu latră cînd pătrunde cineva străin în curte. Drept care am trecut pe la soții Munteanu să-i întreb asta. Au tresărit speriați :

— Da, latră și încă cum! Te sfîșie dacă nu te cunoaște. Intr-o noapte unul a-pățit-o rău de tot. Era să-1 omoare.

— Cu o seară înainte de a fi găsit ucis Ion Cristea, nu l-ați auzit lătrînd ?

Cei doi s-au privit unul pe celălalt, apoi după o ezitare mi-au răspuns într-un glas :

— Nu l-am auzit, parcă..

.Am dat din cap și am plecat îngîndurat. Lucrurile erau mai complicate decît îmi închipuiam eu. Un singur .lucru părea oarecum clar : asasinul era o persoană apropiată victimei din moment ce bău- seră înainte împreună și știa de colecția de icoane și — mai ales — cunoștea locul unde Ion Cristea își ținea ascunși banii. Deci fără nici o îndoială, jaful fusese motivul crimei. Acum aveam de luat la rînd toate cunoștințele victimei. Printre ele trebuia, căutat criminalul, din moment ce cîinele nu lătrase. Pentru, că eram aproape sigur că el băuse cu victima în seara crimei. /..-..

Capitolul IV

' La prima vedere părea simplu : Ion nu avea prea multe cunoștințe apropiate : Grigore, moș Cos- tache, împreună cu soția sa Agripina, femeia care-1 îngrijea pe Grigore și încă vreo cîteva cunoștințe mai puțin apropiate care nu prezentau interes. Desigur și fosta soție trebuia chestionată. Aveam însă să constatăm mai tîrziu că

existau și altele la care nici măcar numele nu le cunoșteam deocamdată.

Ion a fost îngropat a treia zi. De înmormîntare s-au ocupat soții Munteanu și încă vreo cîțiva vecini. Ion nu mai avea nici o rudă apropiată. Grigore n-a putut veni. Imediat după ce se mutase, boala de care suferea se agravase și acum — după cîte se auzise — era într-o stare foarte gravă, fiind netransportabil. Unii ziceau că după șocul suferit la aflarea morții celui mai bun prieten al său, nu mai avea multe zile de trăit. Inmormîntarea' a fost tristă așa cum sînt toate înmormîntările și mai ales cele ale oamenilor bă- tnîni, rămași singuri, fără nici o rudă apropiată. A venit doar un văr de al treilea care însă s-a arătat preocupat mai mult de ce se va întîmpla cu casa, ce se vedea clar că-1 interesa foarte mult. Tipul mi-a fost profund antipatic de la început .înfumurat își dădea ifose de rudă profund îndurerată care suferă peste poate, cînd de fapt gîndul lui era numai la averea „scumpei“ sale rude.

Fosta soție a lui Ion Cristea n-a venit. Se pare că nu putea să-1 ierte nici mort. Fusese anunțată, dar declarase sec : „Bine că a crăpat bestia !“ Atîta ură era peste puterile mele de înțelegere. Nu știam încă la vîrsta aceea cîtă răutate poate zace în unii oameni.

Soții Munteanu au avut grijă să se facă înmor- mîntare creștinească, după datina locului. Cum îți spuneam, totul a fost sfîșietor de trist. Fără voie m-am gindit — dar tînăr fiind, n-aveam cum să înțeleg pe deplin — la ce înseamnă bătrînețea și singurătatea. Abia azi realizez tot ce ascund aceste două cuvinte... în sfîrșit, să nu divagăm. Și nici să nu fim prea sentimentali, că nu se prea potrivește cu o poveste polițistă.

A doua zi după înmormintare, am fost chemat de șeful meu, maiorul Sofronie, ca să analizăm cazul și să vedem ce avem de făcut în continuare. Mai erau de față încă doi colegi. Maiorul s-a plimbat un timp prin birou, gînditor. îi urmăream statura impunătoare a cărei umbră uriașă se proiecta pe peretele opus ferestrei. După un timp se opri și, întoreîndu-se spre mine, mă privi stăruitor.

— Ei, ce părere ai despre toată întîmplarea asta nenorocită ? mă întrebă el, pentru că eu urma să preiau cazul, bineînțeles asistat de el.

Am ezitat puțin înainte de a-i răspunde. De cînd lucram cu el, aflasem că nu-i plac opiniile prea tranșante, mai ales la începutul anchetelor. Așa că am luat-o mai pe ocolite, explicîndu-i „filmul" crimei, așa cum mi-1 imaginasem eu. M-a ascultat tot timpul foarte atent, fără să mă întrerupă niciodată. La sfîrșit am tras concluziile, cu destulă prudență însă :

— După părerea mea, avem de-a face cu o crimă premeditată comisă în interes de jaf. Asasinul voia să intre în posesia icoanelor și a banilor lui Ion Cristea. întrucît știa de existența acestora, e de presupus că era foarte apropiat victimei. N-a răscolit deloc casa pentru a găsi banii bine ascunși. A mers la sigur.

— Deci vei chestiona pe toate cunoștințele lui Cristea. Da, este o cale normală... deocamdată nici nu avem alta.

Rămase pe gînduri cîtăva vreme. Simțeam că ceva îl nemulțumise din ceea ce-i spusesem. Se ridică de la birou și începu să se plimbe din nou prin cameră cu mîinile la spate. La un moment dat se opri în spatele meu. îi simțeam privirea în ceafă. îi cunoșteam obiceiurile : acum urma o frază care dacă nu-mi anula tot eșafodajul presu-punerilor mele, atunci măcar îl clătina serios. Ceea ce se și întîmplă :

— Zici că Ion Cristea a fost ucis pentru a fi jefuit ? Bun. Să admitem ipoteza. Deci vine necunoscutul — de fapt foarte cunoscut victimei — intră în casă, beau aproape o sticlă de țuică, apoi îl scoate noaptea pe Ion la plimbare — așa, netam- nesam — și nu pe străzile orașului, cum ar fi fost firesc și normal, ci ies în puterea nopții tocmai pe malul pîrîului. Ion Cristea acceptă să meargă tocmai acolo. Ajunși la locul cu pricina, necunoscutul îl omoară conform scenariului imaginat de tine, se întoarce înapoi la locuința lui Cristea, culeg

eicoanele de pe pereți, se duce fix la ascunzătoarea cu bani de cure nu știa nimeni, îi ia și pleacă liniștit ca după o treabă bine dusă la capăt. Simplu ca bună ziua. Numai că nu merge, Alecule. Simt eu că drumul lor pînă la pîrîu — care e cam departe — nu se încadrează prea bine în „scenariul" propus de tine. Include un element prea mare de risc inutil. Plus că e o complicație ce-i putea primejdui planul. Era mai simplu să-1 ucidă în casă. Nu-1 vedea nimeni, apoi în casă era mai ușor să-1 omoare, zic eu. Nu ți se pare ? Oricum am întoarce lucrurile, nu văd de ce trebuia să-1 ducă pe Ion Cristea pînă acolo. Ar fi trebuit să parcurgă vreo două- trei străzi pînă la ieșirea din oraș și-i putea vedea cineva. Or, cînd te vede cineva cu omul pe care îl vei ucide peste cîteva

clipe, ești pierdut, nu scapi. Din primele cercetări te prind. întrebarea clasică : cine e ultima persoană văzută cu victima ? De obicei este asasinul. Clar, nu ?

Dar să trecem și peste asta. Deci asasinul se întoarce de la locul crimei acasă la Ion Cristea să-și ia prada. Ți-aș pune acum o altă întrebare : cum crezi că se pot căra vreo treizeci de icoane, dintre care unele am auzit că erau mari aproape cît fereastra asta la care mă uit eu acum ?.Să le fi luat în brațe pe toate și să fi ieșit cu ele în stradă ? Nici nu cred că le putea duce. N-avea cum să le țină cu două mîini. Să fi venit cu vreo căruță, că mașină nu prea are încă nimeni pe aici ? Cred că l-ar fi auzit vreun vecin chiar dacă era noapte. Roțile căruței ar răsuna al naibii de tare noaptea pe pietrele uliței unde a stat Ion Cristea. După cîte știu, nimeni n-a auzit și n-a văzut nimic în noaptea aceea. Mai ales că nu toată lumea dormea prin

împrejurimi. Nu știu dacă ai aflat, dar la două case mai încolo, murise cineva și era priveghi. Or, în asemenea situații se stă pînă dimineața, ceea ce s-a întîmplat și de astă dată. Deci dacă asasinul ieșea cu prada și ar fi încărcat-o într-o căruță, ar fi fost auzit și observat de cineva. Or, nimeni nu știe nimic. Deci nu avea cum s-o facă atunci. Și mai este ceva. Ne-a parvenit buletinul de la analiză. Află că victima a băut foarte puțin din litrul de țuică pe care l-ați găsit voi pe masă. Dacă presupunem că sticla a fost deschisă în noaptea aceea, deci era întreagă, înseamnă că cel mai mult a băut asasinul! De ce ? Ca să-și facă curaj ? Sau a băut după aceea la întoarcere, ca să se liniștească puțin. Pentru că îți trebuie niște nervi de oțel ca să lovești pe un om cu atîta sălbăticie, iar apoi să-1 mai și îneci. Deci teza că victima a fost amețită mai întîi cu băutură ca să poată fi ucis apoi fără a se putea apăra, cade definitiv. Ar mai fi ele și altele de întrebat. Mă gîndesc, de pildă, la punga cu bani. De ce a lăsat-o goală în sobă ? Dar despre asta o să vorbim mai tîrziu. Ei, ce zici de toate acestea ? Nu ți se pare că lucrurile sînt mult mai complicate și că noi nu știm de fapt mare lucru ? Bănuiesc o lungă și minuțioasă premeditare a acestei crime. Asasinul și-a calculat foarte exact itine- rariul, chiar dacă nouă ni se pare nejustificat drumul pînă la pîrîu. Adică de ce s-a hotărît ca să-1 omoare acolo pe Ion Cristea. Noi nu știm motivele pentru care nu l-a ucis în casă. El însă le știa foarte bine și nu întîmplător a optat pentru această soluție.

Nu i-am răspuns imediat maiorului Sofronie. De fapt șeful meu exprimase aproape integral și

nedumeririle mele. Simțeam și eu că ne aflăm încă departe de cheia acestei enigme. Faptele pe care le cunoaștem erau doar niște aparențe înșelătoare poate tocmai prin evidența, prin claritatea lor prea bătătoare la ochi. Trebuia luat totul cu de-amă- nuntul. în timp ce mă gîndeam la toate acestea, am auzit glasul maiorului, care îmi mai punea o întrebare, parcă n-ar fi fost destule și pînă atunci.

— Știi că nu s-a găsit vreo amprentă în casă, nici pe pahare, nicăieri. Afară bineînțeles de cele ale victimei. De asta ce mai spui ?

Am tresărit. Știam, dar abia acum realizam pe deplin cit de greu va fi să dăm de urma asasinului. Un lucru însă mă intriga cel mai tare : pe ambele pahare erau amprentele victimei. Pentru că ale lui Ion Cristea erau, din moment ce aceleași amprente le-am găsit peste tot în casă, în baie, pe sculele salo din atelier. Nu pricepeam ce se întîmplase de fapt. Criminalul ștersese propriile sale amprente de pe paharul cu care băuse și le pusese pe ale victimei ? Sau victima băuse din amîndouă paharele ? Pe sticlă erau tot amprentele lui Ion Cristea. Normal ar fi fost ca unul din pahare să nu aibă nici o amprentă, adică cel din care băuse asasinul, care prudent, ar fi trebuit să le șteargă. Mi se pare greu de acceptat ideea că victima ar fi băut din ambele pahare. Atunci cum de erau amprentele pe amîndouă ? Simțeam că și aici lipsea o verigă.

în timp ce eu mă gîndeam la toate aceste ciudățenii, șeful meu mă privea insistent.

— Ce ai de gînd să faci în continuare ?

— Vreau să discut cu toate cunoștințele victimei. Și as mai face o percheziție atentă la domi-

ciliul lui Ion Cristea. Am speranța că voi găsi poate vreun indiciu care să mă ajute.

Spuneam asta, dar nici cu nu eram convins că voi găsi ceva. Simțeam că încă nu țin în mînă un fir sigur care să mă ducă undeva. Deocamdată bîj- bîiam în întuneric.

— Te-aș sfătui să nu te iei după aparențe. Și mai ales nu te grăbi să alergi pe niște urme false. Ia-o metodic. Prefer să lucrezi încet și bine.

Era sfatul lui din totdeauna. Să nu mă reped, să nu mă arunc orbește înainte, să nu mă pripesc... le știam. Un lucru însă nu-1 știam deloc : de unde să încep ? Aveam impresia că toate presupunerile melc sînt eronate. Și asta mă enerva îngrozitor.

Am ieșit din biroul maiorului Sofronie cu cele mai negre gînduri. Ce trebuia să fac de fapt ? Cu cine și cu ce să încep ? Am căutat în sertarul biroului meu buletinul victimei.

Voiam să-i văd încă o dată fotografia lui Ion Cristea. Bineînțeles, ca orice fotografie de buletin de identitate de pe vremea aceea, era proastă, făcută la minut, cum se zicea. Nu prea îmi spunea mare lucru. Un chip oarecare, șters, încruntat, fără personalitate. Or, după cîte mi se spusese mie, el arăta cu totul altfel : era un om vesel, cu o privire deschisă ce-i lumina întreaga figură. Am văzut data eliberării buletinului și mi-am dat seama acum că fotografia nu-mi folosea la nimic : fusese făcută cu aproape zece ani înainte. Ea reprezenta de fapt alt om, care acum arăta altfel, cu totul altfel. De pe la cincizeci de ani fizionomia se schimbă, dacă nu brusc, în orice caz lent și sigur pînă a deveni alta, diferită de cea care fusese înainte. Trebuia șă capt o fotografie mai

fecentă â victimei. Așa ca m-am hotărît sâ mă duc la locuința lui Ion Cristea. Tot îmi propusesem să mai fac un control amănunțit să văd ce mai pot găsi acolo.

Cînd am intrat în casă, am simtit că mă ia cu frig. în fața ochilor mi-a reapărut imaginea de acum cîteva zile, cînd Ion Cristea zăcea întins pe malul apei. Proprietarul acestei case nu se va mai întoarce niciodată aici. Noroc că se găsea cu mine plutonierul Costică, om trecut prin multe, care văzîn- du-mi tulburarea, m-a îmbărbătat :

— Lăsați, că o să vă obișnuiți cu de astea, că așa-i meseria noastră. După o vreme n-o să vi se pară așa o grozăvie. Ehe, cîte am văzut la viața mea !

L-am privit nedumerit. O faptă ca cea care se întîmplase o să mi se pară mereu, întotdeauna, cît voi trăi, o grozăvie. Dar nu era momentul acum să discutăm asemenea lucruri.

— Uite ce trebuie să căutăm, Costică. Niște fotografii, poate acte care să aibă fotografii lipite pe ele. Trebuie să găsim una.

— Dar de ce vă interesează așa ceva, mă întrebă el nedumerit ?

— Cred că vom face o mică excursie prin sta- ■ țiunile pe unde-și petrecea victima cele mai plăcute momente ale vieții sale în compania unor femei frumoase. Or, pentru asta am nevoie de fotografia lui. Deoarece, precum poate bine știi azi, la noi poți înnopta aproape oriunde fără să te întrebe nimeni cum te cheamă. Dai banii omului de la vilă, și el îți dă cheile camerei. Așa că degeaba mă duc eu să-i întreb dacă a trecut pe acolo unul care se chema Ion Cristea. Numele nu-i va spune
nimic celui din stațiunea respectivă. Sau eventual putea da la recepție buletinul femeii cu care era. Deci fotografia lui Cristea ne este oricum necesară. Pe mine mă interesează însă foarte mult să aflu unde și mai ales cu cine a fost el ultima dată sau — mă rog — în ultima vreme prin vilegiatură. Am impresia că dacă aflu cine e femeia, mă apropii de capătul unui fir care m-ar putea duce undeva. Acum înțelegi de ce am nevoie de o fotografie recentă a răposatului ?

Costică mă privi admirativ, ceea ce trebuie să recunosc că-mi făcea plăcere. El, deja bătrîn în meserie, să mă admire pe mine, un tinerel ce se afla abia la începutul de drum, era ceva, nu ?

Am început amîndoi să căutăm prin toată casa. Am scotocit toate sertarele. Dar n-am găsit nimic, sau aproape nimic. Niște chitanțe de plată pentru asigurare la ADAS, alte chitanțe de plată a impozitului pe clădire sau pentru curentul electric, dovezi că lucrase pe vremuri la diverse întreprinderi. Am găsit ce-i drept carnetul de muncă, numai că fotografia era și mai veche ca cea de pe buletin. Din ea îmi zîmbea un om încă tînăr, în floarea vîrstei. Aici abia se vedea ce bărbat frumos fusese Ion Cristea. Recunoșteam cîte ceva din ceea ce mi se spusese despre chipul său : o privire dreaptă, limpede, o gură expresivă parcă gata mereu să zâmbească. Totul degaja o anume forță, o vitalitate de om optimist, mereu pregătit să ia viața în piept. Numai că era Ion Cristea de acum cîțiva zeci de ani, iar eu aveam nevoie de un chip al lui la aproape șaizeci. Am luat totuși legitimația. Cine știe, poate îmi va prinde bine odată. Am căutat în con-

tinuare peste tot, dar n-am găsit nimic ce m-ar fi putut interesa.

Pînă la urmă m-am dat bătut, nu fără a constata oarecum intrigat un fapt care mi se părea puțin straniu : orice om are în casa lui fotografii, ale lui personal, ale familiei, sau pur și simplu fotografii făcute în excursii sau cu diverse ocazii festive, nunți, botezuri, sau mai știu eu ce. Ei bine, în casa lui Ion Cristea n-am găsit așa ceva. Faptul mă contraria cu atît mai mult cu cît știam că umblase prin diverse locuri turistice însoțit de cîte o femeie. Să nu fi făcut niciodată vreo fotografie cu vreuna din ele ? Și dacă a făcut, de ce să nu le fi păstrat ? Mi se spusese că îi plăcea să lase o amintire femeilor cu care petrecea o vreme. Dar lui însuși de ce refuzase să-și păstreze o amintire imortalizată printr-o fotografie ? Am căutat și prin dulapul cu haine : erau cîteva costume destul de elegante pentru vremea aceea, de diferite culori : gri, maro, albastre. Avea și cămăși destule. Unele albe, călcate bine, ținute pe cuier. Se vedea că îi plăcea să se

îmbrace bine.
Am părăsit locuința nedumerit, fără a fi descoperit mare lucru, ba dimpotrivă, aș zice, avînd chiar impresia că enigmele în loc să se lămurească, sporeau. Și pentru că tot trebuia să trecem prin fața casei soților Munteanu, gazda colegului meu Mihai Zărnescu, am intrat la ei pentru cîteva clipe. Voiam să-i întreb ceva. Lui Costică i-am spus că am puțină treabă și m-a lăsat singur. M-au primit cu amabilitatea de care îmi vorbise de atîtea ori colegul meu și de care avusesem prilejul să mă conving personal. Mi-au oferit o gustare și cu to
trefuzul meu politicos, a trebuit să servesc cîte ceva.' I-aș fi jignit, probabil, dacă nu luam nimic.

După ce am schimbat cîteva fraze în care a fost vorba bineînțeles de cel dispărut, am încercat să aduc vorba la ceea ce mă interesa :

— Aș vrea să vă întreb ceva mai delicat despre Ion Cristea. îmi pare rău, dar acum trebuie să știm totul despre el.

Moș Costache, care oricum era un tip jovial și simpatic, acum după ce băuse și cîteva păhărele de țuică, îmi răspunse prompt:

— Vă spunem tot ce doriți. Noi știm destule despre Ion. Cred că îi eram cei mai apropiați. In afară poate de Grigore, căruia el îi datora viața. Deși eu cred că nouă, ne spunea mai multe lucruri decît lui. El este, după cîte am auzit, un om mai ursuz, ca să nu zic altfel, încît îmi închipui, că e mai greu să i te mărturisești. Nu e un om prea deschis și în fața unui asemenea ins nu-ți prea vine să-ți desfaci băietele inimii. Pe cînd noi,-știți, vedeți și dumneavoastră, sîntem altfel. De asta Ion ne povestea nouă tot felul de lucruri, cum să vă spun, mai de suflet... care nu se spun la oricine.

— Tocmai de aceea, l-am întrerupt eu puțin nerăbdător, aș vrea să vă întreb ceva mai special, cum să vă spun... mai gingaș.

— Vă rog, poftiți, interveni și tanti Agripina care chiar atunci se întorsese în sufragerie cu niște plăcinte cu brînză, calde, aburinde, probabil foarte gustoase.

— Știți ceva despre ultima relație... am ezitat puțin... ,amoroasă a lui Ion ?
întrebarea mea li se păru probabil ciudată, pentru că i-am văzut pe cei doi soți privindu-se sur
-prinși unul pe celălalt. Dădeau impresia că la orice s-ar fi așteptat, dar nu la o asemenea întrebare. Cel puțin așa mi s-a părut mie atunci. Păreau niște oameni puși în mare încurcătură. Moș Costache s-a foit o vreme în scaun, apoi șovăind puțin mi-a spus, cumpănindu-și bine cuvintele :

— Apoi chiar tot nu ne spunea nici nouă... Mai ales în chestiile astea cu femei... Ne vorbea doar așa, în treacăt că a mai adus una nouă. Dar nu ne spunea cine e, cum o cheamă... de unde vine, cu ce se ocupă.

Agripina îl privi puțin speriată pe Costache, apoi interveni și ea precipitat, parcă pentru a nu-1 lăsa pe soțul ei să continue :

— Asemenea lucruri nu se prea povestesc. Mai ales cînd nu sînt legiuite. Numele femeii trebuie să rămînă de taină — cînd nu este cu acte în regulă. înțelegi ce vreau să spun ?

— Totuși, am încercat eu, poate știți de unde era sau măcar cum arăta ultima femeie cu care avea relații.

— Păi n-am văzut-o la față, reacționă grăbit Costache. A stat puțin la el. Nici n-a ieșit din casă. Apoi au plecat la...

A urmat o ezitare.

— Unde ? Am tresărit eu plin de speranță.

Costache tăcu. La fel și Agripina. Apoi, după cîteva secunde, ca înțeleși, răspunseră aproape în- tr-un glas :

— Nu știm, că nu ne-a spus unde are de gînd să se ducă...
Aveam impresia ciudată că totuși știu, dar nu vor să-mi spună, De ce ? Oare se sfiau din motive d
eCapitolul V

Era o vizită care mă interesa foarte mult. Voiam s-o cunosc pe Catrina Sida, fosta soție a lui Ion Cristea. Cum îi știam adresa, n-a fost nici o dificultate să-i găsesc casa. Intr-un orășel de provincie nici nu trebuie de fapt să cunoști adresa cuiva. E suficient să-i știi numele, că te îndrumă oricine la omul pe care îl cauți. Am ajuns foarte repede.

Era o străduță cu doar cîteva case, situată tocmai în marginea cealaltă a tîrgului. Parcă foștii soți voiseră să stea cît mai departe unul de altul, pentru că locuințele lor se

situau la colțurile opuse ale orășelului. M-am oprit în fața gardului scund de seînduri, gata să se dărîme la prima bătaie a vîntului. Privind peste el, se zărea o căsuță veche, joasă, fără fundație, construită direct pe pămînt. Era atît de neîngrijită, că părea nelocuită, părăsită de cine știe cîtă vreme. In curte creșteau în voie bălării, iar mica grădină se vedea că nu fusese cultivată de mult. Se mai ghiceau cu greu urmele unor straturi făcute cîndva. Am încercat să deschid poarta. Era încuiată. Am strigat-o pe nume. Nu mi-a răspuns. Am mai încercat de cîteva ori. Degeaba. Nu a apărut nimeni. Cînd tocmai mă pregăteam să plec, am auzit scîrțîitul unei uși ale
cărei balamale nu fuseseră unse demult. M-am întors din drum.

în fața casei a apărut o arătare parcă din alte vremi. O femeie înaltă, foarte slabă, îmbrăcată într-o rochie caraghios de elegantă într-un asemenea loc, doar că pe măsură ce femeia se apropia, îmi dădeam seama că din frumoasa rochie de altădată rămăseseră doar niște zdrențe fluturînd în vîntul care adia spre seară. Dar cel mai mult m-a frapat chipul femeii : uscat, ascuțit, pergamentos, cu obrajii supți, dar acoperiți cu un fard făinos ce-i dădea înfățișarea unei măști de teatru exagerat grimată sau văzută prea de aproape. Iar ochii aveau o fixitate care te îngheța. Cînd a ajuns în dreptul porții, am simțit că mă ia cu frig. I-am auzit vocea. Era hîrșită, groasă, mai mult de bărbat decît de femeie :

— Ce vrei ?

Am înghițit în sec și am bîiguit :

• — Dumneavoastră sînteți doamna Catrina Sida ? — Da.

— Aș dori să vă întreb cîteva lucruri în legătură cu fostul dumneavoastră soț care... a murit de curînd.

I-am arătat legitimația. Nici n-a privit-o.

— Bine că a crăpat, bestia !

Simțeam că voi trece printr-un moment foarte dificil. îmi trebuia calm și multă răbdare, dacă voiam să obțin ceva de la ea.

M-a examinat cîteva clipe cu ochii ei reci și într-un tîrziu s-a decis să deschidă poarta. Apoi s-a întors și a luat-o înainte. Am urmat-o. Cînd am pătruns în încăpere, am avut impresia că mă sufoc. Duhnea a rachiu și a tutun prost că nu se
putea respira. Probabil nu se aerisise de mult camera. în jur domnea o dezordine îngrozitoare. Parcă totul era întors pe dos, răvășit de o mînă diabolică. Iar murdăria era de nedescris. Pe masa din mijlocul încăperii zăceau farfurii nespălate, cu resturile de mîncare uscate demult, care emanau o duhoare insuportabilă. Printre ele se vedeau nenu- rate sticle goale de țuică. Pe scaune zăceau rufe murdare și tot felul de obiecte care n-ar fi avut ce căuta acolo. Fără să mă poftească să iau loc — parcă și aș fi avut unde să mă așez — m-a întrebat cu vocea ei aspră, hodorogită, de fapt mai mult s-a răstit la mine :

— Bei ceva ?

— Nu, mulțumesc, nu acum. Am mîncat...

Voiam să-i spun că eu după ce mănînc, nu mai beau țuică, parcă explicația mea ar fi interesat-o.

In timp ce-și turna țuica într-un pahar mare de apă, am examinat-o atent cîteva clipe. Unde era vestita frumusețe de altădată ? în fața mea se găsea o ruină umană, despre care nu aveai cum să-ți imaginezi că odată, demult, tînjiseră atîția bărbați ce-și pierduseră capul de îndrăgostiți ce erau.

Era o imagine de o nesfîrșită tristețe.

Parcă mi-ar fi ghicit gîndurile, a izbucnit furioasă :

— Ce te uiți așa la mine ? Ce n-ai mai văzut o femeie bătrînă și amărîtă ? El m-a adus în halul ăsta. Bestia aceea de Ion. Dar Dumnezeu nu iartă nimic. Brațul lui l-a ajuns... Așa trebuia să sfîr- șească bestia. Prea multă lume a nenorocit, ca să nu-1 ajungă și pe el păcatele. Să-i dea Dumnezeu
sănătate celui care s-a milostivit să-l răpună. S-a făcut în sfîrșit dreptate. Da, da...

Bău tot paharul cu țuică pînă la fund și-și aprinse o țigară din care trase adine fumul în piept. Mă privi iar fix. Stăteam nemișcat în picioare în fața ei parcă ar fi trebuit să fiu judecat pentru vreo faptă nelegiuită.

— Și, de fapt, de ce ai venit ?

M-am bîlbîit, trebuie să recimosc. La vîrsta mea de atunci încă nu cunoscusem asemenea oameni.

— Aș vrea să-mi vorbiți despre fostul dumneavoastră soț, Ion Cristea...

Pe loc mi-am dat seama că am comis o gafă enormă. Dar era prea tîrziu. Uraganul,

odată dezlănțuit, nu mai putea fi oprit în nici un fel. Trebuia să-1 suport cu stoicism.

— Soț ? El, soț ? O bestie ? Un tiran care nu mă lăsa nici măcar să ies din casă de teamă că o să mă vadă cineva și o să mă fure. Mă bătea cu biciul, mă schingiuia fără milă.

Femeia din fața mea începu să plîngă în hohote. Lacrimile purtau la vale stratul de pudră, lăsînd dîre largi prin care se vedeau cutele adinei ale obrazului ei scofîlcit. Mi-era și milă, dai* în același timp o repulsie nestăpînită mă copleșea pînă la greață. Făceam eforturi disperate ca să mă stăpî- nesc. Am așteptat ca să se liniștească. De fapt nici nu aveam altceva de făcut. Cînd credeam că în sfîrșit și-a revenit, a izbucnit cu o furie proaspătă, nestăpînită în care se simțea o ură de neînchipuit :

— îmi pare rău că nu l-am ucis eu. Întîi l-aș fi chinuit îngrozitor, așa, cu încetul, iar apoi l-aș fi tăiat în bucățele. Dar întîi l-aș fi jupuit de viu. Să-1 văd cum își dă sufletul lui de cîine, horcăind
înaintea mea. Ah, ce rău îmi pare că măcar n-am fost de față cînd a crăpat afurisitul. Ar fi fost cea mai mare bucurie a vieții mele. Asta mi-ar fi răscumpărat toate chinurile îndurate cît am stat cu el. O fiară, o bestie, un animal... Eh, o ce știi dumneata ? Dacă ar învia, l-aș ucide eu a doua oară.

Mi-am dus mîna la ochi. Simțeam că amețesc. Un asemenea potop de ură mi se părea aproape imposibil de imaginat, darmite de văzut aievea. Mă clătinam sub biciuirea dezlănțuirii ei aproape animalice care parcă nu mai contenea. Și cîte încă nu mi-a mai spus... Dar n-are rost să ți le reproduc pe toate.

Nici pînă atunci și nici de atunci încoace, la bătrînețe — și am văzut destule în viața mea — nu mi-a fost dat să asist la o asemenea dezlănțuire de ură neîmpăcată.

Am lăsat-o să se descarce, să se istovească de atîta ură și într-un tîrziu am îndrăznit să încerc o discuție cu ea.

— Și totuși acest om v-a iubit foarte mult. Ani de zile a așteptat pînă ați acceptat să vă căsătoriți cu el. Toată lumea știa acest lucru în oraș.

M-a privit dușmănos și s-a pornit iarăși parcă cu forțe proaspete după un nou pahar de țuică pe care-1 sorbi pe nerăsuflate.

— Ion, iubire ? El mă vroia ca pe o avere a lui, ca pe o bucată de aur, ca pe o icoană rară și veche. Voia Să mă aibă ca un stăpîn pe roaba lui din care să facă tot ce vroia. El nu știa altceva decît atît ; să fiu a lui, ca un obiect oarecare. Mă schingiuia, mă bătea numai pentru că îndrăzneam uneori să ies puțin din curte în lipsa lui. Voia să stau nemișcată în casă, lipită de pereți ca și icoanele lui bles-
temate. A vrut să mă omoare într-o zi cînd m-a văzut pe stradă. Cum am îndrăznit să ies ? M-a dus acasă, m-a legat de pat, și m-a bătut cu biciul ca o fiară. Atunci Dumnezeu m-a ajutat... l-am văzut în fața mea... mi-a șoptit : „Rabdă, ai să scapi pînă la urmă... O să crape bestia într-o zi“.

Catrina se îmbătase de-a binelea și nu se putea pune mare preț pe spusele ei. îmi dădeam seama de asta și totuși speram să obțin măcar o mică informație care mi-ar fi putut fi utilă mai tîrziu. Dar nu știam ce întrebare să pun. Ciudat, simțeam că femeia asta știa ceva care pe mine mă interesa foarte mult.

Am pus la întîmplare o întrebare fără importanță, foarte indiscretă, chiar nedelicată, de ce să nu recunosc.

— Dar de ce vă bătea ?

Femeia rîse tabagic, privindu-mă batjocoritor, apoi îmi răspunse cu un dispreț neascuns :

— îți închipui, probabil, așa ca toată lumea din tîrgul ăsta, că-1 înșelam și de aia mă bătea. Eu nu spun că nu mi-au plăcut bărbații înainte de a mă mărita cu el. Mi-au plăcut. Dar după ce m-am hotărît să mă căsătoresc cu el, nu l-am înșelat niciodată. Niciodată, înțelegi ? Dar așa e lumea. Crede că dacă ai fost curvă odată, așa rămîi pentru totdeauna. Și așa ți se duce buhul. Dar Ion știa că nu-1 înșel. Nu asta îl durea pe el. Așa îi plăcea lui să bată, să schingiuiască, să facă omul să se chinuiască. Cea mai mare bucurie a lui era să mă vadă suferind. Ehe, ce știi dumneata, că ești încă tînăr. Sînt unii oameni care se bucură de suferința celuilalt, chiar dacă acesta îi este cel mai bun prieten

.începu să rîdă în hohote, își mai umplu un pahar, îl bău și apoi ștergîndu-și cu dosul palmei buzele subțte umezite de băutură, mă întrebă în batjocură.

— Ce mai vrei să mai știi ? Că doar n-ai fi venit doar așa, să mă vezi.

Știam deja deajuns. Nu mai îmi trebuia nimic. Voiam să scap cît mai repede din infernul unde mă aflam. Și pe deasupra, nu mai puteam respira. Fumul înecăcios de țigară combinat cu mirosul țuicii proaste în camera aceea neaerisită, mă amețiseră cu

totul de parcă eu aș fi băut. Nu știam cum să scap mai repede. Mi-am luat la revedere cît mai politicos cu putință ca să nu stîrnesc din nou furia gazdei și m-am îndreptat spre ieșire, jinduind la aerul curat de afară.

Ajuns în curte, mi s-a părut că trăiesc senzația unui om care era gata să se înece și a fost scos în ultima clipă la suprafața apei. înainte de a ieși pe poartă, Catrina mi-a spus cu o voce cavernoasă :

— Cînd mai ai nevoie de vreo informație despre bestia aia, să mai vii pe la mine.

I-am mulțumit pentru amabilitate, grăbit să ies cît mai repede în stradă, fără să știu că într-adevăr o să am nevoie cîndva de o informație importantă de la această femeie-infernală. Și totuși ceva uitasem s-o întreb : care era natura prieteniei lui Ion cu Grigore ? Ce se înîtmplase de fapt între ei ? Abia cînd am ajuns acasă, mi-am dat seama că n-ar fi stricat să aflu ceva despre asta. Deci trebuia să revin la Catrina.

Dumneata n-ai cum să știi că unui tînăr în meserie ca mine i se poate întîmpla — mai ales după o discuție cu un asemenea om — să nu-i vină în minte sau pur șl simplu să uite niște întrebări foarte importante pentru ceea ce urmărește el să afle. Deși poate unele dintre ele le avea deja în minte, le plănuise înainte de a începe discuția. Anchetatorul este om și el — deci impresionabil —, așa că înțelege-1 și dumneata. Oricum, nu mă întorsesem cu mîna goală din această vizită. Știam acum că dintre cunoștințele victimei, aceasta era probabil cea care îl ura cel mai mult. Deocamdată. Pentru că pînă în momentul acela nu le cunoșteam chiar pe toate. Apoi, cine știe, unii oameni sînt în stare să-și ascundă atît de bine ura, încît nici nu poate fi măcar băgată de seamă vreodată, ba poate fi chiar luată drept iubire. Mergeam însă prea departe cu suspiciunile. Nu-ți mai spun că între timp vorbisem și cu vecinii, cu alte cunoștințe ale lui Ion Cristea, fără a afla însă nimic care mi-ar fi putut da ceva de bănuit. Și iar îmi aminteam de ceea ce-mi spusese șeful meu : să nu mă iau după aparențe. Numai că ura Catrinei Sida nu era doar o simplă aparență, ci o ură autentică, adîncă și durabilă, care nu putea fi trecută cu vederea în nici un chip. Dar cum spunea tot șeful meu, nu trebuia să mă pripesc

.Capitolul VI

Am ajuns în camera pe care o ocupam cu chirie într-o mică clădiret situată chiar în centrul orașului. Am simțit nevoia să mă spăl și să îmi schimb hainele. Parcă miroseam și eu tot a țuică și tutun prost. Dar n-am mai avut puterea s-o fac. După vizita aceea eram sleit de puteri. M-am trîntit îmbrăcat în pat. Fusese prea mult pentru mine. Nu știu dacă a; fost primul meu contact cu mizeria, cu degradarea condiției umane. In orice caz a fost unul dintre cele mai dure de pînă atunci. Ca orice tînăr care își închipuie că viața, deși are fațetele ei neplăcute, poate fi totuși reparată, reluată, zi-i cum vrei, mă loveam acum de o situație în care existența unui om nu mai putea fi redresată în nici un chip. Pentru că măcar asta înțelesesem cu toată mintă mea crudă : Catrina Sida era un om definitiv pierdut. Nimeni n-ar fi putut face nimic pentru ea ca s-o readucă pe un drum normal. Poate în primul rînd că nu mai avea în ea puterea de a se redresa sau — ceea ce era și mai grav — ea însăși nu mai dorea să se trezească din starea în care se afla. Și cînd un om nu vrea să se întoarcă de pe drumul pierzaniei pe care s-a pornit, nu se mai poate face nimic pentru el, oricîtă bunăvoință ar avea cei din jurul său. Vizita la ea mă marcase foarte mult și nici nu puteam să mă mai gîndesc la altceva. îmi era milă de ea. Dar în același timp nu-mi puteam înfrînge senzația de silă, de repulsie. Am încercat cu mare greutate să mă gîndesc la altceva. Stînd întins în pat, am privit tavanul încăperii în care locuiam, apoi am început să examinez cu un interes exagerat tot ce era în jurul meu, mobila, obiectele în mijlocul cărora îmi duceam viața particulară. Mobilă ? E prea mult spus. Un pat țărănesc, un dulap de haine, vopsit grosolan într-o culoare nedefinită, ceva ce aducea a maro. O masă șchioapă și două taburete. Pe jos un preș obișnuit. Cam asta era tot. încercasem eu să fac interiorul mai agreabil, dar nu prea aveam cu ce. Pusesem pe pereți cîteva reproduceri după niște picturi cunoscute. Adusesem și o pendulă procurată la un preț modic. Chiar și mica mea colecție de ceasuri vechi așezată într-o vitrină nu reușea să schimbe mare lucru. Pentru că trebuie să-ți spun că încă de pe atunci începuseră să mă pasioneze ceasurile, cele vechi, bineînțeles. Dar degeaba. Impresia de provizorat și sărăcie dăinuia în continuare. N-aș putea spune că îmi doream cine știe ce confort. Dar, oricum, parcă îmi mai lipseau încă multe. Mă gîndeam la toate acestea doar ca să-mi alung gîndurile negre care mă cutreierau. Era un fel de a mă înșela, de a căuta să fug de la ceva ce mă preocupa în clipele acelea. Degeaba însă, totul era în zadar.

Vizita pe care o făcusem îmi lăsase un gust amar. Urîtă poate fi bătrînețea unor oameni ! Am încercat iar să mă gîndesc la altceva, dar nu prea izbuteam. Prea erau proaspete impresiile. Am luat
o carte și am început să citesc. Numai că nu înțelegeam nimic, așa că am lăsat-o. Nu mă puteam aduna. E drept că eram și iritat. Simțeam că deocamdată nu puteam prinde nici un fir care să ducă undeva. Crima fusese pusă la cale cu multă abilitate. Nici o urmă folositoare nu fusese lăsată. Sau încă nu o observasem eu.

M-am ridicat și am început să mă plimb prin cameră. Se înserase. M-am apropiat de geam și am privit afară spre piața dreptunghiulară a orășelului, străjuită în fiecare din cele patru colțuri de cîte o circiumă, ca niște fortărețe luminate în întunericul nopții. Ușile lor se deschideau și se închideau mereu lăsînd să intre sau să iasă mușterii, unii dintre ei clătinîndu-se. Ce le păsa lor că un om fusese ucis în mod bestial... Probabil auziseră și ei ce se întîmplase, dar acum nu-i mai interesa nimic, în fața unui pahar de băutură uitaseră toată povestea. Dar, în fond, mă trezii întrebîndu-mă, Cafeina Sida de ce bea ? Și iar am început să mă gîndesc la ea, deși îmi propusesem s-o dau uitării pentru seara aceea. Prea mă răscolise întîlnirea cu ea. Cum poate să decadă un om ! Dar oare nu sînt și alții vinovați de decăderea lui ? Hm ! Depinde, de la caz la caz. Uneori omul și-o face cu mîna lui. Cata, mi-am zis, ajunge cu atîta filozofie, că poți s-o iei razna. Trebuia să fac ceva care să mă scoată din starea în care mă aflam.

în ibric mai aveam puțină cafea. O făcusem de dimineață. Mi-am turnat într-o ceașcă și am sorbit înghițitură, după care mi-am aprins o țigară. Am deschis dulăpiorul de lîngă pat și am scos de acolo cutia de ceasuri vechi pe care nu le reparasem încă. Am început să meșteresc la unul din ele, pe
care îl procurasem de curînd. încercam să-1 fac să meargă. Treaba asta îmi făcea o mare plăcere și reușea să mă distragă de la glodurile mele negre. Mai mult decît atît, mă odihnea. Observasem mai demult asta.

Precum vezi, dragă prietene, așa cum ți-am mai spus, încă de pe vremea aceea începuseră să mă pasioneze ceasurile vechi. Treptat, cu anii, mi-am adunat frumoasa colecție pe care o am astăzi. Nici nu-ți dai seama ce bine mi-a făcut pasiunea asta. Acest „hoby“, cum spunem noi astăzi, mi-a fost de mare folos în momentele de cumpănă ale vieții mele. Plus că mi-a educat răbdarea, mi-a format meticulozitatea de care am avut atîta nevoie în anchetele mele. Știu, poate părea o ocupație minoră, fără nici o intelectualitate, ce ține doar de îndemînare. Dar puțin îmi pasă de părerea altora.

Cu mare greutate s-a reușit mărirea fotografiei din buletinul de identitate al lui Ion Cristea. Mare lucru nu ieșise. Dar oricum i se vedea ceva mai bine chipul. Se făcuse o copie și de pe fotografia din cartea de muncă. Așa, ca să fie. înarmat cu aceste fragile probe, m-am dus la stațiunea Dumbrava. De fapt era prea mult spus stațiune. Erau vreo cîteva vile așezate pe malul unui pîrîu care se strecura printre stîncile de pe marginea unui defileu aflat la poalele munților. Cîndva vilele aparținuseră unor bogătași care își petreceau acolo doar două-trei zile pe an, de sărbători, în restul timpului stînd închise. Acum erau date în circuitul
turistic și vara, mai ales, aveau mare căutare, împrejurimile foarte frumoase, liniștea desăvîrșită, făceau din Dumbrava o stațiune ideală pentru odihnă, însoțit de plutonierul Costică, am ajuns acolo în mai puțin de două ore. M-am dus la recepție și am început treaba. Recepționera, o tînără foarte amabilă, a încercat Să mă ajute. Am întrebat-o dacă un bărbat la aproape șaizeci de ani venise în ultimele săptămîni pe acolo însoțit de o femeie mai tînără. N-a putut să-mi dea un răspuns afirmativ. Eu bănuiam de ce nu poate. Probabil Ion Cristea se prezenta singur la recepție, lua camera și abia apoi se întîlnea cu „amica" lui, care deci nu apărea la recepție. Sau invers : venea ea, închiria camera și după un timp Ion Cristea se ducea direct acolo.

Dîndu-mi seama că așa nu merge, am scos fotografiile și am întrebat-o dacă nu îl recunoaște. Nu-1 recunoștea. La fel am procedat și cu colegă ei din schimbul celălalt. Același rezultat. începusem să-mi pierd orice speranță. Nu era nimic de făcut. De fapt trebuia să mă aștept la asta. Fotografiile erau prea vechi ca să-1 mai reprezinte pe Ion Cristea la cei aproape șaizeci de ani ai săi. Plus că fetele de la recepție îl văzuseră probabil o dată sau de două ori în treacăt, fără să-i dea importanță, deci nu avuseseră cum să-și întipărească bine în memorie chipul lui în așa fel ca să le poată spune totuși ceva o fotografie mai veche a lui Cristea. Nu știam ce să mai fac în continuare. La un moment dat am văzut un individ care vindea fluiere sculptate „artistic" și deodată mi s-a făcut lumină în
creier. M-am repezit înapoi la recepție și am întrebat fata de serviciu :

— Nu venea pe aici un ins care vindea tot felul de broşe, inele, brăţări, cercei ?

Fata s-a luminat la faţă şi a exclamat bucuroasă că îmi poate fi totuşi de ajutor cu ceva :

— Da, sigur. Chiar acum vreo două săptămîni a fost pe aici ultima oară.

— L-aţi recunoaşte, dacă l-aţi vedea ?

— Cred că da.

I-am arătat din nou fotografiile.

— Nu vi se pare că e el ?

După o scurtă ezitare, recepţionară răspunse destul de sigură :

— Da, numai că aici pare mult mai tînăr. Cred că este cel despre care vorbeaţi.

— Pentru că fotografiile sînt mai vechi. Adineaori ziceaţi că nu-1 recunoaşteţi...

— Acuma, cînd nii-aţi spus despre cine e vorba, mi-am dat seama că cel din fotografie este omul care vinde broşe şi inele. Cunoscîndu-1, mi-a fost mai uşor să-mi dau seama că este el. La început însă, n-aveam cum să-1 recunosc. In fotografie e mult mai tînăr.

Fata făcuse o observaţie de bun simţ. Era normal să nu recunoască un ins într-o poză făcută cu zece ani înainte din moment ce nu-1 văzuse — credea ea — niciodată. Dar cînd i-am vorbit despre un om pe care îl văzuse recent şi am întrebat-o dacă îl recunoaşte într-o poză mai veche, l-a identificat imediat.

Acum urma însă partea cea mai grea.

— Nu vă amintiţi, am întrebat-o eu, dacă a venit însoţit de vreo femeie

?— Mi se pare că da. Dar n-am . văzut-o. de aproape. Cînd el a venit să ne ceară o cameră, ea rămăsese în curte. Am observat-o prin’ geamul deschis.

. — La ce vilă i-aţi dat cameră ?

— La vila patru.

— Presupun că există o femeie de serviciu care are grijă de curăţenia camerelor vilei.

— Da, normal. ;

— O puteţi chema ? ■ ’ •

— Imediat. .

Peste cîteva minute apăru o femeie mai în vîrstă. După ce recepţionera i-a spus cine sînt, am întrebat-o: V

-— Acum vreo două săptămîni a fost aici un om mai în vîrstă cu o femeie tînără care au stat la vila patru de care ai grijă dumneata ?

Ca s-o ajut, i-am arătat fotografia. îngrijitoarea n-a aşteptat să mai continui.

— A, îl .ştiu.[1] A venit el şi altă dată, cu alte, femei, tot tinere, Da’ şi el aci în poză e mai tînăr. .

— Eu te-aş ruga să-mi spui ce ştii despre asta cu care a venit ultima dată. Cum arăta ?

— înăltuţă, slabă, cu părul ca paiul. Bine îmbrăcată, cu ruj pe buze şi unghii lungi roşii. Şi are nişte ochi verzi... Vorbea oleacă sîsîit. Cit a stat la noi mereu îşi punea părul pe moaţe.

— N-ai auzit vreodată, aşa în treacăt, vreo discuţie între ei ?

— Ţin minte că într-o zi, domnul cel bătrîn cu care era i-a zis în timp ce ieşeau din cameră că nu se astâmpără, că mereu îşi face părul parcă ar fi la serviciu acolo la ea. Fata a rîs şi i-a răspuns că dacă asta e meseria ei, ce să facă ?

Am tresărit. Prietena lui Ion Cristea era coafeză ! Deci totuşi aflasem ceva.

M-am întors spre recepţioneră : , ■,

— Nu vă amintiţi cam lai ce oră a venit ultima dată ?

• — Cred că pe la zece dimineaţa. .

— Presupun că e un autobuz care vine la ora asta, nu?. , ;

.. . — Da. Singurul care vine dimineaţa la ora zece. Altul nu mai este. u . r ■

—• De unde ? . : idir. B ; ><7

— De la Slăveşti; Este oraşul cel mai apropiat de noi. ' r >i ah: ■ .b ni.’-..

w — E cursă directă? Adică vreau să aflu că nu mai trece şi prin alte localităţi mai importante, adică oraşe, de unde ia pasageri.

• —^ Da. E o cursă directă. Nu opreşte nicăieri pînă aici. ' ■ • -. ■

Rezultatele erau nesperat de bune. Deci coafeza venea cu Ion de la Slăveşti, un mic tîrg care nu putea avea decît un singur atelier de coafură, unde lucrau probabil două, maximum trei coafeze.. După informaţiile pe care le deţineam, puteam fi sigur că o voi găsi pe ultima prietenă a‘lui Ion Cristea. Deşi nu puteam fi sigur că e ultima. în orice caz, o relaţie recentă.

Le-am mulțumit celor două femei pentru tot ce-mi spuseseră și cînd tocmai mă pregăteam să-i cer plutonierului Costică să se urce la volan ca să ne îndreptăm urgent spre Slăveni, îngrijitoarea vilei mă opri din drum : ,-   . •'.

— Să știți, domnule, câ domnișoara aceea tînără a mai fost pe la noi și altă dată, dar nu numai cu bătrînul acela... '

Am tresărit. I

— Dar cu cine ?

— Cu un bărbat tînăr.

— Cum arăta ?

— Frumos, cu părul negru, lung la spate, așa cam netuns. Subțirel și ferches. Era îmbrăcat cu haine albe. Purta ochelari negri ca să nu-1 bată soarele la ochi. Să tot aibă vreo patruzeci de ani.

— Și ce ai mai observația el? .

— Nu știu de ce purta mereu mîinile în buzunare. Și fluiera tot timpul... așa... era vesel, ce mai... Rîdea.

— De ce rîdea ?   r

— Nu știu. Odată l-am auzit zicîndu-i fetii că bărbații se prostesc la bătrînețe. Și iar a rîs. ■

N-am mai așteptat alte lămuriri.

Am urcat în mașină și am pornit spre Slăvești. Coafeza mă interesa nemaipomenit de mult. Mai ales că juca dublu, ca să zic ; așa. Și cu Ion Cristea și cu celălalt, necunoscutul mai tînăr. în mai puțin de o oră am ajuns la Slăvești. Așa cum mă •așteptam, era un singur atelier de coafură. Nu mi-a fost greu s-o identific pe cea care mă interesa. Am luat-o cu noi la sediul miliției. Cînd i-am spus ce dorim să aflăm de la ea, a început să tremure. Toată cochetăria ei drăgălașă se topise ca prin farmec. Adevărul e că fata nu era urîtă de loc. Fată e un fel de a spune. Să fi avut Vreo, douăzeci și șapte de ani. Nu știu dacă se putea spune despr **eea că era frumoasă. Mai curînd avea ceva atrăgător, felin, de pisică ce se alintă tot timpul. Era probabil tipul de femeie, făcută anume pentru a suci capul bărbaților mai în vîrstă. Indiscutabil, se putea face o pasiune pentru ea, gîndii eu în timp ce o examinam. în tăcere, lăsînd-o să se liniștească puțin.**

Am luat-o ușurel, pe de departe. ; n ■

— Cum vă numiți ?

— Ștefania Dorofte.

— Sînteți coafeză ?

“ Da-

— De cîți ani lucrați aici ? ‘: 1 .

— De vreo doi ani.

— De unde sînteți ?

— Din Cluj. j

— Ce studii aveți ?

1 —Șapte clase. • •

— Și cum ați ajuns tocmai în orășelul ăsta, la Slăvești ?

— O prietenă mi-a' spus că cîștigă bine aici, pentru că în tot orașul sînt numai două coafeze, dintre care una e deja în vîrstă și vrea să renunțe la meserie, că e și bolnavă..

Trebuie să atac acum fondul chestiunii. După o scurtă ezitare, am luat-o scurt:

— Ați fost văzută în stațiunea Dumbrava.

Fata deveni brusc obraznică. I

— Da, și ce dacă • am fost ? Ce nu e voie să mergi acolo...)••

. — Dar n-ați fost singură....

— Sînt nemăritată, majoră, așa că pot să merg cu cine vreau eu; • • -

* ..^KX

— De acord. Și cu cine ai fost acolo ? 1

Ștefania, Fănica, după cîte au auzit că o alinta colega ei cînd am întrebat de ea la atelierul de coafură, șovăi. Era clar că nu mergea acolo ' doar cu un singur bărbat. Aici era aici. Eram nerăbdător să văd, cu cine începe, pe care dintre băr- bați îl aduce în prim plan. .■>1‘.1<; ■

— De obicei merg cu un prieten[1] de al meu.

Aha! Va să zică „de obicei", deci într-adevăr mai mergea și cu alții la Dumbrava.

— Și cum îl cheamă pe acest prieten ? ‘ q

— Polihron Stamatescu. ., , r-s^jf/X^
— Unde locuiește? ' , ■ ? 'XX^/ c,G_
Fata șovăi din nou : v r v . «fi____________
* — La Cluj... -
— Văd că nu ești prea sigură de; răspuns.
— Da, pentru că mai stă și pe aici, în orașul nostru, la o .rudă.
— Poți să-mi spui numele rudei ?' nr9. •; t i
.— Da. 11 cheamă Nicolae Didirică.
— Și cu ce se ocupă prietenul ăsta al dumi- tale? 1 r
— Știu că e gestionar sau așa ceva, magazioner parcă... nu pot să spun exact. J: '
Zk-^^^zici x^ ® Prietenul dumitale, cum nu știi cu ce se ocupă ? < , .
—— El nu prea îmi povestește de serviciul lui. Cînd ne vedem discutăm despre altceva.
— Cam despre ce ? întrebai eu într-o doară.
— Păi cum o să fie cînd o să ne. căsătorim...
— A, deci aveți intenții serioase ?
— Da. Cred că la toamnă introducem actele
.Nu știu de ce mi-a venit să zîmbesc. Poate că am și făcut-o, pentru că Fănica mi-a ripostat înțepată :
— Ce ? Nu mă credeți ?
— Ba da, cum să nu. Numai că am să-1 întreb chestia asta și pe Polihron al dumitale.
— întrebați-1. Să vedeți că are să vă spună același lucru, mi-a replicat ea convinsă.
Aveam motive serioase să mă îndoiesc, numai că acum mă interesa extrem de puțin viitorul mariaj al soților Fănica și Polihron. Așa că am trecut direct la ce mă durea pe mine cel mai tare. Am întrebat-o fără menajamente pe coafeză :
— Și cu cine mai mergi dumneata de obicei în stațiune la Dumbrava ?
Fănica m-a privit speriată. Siguranța de sine îi dispăruse subit. Se roșise toată și-și frămînta nervoasă mîinile. Văzînd că nu se hotăra să-mi răspundă, am ajutat-o eu :
— Nu încerca să mă minți. Știu deja cu cine mai petreci pe acolo. Vreau însă să aflu de la dumneata.
în sfîrșit, se hotărî să vorbească :
•— Din cînd în cînd mai merg acolo cu niște cunoștințe de a lui Polihron...
■— Fii, te rog, mai exactă. Care cunoștințe ? Doresc să aflu numele lor.
Urmă iar o tăcere.
— Să-ți stimulez eu memoria ? Un om ceva mai în vîrstă...
N-a fost nevoie să mai continui.
Ștefania tresări puternic. Mă privi cîteva clipe cu ochii ei mari și verzi, apoi se decise
:— Da, .mergeam acolo și cu Ion Cristea, care e prieten cu Polihron.
Am replicat tăios: . . ;
— Știi că Ion Cristea a fost ucis ?
Fata începu să plîngă în hohote și-mi spuse printre suspine : I
— Am auzit. Dar să știți că eu nu am nici un amestec în toată povestea asta...
— Care poveste ?
— Asta cu... uciderea lui Ion.
— Dar de unde ai aflat că a fost asasinat?
— De la Polihron.
— Ce ți-a spus ? .
— Că a aflat de la o cunoștință comună că
Ion a fost ucis. -,: r-.n
.— De la cine ?
.— Nu mi-a spus. '-^V ^«nilm
— Cînd v-ați văzut ultima oară ? '^
— Vineri... Săptămîna trecută. •
— Polihron a fost la înmormîntare ?
— NU. - 2 f -
— De ce ?
— Pentru că, fiind la Cluj, a aflat -abia peste cîteva zile.
Simțeam că fata ori mă minte,, ori pe ea o mințise Polihron. în tot cazul mai erau multe de aflat despre acest ciudat triunghi Ion Cristea — Ștefania Dorofte — Polihron Stamatescu. Trebuia să insist. Ceea ce am și făcut.

— Care erau relațiile dumitale cu’ Ion Cristea ? Dar te rog să-mi răspunzi fără ocolișuri

.Fănica se fistici. Era clar că atinsesem Un subiect delicat pentru ea. Tocmai de aceea șovăia să- mi răspundă.

— Țin să precizez că am nevoie de răspunsuri cit mai exacte cu putință. Deci nu încerca să ocolești adevărul.

— El mă... plăcea...

— Cum adică ?

— îmi făcea curte...

— Ei nu mai spune ? Și dumneata i-o acceptai ? Oricum, omul bătea spre șaizeci de ani, pe cînd dumneata...

— Era foarte drăguț cu mine...

— în ce sens ?

Altă pauză. Am așteptat destul de mult răspunsul care întîrzia să vină. Tocmai cînd mă pregăteam să intervin mai energic, am auzit-o șoptind :

— Venea cu mici atenții.

— Cit de mici ?

— Cum să vă spun...

— Să fim mai expliciți. Ce înțelegi dumneata prin mici atenții ?

— îmi făcea din cînd în cînd cîte un cadou.

— De pildă ?

— Un săpun străin, un purfum franțuzesc.

— Și dumneata le primeai ?

— Da.

— De ce ?

— Cum de ce ? se miră candid fata, privindu- mă nedumerită cu ochii ei verzi.

— Păi uite de ce : eu mă gîndesc că atunci cînd o femeie acceptă cadourile unui bărbat, înseamnă că... înțelegi, ce vreau să spun

?Mă privea în continuare nedumerită. Iși luase iar un aer candid care mă scotea din minți. I-am replicat însă foarte calm :

— Nu te preface că nu înțelegi. înseamnă că acel bărbat dorește ceva și dumneata ești de acord cu ceea ce vrea el, altfel nu i-ai primi cadourile. Deci îi accepți curtea, ca să zic așa. Cred că am fost clar, nu ?

— Ion era un om foarte simpatic, plăcut.

— O fi fost, nu zic că nu, numai că dumneata mi-ai declarat adineauri că vrei să te căsătorești cu Polihron. Cum se împacă atunci aceste două lucruri : pe de o parte relația cu Ion Cristea, pe de alta intenția de căsătorie cu Polihron Stămătescu ?

Ștefania Dorofte tăcu. Nu mai avea ce să-mi răspundă. Deși eu eram convins că mai sînt multe de aflat de la ea. Trebuie să iau lucrurile de la începutul lor.

j — De cînd îl cunoști pe Ion Cristea ?

— De vreo doi ani.

---Iar pe Polihron ?

— De patru ani. . .

Informația nu era lipsită de importanță. Trebuia s-o am în vedere în desfășurarea anchetei. însemna că Stamatescu i-o prezentase pe Ștefania lui Cristea. '

— Dar cei doi de cînd se cunosc. ?

— Nu știu.

— Și cum l-ai cunoscut pe Ion Cristea ?

— Mi l-a prezentat Polihron.

Deci asta era! începusem să intuiesc ceva nu prea curat în relațiile dintre cei trei.

— Știi cu ce se ocupa Ion ?

— Da, vindea tot felul de lucruri făcute de el : broșe, brățări, inele, ace de păr.

— Altceva nimic ?

— Nu, nu știu.

— De niște icoane pe sticlă n-ai auzit ?

— Nu, n-am auzit.

Mă îndoiam, dar deocamdată îmi ajungea cîte aflasem de la Ștefania.

Mi-am adus aminte că uitasem s-p mai întreb ceva :

— Cam cîte zile ai stat cu Ion Cristea ultima dată la Dumbrava ?

— Patru zile. Aveam o restanță de concediu de anul trecut.

— Și cine a plătit camera și masa.?

Fata ezită din nou.

— Ion.

— înțeleg deci că ați locuit în aceeași cameră zilele acestea. Ștefania își plecă sfioasă privirea.

— Unde este acum Polihron ?

— La Cluj.

De prisos să-ți spun, amice, că am reținut fata. Știa destule lucruri, pe care nu voise încă să mi le spună. Chiar prea multe și i se putea întîmpla cine știe ce din cauza asta. La noi era în siguranță.

Acum trebuia adus cît mai grabnic acest Polihron care începuse să mă intereseze foarte mult, îl bănuiam amestecat în asasinarea lui Ion Cristea.

înainte de a pleca din Slăvești, voiam să-1 cunosc și pe Nicolae Didirică, ruda lui Polihron Stama-
tescu, pe la care el trăgea cînd venea în Slăvești. Colegii din localitate ne-au ajutat să-i găsim domiciliul. Era acasă. Nu a părut deloc intimidat de vizita noastră. Era un om la vreo șaizeci și ceva de ani, fost funcționar la primăria locală. Avea o înfățișare de fost boem, dedat la rele, uns cu toate alifiile și unsorile. Probabil fusese un bărbat frumos în tinerețe. Se ținea și acum foarte bine, înalt, suplu, cu mișcări vioaie. Ne-a primit foarte curtenitor, chiar voios aș zice, de parcă de mult ar fi așteptat vizita noastră, care îi făcea o mare plăcere.

Am intrat direct în subiect : '

— Ne interesează ruda dumneavoastră Polihron Stamatescu.

— A! Ce-a mai făcut nenorocitul ? Te pomenești că a dat de vreun bucluc.

— Dar ce, vă dă bătaie de cap ?

— N-aș zice că mă deranjează cine știe ce treburile lui, în care eu nu mă amestec niciodată. Sînt un om discret din fire.

— Cu ce se ocupă de fapt ?

— Iată o întrebare la care e destul de greu, de răspuns. Mă puneți în dificultate.

— De ce ?

— Pentru că niciodată n-am știut exact unde și ce lucrează. Intr-o vreme era un fel de îngrijitor la baza sportivă. Adică administra niște terenuri de tenis și volei la un club sportiv din Cluj. Acum însă nu știu exact unde lucrează. A schimbat multe locuri de muncă.

— Dar nu l-ați întrebat

?— De fiecare dată cînd îl' întreb, îmi dă un răspuns vag, din care nu se înțelege mare lucru. Ba că face una, ba că face alta. Nici nu mă prea interesează de altfel, așa cum v-am mai declarat.

— Ce fel de rudă vă este ?

o— E fiul unui văr de.al meu.,. .

■ — Vine des pe aici ?

— Cam la două săptămîni. Dar uneori nu apare o lună întreagă.

' — Și cît stă de obicei ? ■

— Cam două-trei zile.

—-De fapt de ce vine? Doar ea să vă vadă?

Didirică rîse subțirel, parcă insinuant. Se vedea că întrebarea mea îl amuzase.

— Aș I Nu de dorul meu mă vizitează. Vine pentru fîța aia de coafeză, Fănica, sau cum o cheamă. Intr-o zi mi-a adus-o și-n casă. I-am spus după aceea să n-o mai prind pe aici, că o dau afară. Nu accept în casa mea astfel de specimene.

— A mai venit și cu altcineva ?

— Da. Cu un bătrîn care vinde tot felul de nimicuri pentru femei.

Am tresărit. '

— Știți cum îl cheamă ?

— Ion Cristea.

— Aveți vreo idee despre relațiile dintre Sta- matescu și Cristea.

— Nu prea știu. In fața mea discută tot felul de fleacuri. Odată parcă i-am auzit șușotind ceva despre niște sticlă și rame de lemn.

Deci asta era! Ceva, ceva se luminase în sfîrșit.

— Mie, ca să vă spun sincer, nu-mi prea plăcea relația asta a lui cu Cristea. Mi-e teamă să nu intre iar într-un bucluc.

— A mai avut necazuri Polihron, buclucuri, cum spuneți dumneavoastră ?

— Cred că da, după cîte mi-a dat el într-o zi să înțeleg. Dar nu știu cum se face că scapă de fiecare dată cu fața curată.

I-am mulțumit lui Didirică și m-am grăbit să mă întorc acasă. Pe drum m-a obsedat

întrebarea dacă acesta într-adevăr nu știa nimic din afacerile pe care le învîrtea Polihron Stamatescu. Trebuia să verific. . .. ; . ..

.Capitolul VII

În mașină, pe drumul înspre casă, făceam în gînd bilanțul celor aflate la Slăvești. Lucrurile păreau clare pînă la un punct : Ion Cristea învîrtea niște afaceri cu Polihron Stamatescu, de care, după părerea mea, nu era străină nici Ștefania Dorofte. Aceasta, la rîndul ei, întreținea relații cu amîndoi : de la cel dintîi primea cadouri, iar cu cel de al doilea voia să se căsătorească, sau așa credea ea, naivă cum mi se părea a fi. Cel puțin deocamdată. Sau din acest punct de vedere. Urma să aflu natura afacerilor pe care le învîrteau cei doi. Și aceasta trebuia să mi-o spună Polihron.

însă două lucruri mă preocupau pe mine în toată povestea asta : bestialitatea cu care fusese asasinat Ion, ceea ce mă ducea la ideea că fusese ucis de cineva care îl ura îngrozitor ; și apoi mă întrebam cu ce bani trăia pe picior mare Ion Cristea, cutre- ierînd stațiunile cu femei cărora le plătea el întreținerea. Mi se părea greu de acceptat ca din micul lui negoț cu kitch-uri să poată cîștiga atît încît să-și permită o viață de lux. Ca să nu mai vorbesc de pasiunea lui pentru icoane vechi, care și aceasta trebuie să fi fost foarte costisitoare, deci alți bani. Nu cumva avea și o altă sursă de venituri mult mai importantă, pe care eu însă n-o cunoșteam ? Tre
-buia să cercetez mai îndeaproape acest lucru. Deocamdată nu știam de unde să obțin aceste informații. Poate de la Polihron Stamatescu. Nu era exclus ca afacerile caret le învîrteau împreună să-i aducă lui Ion banii de care avea nevoie pentru traiul pe care-1 ducea. Avusesem grijă încă din Slăvești să rog colegii de acolo să ia legătura cu cei din Cluj ca să mi-1 trimită rapid pe Polihron la noi, ceea ce ei au promis că o s-o facă cu maximum de urgență.

Ajuns înapoi în oraș, m-am dus imediat la șeful meu și i-am raportat cu de-amănuntul. tot ce făcusem. La sfîrșit i-am spus că îl doream cît mai grabnic aici pe Polihron Stamatescu.

Maiorul Sofronie rămase pe gînduri cîteva clipe, apoi vorbi încetișor, ca pentru el însuși:

— Interesantă figură Stamatescu ăsta ! Dacă-1 prindem, poate aflăm ceva care să ne apropie de rezolvarea acestui caz... Numai să-1 găsească cei din Cluj... ■ ’ ⁝ ' ■ .. ■ . ‘rn? : j

— Aveți vreo îndoială ?

— Știu eu ? Un om ca ăsta... poate să ne dea mult de furcă pînă punem mîna pe el.

— Credeți că se ascunde, știindu-se amestecat în dispariția lui Ion Cristea ?

'— Nu cred deocamdată nimic, Armașule, pentru că în momentul de față știm încă foarte puțin despre toată povestea asta. Dar te-aș întreba și eu ceva ? Ce ai de gînd să faci acum ?

Am dat din umeri.Chiar că nu știam cum să continui ancheta.

Maiorul Sofronie mă examina atent și mă simțeam intimidat ca un elev care nu știe lecția pînă la capăt

.— Nu crezi că a venit timpul să stai de vorbă și cu Grigore Anton, prietenul lui Ion Cristea ?

Mă gîndiserrt și eu la asta, dar nu mi se părea de primă urgență.

— Ce ar fi să faci într-o zi un drum pînă în orașul vecin. Poate afli ceva de la el.

— Am înțeles.

Numai că n-am plecat chiar atunci. Pe neașteptate a venit Mihai Zărnescu, prietenul și colegul' meu, care mi-a adus un martor do preț : Veturia- Socaciu. Era una din „cuceririle*[1] lui Ion Cristea. Mi se ivea o nouă posibilitate de a-1 cunoaște mai bine. Așa că am amînat pentru moment vizita la’ Grigore Anton. Apoi mi-a venit o idee : l-am rugat pe un alt coleg să se ducă să stea de vorbă cu el. Deși la mare lucru nu mă așteptam. El a fost de acord. Zărnescu, înainte de a mi-o aduce pe femeie, mi-a descris-o cu entuziasm : era tipul clasic de ardeleancă masivă, temeinic clădită, dar bine proporțională la dimensiunile ei ceva mai mari decît cele obișnuite. Să fi avut vreo treizeci și opt de ani. Te privea drept în ochi, ca un om care nu are nimic de ascuns. Avea o față lată, cu umerii obrajilor procminenți și cu o frunte înaltă care îi lumina figura. Ochii negri, expresivi și desenul apăsat al buzelor proaspete o făceau frumoasă, fără a fi totuși ceea ce îndeobște numim noi, orășenii, o femeie frumoasă. Un snob ar fi spus : „Iată, un superb exemplar rustic !“ adăugă Mihai, doar așa, pentru a-mi trezi

curiozitatea. Trebuie să recunos
ccă nu mi-a plăcut aprecierea lui. Cum adică „rus- tic“ ? Chiar dacă ne-am mai domnit între timp, în fond tot de la ţară ne tragem cu toţii. O reperase destul de ingenios. Bineînţeles, fotografiile nu-i fuseseră de mare ajutor. A mers pe cealaltă variantă : cine a văzut un bătrîn aşa şi aşa — l-a descris cit mai exact cu putinţă — care vinde tot felul de obiecte pentru femei. Intrînd într-un magazin alimentar dintr-un sat aflat nu departe de un hotel turistic din împrejurimi, şi-a încercat şi acolo norocul. Una dintre vînzătoare cînd a auzit cine este şi ce dorea, l-a privit lung, apoi a zis ca pentru ea, parcă s-ar fi mirat de ce aude :

— No, dar n-o fi Ion? j ; ~ . ;''r;î

Mihai atîta a aşteptat.

— No, Ion îi! zise el, imitînd fără voie graiul ardelenesc, căci nici el nu era de prin partea locului, ca şi mine de altfel.

Şi aşa au închegat conversaţia, care bineînţeles că n-a avut loc în magazin, ci într-un birou din spatele acestuia. Nu i-a fost prea greu lui Mihai să-şi dea seama că găsise un martor important pentru anchetă.

— Şi ziceţi că-1 ştiţi ?

— No pi cum Să nu, că dară avem gînduri bune între noi.

. Mihai n-a înţeles despre ce e vorba şi a cerut lămuriri suplimentare.

— Ce fel de gînduri ?

— Cum ce fel de gînduri ? l-a întrebat la rîndul ei nedumerită femeia zdravănă din faţa lui. Să ne ducem la primărie şi să ne luăm ca oamenii. Că aşa se cuvine

.Cînd mi-a adus-o Mihai, nu m-am putut abţine să nu constat că Ion Cristea avea nişte preferinţe... Cum să-ţi spun, amice, foarte solide. Era o femeie bine făcută, masivă şi înaltă în acelaşi timp. Trăsăturile tăiate în linii drepte confereau o anume severitate chipului său, fără a-1 urîţi însă, ba aş zice că dimpotrivă. Femeia avea un farmec al ei, pe care aveam să-1 constat apoi, cînd de-a lungul discuţiei noastre, a zîmbit de cîteva ori. Da, cînd surîdea, era de-a dreptul frumoasă.

Discuţia cu ea merită să ti-o relatez aproape integral. Am început după tipicul pe care îl ştii din toate romanele poliţiste pe caro le-ai citit :

— Cum vă numiti ?

— Veturia Socaciu.

— Vîrstă ?

— Bat pe patruzeci. Da’ ce vă trebuie să ştiti ?

— Aşa se obişnuieşte să întrebăm. Ce ocupaţie aveţi ?

— Vînzătoaro la magazinul din sat. Da’ ce nu ştiţi ce fac ou ?

— Domiciliul ? am trecut ou mai departe, fă- cîndu-mă că n-am auzit întrebarea ei.

— Tot în sat.

— Sînt informat că l-aţi cunoscut foarte bine pe Ion Cristea.

— Cum adică l-am cunoscut? 11 ştiu bine, că doar avem gînduri serioase. Un bărbat cu caro stai o vreme, se cheamă că îl iei.

— înţelegeam ! Biata femeie încă nu ştia că Ion Cristea nu mai trăieşte. N-avea rost să-i spun de la începutul convorbirii noastre. Dacă afla, nu aş fi putut discuta cu ea. S-ar fi pierdut cu totul. Sim-

eţeam că ţinuse — ţinea ! — la el foarte mult. O să-i 'spun abia la sfîrşit, m-am gindit eu. Am ezitat emoţionat cîteva clipe şi apoi am întrebat-o :

— în ce condiţii l-aţi cunoscut ?

— Apăi să tot fie vreo doi ani de cînd îl ştiu. Prima dată l-am văzut cînd o venit pe aci să-şi vîndă lucrurile acelea pentru muieri. Şi cc le căutau muierile !

Deodată femeia tresări ! şi mă întrebă speriată :

— No, de ce întrebaţi ? O făcut ceva ce nu trăbă ?

— Nu. N-a făcut nimic, am şovăit eu. Vrem doar să ştim cîteva lucruri despre el.

— Să ştiţi că-i un om fain, de treabă, care n-arc cum face rău nimănui.

— Nici n-am spus că a făcut rău cuiva. V-aş ruga să fiţi liniştită, din acest punct de vedere... am adăugat cu cam ezitant.

Trebuie să recunosc că nu mă pea simţeam în largul meu. Dar n-aveam cc face. Eram nevoit să continui.

— No, bine. Atunci ce-i?

— V-aș întreba cam care erau... relațiile dumneavoastră cu cl.

Femeia m-a privit drept în ochi, apoi mi-a răspuns răspicat :

— Api, domnule ofițir, să știți că eu nu mi-s curvă ! Eu-s muiere cinstită. Că amu n-am bărbat cu acte, asta-i pentru că răposatu’ m-o lăsat singură acum vreo patru ani. S-o prăpădit de piept. Șî de atunci tot singură am fost, pînă o venit Ion. Nu m-am încurcat cu nimeni. N-am avut nici un fel de relații, cum zisărăți dumneavoastră. Că m e nu-mi place așa, azi cu- unul, mîine cu altul

.— Dar eu nu v-am acuzat de nimic, m-am apărat eu. Voiam doar să știu — am evitat cuvîntul „relații", care văzusem că o supărase foarte tare — ce legături aveați dumneavoastră cu el.

Veturia m-a mai privit o dată indignată, apoi **a** continuat:

— Eu-s muiere singură. Și-s cuminte. Nu umblu după hăndrălăi. Vreau să mă mărit, de s-o putea. Că doar n-oi fi așa de urîtă și bătrînă să nu mă vre nimeni. Cînd l-am cunoscut pe Ion, mi s-o părut că el îi omul care-mi trăbă. La locul lui, așezat, cu vorbe la locul lor. Strîngător, nu cheltuiește pe fitece banul.

— Și cum a fost cînd l-ați cunoscut ?

— O intrat în magazin să-ș ia ceva să mînce. I-am dat. O intrat în vorbă cu mine, cuviincios ca omul cuminte. I-am răspuns. Eu îl știam, că-1 văzusem la. hotelul acela de lingă noi, de pe marginea șoselei unde-și vindea alea ale lui. Și din una în alta, ne-am povestit ce facem și cine sîntem. El mi-o zis că-i divorțat, eu că-s văduvă. Mi-o mers la inimă omul. Era blînd și așezat, așa cum îmi place mie.

Femeia se opri cîteva clipe, parcă pentru a cugeta. Cum mi so părea că nu mai are intenția de a continua, am întrebat-o :

— Și după aceea ?

— După aceea ce ?

— Adică, m-am bîlbîit eu, ce ați făcut după ce v-ați cunoscut ?

— Păi ce să facem ? Am mai vorbit. Ba de una, ba de alta.

— Și

?Femeia nu înțelegea ce mai vreau să aflu de la ea, pentru că m-a privit iar nedumerită. Am încercat s-o ajut:

— V-ați dus la un restaurant să luați masa, sau, mă rog, v-a invitat undeva ?

Femeia a rîs înveselită.

— A! Asta voiați să aflați ? Păi de ce să nu ne ducem ? Ce nu-i voie ?

Sigur câ era voie, numai că eu altceva doream să aflu:

— Și ați fost de multe ori ?

— De destule.

— El plătea ?

— Da’ așa ic cade, dacă te cheamă bărbatul, el plătește. Că și el cînd venea pe la mine, îl ospătam eu ca pe împăratul.

— A fost și la dumneavoastră acasă ?

— Păi de ce să nu-mi intre în casă ? Ce, nici asta nu-i voie? Că doar îs muiere în tată firea și slobodă. Copii n-am ca să mă ocărască pentru că-mi întră bărbat străin în casă, fără acte.

Da, avea dreptate. Chiar, de ce să nu îl primească în locuința ei ? m-am întrebat și eu. M-am gîndit cîteva clipe. Trebuia să încerc altfel. Femeia îmi dădea răspunsuri de bun simț, care mie însă nu-mi foloseau la nimic. Trebuia încercată altă cale.

— Ziceați că urma să vă... căsătoriți.

— Da, așa ne învoisem. El o spus că după ce își rezolvă niște treburi de ale lui, mă ia cu tăte formele în regulă.

— Și cînd urma să se întîmple evenimentul?

Veturia făcu ochii mari.

— Care... eveniment ? silabisi ea.

— Adică... să vă luați. Să mergeți la primărie

.— A ! înțeles-am ! El zicea că la toamnă cînd se dă slobod la nunți.

— Ați stabilit deci totul. Urma să vă căsătoriți în curînd, după cîte înțeleg.

— Da’ cum nu ? Vorba-i vorbă !

Hm! Vorba-i vorbă? Dar ce ne făceam cu Fă- nica, cu Ștefania Dorofte ? Cu ea cum rămînca ? Probabil alt gen de relație, alt stil, mă gîndeam eu in timp ce priveam chipul deschis al Veturici. Da, aici se juca altă carte, mai serioasă probabil. Dar asta era o altă problemă, care nu mă interesa atît de mult, cel puțin deocamdată. Așa că am trecut la

altceva.

— Cînd l-ați văzut ultima oară pe Ion Cristea, prietenul dumneavoastră ?

După o ezitare de cîteva clipe, parcă ar fi numărat zilele de cînd se întîlnise cu Ion, mi-a răspuns hotărîtă.

— Marțea trecută.

Deci erau opt zile de cînd nu se văzuse cu Ion.

— Și cum se simțea ?

— Adică cum să se simtă ?

De data asta am ezitat eu. Chiar, cum să se simtă ? Oamenii se simt uneori cu cîteva clipe înainte de moarte cel mai bine, ba chiar sînt fericiți și împăcați cu toate și toți. Am insistat totuși :

— Era vesel ? Supărat ?

— El supărat ? Da' tăt timpul rîdea. De aia îmi și place. Că mie nu-mi sînt dragi oamenii încruntați. Mai ales cînd be un pahar de vin, Ion tot șuguia cu mine. Zicea că o să-i fiu muiere bună la bătrî- nețe și că de multă vreme caută una ca mine, așa, gospodină și așezată. Că se bucura că m-o găsît. No, și era fain cu el, ce să vă zîc, domn ofițer ?

îmi place. Om ca el rar am mai întîlnit. Că bărbați puși pe iuțeală la pat am mai văzut eu, dar nu-s de nici o trebuință după aceea. Că după de s-or dus, duși-s. N-are cine să-ți dee nici un pahar cu apă la nevoie, cînd ești beteagă. Și tu, muiere singură, cu ce te alegi ? Că-i tînăr omul ?, Și la ce ți-o folosit ? Ion nu-i tînăr, dar îi bărbat așezat, că s-o astîmpă- rat de pofte. Rar poți întîlni un asemenea om.

Chiar, rar puteai întîlni un om cu gusturi atît de diferite ca Ion Cristea. De fapt ce-aș mai fi putut s-o întreb pe Veturia Socaciu ? Simțeam că îmi pierdusem timpul degeaba. Și totuși am mai încercat cu încăpățînare să mai scot ceva de la ea.

— Cum era îmbrăcat în ultima vreme ?

— A 1 Fain. Niște haine maro... îi stăte foarte bine cu ele.

— Costum întreg ?

— Da. Numa' așa umbla. Ca un domn... ce mai... întodeauna i-o plăcut să se îmbrace fain. Și asta îmi place la el.

După ce am șovăit cîteva clipe, am întrebat-o direct, chiar cu riscul de a o supăra :

— Dumneavoastră n-aveți nici patruzeci de ani, el... spre șaizeci... Totuși... înțelegeți eu vreau să spun...

M-a privit o clipă scandalizată, apoi a sărit la mine :

— Da ce ? Nu v-am mai spus ? Eu-s muiere serioasă, nu-s ca alea... Ce, mic îmi trăbă un țîn- gău care să vină doar noaptea pă la mine și după aceea să nu mă mai cunoascăi pă lumină ? De ăștia îi plină lumea și pămîntul. Mie îmi este cu trebuință un om cu minte la cap care să stee cu mine și cînd oi fi albă la păr. Că ăștia, fîțîngăii, după ce își fa

cplăcerea, duși îs. Nu le mai vezi fața. Șî chiar de-i mai vezi, nu te mai cunosc ei pe tine. Ba să șî laudă că te-or avut, că te fac și de rușine în ochii lumii. No, de aia îmi place mie Ion. El mi-o făcut propunere să facem casă amîndoi. Și eu n-am zîs ba. îi om la locul lui, cu măsură, îi strîngător și cu stare. Și ce dacă are ani mai mulți ? La bătrînețe nu se mai bagă în seamă anii. Că atunci ne treabă unul de altul, bărbatul nevestii șî nevasta bărbatului. Cînd vin bolile, îi musai să aibă grijă unul de altul, chiar dacă îi despărțesc niște ani.

înțelegeam. Era cumplit de trist ce-mi spunea femeia. întîi pentru că Ion nu fusese de fapt așa cum i se părea ei. Vezi relațiile lui cu flușturatica Ștefania Dorofte și cu altele, cine știe cîte or mai fi. Iar apoi, trecînd peste toate aceste... infidelități. Ion nu mai exista! Iar Veturia nu șt'a acest lucru ș' spera în continuare că se va căsători cu el. Nu știam ce să fac. Să-i spun sau să nu-i spun adevărul, crudul adevăr ? Era o întrebare chinuitoare. Ce trebuia să fac în clipa aceea ?

Totuși trebuia s-o mai întreb ceva, un lucru mult mai delicat.

■ — Vă făcea cadouri din cînd în cînd ? am riscat. eu, precauțiune totuși.

Mă măsură de sus și pînă jos. în ochi îi lucea o furie abia stăpînită. .

— Api, dragă domnule ofițir, dacă îți închipui că pentru niște cercei mă vedeam cu el, înseamnă că nu mă cunoști. Mie poate să-mi dee un bărbat lumea tătă, că dacă nu-mi place, degeaba, nu mă țîn cu el. Eu v-am mai zîs că-s femeie cinstită... da' văd că n-ați auzit bine.

■ — Da, da. Vă înțeleg. Deci v-a făcut totuși cadou o pereche de cercei ?

— Da... Șî ce-i cu asta? Era de ziua mea și Ion a vrut să-mi facă o bucurie. Nu știu

de ce vă legați de asta. Doar n-or fi fost cercei de furat ? se sperie ea, ducîndu-și speriată mina la gură.

— Nu, am liniștit-o eu. Voiam doar să știu. Nici un gînd rău în ceea ce v-am întrebat.

Veturia mă privea drept în ochi, încît începusem să mă simt prost. Totuși mai aveam o întrebare care trebuia pusă neapărat, chiar dacă ar mai fi fost s-o supăr în continuare.

— Ion avea prieteni ?

. — Nu știu...

— Venea întotdeauna singur la dumneavoastră?

— Numa singur.

— Dar nu v-a vorbit niciodată despre vreo cunoștință de a lui ?

Veturia se gîndi cîteva clipe, apoi păru a-și aduce aminte.

— Țîn minte că într-o zi mi-o zîs că are un prieten bătrîn și bolnav de care are griiă el, că omul e sîngur. îi aduce de mîncare, îi mai cumpără și de îmbrăcări... Om bun Ion, vedeți ? De asta îmi place mie!!

Da. Era un om bun în felul lui. Să-i spun sau să nu-i spun că el nu mai trăiește ? Pînă la urmă m-am decis. Era de datoria mea să-i dezvălui cruntul adevăr. Pînă la urmă, cu mare greutate, m-am decis :

— Ion a fost ucis. Nu mai trăiește, am adăugat eu șoptind.

Femeia întîi n-a înțeles ce voiam eu să spun, m-a pus să mai repet o dată. încremenise. Fața

is-a asprit deodată. Parcă îmbătrînise subit. Stătea dreaptă în fața mea și mă privea cu o fixitate îngrozitoare. Apoi deodată s-a frînt, prăbușindu-se intr-un bocet sfîșietor :

— Omul meu, omul meu... Unde ești ?

Ce puteam să-i spun ca s-o consolez ? în ase- menea situații cuvintele sînt de prisos. M-am ridicat și m-am apropiat de ea. I-am pus mîna pe umărul care se scutura de plîns.

Eram tulburat de discuția avută cu Veturia So- caciu. Doamne, cîte iluzii își pot face oamenii, unii despre alții ! Și ce false imagini ne putem croi chiar despre omul do lîngă noi, cel mai apropiat. Bietei femei nici nu putea să-i treacă prin minte că avea de-a face cu un crai bătrîn, înrăit, care trecea de la o femeie la alta fără nici un fel de remușcări. Deodată, mă fulgeră o idee ! Dacă totuși el o astfel de femeie căuta, ca Veturia ? După experiența amară cu Catrina, poate că omul își dorea o femeie cuminte, la locul ei, și o tot căuta de ani de zile, trecînd de la una la alta, și de abia acum o găsise pe cea pe care o căuta. Da, era posibil, gîndeam eu cu mintea mea de tinerel, ne- știind încă pe vremea aceea cîte prăpăstii se pot ascunde în sufletul unui bărbat. Nu zîmbi, amice ! La nici treizeci de ani lumea se vede doar cit ți s-au rotit ochii, atît cît ai văzut tu însuți. Nu ai cum să știi că dincolo de cît ai cuprins cu privirea poate exista și o altfel de lume, poate mai rea de- cît ți-o poți tu închipui, tînăr fiind. Desigur, azi gîndesc altfel, din păcate. Mai realist, ca să n

uspun mai crud. Să nu rîdem de închipuirile noas- , tre din tinerețe. Trebuie să le recunoaștem măcar o calitate : că ele ne oferă o imagine a unei lumi mai bune de cit este ea de fapt, deci noi înșine eram mai buni, pentru că nu apucase lumea să ne înrăiască. Dar să las meditațiile astea de... pensionar și să-ți spun cu ce recoltă s-a întors colegul meu din orașul vecin unde s-a dus să-1 viziteze pe Grigore Anton, prietenul lui Ion Cristea, a cărui asasinare o anchetam. Trebuie să-ți spun că, așa cum mă așteptam, mare lucru nu putuse afla. Găsise un bătrîn vlăguit, care abia vorbea. Pe lingă boala care o avea — făcuse o răceală puternică cu complicații pulmonare — vestea morții singurului său prieten îl doborîse cu totul. Abia vorbe* și discuția dusă anevoie cu el nu ne putea fi de nici un folos. 11 îngrijea o femeie, o rudă îndepărtată de a lui. Discutase și cu doctorul: o congestie pulmonară ce se putea agrava. Apoi și vîrsta... Colegul meu fusese impresionat și mi-a mărturisit că este ceva foarte trist să vezi un bătrîn bolnav, care probabil n-o va mai duce mult.

După ce am aflat toate acestea, m-am retras în biroul meu pentru ca în liniște să analizez toate informațiile de care dispuneam în momentul acela. Ce-i drept, vorba șefului meu, știam încă foarte puțin ca să pot porni decis pe un drum anume. Și pe deasupra unele dintre informații erau chiar contradictorii. Nu mai departe decît discuția mea cu Veturia Socaciu, care avusese darul mai mult s

ămă deruteze decît să mă clarifice asupra unor lucruri. Dar trebuia să am răbdare,

ceea ce, de ce să nu recunosc, prietene, încă nu aveam destulă pe vremea aceea. Tocmai îmi pregăteam un fel de schiță a ceea ce făcusem și urma să fac, cînd a venit cineva 'să mă anunțe că mă cheamă maiorul Sofronie. De cum am pătruns în biroul său, mi-am dat seama că s-a întîmplat ceva grav. Chipul lui, altfel destul de jovial, se posomorise. După ce mă privi cîteva clipe, parcă m-ar fi cîntărit ca sâ vadă cîte parale fac, îmi spuse cu o voce care nu prevestea nimic bun :

— Fac pariu că nici prin minte nu-ți trece ce veste am să-ti dau.

Fra totuși o șansă : șeful meu nu-și pierduse cu totul umorul. Cînd îți propunea el un pariu, însemna că se mai poate salva cîte ceva. Așa că i-am răspuns și eu ca să fiu la înălțime :

— Nu-1 faceți, că-1 pierdeți. N-ar fi prima dată cînd vi s-ar întîmpla așa ceva.

Maiorul Sofronie tresări :

— Ei .nu mai spune ! Ia să te văd. Deci zici că știi ce veste am să-ți dau.

— Nu știu, dar bănuiesc.

— Zi-o. domnule, mai repede, nu mă fierbe atîta. Că doar știu cit de deștept ești.

Am tras adînc aer în piept și i-am răspuns din- tr-o suflare :

— Că cei din Cluj nu l-au găsit pe Polihron Stamatescu.

Fie ce-o fi ! Riscasem mult, dar merita, pentru că l-am văzut pe maiorul Sofronie uluit, ceea ce i se întîmpla foarte rar

.— De unde ai știut ? Ți-a spus cineva, hoțule, și acum vrei să-mi demonstrezi cît de perspicace ești.

— Nu, nu mi-a spus nimeni, m-am apărat eu. Dar aveam oarecari bănuieli.

— Aveai pe naiba ! Eu le aveam și ți le-am comunicat cînd mi-ai spus că s-a transmis colegilor din Cluj să-l caute. De aici ai plecat tu cu „raționamentul[11]. Deci tot eu te-am ajutat să ghicești ce veste am.

Ce-i drept, îi drept. Așa era. Temerea șefului meu că nu va fi găsit Stamatescu îmi rămăsese înfiptă în creier și, cînd i-am văzut figura posomorită, am bănuit că asta era.

Maiorul Sofronie mă examină iar cîteva clipe, apoi îmi spuse cu o voce aspră :

— Să lăsăm gluma la o parte. Uite cum stau lucrurile. Chiar acum cîteva clipe am fost sunat de la Cluj. Am fost informat că Polihron Stamatescu n-a fost găsit nicăieri, nici la serviciu, nici la domiciliu. Pur și simplu a dispărut. Gazda unde stă cu chirie nu l-a mai văzut de cîteva zile. La serviciu de asemenea n-a mai dat de aproape o săp-tămînă. Ce zici de chestia asta ?

Ce era să zic ? Nici nu se putea o veste mai proastă. Și eu care îmi pusesem atîtea speranțe în, discuția pe care urma s-o am cu Polihron ! Era deocamdată singurul dintre cei amestecați în toată povestea asta care ar fi putut să-mi furnizeze niște informații cît de cît importante. Și tocmai el dispăruse ! Mi se părea ciudată, chiar foarte ciudată dispariția lui. însemna că într-adevăr avea motive să nu dea ochi cu noi din moment ce preferase această soluție. Deci comisese ceva care îl făce
aculpabil. Nu mi-am dat seama că în timp ce mă gindeam la toate acestea, maiorul Sofronie mă privea fix, stăruitor. Abia cînd i-am auzit vocea, am tresărit văzîndu-i privirea ațintită asupra mea :

— Ei acum să te văd, Armașule, cum te descurci cînd ți-a dispărut omul de la care așteptai cele mai grase mărturii.

Asta cam așa era. Ce trebuia să fac în continuare ? Grea situație !

înainte de a ieși, șeful meu mă anunță :

— Am dat semnalmentele insului peste tot. Tot o să-1 prindem noi pînă la urmă. O să ne ajute și alții.

Era felul lui de a mă încuraja. Discret ca' întotdeauna

.Capitolul VIII

în mine locuiește un diavol, pentru că altfel nu pot să-mi explic nici astăzi ce mi-a venit să mai merg noaptea — singur ! — pe malul apei, la locul unde fusese găsit ucis Ion Cristea, doar la puțin timp după ce se întîmpla'se toată tragediei. Ce demon m-o fi împins să merg acolo, nu știu. Destul că și acum la bătrînețe stau și mă întreb de ce am făcut-o cînd știam că mare lucru n-o să mai găsesc acolo, din moment ce* deja controlasem locul cu de amănuntul. Sigur, tînăr fiind, imaginația mă ducea departe : dacă cumva, cine știe, o să mai găsesc vreo urmă nebăgată de seamă la primele cercetări. îmi vine să și zîmbesc numai cînd mă gîndesc la toate acestea. Doar că atunci nici măcar nu-mi trecea prin minte să mă amuz. Eu luam totul în serios. Tinerii nu prea au umor în ceea ce-i privește. Se încrincenează la fiecare pas. Așa și eu.

Credeam că voi rezolva totul dintr-o primă cercetare sau, eventual, revenind, cu meticulozitate, așa cum învățasem la școală și după aceea de la colegii mei mai vîrstnici. Drept care am luat o hotărîre „eroică". Prietene, ia toată întîmplarea asta așa cum a fost ea de fapt și nu rîde prea tare, pentru că pînă și din cele mai ridicole gesturi ale
noastre se poate desprinde cîte o învățătură. Hai, nu zîmbi, că n-ai trecut prin așa ceva. De obicei, cînd auzi că cineva a trăit o intimidare neobișnuită îți vine să spui involuntar, aproape : „Nu se poate !“ Ei bine, se poate.

Eram după o zi epuizantă în care cercetasem ce sc putea cerceta : urme, amprente, alibiuri, depoziții ale martorilor, declarații ale vecinilor și tot ce-ți mai poți dumneata închipui în asemenea cazuri. Detalii tehnice nu-ți mai dau, că e plină literatura polițistă de asemenea amănunte criminalistice. Iar eu nu vreau să-ți țin un curs în materie. Pe mine mă interesează să mai aflu — și să mai afli — cîte ceva despre natura noastră umană, atît dc umană cîtă mai este. Pentru că trebuie să-ți spun cu o oarecare jenă — la vîrstă mea se permite — că niciodată nu m-a interesat numai rezolvarea în sine a „cazului* din punct de vedere criminalistic. Eu mereu am sperat că o să pot să mai aflu cîte ceva din ceea ce sălășluiește în noi, așa nobili cum sîntem ca ființe raționale cum ne categorisim singuri. Chiar cînd deja eram sigur să aflasem „criminalul*, continuam să cercetez ce îl determinase ca „om“ să procedeze atit de necruțător, ca să nu zic altfel. Mi-au trecut prin mînă, cum se zice, zeci și zeci dc „infractori* și de fiecare dată m-au interesat motivele care l-au putut duce pe un „om* să devină... neom. Dacă o meserie dură ca a mea are ceva nobil, ei bine, atunci ea ar trebui să încerce să explice și deci să prevină ceea ce ne poate arunca în prăpăstiile care zac în fiecare din noi.

Dar uite că iar divaghez. Vezi și asta este un semn do bătrinețe, ar zice nepotul meu foarte inteligent, de altfel, numai că puțin prea iute în sentin-
țele sale, ca toți cei de vîrstă lui. Hai sâ nu-i judecăm cu prea multă asprime. Că dacă am face-o, ce ar mai rămîne valabil din faptele noastre... de acum cîteva decenii cînd eram și noi la fel de tineri.

Dar să revin. Era deja seară. Avusesem o zi îngrozitoare, din acelea de rutină, cînd muncești zece ore... ca să nu afli nimic din ceea ce ți-ar trebui pentru cazul pe care îl anchetezi.

Am pornit spre casă dezamăgit. Ancheta în care trebuia să joc rolul celui care — inteligent nevoie marc — rezolvă totul dintr-o simplă ochire, se împotmolise și nu se zărea nici o rază de lumină. Am traversat piața centrală a orașului — de altfel singura — străjuită de cele patru circiumi de unde auzeam vacarmul vocilor bine dispuse după atita băutură. M-am oprit o clipă, nici ou nu știam de ce. Am privit prin una din ușile deschise ale[1] restaurantului lîngă care mă aflam. Am dat din umeri disprețuitor, poate prea disprețuitor. Cum adică să-ți petreci toată seara într-o circiumă ? Judecată categorică de tînăr auster care, mă rog, din cînd în cînd nu-și refuza nici el un pahar de coniac alăturat unei cafele bune. Am zăbovit doar cîteva clipe, atît ca să pot observa că mereu intrau și ieșeau oameni din restaurant. La urma urmei ce mă interesa pe mine asta ? Am pornit mai departe îngîn- durat fără a mai fi atent la ceea ce se întîmpla în jurul meu. Am ieșit din piață și am intrat pe una din străzile ce duceau spre rîu. Poate fără voia mea. Deși — azi îmi dau seama — ceva mă atrăgea în direcția aceea. Ce ? Greu de explicat, dacă nu imposibil. Destul că am luat-o la vale, pașii- du-cîndu-mă aproape fără voie spre rîu. Nici nu mi-am
dat seama cînd am trecut dincolo de ultimele case ale orașului. Eram cufundat în gîndurile mele, încît nu eram în stare să percep nici un zgomot din jurul meu. Abia cînd am ajuns pe malul rîului, mi-am dat seama unde mă aflu. De fapt nici nu știu cum am ajuns acolo. Eram nu prea departe de locul unde fusese găsit Ion Cristea 1 Am auzit un zgomot, ceva asemănător unei crengi uscate care cade din copac, dar nu i-am dat nici o importanță. Pe mine altceva mă preocupa în clipa aceea. Cînd m-am văzut pe malul rîului, deși se întunecase de-a binelea, m-am hotărît să mă duc chiar la locul crimei. Am scos din buzunar mica mea lanternă, am aprins-o și am pornit hotărît mai departe.' Eram atît de concentrat asupra gîndurilor mele, încît nici atunci n-am dat atenție unui zgomot, probabil tot vreo creangă uscată care se rupe, mi-am zis cu. Ridicolă, desigur, neatenția mea, privită cu mintea de acum, de azi, cînd am atîta experiență.

Dar toate prostiile se plătesc pînă la urmă. Am făcut încă vreo cîțiva pași. Eram cam prin preajma locului unde fusese ucis Ion Cristea, nu, departe de malul apei. Am îndreptat fascicolul de lumină asupra locului unde găsisem victima. Pe moment am realizat inutilitatea incursiunii mele nocturne. Dacă ziua nu găsisem nimic, cum aș fi putut descoperi noaptea, la lumina unei lanterne, ceva care să mă! intereseze ? îmi

venea să și rîd. Doar că n-am mai apucat s-o fac. Deodată am simțit că am pe cineva în spate. M-am întors fulgerător, îndreptînd lumina lanternei în direcția necunoscutului. Dar n-am mai avut timp să văd nimic, pentru că în aceeași clipă lanterna mi-a zburat clin mînă, lovită de un obiect dur, care mi-a și rănit brațul. Durerea instantanee
mi-a blocat pentru moment orice reacție. Mi-am dat însă imediat seama din instinct că viața mea atirnă de un fir de ață și m-am aruncat fără ezitare asupra agresorului. Doar că fiind întuneric — lanterna mea, căzînd, se stinsese — am nimerit puțin alături de silueta întunecată care mă pîndea. I-am simțit brațul puternic care mă apucase de beregată și îmi dădeam seama că urmează și celălalt, care împreună se pregăteau 'să mă strîngă ca într-o menghină. Am avut un moment de ezitare. Scurt. Atît cît să pot hotărî cum să mă apăr. M-am ghemuit, apleeîndu-mă subit, și i-am scăpat din mînă tocmai cînd el se credea mai Stăpîn pe situație. Am întins brațul să-1 lovesc cu furie. A fost însă, mai iute decît mine. Am simțit în bărbie o lovitură puternică de pumn și m-am prăbușit. Nu înainte însă de a apuca să-1 lovesc și eu. Nu știu ce a simțit el, dar eu am rămas întins la pămînt cîteva clipe. Cînd mi-am revenit, necunoscutul dispăruse. Era întuneric beznă. Mi-am căutat orbecăind lanterna. Pînă la urmă am găsit-o. Am încercat s-(. aprind. N-a fost chip. Degeaba. Mi-am pipăit fața., Maxilarul inferior dădea semne că e în suferință. Ce trebuia să fac ? Să-1 urmăresc ? Pe cine ? Insul dispăruse de mult și nu avea rost să mai încerc ceva. Am rămas pe loc neputincios, enervat la cuM me pentru prostia mea de începă or. Cum de nu îmi dădusem seama că zgomotele pe care le auzisem în urma mea erau ale cuiva care mă urmărea. Crengi uscate ? Da ! Călcate de cineva.
M-am recules și, bîjbîind prin întuneric, am pornit pe poteca ce știam că duce spre oraș. Cu chiu cu vai am ajuns la primele case. îmi venea să urlu de necaz. Cum putusem să fiu atît de imprudent
?Ei, uite că putusem. De unde era eu să-mi închipui că voi fi urmărit ? Doar asasinul nu se întoarce chiar atît do repede la locul crimei, iar dacă o face, nu lasă urme. Teorie ! Or, teoria e una, iar practica alta. Și totuși în cursurile de criminalistică scrie că asasinul revine totuși la locul crimei pentru a verifica dacă nu a lăsat vreo urmă. Pentru a o șterge. Pine, bine, dar ol o face în deplină discreție, nu cînd vede că cineva este prin preajmă și, culmea, tocmai anchetatorul ! Ciudat, foarte ciudat. Greu de explicat. Apoi de ce mă atacase ? Ce motive avea ? Abia așa se expunea unui risc inutil, care putea să-1 piardă. Dacă aș fi fost eu mai vigilent. Dar nu fusesem din păcate. Ba și puțin naiv pe deasupra, ca să nu zic altfel. Ce să mai vorbim ? Am ajuns în oraș și m-am întors abătut acasă, ho- tărît să nu povestesc nimănui ceea ce pățisem. Cînd am intrat în camera mea, eram deja „montat", cum so spune. îmi făceam atîtea reproșuri ! M-am întins îmbrăcat în pat cu fața în sus, privind spre becul din tavan. Cred că așa am și adormit, dăr foarte tîrziu. Pe la ora șapte m-am trezit. Se luminase de ziuă. Am sărit din pat ca un arc. Și ce crezi că am făcut ? Fără nici o ezitare m-am întors la locul cu pricina. Am alergat pur și simplu. Cînd am ajuns, am rămas cîteva clipe pe loc, pentru ca să-mi trag sufletul. M-am uitat împrejur. Nu era ninvc de văzut. Și totuși. Trebuia să examinez totul cu atenție. Era imposibil ca agresorul meu să nu fi lăsat vreo urmă. Ușor de zis. De obicei în romanele polițiste mai rămîne cîte ceva, un blachcu acolo, un nasture, o urmă de pantof numărul patruzeci și opt ca să poți trage concluzia că agresorul este un ins înalt și alte asemenea fleacuri. Sau
putea să-i cadă o batistă avînd cusută inițiala „N", să zicem, deci îl putea chema Nicolae, Nicodim, Norocel sau mai știu eu cum. Nimic, nici măcar un muc de țigară „Mărășești" de unde să deduci că era un fumător și că prefera marca asta de țigări. Desigur, mă puteam gîndi și la alte urme „clasice" : că i-a căzut din buzunar bricheta cu benzină — așa cum erau brichetele atunci — și că este o anumită fabricație, deci o posibilă pistă ! Nici asta n-am găsit. Măcar o cutie de chibrituri, deși toate sînt la fel, n-am găsit. Tot ce era clasic se epuizase în urma investigațiilor mele. Asta era situația !

Și totuși răbdarea este cel mai înțelept sfetnic. Stai, nu te grăbi să afli de la mine că am găsit ceva concret, palpabil. Am să te dezamăgesc din nou. Pentru că uite ce am făcut : m-am așezat în locul în care mă aflam cînd cu lanterna în mînă voiam să aflu dracu’ știe ce. Am rămas așa cîteva clipe, aș zice chiar că mai multe. Am căutat să-mi amintesc exact poziția în care mă aflam cînd am primit lovitura în bărbie. De fapt nici nu era prea complicat. în stingă se afla rîul, la doi pași de mine. Dacă venea pe acolo l-aș fi simțit „călcînd" apa sau pietrișul de pe mal. Deci nu se putea pe acolo. în dreapta era un spațiu larg, nisipos pe care se putea călca fără zgomot. Am verificat încă o dată poziția în care mă aflam cînd fusesem lovit. Asta era ! Maxilarul meu era lovit din dreapta, din dreapta mea. Deci ol lovise cu stînga lui. Instinctiv lovise cu stingă. Asta

îmi spunea ceva. De obicei lovești instantaneu cu mîna pe care ți-o știi mai eficace ! De reținut.

Iar trebuie să-ți atrag atenția, prietene, că fiecare amănunt într-o anchetă este relevant... la urmă

11G

și nu în momentul în care l-ai descoperit. Probabil că în romanele polițiste defectivul știe că nu-i poate scăpa nimic. Ei bine, mie mi-a scăpat treaba asta. Am și eu o scuză. Eram prea tînăr și nu știam încă ce înseamnă un amănunt la prima vedere fără importanță.

A, știu ce ai să mă întrebi acum. Dacă am raportat șefului meu ce am pățit în noaptea aceea. Conform regulamentului, așa ar fi trebuit. Conform orgoliului meu rănit, n-aș fi făcut-o. Cum să procedez ? Dilemă mare, din care nu se poate ieși, cum ar spune un clasic al nostru. Numai că eu trebuia să ies onorabil orice s-ar fi întîmplat. Am cugetat în timp ce mă întorceam de la locul cu pricina. Să spun, să nu spun maiorului Sofronie ce pățisem ?

Cînd am ajuns la sediu, eram la fel de nehotărît. Am intrat în biroul maiorului Sofronie cu aerul omului care n-a pățit nimic. Numai că asemenea trucuri nu mergeau cu șeful meu. De cum m-a văzut, mi-a zis amuzat :

— Unde ai boxat astă noapte, Alecule ? Vezi că ți s-a umflat puțin falca. Parcă e și puțin mutată spre stînga. Aș propune s-o punem la loc printr-o lovitură din aceeași parte.

Asta cam așa era. Trebuia să-mi pun la loc maxilarul din stînga spre dreapta. Și iar mi-am dat seama că fusesem lovit dintr-o direcție care ar fi trebuit să-mi spună ceva. Dar cel mai mult m-a durut faptul că nimic nu se poate tăinui în lumea asta. Pînă la urmă totul se află. Nici măcar lucrurile cele)nai discrete nu rămîn nedescoperite. L-am privit pe maiorul Sofronie și, după cîteva clipe de ezitare, i-am mărturisii totul, ca un elev prost care

își recunoaște boroboața ce a făcut-o. M-a privit cîteva clipe care mi s-au părut o veșnicie. Abia intr-un tîrziu s-a hotărît să vorbească.

— Măi Alecule, cu am văzut fraieri, dar ca tine, de ce să nu recunosc, mai rar.

Am încercat să mă apăr, dar n-am mai avut timp.

— Nu ți se parc normal ca atunci cînd întreprinzi o asemenea acțiune să mai știe și altcineva... ca să nu zic că trebuie să știe și șeful ?

Da, asta cam așa era. N-am zis nimic. Parcă aș fi avut ce. L-am auzit apoi vorbindu-mi cald, cum nu-1 prea știam eu de obicei.

— Ascultă, copile. Dacă te mai dai mare vreodată fără să știu și eu chestia asta, te paște o sancțiune cum nici nu-ți poți tu închipui în clipa asta. Clar. Alecule ?

Era mai clar decît trebuia. Mi-a făcut apoi un semn, ceva ce însemna că furtuna trecuse. Mi-a zîmbit dînd din cap. parcă ar fi spus : „Lasă, că altă dată am eu grpă să nu mai faci prostii/[1] Să nu-ți închipui cumva că nu am mai făcut prostii și după aceea.

De ce am fost atacat ? Iată o întrebare care mă preocupa mai mult decît îți poți dumneata închipui. După toate regulile jocului, existau trei posibilități :

1) Devenisem periculos pentru asasin, deoarece aflasem prea multe lucruri despre crimă. Aceasta este motivația ..clasică“. găsită mereu în cărțile polițiste. Era, probabil, cea caro mă „onora“ col mai mult. însemna că lucrasem bine, eram deștept, eficient și așa mai departe, îneît îi inspirasem teamă asasinului care fusese deci obligat 'să mă suprime. Dar nu trebuia să mă amăgesc. în realitate, știam

încă destul de puțin despre ceea ce se întîmplase. Apoi nu-și asuma acel necunoscut riscul de a ucide un ofițer de miliție. Știa cit de gravă este o asemenea faptă și ce pedeapsă presupunea. Trebuia să exclud această explicație. Măcar din bun simț, dacă nu din alte, multe motive, foarte serioase, ca, de pildă, că putuse s-o facă atunci cînd eu mă aflam la pămînt după lovitură ;

2)Poate fusese nevoit să mă atace, pentru că îl surprinsesem eu la locul crimei, deci pentru a se „apăra". Asta pentru că el presupunea că eu cred, conform regulii clasice, că asasinul simte nevoia de a se întoarce la locul crimei pentru a mai verifica o dată dacă nu a lăsat vreo urmă. Altfel spus, cu îl obligasem să mă atace, pentru că nici nu avea altă soluție. L-aș fi prins, deci era pierdut. Asta ar fi explicat într-un fel și faptul că n-a încercat să ducă lucrurile pînă la capăt, adică să mă ucidă, și a preferat să dispară cît mai repede, bucuros că scăpase totuși. Fiind întuneric, era convins că nici nu aveam cum să-1 recunosc. Ceea ce era adevărat. Desigur se punea problema ce căutase el

acolo. Deocamdată nu aveam cum să știu acest lucru ;
Această posibilitate este legată de cea precedentă. Necunoscutul putea crede că eu venisem acolo, la locul crimei, ca să caut ceva, ceea ce probabil căuta și el. De teamă să nu găsesc eu acel ceva, a preferat soluția agresiunii ca să mă pună în imposibilitate de a mai investiga locul. Aici lucrurile se complicau : ori nu găsise nici el nimic și nu voia să mă lase nici pe mine, ori găsise deja și mă atacase pentru că dăduse peste mine acolo și n-avea altă soluție ca să scape cît mai repede. Parcă nu prea mergea explicația aceasta din urmă

.Din păcate mai exista o a patra posibilitate, cea mai puțin măgulitoare pentru mine: agresorul mă luase drept altcineva pe întuneric, cineva de care îi era teamă sau pe care trebuia să-1 lichideze. Cînd și-a dat seama că e altcineva, a fugit pur și simplu. Asta explica faptul că nu-și continuase atacul asupra mea.

Capitolul IX

Venise totuși momentul să stau chiar eu de vorbă cu Grigore Anton, cel mai bun prieten al lui Ion Cristea. Mai ales că între timp mai aflasem cîte ceva despre el. Unele bănuieli începusem să le am încă de pe atunci. Numai că îmi lipseau deocamdată probele. De fapt, îmi lipsea chiar personajul numărul unu : Stamatescu. într-un caz ca acesta — asta o știu azi — nu te poți baza pe simple presupuneri. Și mai ales nu trebuie să-ți dai frîu liber simpatiilor și antipatiilor de moment. Da, pentru că un anchetator, ca orice om, poate avea și el antipatii sau simpatii față de unele din personajele cu care intră în contact pe parcursul anchetei. Bineînțeles, el trebuie să se străduiască să fie cît mai obiectiv cu putință. Dar să nu anticipăm, pentru că așa nu mai are nici un farmec povestea noastră. Deci mă hotărîsem să-1 vizitez pe Grigore Anton, așa cum îmi sugerase și șeful meu, maiorul Sofro- nie. Am pornit la drum cu mașina de serviciu, avîn- du-1 la volan pe Costică. După bunul său obicei, a încercat să-mi facă conversație. N-a prea izbutit. Eram prea absorbit de toată povestea, ca să mai pot fi atent la ceea ce-mi spunea el.

După o oră de drum am ajuns. Cunoșteam orașul — care nu era mai mare decît al nostru — așa
că am găsit cu ușurință casa pc care o căutam. Era o clădire solidă, cam mohorită, ascunsă după niște copaci bătrîni. Cum era deja spre seară, casa aproape că nici nu se zărea printre crengile arborilor. Am intrat în curte și am bătut la ușă. Mi-a deschis o femeie încă tînără, blondă, înaltă, cu o față zîmbi- toare, simpatică. M-a întrebat ce doresc. I-am răspuns că îl caut pe Grigore Anton. I-am arătat și legitimația. A privit-o în treacăt și apoi mi-a spus :

— E acasă, dar este în pat. De cîteva zile nu se simte bine. Astă noapte i-a fost chiar foarte rău. De cînd a aflat de moartea, prietenului său, nu s-a mai dat jos din pat. Dar, în sfîrșit vă rog, poftiți.

— Ați chemat un doctor ?

— Da. A fost chiar ieri pe aici. L-am chemat cu, pentru că eram îngrijorată de starea sănătății lui.

— Și nu v-a spus ce are ?

— De, bătrînețea... îl lasă puterile. Apoi l-a amărît foarte tare moartea prietenului său. Doctorul i-a dat niște întăritoare. Altceva n-a avut ce să-i facă. în asemenea situații, știți dumneavoastră, doar Dumnezeu... Apoi și o răceală...

— Pot să vorbesc cu el ?

Tînăra femeie dădu din umeri. Se vedea că nu prea era de acord.

— Nu știu. Mă duc să văd cum Se simte. Adineaori tocmai adormise.

— îmi pare rău, dar am ceva foarte important de discutat cu cl. N-o să stau mult.

— Poftiți, intrați în sufragerie. Vin imediat. Luați loc. Mă întorc imediat.

Am examinat încăperea în care mă aflam. Mi s-a părut frumos mobilată. Chiar cu gust. Totul în jur era curat, îngrijit. Se vedea o mînă de femeie harnică.

Tînăra se întoarse.

— Poftiți. Dar să știți că nu se simte bine, așa că v-aș ruga să nu-1 obosiți, prea tare.

— Da. O să am grijă, am replicat eu impresionat de grija femeii.

Am pătruns într-o încăpere întunecoasă aranjată ca un dormitor obișnuit. Cum era pe înserat, iar perdelele fiind trase, m-am obișnuit greu cu semiîntunericul din cameră. Am distins patul intr-un colt. O voce aspră, răgușită mi-a spus răstit :

— Luați loc !

Femeia s-a retras discret, ca o umbră. înțelesese probabil că vreau Să rămîn singur cu bătrînul. I-am mulțumit printr-o înclinație a capului.

Am privit în jur și am văzut un scaun așezat în mijlocul încăperii. Am luat loc și l-am privit pe bătrîn. într-adevăr, după cîte puteam vedea prin semiîntunericul încăperii, Grigore nu arăta prea bine. Era tras la față, slăbit, cu ochiii înfundați în orbite. Avea o barbă aproape albă. Probabil nu se răsese de cîteva zile, poate chiar de o săptămînă. Pe cap purta o bonetă cu ciucure, care îi venea pînă la mijlocul frunții.

— Iertați-mă că vă primesc așa, în pat, dar mă simt foarte rău. Pe lîngă necazul do care știți, cu prietenul meu, m-a prins și o răceală zdravănă. Abia vorbesc. Sînt răgușit...

— N-o să vă obosesc prea mult. Doar cîteva lucruri strict necesare aș dori să aflu. Am înțeles c

ăerați vechi prieteni cu Ion Cristea. Lumea zice că i-ați fi salvat viața, cîndva, demult.

— O, e atîta vreme de atunci! Că i-am salvat viața, este exagerat spus. în război, cînd a fost rănit, l-am dus în spate de pe linia frontului. Oricine ar fi făcut la fel. Oameni sîntem, nu ?

— E singurul dumneavoastră prieten apropiat și am aflat că și el ținea foarte mult la dumneavoastră. Tocmai de aceea v-aș întreba ce fel de cunoștințe avea ⁷

— Da, e singurul meu prieten. Eu sînt un om cam ursuz, mă leg greu de cineva. Mare lucru însă nu vă pot spune, că nu-mi prea vorbea despre relațiile lui. Iar cum eu nu prea ieșeam în lume în ultima vreme, n-am avut nici cum să aflu de la alții.

Bătrînul avu un acces de tuse. Aproape că se înecă. După ce am văzut că și-a mai revenit puțin, am continuat.

— Dar dușmani avea ?

Stătu puțin pe gînduri, apoi îmi spuse cu o voce tremurîndă :

— Mi s-a plîns într-o zi că o cunoștință de a lui îi poartă sîmbetele pentru - nu știu ce afaceri încurcate. Dar nu mi-a dat amănunte și nici eu nu l-am întrebat, că nu mă interesa despre ce este’ vorba, pentru că nu prea îmi place să mă bag. în treburile altora.

— Nu v-a spus cum îl cheamă ?

— Stamate... nu, Stamatescu. Parcă așa ceva. Nu-mi amintesc prea bine.

Iar Stamatescu ? mi-am zis eu în gînd. Și el nu era de găsit nicăieri

1— Nu aveți nici măcar o vagă idee de ce îl dușmănea pe Ion ?

— Cred că făceau niște afaceri împreună și nu s-au înțeles la preț.

— Ce fel de afaceri ?

— Nu știu. El nu prea îmi spunea ce învîr- tește, afară, bineînțeles, de lucrurile alea pe care le făcea el singur ca să le vîndă. Alea cu care umbla prin tîrguri.

— Știți de pasiunea lui pentru icoanele pe sticlă ? Avea o adevărată colecție, după cîte am auzit.

— Nu mai spuneți ? Va să zică pe astea își cheltuia el banii ! Mă tot miram eu ce face cu tot ce cîștigă.

— I—au fost furate în noaptea cînd a fost ucis, am riscat eu.

— Nu mai spuneți !

Pe Grigore îl apucă iar tușea. Se liniști cu greu. Abia respira. Mi se făcuse milă.

— Nu știu ce să zic... Eu afară de Stamatescu ăla nu știu altă cunoștință a lui. îmi pare rău că nu vă pot fi de prea mare folos.

Am mai stat cîteva clipe pe gînduri. Nu știam cum să procedez. Vezi, prietene, că orice detectiv trebuie să recunoască cinstit că are și asemenea momente cînd nu mai vede nici o posibilitate de continuare a anchetei, sau măcar a unei discuții oarecare. Desigur, acum ai să mă întrebi de ce nu i-am pus o mie și una de întrebări lui Grigore Anton. Nici nu știu la ce mi-ar fi folosit răspunsurile lui. De altfel, te rog să mă crezi că au urmat și alte întrebări pe care nu are nici un rost să ți le reproduc, pentru că ele nu te vor ajuta cu nimic ca să afli cu o clipă mai devreme cine este crimi-
naiul. Nu tot ce discută un anchetator, cu un posibil martor este util rezolvării cazului respectiv. Autorii de romane polițiste înșiră pe zeci de pagini tot felul de discuții inutile, unele doar pentru a-1 deruta mai mult pe cititor, iar altoie sînt niște curse abile ca să-1 amețească cu cit mai multe variante posibile. Deci pentru a creți o dificultate, sau mai multe, în plus.

Grigore era prea bătrîn și bolnav ca să mă intereseze părerea lui despre cele întîmplatc. Altele erau drumurile pe care trebuia să umblu cu în clipele acelea. Realizam, în sfîrșit, că îmi pierdusem timpul degeaba.

Nu mai avea rost să continui. Bătrînul era la capătul puterilor. Și mare lucru nu mai avea ce să-mi spună. Ce era interesant îmi spusese. Așa că m-am ridicat, pregătindu-mă să plec.

— Vă urez multă sănătate, i-am spus din toată inima. Chiar avea nevoie de așa ceva.

Grigore îmi mulțumi cu un glas stins, l-am aruncat o ultimă privire înainte de a ieși. Cred că a adormit imediat.

în sufragerie am găsit-o pe femeia care mă în- tîmpinase la intrare. Se vedea pe chipul ei că este foarte îngrijorată de soarta bătrînului.

— Fiți liniștită, i-am spus eu. Nu se simte chiar așa de rău. Am căutat să termin cît mai repede, ca să nu-1 istovesc prea mult. Să mai chemați doctorul. îi urez multă sănătate.

— Vă mulțumesc foarte mult.

— Dar cine sînteți dumneavoastră ? am întrebat-o eu în treacăt, în timp ce ieșeam

.— Sînt o rudă îndepărtată de-a lui moș Gri- gore. Mi-a scris să viu să-1 îngrijesc... Știți, cum să vă spun... a rămas cam singur...

Fata plecă ochii în jos, jenată parcă de mărturisirea ei. Am așteptat cu răbdare să continuie.

— ...îmi lasă casa cu ce e în ea și cu loc cu tot.

— Aha ! Și cum vă numiți ?

— Maricica.

— Și mai cum ? ' ’ ' ' .

— Maricica Savu.

— Și cum vă înțelegeți cu bătrînul ? Cred că e cam greu cu el...

— Bine. E un om tare cumsecade.

— Să ai grijă de bătrîn. Și să te porți frumos cu el că e un om singur și numai pe dumneata te mai are. ,

— N-aveți nici o grijă, îmi răspunse ea sfioasă. Țin la el ca la lumina ochilor.

Se înoptase deja cînd am ajuns în oraș.

Pe drum eram cu gîndul tot la Stamatescu. Doamne, cîtă nevoie aveam de el și el nu era nicăieri ! Ajuns la sediu, am întrebat dacă a sunat Clujul. Nu sunase ! Ce era de făcut ? Mă împotmolisem cu totul. Fără el nu puteam continua cercetările. Cînd am intrat în birou, am găsit un bilet pe masă. Maiorul. Sofronie mă ruga să-i dau un telefon acasă decum ajung. M-am executat prompt. I-am auzit vocea îngrijorată la telefon.

— Vino urgent pînă la mine. •

■— Am înțeles.

însemna că se întîmplase totuși ceva în lipsa mea. Cum maiorul Sofronie nu stătea departe, î ncîteva minute am fost la el. Ardeam de nerăbdare să aflu ce intervenise. M-a primit foarte agitat.

— Te-am așteptat la sediu pînă acum jumătate de oră. Spune-mi cc-ai făcut acolo.

I-am relatat scurt și concis totul. M-a ascultat ca de obicei, fără să mă întrerupă. După ce am terminat, a rămas o vreme pe gînduri. Apoi vorbi încet, parcă nesigur :

— Totuși n-ai făcut drumul degeaba. Ai aflat iar ceva de acest Polihron Stamatescu. Se pare că toate pistele duc la el. Numai că nu e de găsit. Am sunat la Cluj și nimic. De fapt ne anunță ei cînd îl găsesc. între timp, așa cum ți-am mai spus, am comunicat semnalmentele insului peste tot prin împrejurimi și chiar mai departe. Trebuie să ne pice el de undeva.

Voiam să spun ceva și nu îndrăzneam. Șeful îmi observase ezitarea.

— Hai, dă-i drumul, zi... văd că te fierbe ceva. Iar ai avut vreo „intuiție'[4] do a ta.

— Am bănuiala că tipul se foiește prin împrejurimi. în timp ce noi îl căutăm nu știu pe unde, prin alte locuri.

Șeful mă privi uluit.

— Ești formidabil, Armașule !

— De ce ? E doar o simplă presupunere. Mă gîndeam că mai vine pe aici... că are multe interese.

îmi era teamă că maiorul mă ia peste picior, pentru că avea și acest obicei.

— Stai, nu te apăra. Că n-ai spus o prostie. Tu nu știi de ce te-am chemat să vii urgent în seara asta la mine. îți închipui probabil că voiam să știu ce ți-a spus Grigore Anton. Știam că nu vei afla nimic interesant. Deși cu ceva tot te-ai ales de pe
urma discuției cu el. Ei bine, află că un vecin de a lui Ion Cristea, ieșind astă noapte afară, ca omul, a zărit o luminiță în casa victimei. S-a codit o vreme, nu era sigur, somnoros cum era, dacă nu i s-o fi părut doar, dar pînă la urmă s-a decis să vină la noi să ne spună. Imediat după ce tu ai plecat in orașul vecin să vorbești cu Grigore. Lu- mina a văzut-o la geamul de la camera unde erau icoanele. îți dai scama ce căuta necunoscutul acolo? Ia să te văd !

— Bănuiți că necunoscutul este Polihron Sta- matescu ? Probabil că...

— Exact. Deci ai intuit bine că individul se foiește prin împrejurimi. Am luat măsuri de supraveghere discretă a casei. Deși nu cred că se va întoarce acolo așa de curînd. Sau poate deloc.

— Da, am completat eu. Din moment ce prada a dispărut — și' banii și icoanele — nu văd de ce ar face-o. Probabil a vrut să verifice dacă așa stau lucrurile.

— Exact. Rămîne însă valabilă presupunerea ta că tiptil este prin împrejurimi. Și cred că n-o să ne scape. Am luat toate măsurile. Este strîns ca intr-un cerc de foc. Ne pică el în mînă pînă la urmă.

Am rămas amîndoi pe gînduri. Fiecare din noi își dădea scama că sîntem încă departe de rezol- varea cazului acesta atît de încurcat.

Dacă stau să mă gîndcsc bine astăzi, cînd știu totul despre acest caz, îmi vine să zâmbesc. Cum am putut fi atît de ncîndemînatic, îneît să-mi în- ehipui că o să rezolv cazul printr-un singur martor. In asemenea situații nu te poți baza pe acea „intui- l,ie“ — cum o sublinia ironic șeful meu — care să te ducă exact la soluție. Logică elementară, ai să

5 — 0 răzbunare Urzi

cspui dumneata, numai că în timpul anchetei, cînd încă nu știi nimic sau nimic exact, e nevoie și de puțină intuiție. Dar cu condiția elementară că nu trebuie să ignori nimic, nici măcar cel mai banal fapt. Chiar dacă acesta la prima vedere nu are nici o legătură cu crima pe care o anchetezi. Insă pe mine mă preocupa în continuare altceva : cine mă atacase în noaptea trecută pe malul rîului. Și de ce o făcuse ?

Capitolul X

A doua zi m-am dus să mai fac o vizită la casa lui Ion Cristca. Speram să găsesc vreo urmă a vizitatorului nocturn. Am intrat în hol. Totul era nemișcat. De fapt nu aici trebuia căutat. Am pătruns în sufragerie și m-am îndreptat spre soba de teracotă. Am cercetat-o cu atenție. Nu umblase nimeni la fundației ei, la fosta ascunzătoare a banilor. Am cercetat și încăperea în care fuseseră icoanele. Nici aici nu era nimic deosebit de văzut. M-am dus și în dormitor. Același rezultat. Totul era neatins. Oare ce căuta necunoscutul ? Doar tot ce era de valoare fusese furat de ucigaș. Am tresărit. Cum puteam afirma eu cu atîta siguranță că nu mai erau și alte lucruri dc valoare în casă pe care le căuta necunoscutul ? Dar noi întorsesem casa cu susul în jos și nu descoperisem nimic. Și totuși... Ducă acele lucruri fuseseră furate și ele, iar noi nu avem cum să știm că au existat din moment ce au dispărut ? Necunoscutul știa probabil de existența acelor lucruri valoroase și le căuta în continuare. Asta era. Deci el credea că aici se mai găsea ceva din ceea ce probabil fusese furat de către asasin. Dar cum dumnezeu să ducă atîtea lucruri cu el criminalul : banii, icoanele și cine mai știe ce încă. Sau poat

ele-o fi dus pe rînd, făcînd mai multe drumuri. Ori mai înainte, cînd. Ion Cristea lipsise de acasă ? Dar oare el o fi lipsit de acasă în zilele de dinainte de a fi fost ucis ? Atunci era posibil totul. Trebuia verificat și asta. Neapărat. Așa s-ar explica cum au putut fi transportate icoanele. Lipsise ! Aveam să aflu mai tîrziu și tot nu mi-a folosit la nimic, do ce să nu recunosc.

Am mai rămas în dormitor. Deodată am simțit în nări un miros ciudat. Am devenit atent. Da. Părea un parfum fin de damă. Am rămas nemișcat cîteva clipe apoi am respirat adînc aer în piept. Neîndoieldnic era un parfum persistent în cameră. Parfumul mi se părea cunoscut. Dar cum nu mă pricepeam la cosmetice, am renunțat să-1 identific. Trebuie să recunosc că și astăzi stau prost la acest capitol. Nu prea deosebesc parfumurilo. O femeie fusese aici nu cu prea multă vreme în urmă. Probabil noaptea

trecută cînd un vecin văzuse o lumină prin geamul clădirii. Cine, putea fi femeia ? M-am gîndit la Ștefania Dorofte. Dar nu putea fi ea. Era reținută pentru cercetări. Altă femeie care să fie amestecată în toată povestea asta nu cunoșteam afară de Veturia. Dar asemenea parfum la ca... Dacă stau să mă gîndesc bine, multe lucruri nu știam încă. Doar Ion Cristea se încurcase cu multe femei. Vizitatoarea putea fi oricare din ele. Altfel de unde ar fi avut cheile do la ușă — că erau două, un vale și o broască obișnuită. Dacă nu le-ar fi avut, ar fi trebuit să forțeze ușa. Coca ce nu se întim- plase. Totul era intact. Iar Veturia nu fusese niciodată pe la el. Mi-ar fi spus desigur. Mi-am amintit că amicul și colegul meu Mihai Zărnoscu primise ordin să se ocupe de „prietenele[11] lui Cristea

.Folosindu-se de cele două fotografii ale lui Ion, așa vechi cum erau, trebuia să colinde prin stațiunile apropiate. Poate, cine știe, va mai găsi pînă la urmă una, care să ne ofere date mai interesante decît cele de pînă acum. Eu speram în continuare că una dintre aceste femei oi să mă ducă la țintă. Și totuși ce căuta acea persoană în casa asta ! Ce mai era de găsit aici ? M-am întors abătut în biroul meu. Nu mă aștepta nici o noutate. Ancheta intrase într-un nou impas. Nu se întrezărea nici o posibilitate de continuare pînă nu va fi prins Polihron Stamatescu. Pînă la urmă am avut totuși parte de o mică bucurie. Pe neașteptate apăru locotenentul Mihai Zărnescu care găsise, în sfîrșit, o altă prietenă a lui Ion Cristea. Speranțele mele se dovedeau a fi îndreptățite.

— Am reperat-o la un mic restaurant la șoseaua națională ce trecea pe lingă noi. Amănunte îți ofer altădată. Ia-o în primire și chestioneaz-o, că știu cit ești de nerăbdător.

Asta cam așa era. Orice „cunoștință" de a lui Ion Cristea ne putea fi de folos într-o asemenea situație, cînd încă nu prea știam ce trebuie făcut în continuare.

Fata fu introdusă în biroul meu. Să fi avut vreo douăzeci și șase de ani. Nostimă, cu un chip de păpușă răsfățată. Era îmbrăcată elegant pentru vremurile acelea. Deranja însă fardul aplicat prea ostentativ. Chestie de gust, mi-am zis. Totuși, îmi părea cam ușurică. Mă privi obraznic, fără nici un fel de teamă, ca și cum nu se știa cu nimic vinovată. M-am hotărît s-o iau tare.

— Numele ? am întrebat-o sec.

— Luminița Munteanu

.— Ocupația?

— Ospătăriță la restaurantul de la șosea.

— Cum l-ai cunoscut pe Ion Cristea ?

— Păi să vedeți, îmi vorbi ea cu un glas alintat. Eu sînt chelneriță la restaurantul de la șosea, așa cum v-am spus. El trecea uneori pe acolo să-și vîndă marfa, că e vad bun și mai venea uneori în local să mănince. A intrat într-o zi în vorbă cu mine și mi-a propus să ne vedem ca să luăm masa împreună.

— Și ai acceptat ?

— Da.

— De ce ? E un om mult mai în vîrstă decît dumneata. Ce te putea atrage la el ?

Fata se codi cîteva clipe, apoi se decise.

— Mi-a promis că îmi cumpără o brățară de aur... adevărată. Din alea de care nu se găsesc în comerț.

— Deci asta era. Și vă vedeați des ?

— Da, trecea cam în fiecare săptămînă pe la noi și vorbea cu mine. L-am rugat să vină mai rar că mă ceartă responsabilul cînd mă vede că zăbovesc mai mult la masa lui.

— Și ți-a cumpărat brățara ?

— Da, recunoscu ea, lăsîndu-și sfioasă privirea în jos, ca un copil care recunoaște că a spart un geam.

— E frumoasă ?

— Oho! N-am avut pînă acum niciodată una ca asta.

— Și e chiar de aur ?

— Sigur. Mi-a spus că l-a costat foarte mult brățara.

— Avea bani mulți

?— Da... Mi-a și zis într-o zi că mă poate îmbrăca toată în aur dacă vrea... și vreau și eu să...

Fata șovăi.

— Să ce ? intervenii eu, cînd am văzut că nu mai vrea să continue.

Se mai foi puțin pe scaun și pînă la urmă se decise să vorbească. Aproape șopti :

— Să fiu prietena lui...

— Și ai fost ?

Urmă altă tăcere. Am avut răbdare. Nu trebuia să forțez lucrurile. Eram convins că pînă la urmă va declara tot.

— Nu știu cum să vă spun... Eu sînt o fată cinstită. Vreau să mă mărit. Or, el era prea bătrîn pentru mine. Așa că... nu știam ce să fac.

— Atunci de ce ai acceptat brățara ?

— Pentru că mi-a plăcut, mărturisi ea, dezarmant de inocent, ca să nu zic altfel.

îmi venea s-o iau la palme pentru prostia ei. Bineînțeles că n-am făcut-o, deși mă mîncau mîi- nele. Meditam între timp : ca să vezi ce înseamnă ispita unei bijuterii !

— Și totuși pînă unde au mers relațiile dintre dumneata și el ?

— Ne-am întîlnit de cîteva ori la restaurant, aici în oraș pînă cînd... m-a văzut mătușa cu el și i-a spus și unchiului. M-au chemat la ei și m-au certat foarte rău. Mi-au zis că nu se cade să mă încurc cu unul ca el.

— Cine este unchiul dumitale ?

— Costache Munteanu. Iar pe mătușă o cheamă Agripina.

De data asta îmi venea mie să mă iau singur la palme. Doar fata îmi spusese că o cheamă Lumi

-nița Munteanu. E drept, aveami o scuză : Munteanu este un nume destul de comun. Acum îmi dădeam eu seama de ce moș Costache și tanti Agripina se codiseră să-mi răspundă la întrebarea cine a fost ultima „relație“ a lui Ion Cristea. Parcă ar fi fost chiar ultima ! Ei credeau asta, neștiind de coafeză, ca să nu mai amintesc de Veturia. Dar le era teamă să nu ajung cumva și la nepoata lor. Ca să vezi ce mică e lumea, mai ales în provincie... unde este intr-adevăr foarte, foarte mică !

Am privit-o. Parcă tot merita o mamă de bătaie, una părintească, asta așa. ca să-i vină . mintea la cap. Păcat de ea că era atît de prostuță, că de urîtă, nu era deloc urîtă. Dimpotrivă. îmbrăcată altfel și cu un fard discret, eventual deloc, că la vîrsta ei nici nu avea nevoie, ar fi arătat foarte bine.

Mă gîndeam ce s-o mai întreb. Pînă la urmă mi-a venit o idee.

— Cînd vă vedeați, nu a venit niciodată însoțit de cineva?

Luminița se concentră cîteva clipe ca pentru a-și aminti, apoi zise :

— Da, o dată a venit, la întîlnire cu un domn înalt, foarte elegant.

Am ciulit urechile.

— încearcă să-1 descrii cît mai exact cu putință.

— Să fi avut vreo treizeci și șapte, patruzeci de ani, slab, cu părul lung la spate, brunet.

— Cum era îmbrăcat ?

— Intr-un costum alb foarte frumos.

Iar apărea în scenă Polihron! îmi venea să înnebunesc nu alta! îmi era dat să mă lovesc

mereu de el, de fapt de umbra lui, fără însă a-1 vedea — deocamdată — niciodată.

— Știi cum îl cheamă ?

— Nu.

— Cum s-a comportat cu dumneata ?

— A, mi-a făcut tot timpul curte, îmi răspunse fata înveselindu-se. Ion chiar se supărase puțin pe el din pricina asta și i-a aruncat priviri furioase.

— Va să zică era gelos ? am intervenit eu, pre- făcîndu-mă a fi curios, deși chiar eram.

— Da, după ce a plecat m-a și luat la zor de ce am vorbit așa de mult cu el.

— Dar între ei au vorbit ceva ? Fă un efort să-ți amintești.

— Nu prea. Au mîncat și au băut tot timpul în tăcere.

Nu știam unde o să ajung cu acest interogatoriu care părea a nu duce nicăieri.

Mi-am mai încercat norocul:

— Ceva deosebit n-ai observat în comportamentul lor ? De pildă, cum se înțelegeau ? Păreau prieteni buni ?

— Buni I O singură dată s-au ciorovăit puțin, cînd Ion i-a dat un pachet și celălalt, a zis că e cam puțin, cam mic...

— Cum arăta pachetul ?

Fata tăcu încurcată. Se vedea că nu știe cum să evalueze dimensiunea pachetului. Apoi privi spre biroul meu, căutînd un obiect cu care să-1 compare. Zări un carnet de

note și îmi spuse bucuroasă, parcă ar fi găsit ceea ce căuta :
— Cam ca acest carnet. Și gros de vreo două degete
.Înțelesesem despre ce era vorba. I-am dat drumul fetei și, rămas singur în birou, mi-am scos din portmoneu o bancnotă de o sută de lei. Am așezat-o pe carnetul de note cu care comparase fata pachetul. Se suprapuneau perfect. Deci asta era 1 In pachet se găseau probabil vreo citeva zeci de mii de lei ! Cam mare suma. Însemna că Ion Cristea ii dăduse lui Polihron — căci el trebuia să fi fost — partea, cota lui din vreo afacere și acesta nu era mulțumit de cit primise. Considera probabil că i se cuvenea mai mult. Dar care era afacerea asta așa de mănoasă dacă numai cota iui Polihron eia de citeva zeci de mii ? în clipa aceea aș fi dat orice numai să-1 am în mină. Aș fi scos eu totul de la el. Nu era exclus ca tocmai împărțeala aceea „nedreaptă'* a prăzii să fi fost cauza morții lui Ion Cristea. Sigur, era doar o presupunere, însă, după părerea mea, foarte logică. Cel puțin în acel moment al anchetei, supoziția mea părea destul de plauzibilă.
Deocamdată m-am decis să fac o vizită soților Munteanu. Merita să le zic citeva vorbe de la obraz, pentru că mă mințiseră. Sau, mă rog, nu voiseră să-mi spună cine era acea „ultimă" prietenă a lui Ion Cristea. Așa că m-am dus întins spre ei. Cînd m-au văzut, și-au aruncat reciproc o privire de fugă, așa parcă și-ar fi spus : „Iar a venit ăsta pe capul nostru !“ De purtat însă s-au purtat drăguț, ca două gazde ospitaliere ce erau, așa cum îmi spusese prietenul meu Mihai Zărnescu și cum avusesem și eu ocazia să mă conving. M-au sevit cu o gustare, mi-au dat și o țuică. Se vedea că erau neliniștiți. Aveau gesturi febrile. Conversația nu se lega deloc. Atmosfera rămînea rece cu toate efor-

turile lor de a fi amabili. Era clar că nu le făcea nici o plăcere vizita mea. T-am lăsat să mai fiarbă puțin, așa ca o mică răzbunare că mă mințiseră, apoi mi s-a făcut milă de zbuciumul lor și le-am zis de-a dreptul :
— Nu vă mai perpeliți atîta, le-am spus eu rîzînd. Am găsit-o pe deșteaptă aia de nepoată a dumneavoastră. Fiți liniștiți : n-a făcut nici o prostie. Sau poate doar una : că a primit o brățară de la Ion. Mai departe n-a mers. Dar ascultați ce vă spun eu : o mamă de bătaie tot nu-i strică. Asta, așa ca să se lecuiască de ademeneala aurului. Știam că devin cam „didactic", dar n-aveam ce face. Situația o cerea.
Soții Munteanu după ce m-au ascultat privin- du-mă cu ochi speriați, au răsuflat ușurați, scăpați din încordarea în care stătuseră pînă atunci.
Primul își reveni moș Costache :
— Vă rugăm 'să ne iertați, dar ne era teamă să nu intre fata într-un bucluc. Ce-i drept, e cam prostuță... Așa a făcut-o Dumnezeu.
Tanti Agripina sări și ea, ca să completeze spusele soțului său :
— Așa-i cu copiii de divorțați. Părinții au lăsat-o de capul ei după ce s-au despărțit. Fata a crescut cum a putut. Am mai povățuit-o noi, dar degeaba. Se simte că lipsește mîna tatei și a mamei. Dar lasă că de acum o luăm în primire. Facem noi om din ea. Nu trebuie s-o mai lăsăm de capul ei. O să vedeți.
— Așa-i, încuviință și mos Costache.
— Să lăsăm asta acum, i-am întrerupt eu. Aș vrea să aflu altceva de la dumneavoastră. Hai să vorbim cinstit : ce părere aveați despre Ion Cristea ?
Dar așa, să discutăm pe față. Știu că l-ați simpatizat, chiar țineați la el. M-a impresionat și grija cu care v-ați ocupat de înmormîntarea lui. Lăsînd sentimentele la o parte, ce credeți, ce fel de om era de fapt Ion Cristea ? Am mare nevoie del părerea dumneavoastră. Nu pot să vă spun acum de ce. înțelegeți-mă...
Costache și Agripina se priviră ca de obicei unul pe celălalt înainte de a răspunde. Pînă la urmă luă cuvîntul Costache. După ce-și drese glasul, începu :
— Mie mi-a mers vestea în tîrg — ca și Agripi- nei de altfel — că știm totul despre oamenii de pe aici. V-a spus și prietenul dumneavoastră Mihai Zărnescu de asta. Și e adevărat că ne place să ne interesăm de toate, să aflăm cît mai multe, să știm chiar totul. Nu știu, o fi bine, o fi rău ? Poate că e un păcat să te bagi în treburi care nu-s ale tale... Oamenii zic că nu se cade să te interesezi de viața altora. Noi vrem doar să știm cît mai multe lucruri. Poate că greșim. E păcatul nostru, că fiecare are cîte unu. Drept îi că știm destule, mai ales despre vecinii noștri. Doar un singur om a rămas pentru noi o taină, deși și despre el am aflat destule : Ion Cristea. Știam că îi plac femeile tinere, că umblă azi cu una, mîine cu alta, că duce o viață pe picior mare, că lipsește mult de acasă și altele mai puțin însemnate. Cu toate acestea, ni s-a părut mereu că omul ăsta ascunde ceva ce noi nu trebuie să știm. Sau nu vrea el să știm.

Interveni și tanti Agripina, precipitată ca de obicei.

— Parcă mereu sta la pîndă, de credeai câ-1 urmărea cineva. Sau poate așa mi se părea mie. Uneori, cînd auzea un zgomot, tresărea, el, care era un om vesel, netemător. Parcă i-ar fi fost frică de ceva. Am discutat de multe ori cu Cos- tache despre treaba asta și tot nu i-am dat de capăt. Cine știe ce o fi ascunzînd ?

— Da, are dreptate Agripina. Și eu cred că îi era mereu teamă de ceva ce i s-ar fi putut întîm- pla în orice moment. Dar n-am îndrăznit...

— Și nu l-ați întrebat niciodată nimic despre asta ? am intervenit eu nerăbdător, pentru că simțeam că sînt foarte aproape de o explicație care refuza totuși să vină. Probabil tocmai de aceea că o așteptam cu prea multă nerăbdare.

— Da' cum nu ! sări moș Costache. într-o zi chiar m-am ținut* de capul lui. Am și glumit cu el. așa, ca între prieteni vechi. O dată cînd a scîrțîit una din mobilele astea vechi, el a sărit speriat de pe scaun, ceea ce m-a îngrijorat. Atunci i-am zis : „Ce-i mă Ioane, ți-e frică și de umbra ta ?".

— Și ce v-a răspuns ? l-am întrebat eu, sperînd că voi primi un răspuns revelator.

— S-a fîstîcit și mi-a z:s doar atît : „Se vede că sînt foarte obosit. Nu-i nimic, îmi trece". A început să rîdă zgomotos de parcă nimic nu s-ar fi întîmpkd. Apoi am trecut la altele și am uitat de toată întîmplarea.

Iar simțeam că dezlegarea e pe aproape, dar parcă mi se strecura printre degete. Asta era situația ! Am trecut la altă întrebare :

— Ce părere aveți de prietenia lui cu Grigore Anton

?— Nimic urît de zis despre asta, îmi răspunse tanti Agripina de data aceasta. 11 prețuia și-i purta recunoștință pentru că-i scăpase viața.

— Deși nu-i prea plăcea să vorbească despre asta, adăugă moș Costache. Insă l-a îngrijit tot timpul pe Grigore care a fost toată viața cam bolnăvicios și neajutorat. Și pe noi ne-a ajutat într-o vreme cînd am avut un necaz. N-am să uit asta niciodată. Rar prieten ca el, vă rog să mă credeți.

Știam asta și totuși explicația nu mă satisfăcea. Mai lipsea ceva.

— Avea bani mulți Ion ?

Cei doi bătrîni din fața mea se priviră iar, ca de obicei, apoi Agripina luă ea inițiativă-: .

— Avea destui. Chiar mulți... •

— Știu ce-urmează. O să-mi spuneți că-i cheltuia cu femeile. ■. • /

— Asta așa e, încuviință- Costache,-parcă puțin jenat. . --- • .-

—. Pe mine mă interesează altceva •: ■ din negoțul lui cu obiectele care le confecționa putea oare cîș- tiga atîția bani ca să-și permită să.trăiască așa. cum trăia, pe picior mare, la hotelurile din stațiuni, mereu cu cîte o femeie după el ? Știți că așa ceva costă, nu glumă.

Bătrînii mă priviră nedumeriți. Se vedea că nu se gîndiseră la asta sau doar mi se părea mie.

— Apoi, continuai eu, să-și mai și cumpere icoane vechi, care probabil știți cît de scumpe sînt în ultima vreme de cînd le caută toți cei care au bani.

Nu mi-au putut răspunde la întrebare. Și tare mult aș fi dorit să-mi dea o explicație, fie ea ori- cît de neînsemnată. Se vedea că-mi era dat să bîj
-bîi în continuare prin întuneric. Adevărul refuza să iasă la iveală, deși îl simțeam prin preajma mea. Sau poate doar mi se părea.

Stătusem destul. Nu mai avea rost să continui o discuție care nu ducea nicăieri. Aflasem totuși ceva important : lui Ion Cristea îi era frică de ceva, de cineva ! Numai că asta nu mă ajuta deocamdată la nimic. înainte de a-mi lua rămas bun de la primitoarele mele gazde, mi-am adus deodată aminte de ceva, care la prima vedere nu avea prea mare importanță.

— Ion era un om nervos. Vreau să spun că se întîmpla cîteodată să-1 înfurie ceva foarte tare ?

— Nu, de obicei ora liniștit și calm, îmi răspunse Costache. Rareori își ieșea din țîțîni.

— Totuși nu l-ați văzut vreodată ieșindu-și din fire ?

Costache zăbovi puțin înainte de a răspunde. Ca de obicei își cîntărea pe îndelete fiecare vorbă :

— Da, îmi amintesc că odată și-a bătut cu **furie** cîinele, pentru că mușcase in joacă un vecin, ua fapt mai mult se făcuse. A trebuit să-1 opresc **eu,** altfel îl schilodea pe bietul a /mal ca-e, să știți, îi era foarte credincios. Rar un așa cîine.

Am dat din cap îngîndurat. Din nou eram pe aproape de adevăr, și iar îmi scăpa un

anume lucru, pe care probabil îl știam deja. Dar oare chiar îl știam ?

Capitolul XI

în dimineața zilei următoare* am primit o vizită neașteptată. Noul proprietar al casei vîndute de Grigore Anton — cel care cumpărase darîmătura aceea in speranța că o va pune pe picioare — a venit să reclame că noaptea trecută în timp ce lipsea de acasă, fiind împreună cu familia la o nuntă într-un sat vecin, cineva a forțat ușa și i-a întors toate lucrurile cu susul în jos. Treaba m-a intrigat foarte mult, așa că m-am dus cu el să văd ce s-a întîmplat. Cînd am văzut casa, am rămas uluit : cum putuse locui un om atîția ani într-o. asemenea ruină ? Noul proprietar — un amărît și el — nu putuse face mare lucru. Proptise un perete cu două bîrne și mi-a spus că vrea să „consolideze[11] în continuare casa cînd va avea bani. Era o clădire veche, care trebuia să fi arătat bine pe vremuri, cînd era nouă. Părea de altfel și încăpătoare. Avea vreo patru camere destul de mari. Am pătruns înăuntru. M-am îngrozit de ce am văzut : toate mobilele mari răsturnate în mijlocul încăperilor, parcă cel care făcuse treaba asta voise să elibereze toți pereții. în- tr-adevăr pereții erau loviți probabil cu un ciocan, mai ales lîrgă hornuri. Scîndurile dușumelei erau scoase în nenumărate locuri și se vedea că se cău-
tase ceva sub elo. O sobă de teracotă era aproape dărirnată. in pod se umblase la coșul de la horn, iar în pivniță totul era dat peste cap. Erau și cîteva găuri săpate în pămînt, sub dușumea. Se cotrobăise serios nu glumă. Trebuia să înțeleg că se căuta aici, la fosta castă a lui Grigore, ce nu se găsise dincolo, în casa lui Ion. Probabil era aceași persoană. Toate lucrurile care se întîmplaseră erau legate unele de altele, numai că cu nu observam prin ce anume, care era firul ce le unea. Pentru că tot eram acolo, am controlat casa cu atenție. Am luat încăpere cu încăpere. Mă întrebam și cu de ce o fac, acum cînd Grigore Anton se mutase și nimic din ceea ce-i aparținuse nu se mai afla aici. Probabil urma să .ajung la același rezultat ca necunoscutul care răscolise casa. Pentru că cu eram convins că nici el nu găsise nimic. Ceea ce căuta el dispăruse odată cu fostul proprietar. Dacă existase ceva acolo... Dar era de datoria mea să cercetez totul, ca să fiu cu conștiința împăcată. Așa că mi-am continuat sîr- guincios treaba. într-una din încăperi mi-au atras atenția niște mici pete de vopsea pe dușumea. L-am întrebat pe noul proprietar dacă știe ceva despre ele. Mi-a răspuns că le-a găsit așa de cînd a cumpărat casa. Le-am examinat cu atenție. Apoi mi-am scos briceagul și, cu toată supărarea gazdei, am tăiat cîteva bucățele de lemn murdărite cu vopsea și le-am băgat cu grijă în portmoneu. Mi-am adus aminte că pe Grigore îl îngrijea în lipsa lui Ion o femeie angajată de acesta. Știam că stă foarte aproape. L-am rugat pe noul proprietar, s-o cheme. După cîteva minute, omul a venit însoțit de o bă- trînică mică și firavă, speriată că a fost chemată. Am căutat s-o liniștesc, explicîndu-i despre ce este vorba

.— Doar cîteva lucruri voiam să vă întreb. Așa că nu vă speriați. Cum vă împăcați cu Grigore ?

Bătrînica, abia trăgîndu-și sufletul, îmi răspunse aproape șoptind :

— Of, doamne, sucit om mai este. Niciodată nu-i puteam intra in voie. întotdeauna era nemulțumit de ce făceam. Eu n-aș fi vrut să-1 îngrijesc, dar s-a rugat de mine Ion, care ora prietenul lui. Așa că n-am avut încotro. Mai ales că Grigore era bolnav, mereu avea cîte ceva.

— Veneau pe aici și alți oameni ?

— Nu știu, maică. Eu doar îi făceam de mîn- care și mai măturam din cînd în cînd. In restul timpului mergeam la casa mea, că nu-mi prea plăcea să șed cu el că mă boscorodea mereu.

— Totuși n-a venit niciodată nimeni pe aici ? încercați să vă amintiți.

Bătrîna stătu pe gînduri, străduindu-so să-și aducă aminte. Abia într-un tîrziu vorbi, șovăitor ;

— Parcă o dată a fost un domn pe aici... da, a. venit la Grigore...

— Cum arăta ?

— Frumușel, îmbrăcat bine...

— Era tînăr ?

— Da, slăbuț, cu părul lung.

— Ce costum avea ?

— Alb parcă. Sau nu, gălbui...

Simțeam că îmi crapă capul. Iar apărea Polihron 1 Omul ăsta mă înnebunea.

Ajunsese obsesia mea. M-am stăpînit și am continuat calm :
— Și ce-a făcut domnul acela cînd a venit ?
— Nu știu, că au intrat în camera în care Grigore nu mă lăsa să fac curat niciodată.
— De ce
?— Nu știu, că o ținea mereu încuiată cu cheia. Nici eu n-am înțeles de ce nu .trebuie să intru acolo.
— Și n-ați pătruns niciodată în încăperea aceea ?
— Nu. Mi-a și spus că în camera aceea face el curat. Se închidea acolo și stătea ceasuri întregi.
— Și care e camera ? m-am interesat eu, foarte curios.
Bătrîna imi arătă o ușă. Era.cea care dădea spre încăperea unde găsisem petele de vopsea pe dușumea. Din nou mă învîrteam pe undeva foarte aproape de adevăr și iar îmi scăpa. Bătrînica îmi furnizase o informație excepțională, numai că nu știam cum s-o folosesc. Am încercat să mai obțin ceva de la ea. Cu toată vîrsta ei înaintată, părea că mai are o memorie bună.
— Cînd a venit omul acela bine îmbrăcat, n-ați băgat de seamă nimic la el ?. • ‘
’ v. n
■~ Nu, doar ce vă spusei. • . ?
■ .Trebuia s-o. iau altfel. M-am concentrat și am reluat întrebările :. . . ’
• • — Omul nu purta nimic cu el ? ■ ' “ ‘ •
. —.- Da, da, acum îmi aduc aminte. Avea niște bidoane.... . ... * ■
— Cum arătau ? am sărit eu nerăbdător.- Simțeam iar că nu merg pe o pîrtie greșită.
— Așa, ca cele de vopsea.
— Și?
— Și ce ? mă întrebă ca nedumerită. -
— A mai venit cu ceva ?
— Mai avea o ladă mare în curte.
— Aha !, am exclamat eu. Apoi am revenit cu grijă :
— Cît de mare ?
— Păi cît fereastră asta
.M-am uitat spre fereastra pe care mi-o arătase bătrina. Era de fapt un gemuleț cum sînt astăzi cele de la baie. Poate puțin mai înalt. Dar nu cu mult.
Iar simțeam că am aflat ceva foarte important și nu știam cum să folosesc această informație. Trebuia să am răbdare.
I-am mulțumit bătrînei și am lăsat-o să plece. Surcelele murdare de vopsea mă preocupau acum cel mai mult. M-am grăbit spre sediu, gîndindu-mă că, măcar puțin, anchetei mea avansase.
Știam deja cîteva lucruri care mă puteau ajuta să compun o imagine cît de cît exactă asupra naturii afacerilor lui Ion. Acum trebuia să mă interesez de negoțul cu icoane vechi. Știam că ajunseseră la mare căutare. Era nevoie să consult un specialist în materie. Neapărat. Apoi nu uitasem ce-mi spusese Nicolae Didirică. ruda la care trăgea Polihron la Slăvești, că-1 auzise pe acesta discutind cu Ion Cristea despre rame și sticlă. Iar aici, în casa lui Grigore, bătrîna văzuse bidoane cu vopsea. Deci să recapitulez. Sticlă, plus vopsele, plus rame egal cu... Ghici ciupercă ce-i ? Foarte ușor, evident, chiar. Dar degeaba.
Din cioburile de informații pe care le aveam, începea să se compună o icoană. Numai că nu aveam deocamdată toate materialele necesare ca ca să fie completă și... înrămată. Nici azi nu-mi pot ierta cum de nu am băgat de ‘seamă că în momentul acela al anchetei eu deja dețineam suficiente informații pentru a merge la țintă, pe care, de altfel, ți le-am furnizat și dumitalc pînă acum. Da, le dețineam, numai că nu știam cum să le... prelucrez, cum am zice astăzi, cînd tot ce știm, băgăm la calculator și...
vedem ce iese. Atunci, însă, cu mijloacele de care dispuneam și la vîrsta mea... fragedă pentru o meserie atît de dură, este de scuzat, zic eu, prietene, că nu am realizat de la început „scenariul** real al crimei. N-ar fi exclus ca dumneata, perspicace și citit cum ești, să fi intuit deja din dacele pe care ți le-am oferit pînă aici cum s-au desfă urat lucrurile. Indiferent de aceasta, dă-mi voie Să continui povestea ca și cum mata n-ai bănui nimic. Ai fi însă nu prea bun detectiv, dacă ai înțelege de pe acum chiar totul.
Cînd m-am întors acasă, obosit după o zi foarte grea, mi-au trecut o mie de gînduri prin minte. Variante posibile, ca la șah. Numai că nici una nu se potrivea cu ceea ce credeam eu că se întîm- plase de fapt. Dețineam deja cîtcva elemente care mi se

păreau importante, dar ele nu se legau într-o succesiune logică. Dacă le puneam cap la cap, îmi ieșea o poveste cam greu de acceptat logic. Am recapitulat totul cu răbdare. încercind să nu omit nimic, nici măcar ccl mai nesemnificativ amănunt. Parcă ar exista amănunte fără semnificații într-o meserie ca a noastră 1 îmi venea să urlu de neputință. La anii mei de atunci este de înțeles o asemenea reacție omenească. Numai autorii de romane polițiste de serie pot imagina un detectiv iccc, fără afecte, fără nervi, fără... ce să mai zic, fără nimic. Detectivul este și el om, nu mașină, iar dacă-i tînăr, este supus ca orice ființă rațională stressului, cum ne place enorm să explicăm azi totul prin această solicitare „nespecifică[11] a organismului. Imaginează-ți, deci cum mă simțeam eu atunci cînd aveam pe umeri o asemenea răspundere,

Apoi nu doresc să dau impresia detectivului ideal care descoperă, știe, află totul și rezolvă cazul prin simplă intuiție sau inspirație de moment. Doamne ferește ! Aș fi caraghios dacă aș încerca să acreditez o asemenea imagine despre mine cel de atunci. Aș fi și ridicol, iar teama de ridicol mă stăpînește și astăzi, cînd mi-au trecut „prin mînă“, cum se zice, atîtea cazuri în cei peste treizeci de ani de meserie. Și, ca să fiu realist, ca să nu zic modest — modeștii nu fac bună impresie, ei putînd fi suspectați de ipocrizie — trebuie să recunosc cinstit că am lucrat în echipă. în frunte cu șeful meu de atunci, maiorul Sofronie — o, ce om nemaipomenit era, cu toate ciudățeniile lui — și continuînd cu ceilalți colegi. Singur, de ce să nu recunosc, nu știu cum aș fi ajuns la capătul firului. Oricum, trebuie să le mulțumesc, măcar acum tîrziu, după atiția ani pentru tot ce au făcut. Dar văd că iar alunec pe pante... lirice. Probabil că pe dumneata te interesează cum a decurs ancheta în continuare. Dar, cred eu. nu e lipsit de interes să afli cîte ceva și despre psihologia unui tî- năr anchetator, detectiv, zi-i cum vrei. Cred că noi am merita măcar un mic studiu de caracter, dacă nu mai mult. Văd că mă privești contrariat. E clar, nu mă înțelegi. Vorbesc despre ceva care îți este străin. Probabil te interesează mult mai mult să vezi cum am procedat în continuare. Ei bine, trebuie să te mai decepționez încă o dată : nu știam ce să fac mai departe. Da. Așa stăteau lucrurile. Probabil ai citit în romanele polițiste că detectivul știe totul sau, dacă nu știe, intuiește măcar pe departe ce s-a întîmplat și apoi merge direct la țintă. Află, dragă prietene, că cu nu știam aproape nimic — important — sau dacă aflasem cîte ceva, asta nu-mi
folosea deocamdată la nimic. Cit despre intuiție, ce să mai vorbim ! Asta ține de literatura polițistă. Imaginea acreditată a detectivului veșnic atotștiutor și cu nas fin de copoi nu mi se potrivea de loc. Zău, îmi pare rău, dar așa stăteau lucrurile.

Cînd m-am întors acasă, cum îți spuneam adineaori, eram dezorientat, ca să nu spun descurajat. Ce era de făcut ? Am încercat să redevin eu însumi, cel fără „probleme". Adică să uit pentru cîteva clipe ceea ce mă „ardea". Deci să-mi regăsesc identitatea reală, în intimitatea mea cea mai intimă. Acolo unde ești inconfundabil. Ceea ce este cel mai greu lucru cu putință. Și unde dacă nu în singurătate absolută te poți regăsi. Cînd trebuie să te dezbraci în fața ta însuți, ca în oglindă. Minciuna nu încape în asemenea momente. N-are cum. Pentru că dacă te minți pe tine însuți, nu mai rămîne nimic de mințit. Și atunci am recunoscut — față de mine, desigur — că mi-e frică. Da, mi se făcuse frică : dacă nu voi putea rezolva acest caz extrem de dificil ? Ce va însemna acest eșec pentru mine ? Nu mă va duce la ratarea carierei și, în fond, la pierderea pariului pe care îl făcusem cu viața ?. Pentru că eu mizasem totul pe această profesiune care îmi devenise foarte dragă, deci ea însemna chiar viața mea. Și atunci ce-mi rămînea, pentru că doar viața ne rămîne, aceea singură pe care o avem.

Nu zîmbi iar, prietene ! Știu, detectivii din cărțile pe caro le-ai citit nu-și puneau asemenea întrebări. Ei erau grăbiți, aveau mereu cîte ceva de făcut. Trebuiau să rezolve urgent cazuri grave și n
uaveau timp pentru probleme existențiale. Iar dacă vreun autor îndrăznește să facă și puțină psihologie pe seama personajului său, pasajele respective sînt sărite cu nerăbdare pentru a se ajunge cît mai grabnic la viitorul pas al anchetei. îmi pare rău, dar anchetatorul e și el un om cu îndoieli, deci este... îndoielnic, cel puțin ca personaj infailibil, invulnerabil... infatigabil... și așa mai departe. Toate cuvintele cu „in“ în față. Este totuși un slab, vei zice dumneata, numai că este un slab care se mobilizează mai mult ca ceilalți, pentru ceilalți.

Deci întors acasă, n-am rezistat ispitei de a-mi face o cafea și cînd am văzut-o aburindă, mi-am zis că de fapt o ispită cheamă întotdeauna alta, drept care am scos din dulap sticla cu coniac din care beam arareori — de altfel se și prăfuise între timp —

și mi-am turnat în micul* pahar — unicul — pe care îl aveam. Am așteptat să se răcească puțin cafeaua, apoi am sorbit o gură de coniac, mi-am aprins o țigară și am băut aproape cu voluptate din cafea. Am rămas pe gînduri. Da, abia, acum, în noapte puteam gîndi cu adevărat. Calm. Liniștit. Cred că mă simțeam bine în momentul acela. în sfîrșit realizam un lucru elementar : că nu trebuie să intru în panică. Desigur era un caz greu. Mai ales pentru mine, un începător. Dar aveam dreptul să încerc și să sper că îl pot rezolva pînă la urmă. Așa am descoperit probabil că cele mai dificile momente ale vieții noastre nu le putem depăși însoțiți de cineva, ci doar singuri. Dar asta este deja lite-ratură. Iar literatura nu prea are ce căuta intr-un roman polițist, cum susține un bun prieten de al meu, critic literar cu un prestigiu bine consolidat care a citit multe cărți polițiste, dar n-a scris niciodată despre vreuna. De, s-ar fi compromis ! Oare chiar așa să fie ? Am citit de curind niște meditații pe seama genului „policicr[44] care m-au uluit. Și ele nu aparțin oricui, ci unui mare om de litere cunoscut tuturor, care ne vorbește dezinvolt despre „me- tafizica“ romanului polițist. Să vezi — de fapt să citești — și să nu crezi ! Metafizică într-o poveste cu asasini ! Pare prea de tot ! Filosofic intr-un roman polițist ? Ei bine, ea există pentru simplul motiv că într-o istorie de acest gen e vorba de viață și de moarte, deci de cele mai importante lucruri, de care ar trebui să ținem seama mereu, chiar dacă mereu ne facem că nu le băgăm în seamă. în fond ce este mai esențial decît viața ? Or, tocmai despre pierderea ci e vorba do obicei într-un roman polițist. Și atunci cum să te prefaci că nu observi că într-un asemenea gen de literatură tocmai despre asta se discută. A fi sau a... nu mai fi ! A, desigur, ni se poate replica imediat că s-a făcut multă sub- literatură pe teme polițiste. De acord. Numai că putem răspunde la fel : și pc alte teme, mai „nobile[44] și „serioase[44] s-a făcut la fel de multă sub-litcratură. Deci nu e o chestiune de gen, de specie, ci de... talent, desigur, vei spune dumneata. Și eu voi fi de acord. Dar pînă la un punct. Pentru că dacă scriito-rilor „serioși[14], profilați pc teme „grave[44], li sc iartă eșecurile, avînd în vedere noblețea temei și a intențiilor, autorilor de romane polițiste nu li se iartă nici măcar... succesele.

Capitolul XII

I-am relatat maiorului Sofronie tot ce aflasem pînă în momentul acela. Probabil i-am expus concluziile mole cu prea multă siguranță, pentru că m-a amendat rapid, ceea ce era și de așteptat, m-am gîndit eu după aceea.

— Stai, stai, iar te pripești. Să admitem că este așa cum spui tu. Totul pare clar la prima vedere. Numai că nu avem un singur element : de ce trebuia să fie ucis Ion Cristea ? Din ce mi-ai spus tu pînă acum se poate deduce, printre altele, că furtul s-a comis în timp ce el era plecat de acasă pentru cîteva zile să-și vîndă marfa. Păi atunci ce rost avea să-1 mai ucidă ? Absurd, nu ? Ai furat, ai dispărut, gata, de ce să te mai complici cu o crimă ? Asta ar fi una. Apoi mai este ceva. Tu nu vezi că-ți lipsește o verigă din toată însăilarea ta, aparent foarte ingenioasă, de ce să nu recunosc.

Știam că așa era. Șeful avea dreptate.

— Veriga se numește Polihron Stamatescu. Undo s-o fi ascuns atît de bine că nu putem să-1 găsim ? Nu ne-a parvenit nici o informație despre el.

— Vezi ? Fără el nu putem merge mai departe. A, era să uit. te-ai mai interesat de soarta lui Gri- gorc ? Cum se mai simte bătrînul ?

Chiar uitasem cu totul de el. Avusesm atîtoa de făcut în ultima vreme.

Maiorul mă privi dojenitor.

— M-am interesat eu la colegii din orașul vecin. E foarte rău bolnav și pe deasupra cineva a încercat să-i pătrundă noaptea în casă. Noroc că tocmai se afla acolo doctorul chemat de femeia care îl îngrijește. Insul — că era un bărbat — apucase să intre în sufragerie. Probabil tocmai se pregătea să năvălească asupra bătrînului, cînd din dormitor a apărut doctorul însoțit de femeie.

Din păcate, amîndoi s-au speriat, așa că individul a apucat să fugă. Prin semiîntunericul din încăpere au apucat să vadă că era un bărbat înalt, subțire și cam atît. Ei, de asta ce mai zici ? A, să nu uit. Ținea în mînă un obiect greu. Un ciocan sau cam așa ceva.

Am rămas înlemnit. La așa ceva chiar că nu mă așteptam. Trebuia să recunosc că îmi năruia toate supozițiile. Parcă ghicindu-mi gîndurile, maiorul Sofronie mă certă blajin.

— Vezi că nu e bine niciodată să te pripești ? Cînd ești mai sigur pe o concluzie, constați că intervine ceva care ți-o dărîmă cu totul. Eu zic să mai cauți, mă povățui el

ușor ironic, însă, am simțit eu, fără nici o răutate.

— Oare ce dorea necunoscutul ? m-am întrebat eu cu voce tare, parcă aș fi fost singur în încăpere.

Probabil că nevinovăția cu care rostisem aceste cuvinte îl amuzase foarte tare pe șeful meu, pentru că l-am auzit rîzînd în hohote, ceea ce i se în- tîmplă destul de rar.

— Ascultă, Alee, îmi zise după ce se potoli, cred că pe Grigorc îl aștepta aceeași soartă ca ș
ipe Ion. Doar întîmplarea a făcut ca să scape. Așa că i-am rugat pe cei de acolo ca să-1 păzească strașnic. Numai că noi trebuia să prevedem asta, mai ales după ce aflasem că fosta lui locuință fusese „cercetată“ de un necunoscut. Cred că am fost cam neprevăzători. Plus că și tu ai fost atacat... Am simțit dojana și am tăcut. Avea dreptate.

— Oare tot Polihron să fie cel care a vrut să-1 ucidă ? m-am întrebat eu cu voce tare.

— Nu știu deocamdată, îmi răspunse maiorul Sofronie. Dar bănuiesc că da.

— Dacă e așa, înseamnă că el l-a ucis și pe Ion Cristea. Deci asasinul mai are niște lucruri de rezolvat. Sau nu o sigur că n-a lăsat nici o urmă.

— Poate că vrea să ucidă toți martorii posibili, am presupus eu.

— S-ar putea. O să-1 găsim pînă la urmă, mă îm- bărbătă el, preferind să nu-mi răspundă la întrebare.

Am plecat indispus. Realizam că știu destule lucruri pentru a rezolva cazul, dar îmi mai lipsea ceva. Deși, poate știam și acel lucru care mie mi se părea că lipsește, dar nu-1 băgăm de seamă pentru moment. Mi-am propus să reexaminez tot ce aflasem pînă atunci poate astfel va ieși pînă la urmă în evidență ceea ce aș fi dorit.

Am plecat cu trenul de după amiază spre Cluj. Aveam destule motive să merg acolo.

Cît a durat drumul, am recapitulat din nou tot ce știam pînă în momentul acela.

Scenariul meu părea coerent, logic și totuși nu ducea nicăieri. M-am refugiat l
avagonul restaurant, mi-am comandat o cafea și un coniac și m-am gîndit pe îndelete la toată această afacere extrem de încurcată. Abia acum realizam că mă luptam cu un adversar care avea o minte diabolică. De ce ? Pentru că tot ce făcuse pînă acum ora — sau părea — fără fisură : asasinatul, furtul icoanelor și a banilor, felul cum se ținea în umbră, totul ora perfect regizat. Pentru că stătea efectiv în umbră, din moment ce toți cei cunoscuți de noi ieșiseră din cauză, avînd fiecare ori un alibi, unii, ori nu aveau cum să comită crima, alții. Verificasem fiecare persoană în parte. Eram prea slab pentru un asemenea adversar, prea crud. De ce îmi încredințase tocmai mie cazul maiorul Sofronie ? Știam, desigur, că nu mă lăsase singur. Participa și el, se preocupa, era la curent cu toate, dar parcă aici ar fi trebuit un om mai experimentat. începusem să-mi pierd încrederea în mine. Cazul mă depășea evident. Mă duceam la Cluj în speranței că voi obține noi informații despre Polihron. Și mai aveam un motiv. Voiam să consult un specialist în obiecte de artă.

Cînd am ajuns, eram indispus și fără nici un chef. Colegii m-au dus în grabă la domiciliul lui Stamatoscu. Stătea în gazdă la o familie onorabilă. I-am chestionat ca să văd ce părere au despre el. Din păcate n-am putut afla nimic care să mă intereseze. Ei aveau o părere excelentă despre chiriașul lor. Proprietarul era un ardelean de modă veche, îmbrăcat la costum albastru-închis cu cravată neagră și cămașă albă. Fusese grefier la tribunal. Părea o persoană absolut onorabilă, demnă de încredere.

Parcă îl aud, cum îmi spunea cu aer foarte convins :

— Vai, dragă domnule, dar este un om așa de cumsecade și de bine crescut ! Manierat, se vede că e din familie bună. întotdeauna ne salută cu respect cînd ne vede pe mine și pe soția mea. E și foarte liniștit. Nu ne deranjează cu nimic. își plătește chiria la timp. Ea uneori cu anticipație. E un domn, ce mai... Vă spun eu, că mă pricep la oameni.

Cînd am auzit vorbele astea ale proprietarului, simțeam că mă sufoc. Cum dumnezeu pot unii oameni să fie atît de orbi ! Sau cum pot alții să joace atîta teatru, îneît să pară celorlalți onorabili și de treabă, inofensivi și la locul lor. N-am mai putut răbda și l-am întrerupt :

— Dar nu lipsește dc acasă ?

— A, dar mi-a explicat că are un serviciu care-i solicită multă muncă de teren, deplasări nenumărate.

— Știți cu ce se ocupă, ce serviciu are ?

— Desigur. Mi-a spus că este profesor și în același timp antrenor la un club sportiv.

își însoțește echipa peste tot.

îmi venea să mă iau cu mîinile de cap. Sfînta naivitate a oamenilor ! Și ca să fie totul complet, gazda adăugă cu un glas foarte demn, oarecum jignit că îi pun la îndoială afirmațiile :

— De altfel, vă rog să mă credeți, domnule, că eu nu primesc pe oricine în gazdă. Întîi trebuie să mă conving că merită încrederea mea. Că este un om onorabil.

Chiar că nu primise pe oricine ! Mă uitam la el și pe de o parte îmi venea un rîs nebun, pe de altă parte simțeam că mă apucă furiile. Ca să vezi ce
crede lumea despre un om și cît de diferit este el în realitate, chiar opus imaginei pe care și-au format-o semenii săi despre el. Nici nu mai avea rost să discut, în continuare cu proprietarul, așa că l-am rugat, ca să termin cît mai repede :

— Pot să-i văd și eu camera ?

— Cum să nu ? Vă rog, poftiți ?

M-a condus ceremonios, parcă am fi fost într-o procesiune solemnă și mi-a deschis ușa cu un gest larg. Am intrat în încăpere. Gazda s-a retras discret. Măcar pentru asta merita să-1 apreciez. Am privit în jur. Se vedea că este o locuință de burlac. Dar un burlac foarte ordonat, meticulos ca orice ardelean. în jur domnea o ordine desăvârșită. Fiecare lucru era la locul lui. Ca într-o farmacie. Aproape că mă enerva atîta ordine și curățenie. Știam că pe aici mai trecuseră și colegii din Cluj, dar consemnul era să lase totul neatins, pentru ca în eventualitatea că s-ar întoarce Stamatescu, să nu se observe că i se făcuse o vizită în lipsa sa. Nici nu știam unde și ce să caut. Prea era ordonat totul, pus parcă la vedere fiecare obiect. Și să te ferească Dumnezeu de infractori ordonați și meticuloși 1 La fel sînt și în infracțiunile lor. deci greu de prins din moment ce nu neglijează nici un amănunt. Asta știu acum. Atunci însă... Dar să lăsăm. Avea și gust locatarul. Ceea ce nu știu de ce mă indispunea. Nimic de reproșat modului în care era aranjată încăperea. Am început să controlez prin sertare. Făceam totul fără nici un fel de entuziasm. Știam că n-o să găsesc nimic. îmi făceam totuși datoria. Din moment ce nici alții nu găsiseră nimic înaintea mea, la ce puteam să mă aștept ? Și cu toate acestea căutam, poate cine știe, voi avea mai mult
noroc. Am scotocit prin dulapul cu haine. Fra o asemenea ordine că nu-ți venea să atingi vreun lucru. Am căutat prin buzunarele costumelor elegante ce atîrnau pe cuiere. Nimic. Mi-a atras atenția doar faptul că prefera costumele de culoare deschisă. Era chiar și un costum alb. de un alb imaculat. Și avea niște cravate superbe. De unde Dumnezeu le găsise? 11 invidiam. Mie, care îmi plăceau atît de mult cravatele... și nu prea găseam din cele care căutam. El de unde și le procura ? Ca să vezi ? Uite ce mă preocupa pe mine în momentele alea ? Probabil era un mod de a-mi deturna... rervii. Pentru că eram foarte nervos în momentele acelea.
Am privit pe pereți. Un singur tablou. O reproducere după o pictură pe care parcă o cunoșteam. Am privit-o pe îndelete. Nici eu nu știam de ce. îmi dădeam seama că îmi pierdeam vremea degeaba. Am văzut că avea multe perechi de pantofi foarte moderni pentru vremea aceea. Și ce cămăși ! Chiar că mă redea invidia. Probabil că eu nu voi izbuti niciodată să am o garderobă ca asta. Și chiar n-am avut-o nici pînă azi, amice. Dar să lăsăm divagațiile triste. Cînd tocmai mă pregăteam să ies din încăpere, descurajat că nu găsisem nimic care să mă intereseze, mi-a căzut privirea pe clanța ușii. Am privit-o cu luare aminte. Era puțin pătată cu o vopsea de culoare galbenă, clanța fiind albă. Am examinat-o cu atenție. Mi-am scos briceagul si am ras vopseaua de pe clanță, pe care am adunat-o cu grijă pe o coală de hîrtie, împaehotînd-o foarte atent. Era totuși ceva. Legăturile se făceau singure : bidoanele cu vopsea aduse lui Grigore Anton trecuseră pe aici. Nu mai există nici o îndoială : Sta- matescu era furnizorul. Deci iar mă întîlneam c
uvopseaua ! începeam să înțeleg despre ce e vorba. Sau doar mi se părea și iar mă pripeam, cum îmi spunea mereu șeful meu. De văzut la ce foldsea vopseaua. Bănuieli incepusem deja să am, numai că nu puteam încă să realizez ce rol avea fiecare din personajele implicate în toată această dramă. Oricum, traseul vopselii spunea ceva. Plus alte elemente, ca să zic așa tehnice : rame, sticle și bineînțeles, vopseaua. Numai că personajul principal... lipsea, adică furnizorul și cărăușul acestor materiale, care nu era altul, precum ai ghicit, decît tot Polihron Stamatcscu, vechea noastră cunoștință pe caro nu o cunoscusem încă...

Am plecat, nu înainte de a-mi lua la revedere de la proprietar, care m-a salutat ceremonios la despărțire. Am reținut că nici măcar nu m-a întrebat dacă am găsit ceea ce căutam. Era însă un om discret, calitate pe care am prețuit-o întotdeauna, deși

atunci aș fi vrut să mă întrebe ceva, orice.

M-am dus să-1 caut pe specialistul în obiecte de artă. Era de fapt un critic specializat în icoane pe sticlă. Mi-1 recomandase cineva. I-am găsit destul dc greu locuința. Stătea undeva pe la marginea orașului, pe strada Axente Sever, într-o superbă vilă, încadrată de doi brazi înalți la poartă, din care el ocupa etajul. Am urcat pe o scară largă, inutil de largă, pe ale cărei trepte erau așezate nenumărate vaze cu flori. Fusese anunțat că voi veni. M-a primit cuternitor, cu o politețe totuși rece, profesională, așa cum se poartă un medic cu pacientul său.

6 — 0 răzbunare tlrzi

eI-am spus că mă Interesează icoanele vechi pe sticlă, fără să-i explic motivele reale care mă aduceau la el. Discret, el s-a prefăcut că nu înțelege de ce doresc să aflu anumite lucruri despre icoanele pe sticlă. Mi-a explicat foarte doct cum se făceau pe vremuri asemenea obiecte de artă. Tot ce-mi spunea era extrem de interesant și-1 ascultam cu mare interes. Numai că eu nu asta doream de fapt de la el. L-am lăsat să-și termine expunerea. Oricum, îmi îmbogățeam cultura generală, pentru că tot ce spunea era realmente interesant. Abia apoi l-am întrebat :

— Se caută mult icoanele vechi ?

— O, dar au ajuns foarte la modă ! Le cumpără și cei care își dau seama de valoarea lor reală, dar și alții care nu se pricep la obiecte de artă. Probabil este o investiție bună,- pentru că pe măsură ce se vînd, prețul lor va crește în continuare, ele gă- sindu-se din ce în ce mai greu. Se caută și din snobism, de ce să nu recunoaștem ? Nu e de colo să ai o icoană veche, autentică în casă. Faci impresie bună. Medicii, în special, se dau în vînt după așa ceva. Chiar acum, de curînd, unul dintre ei mă întreba dacă nu știu o sursă de unde să procure icoane.

— Spuneți-mi, vă rog, asemenea icoane vechi nu se pot imita, nu se pot contraface ?

— O, desigur. Aceasta este o îndeletnicire deja cunoscută de destulă vreme. Numai că unui bun specialist îi este destul de facil să descopere o icoană autentică de una contrafăcută, deci să recunoască falsul.

— Dar un nespecialist n-are nici o șansă să deosebească o icoană veche de una., nouă ?

— Nu prea. Mai ales că falsificatorii s-aU specializat, au ajuns la o înaltă calificare, ca să zic așa ! Imită perfect stilul vechilor icoane, incit pînă și unui om de meserie ii trebuie multă atenție ca să constate autenticitatea sau falsul icoanei.

— Dar vopselele cum pot fi procurate ?

— Cei vechi le obțineau din diferite plante. Erau deci coloranți vegetali. Imitatorii de astăzi le prepară din tot felul de substanțe chimice ce se află in comerț. Știți desigur că chimia a făcut mari progrese în ultima vreme. Așa că se poate obține) orice nuanță de culoare prin combinarea diferitelor substanțe... Bineînțeles că aici intervine și talentul... pictorului.

Atunci am scos din buzunar micile surcele pătate de vopsea scoase din dușumeaua fpstei case a lui Grigore Anton.

— V-aș ruga să le examinați cu atenție. Mă interesează cu ce fel de vopsea sînt pătate.

Criticul de artă le-a luat în mînă și le-a studiat cu grijă. Apoi m-a rugat să-1 urmez. Am intrat împreună într-o mică încăpere. Era un fel de atelier de pictură. Peste tot se vedeau tablouri pe pînzâ, pe lemn și chiar pe sticlă, alături- de ustensilele necesare picturii. Se vedea că și el picta. A luat o lupă și a început să examineze cu grijă bucă-țelele de lemn pe care le adusesem. Probabil pă- rîndu-i-se că nu are prea multă lumină, a aprins o lampă puternică și a cercetat pe rînd fiecare bucățică de lemn. Am așteptat răbdător verdictul său. Intr-un tîrziu mi-a spus cu o voce fermă.

— Sînt pătate cu niște culori pe care le folosesc astăzi toți falsificatorii de icoane. Am recunoscut pînă și nuanțele. Se folosesc și la lemn, așa că l
eștiu foarte bine. Pictura pe lemn e pasiunea mea, adăugă el pentru a se explica mai bine.

— Dar vopseaua asta ? l-am întrebat eu, ară- tîndu-i ceea ce adunasem de pe clanța camerei lui Stamatescu.

Criticul, după ce o examina cîteva clipe, îmi răspunse fără nici o ezitare.

— E un galben ce se găsește ușor în comerț. Combinat cu alte culori, se pot obține nuanțe surprinzătoare. Am și eu din asta. O folosesc des. Pot să v-o și arăt.

Mi-era deajuns. Asta voiam să aflu. I-am mulțumit și am plecat în grabă, urmărit de privirea lui ușor contrariată. Scenariul meu se completa cu o informație importantă

.Capitolul XIII

Nu peste multă vreme am aflat că se reclamase vînzarea unei icoane false. Cazul mă interesa foarte mult.

Ce se întîmplase de fapt: un medic din Cluj cumpărase o icoană veche pe sticlă. Dăduse bani grei pe ea și era foarte mîndru de achiziția sa. O arăta tuturor prietenilor, lăudîndu-se cu icoana. Pînă într-o seară cînd, dînd o petrecere acasă de ziua lui de naștere, printre invitați se afla și un specialist în artă populară. Scena a fost tragic-comică, a avut chiar savoarea ei. Criticul, vezi doamne, ca să-i facă o plăcere gazdei, așa, ca un compliment i-a spus privind icoana :

— Vai ce bine executată este...

Medicul încîntat că un specialist în materie îi recunoaște valoarea icoanei, nu l-a mai lăsat să termine, întrerupîndu-1 voios :

— Așa-i că e grozavă ? Mi-am dat și eu seama că e valoroasă.

Numai că specialistul și-a terminat netulburat fraza :

— ...ce bine executată este „copia" aceasta. Imită perfect stilul vechilor iconari. Dacă nu m-aș pri
-cepe, aș putea jura ca-i autentică. Poate că are chiar vreo două secole de cînd a fost pictată.

Medicului întîi i s-a părut că nu aude bine. L-a pus pe specialist să mai spună odată. Acesta și-a repetat ferm părerea și, luînd icoana din perete, i-a explicat în detaliu contrafacerea. Doctorul, cît de doctor era, n-a lipsit mult să facă un infarct. Nu-și putea reveni. A doua zi s-a dus să reclame că a fost escrocat. Doar că nu știa numele celui care i-o vînduse. Prinde orbul, scoate-i ochii ! Colegii din Cluj ne-au dat telefon, știind că ne interesăm de o afacere cu icoane.

M-am dus de urgență pînă la Cluj să aflu amănunte. Totul se petrecuse extrem de simplu și totuși foarte ingenios pus la cale : medicul fusese „agățat" pe cînd se afla într-o excursie pe valea Izei, în Maramureș, și se oprise să: viziteze o veche biserică de lemn, foarte căutată de turiști prin frumusețea și vechimea ei, și, mai ales, a icoanelor pe sticlă din interior. Zilnic se perindau pe acolo zeci de turiști. Vad mai bun pentru prins fraierii nici că se putea găsi. Escrocii își aleseseră de minune locul. Din relatarea doctorului reieșea că înscenarea se făcea după un ritual stabilit cu strictețe : cînd apărea cîte un străin să viziteze biserica și zăbovea mai mult în fața icoanelor, își făcea apariția, ca din întîmplare, un ins îmbrăcat bineînțeles țărănește, după portul locului și intra în vorbă cu turistul. Discuția, cu mici variante, se desfășura cam așa : „Țăranul" : „Vă plac icoanele astea ?“ Turistul îi răspundea că desigur îi plac foarte mult și că și-ar dori așa ceva în casă. Și „țăranul" îl ademenea : „Da, chiar că-s faine. Am și eu acasă vreo două din astea de la moșu-meu, care și el zicea c
ăle are de la moșu-su. Cine știe de cîtâ vreme or fi..A Urma o pauză de efect. Bineînțeles străinul dacă era mare iubitor de icoane, mușca rapid din momeală. Și începea imediat tîrgul. „Săteanul[11] îl ruga să-1 aștepte puțin că merge pînă acasă să aducă icoanele. Probabil se ducea pînă în spatele bisericii, zăbovea vreo zece-cincisprezece minute, preț, chipurile, cît să ajungă acasă și să se întoarcă, scotea din valiza lăsată acolo o icoană nou-nouță „învechită" după metodele bine știute, o învelea într-un ștergar țărănesc în stil local, așa, pentru autenticitate, după care Se înfățișa înaintea drumețului naiv. Și începea o tocmeală la sînge. „Țăranul" se lăsa greu, invoca vechimea icoanei, că o are de la moșul moșului său, venea cu argumente sentimentale etc. Celălalt, naivul, plusa și se ajungea la un preț neverosimil. De prisos să-ți mai spun că-și alegeau clienții pe sprinceană. Nu începeau toată comedia asta cu orice calic. Se uitau întîi la felul cum e îmbrăcat, dacă are mașină și așa mai departe. Numai după ce își dădeau seama că au de-aface cu un client gras, începeau înscenarea. Și chiar dacă nu le reușea întotdeauna afacerea, sînt sigur că mulți au căzut totuși în această cursă întinsă atît de abil. Stau și mă gîndesc și astăzi : oare cîți naivi nu au agățat pe perte în casa lor la loc de cinste o icoană veche falsă și sînt fericiți de ani de zile că au o asemenea valoare în proprietate. Puțini au avut șansa — sau neșansa — să le deschidă ochii un specialist, pentru că fericiți! sînt de fapt cei care nu știu că au un fals grosolan și nu ceilalți care au descoperit că au fost înșelați. Desigur, în zilele noastre lumea a devenit mai circumspectă. Cind cumperi un obiect de

asemene
avaloare, consulţi mai întîi un specialist. Atunci, însă, erau alte vremuri...

Povestea, cum îţi ziceam, are umorul ei special, dar în momentele acelea eu nu prea l-am gustat, că nu de asta îmi ardea mie. Am stat şi eu de vorbă cu medicul, căci simţeam că ce i se întîm- plase lui era, într-un fel, legat de ceea ce mă interesa :

— Cum arăta „săteanul" ?

— Să fi fost la vreo patruzeci de ani. Scund, îndesat, cu o faţă plinuţă, păr negru.

— Vorbea cu accent local, de Maramureş ?

— Da.

— Hainele erau noi ?

— Da. Era foarte curat îmbrăcat, ca scos din cutie.

Era şi normal: escrocul îşi punea „costumul de lucru" ţinut curat în şifonier în restul zilelor. Venea ca la căminul cultural duminica.

— Şi cînd s-a întîmplat treaba asta ?

— Acum vreo trei luni de zile.

Am dat din cap dezamăgit.

— L-aţi recunoaşte, dacă l-aţi vedea ? am mai încercat eu.

— Desigur. N-am să-1 pot uita toată viaţa, îmi răspunsese medicul cu obidă.

— Gît i-aţi dat ?

După ce se codi cîteva clipe, medicul îmi răspunse ruşinat:

— Trei mii cinci sute !

— Bani, nu glumă ! nu m-am putut reţine eu să nu exclam. Ca să vezi cît de naiv poate fi şi un medic, care de obicei este un om mult mai... practic... mai terestru.

Ca să nu mai lungesc povestirea asta hazlie, am să-ţi spun, amice, că cei din Cluj au luat legătura cu colegii lor din Baia-Mare şi le-au comunicat semnalmentele „ţăranului" — portretul robot, ciim am zice noi astăzi. Nu după multă vreme a fost reperat şi prins. Era unul dintre inşii fără ocupaţie din oraş, aflat de mult timp în vederile miliţiei care avea unele informaţii vagi că tipul era amestecat în nişte escrocherii. L-au expediat urgent la Cluj, unde a fost recunoscut de medic. După ce l-au interogat în cazul care îi interesa pe ei, ni l-au trimis nouă rapid ca să-1 chestionăm.

Ţin minte şi acum discuţia avută cu el, replică cu replică. De altfel' mi-am şi notat-o imediat după aceea.

— Cum te cheamă ?

— Orzea Dumitru.

— Cîţi ani ai?

— Treizeci şi opt.

— Ce studii ai ?

— Cinci clase.

— Ce serviciu ai ?

Pauză lungă.

— Cu ce te ocupi ? am pus eu altfel întrebarea, deşi îmi dădeam seama cu ce se „ocupă" insul.

Altă pauză semnificativă. îşi împlîntase privirea în duşumea, dînd impresia că nici nu m-a auzit.

— Din ce trăieşti ? am încercat eu altă variantă, într-un tîrziu, după ce se foi puţin, îmi răspunse : — Păi să vedeţi, am mai lucrat prin cîteva locuri. La depozitul din gară, la căratul lemnelor... Dar m-am îmbolnăvit şi am stat acasă să mă vindec.

— Ce boală ai ?

— M-am betegit de piept.

— Şi totuşi cine te întreţine ?

— Muierea.

— Ea are servici ?

— Are.

— Unde?

- — Lucrează la o cantină. ,

— Şi vă ajung banii la amîndoi dintr-o singură leafă ?

— Ajung. Că ea mănîncă acolo şi mai aduce şi acasă cîte ceva.

— Aha ! Şi acum să trecem la ale noastre. De unde aveai icoana pe care i-ai vîndut-o doctorului acela?

Orzea nu se prea grăbea să-mi răspundă, aşa că l-am „ajutat" eu :

— Să ştii că noi cunoaştem numele persoanei. Vrem doar o confirmare de la dumneata. Dacă ne spui, îţi uşurezi situaţia. Dacă nu... înţelegi ce vreau să zic?

Am lăsat fraza într-o suspensie amenințătoare.

Pînă la urmă a vorbit:

— De la un domn...

— Care domn ?

— Unul fercheș, tare fain... ■ ‘ ,

— Bine, dar cum l-ai cunoscut ?

— Venea mereu la restaurantul pe unde mai beau și eu cîte ceva și într-o zi a intrat în vorbă cu mine. Mi-a propus să vînd icoane și m-a învățat cum să procedez. Zicea că eu am accent local și, îmbrăcat în țăran, aș putea păcăli pe oricine. Ba chiar îmi spunea că am figură de țăran maramu- reșan. Doar costumul îmi lipsea. Și am tot lucrat pentru el pe la bisericile de lemn la care veneau oameni din toată țara să le vadă.

— Cum arăta omul:

— înalt, subțire, fain. Are părul negru, lung la spate.

Am devenit foarte atent.

— Cum era îmbrăcat ?

— Purta haine deschise la culoare, cînd albe cînd galbene.

' Iar mi se urca sîngele la cap. Personajul mult căutat își făcuse din nou apariția! Polihron Sta- matescu I Se părea că omul avea o întinsă rază de acțiune.

— Și cum împărțeați cîștigul ?

— Cam jumătate-jumătafe.

—• Și nu te înșela ?

— Nu. Ba o dată mi-a zis să nu încerc eu să-1 păcălesc, că nu merge cu el.

— Și nu l-ai păcălit ? '

—Nu, că mi-era cam frică de el.

— De ce ? Doar ziceai că e un ins slăbuț pe- cînd dumneata, care ești' așa de zdravăn...

— Cum să vă zic... nu știu. Simțeam eu că e un om cu care nu te poți juca. Ii luceau ochii ca la șarpe. Ți se făcea frică de el fără să știi de ce.

— Cînd l-ai văzut ultima oară ?

— Acum vreo trei-patru săptămîni.

’ — Ți-a mai dat icoane ?

— Nu. A zis că ne mai oprim puțin, ca să nu ne ia la ochi lumea.

— Și n-ați stabilit vreo întîlnire ? .

— Nu. A zis că știe el unde să mă găsească.

' L-am mai întrebat ceva, deși știam că e inutil. — Cum îl cheamă ?

" — Domnul Nicu.

--•— Și mai cum

.— Mi-a zis că ajunge atîta.

Deci toate firele duceau la Polihron Stamatescu. Numai că pe el parcă-1 înghițise pămîntul.

După ce am stat pe gînduri cîteva clipe, l-am întrebat pe neașteptate pe Dumitru Orzea :

— Ce știi de icoanele pe care ți le dădea „domnul Nicu“ să le vinzi ?

Se părea că omul ori nu-mi înțelesese întrebarea, ori eu n-o formulasem cum trebuie. Am revenit :

— Nu ți-a trecut prin minte să-1 întrebi de ce te pune pe dumneata să le vinzi și n-o face chiar el din moment ce tot le avea de vînzare.

— A! Am priceput.

- Și?

— L-am întrebat eu o dată...

— Și ce ți-a răspuns ?

— Că cei care știu prea multe nu trăiesc mult. Mi-a zis să vînd icoanele, că restul e treaba lui.

înțelegeam acum de ce lui Orzea îi era teamă de Stamatescu.

— Dar dumneata ce credeai de fapt că e cu icoanele astea ?

— Păi el mi-a spus să zic că-s de la moșu’ lu’ moșu’. Și nu erau. înseamnă că nu erau așa de vechi. Că domnii care căutau icoane, le plăceau cele vechi, cum îs alea de la biserici. Eu cred că vindea icoane noi. Cei ce le cumpărau credeau că-s vechi.

— Cind „lucrai“ pe la biserici, „domnul Nicu“ unde se găsea ?

— întotdeauna era cu mine. Dar stătea de-o parte. îmi spusese că față de străini să ne prefacem că nu ne cunoaștem. Cînd vedea că am agățat cîts unul și eu ziceam că mă duc acasă să aduc icoa

-nele, el se ducea în spatele bisericii și le scotea din geamantan, apoi mi le dădea mie. Eu stăteam preț de un sfert de ceas și după aceea niă duceam să mă întilnesc cu cel ce vrea să cumpere.

— Deci nu te părăsea nici o clipă cînd făceați „negoț" ?

— Nu. Tot timpul era acolo. Se făcea și el că se uită pe la icoanele din biserică. Cînd intram în vorbă cu cineva, se apropia de noi. Iar după ce le aduceam și începeam să mă tîrguiesc cu omul, căuta să fie cît mai aproape.

Ca să audă la ce preț s-au oprit, mi-am zis eu. Vigilent Stamatescu ăsta ! Voia să fie sigur că Orzea nu-1 înșeală. Nu-ți relatez toata discuția mea cu el. Este suficient să știi că l-am pus după aceea să-mi dea o declarație în scris în care să-mi prezinte, cît mai exact cu putință, locurile pe unde mai făcuse negoț cu icoane. Se pare că fuseseră destul de multe. Mi-a oferit o listă întreagă de biserici unde operase împreună cu Polihron Stamatescu. Această listă avea să-mi fie foarte utilă mai tîrziu, la sfîrșitul anchetei

.Capitolul XIV

Cînd nu-mi mai vedeam capul de treabă, înfundat pînă la gît în atîtea încurcături, ne-a venit o veste năucitoare. Bucureștiul ne^a anunțat că s-a emis mandat de arestare împotriva lui Ion Cristea ! Era. ceva nemaipomenit: să arestezi un mort și încă umil asasinat. Totul părea de necrezut. Pentru ce se. cerea arestarea lui Cristea ? îți recapitulez-tot ce am aflat pînă la urmă-despre-istoria asta. Bineînțeles că atunci, la început, nu cunoșteam toate dedesubturile afacerii. în București fusese depistată o rețea bine organizată de traficanți cu aur. Totul era bine pus la punct, pînă în cele- mal mici amănunte, începînd de la sursă, adică de la minele de unde se extrăgea metalul prețios, continuînd cu desfacerea aurului celor doritori să și-1 cumpere și pînă la bijutierii care le prelucrau. Și se găseau destui amatori': unii doar ca să-și facă verighete, inele, cercei, alții ca să-și plaseze banii în valori sigure, pentru că nu știu dacă mai ții minte — pe vremea aceea, înainte de stabilizare, era o inflație mare și banii nu aveau cine știe ce valoare. Dar mai era o categorie de cumpărători, cea mai perfidă, cei care și-1 procurau pentru a-1 revinde la prețuri de speculă. După cercetări care au dura
tluni de zile în toată țara, rețeaua a fost pusă la pămînt. Desigur astăzi ni se pare de necrezut că la noi ar fi putut exista o rețea atît de întinsă și de bine pusă la punct. Nu uita însă că ne găseam la nu mulți ani după război, vremurile erau cum erau și într-o asemenea epocă se pot întîmpla multe lucruri care acum ni se par de-a dreptul neverosimile. Ion Cristea picase cam ca un fraier în toată povestea asta. El făcea parte din categoria celor care voiau să-și facă doar cîteva bijuterii din aur, pe care — precum ai ghicit desigur — să le ofere iubitelor sale. A făcut imprudența să-și dea și numele omului cu care a intrat în legătură pentru a-și procura aurul. De obicei în asemenea situații ești : Gheorghe, Petru, Mihai, nu Popescu, lonescu, Grigorescu. Or, Ioni, Constantini sînt destui, așa că aveai șanse mai mari să scapi, să nu se ajungă și la tine cu cercetările. Iți explic toate astea, pentru a-ți da seama în ce a constat eroarea lui Ion Cristea. Dîndu-și numele complet, și-a semnat singur mandatul de arestare. Insul cu care intrase el în legătură fusese arestat o dată cu întreaga rețea și, strîns cu ușa, a spus și numele lui Cristea.

Am comunicat la București că omul căutat nu mai trăiește și cazul era stins din punctul lor de vedere. Nu și din al nostru însă. Pentru că abia acum realizam eu ce căuta sau căutau cei care tot cotro- băiseră prin casele lui Ion și a lui Grigore. Aurul îl căutau I Probabil Ion comisese o indiscreție, spusese cui nu trebuie că are aur și așa se aflase. Negăsindu-1 la Ion acasă, ce s-au gîndit : probabil l-a ascuns la. prietenul lui cel mai bun, la Grigore, și atunci au căutat și acolo.

Așa se explică deci mai multe lucruri : vizita nocturnă la casa lui Ion. Milosul de parfum pe care-1 adulmecasem eu, „percheziția[41] la fosta casă a lui Grigore, pe care o reclamase noul proprietar. Și tot astfel se mai explica și tentativa de ucidere a lui Grigore. Cel care voise să-1 atace, credea că Ion i-a încredințat aurul lui Grigore. 11 amenința că-1 omoară dacă nu-i spune unde este, el ca să scape îi spunea — dacă era la el — necunoscutul lua aurul, poate că-1 și ucidea ca Grigore să nu spună cine l-a atacat. Parcă începea să devină coerentă istoria asta încurcată.

Poate și agresiunea la care fusesem supus în noaptea aceea pe malul apei, la locul crimei avea o legătură tot cu... aurul... Parcă puteai să știi... Cel care mă atacase își

închipuia că acolo era ascuns aurul din moment ce acolo avusese loc crima. Era o posibilă legătură.
Toate supozițiile mele păreau logice. Aveau însă o singură fisură : nu nominalizau persoana. Să fie tot Polihron Stamatescu ? Hm ! Prea ar fi fost, omniprezent, or, el era mai mult omni... absent, iartă-mi jocul de cuvinte. Și apoi de unde acel miros de parfum de damă pe care îl simțisem eu în casa lui Ion Cristea ? Deci era și o femeie la mijloc ! Cine putea fi ea ? Una dintre numeroasele prietene ale lui Ion Cristea ? Probabil. Trei le știam deja : Fănica Dorofte, care era în arestul nostru, deci nu putea fi ea, cea de a doua era Luminița, nepoata cam prostuță a soților Munteanu. Nu era ea în stare de așa ceva. Ieșea total din discuție. In ceea ce o privește pe cea de a treia, Victoria Socaciu, nu-mi făceam nici o problemă. Nu era tipul du femeie care să poată fi bănuită că ar intra în asemene

aafaceri încurcate. De altfel, arn și verificat ce făcuse in noaptea cu pricina. Nu se mișcase de acasă.
între timp, bunul meu prieten și coleg Mihai Zărnescu mai reperase cîteva foste „prietene" ale lui Ion Cristea. Erau însă prea vechi, total neintere- sante din punctul nostru de vedere. A, desigur, ele puteau interesa, așa, ca studiu al faunei umane feminine. Erau de o gamă foarte diversă de profesiuni, ocupații, vîrste etc., și mi s-a părut instructiv să stau de vorbă cu ele, așa pentru a cunoaște mai bine sufletul feminin, pentru ca să știi la ce te poți aștepta în viață, mai ales spre bătrînețe. Ion le recolta din cele mai diverse medii după criterii numai de el știute. Unele nu erau de loc proaste și nici urîte. Ba dimpotrivă. Cu una din ele am stat de vorbă și eu. Părea o femeie instruită și chiar era. Profesoară de istorie 1 La vreo patruzeci de ani, nemăritată. Nici măcar nu era unită, și nici proastă. Eram total uluit cum reușise s-o racoleze Ion Cristea ! Am întrebat-o cum de a acceptat o relație cu un om de o pregătire rudimentară (Ion avea doar șapte clase și doi ani de școală de ucenici !). Răspunsul ei m-a dezarmat total. Parcă o văd și azi pe profesoară : înaltă, bine făcută, cu o ținută demnă, severă, îți impunea respect. Mi-a mărturisit simplu, omenește, că este o femeie fără noroc. Avusese cîteva idile în anii primei tinereți, toate eșuase. Relațiile durau o vreme și cînd își zicea : „Cu ăsta mă mărit! “ tipul ori dispărea pe neașteptate, ori afla că insul era gata însurat, ba că are și un copil, doi în bătătură. Și așa anii au trecut și s-a trezit „fată bătrînă". Deși ca să fiu sincer, profesoara nu arăta deloc bătrînă, ba, dimpotrivă, era bine conservată, cum zicem noi bărbații cu răutate .Mi se părea chiar frumoasă. Și totuși, insistam eu :

—Cum ați acceptat relația cu- un om atît de simplu pentru dumneavoastră, o intelectuală ?

M-a privit zimbind trist și mi-a răspuns : '

— Ce să fac, domnule locotenent ? De plictiseală ! Sînt așa de singură ! N-am nici măcar un cîine lîngă mine. Apoi Ion, deși simplu și modest, era un om curtenitor, drăguț, gata oricînd să te ajute cu ceva. Mă duceam cu el prin stațiuni și nu mă simțeam rău. Cu toată pregătirea lui rudimentară, se comporta civilizat. Apoi să știți că era un om inteligent, care - dacă ar fi învățat carte, cred că ajungea departe. Știa să facă un anume fel de conversație agreabilă ‘ pe teme, cum să vă spun, domestice. Nu mi se părea de loc plictisitor. Uneori era.de-a dreptul amuzant. Și deși mult mai în vîrstă decît mine, arăta foarte prezentabil; Se îmbrăca cu suficient gust ca să nu mă deranjeze. De ce să nu recunosc, era reconfortantă compania cu el. Cunoscusem destui intelectuali sofisticați și perverși, care mă scîrbiseră cu lașitatea lor de iepuri, care mereu se simțeau urmăriți de ochii nevestii.- Mă înțelegeți acum de ce am acceptat totuși prima lui invitație de a lua masa împreună după ce l-am cunoscut într-o stațiune unde-și vindea fleacurile lui, care în treacăt fie spus, nici nu erau chiar atît de urîte ?

O înțelegeam ? Poate că da. Mai bine zis o înțeleg azi la bătrînețe, cînd am văzut cîte femei singure există pe lumea asta. Cînd ești tînăr, poți fi înclinat să judeci asemenea lucruri cu o anume cruzime... nejustificată în nici un fel.

Este așa de simplu să dai verdicte la orice vîrstă, luîndu-te după aparențe. Chiar cînd ți se pare că
ești foarte înțelept, judeci tot după ceea ce știi în momentul acela, cînd de fapt nu știi tot, ci doar o parte din întregul posibil. Dar care întreg, din moment ce și acesta e doar

probabil ? Faci calcule, imaginezi variante, toate însă suferind de același viciu fundamental : necunoașterea adevărului întreg. Numai că în momentul acela nu ai cum să-ți dai seama că nu ai voie să construiești ipoteze bazîn- du-te pe date incomplete. Chiar oamenii implicați în „povestea'[1] care te interesează nu-ți sînt încă pe deplin cunoscuți. Tu îți închipui doar că îi cunoști pentru simplul fapt că ai aflat cîte ceva despre ei, fragmentar, și cel mai adesea superficial. Oamenii par fiecare in ochii fiecăruia mereu altfel, după starea sau momentul în care îl găsim pe cel pe care îl întrebăm despre semenul său. Dacă cel întrebat se află după o întîmplare favorabilă celui care ne interesează, avem toate șansele să aflăm lucruri frumoase și... invers. Dar nu cumva și profesoara de istorie judeca la fel

?Capitolul XV

M-am gîndit să-i mai fac o vizită Catrinei Sida, fostă soție a lui ion Cristea.. Omisesem la prima noastră îhtîlnire. s-o întreb despre relațiile dintre acesta și Grigore. Am ajuns din nou în fața, casei, aceleia părăginite. inundate de buruieni. Aveam im.- presia că pătrund într-o altă lume, una dispărută' de mult și reînviată doar în imaginația mea. Mi se părea că o. Să retrăiesc iar un vis urît. ,. /

Nu,știu de ce, mă apucase o sfială, ca să nu zic teamă. îmi erau încă vii impresiile de la prima noastră întîlnire. Mă îngrozeam numai la gîndul că o să-i văd iar chipul acela desfigurat de bătrî- nețe, ură și băutură. Și totuși trebuia să vorbesc cu ea. Nu știu de ce mi se instaurase convingerea că de la bătrîna femeie voi afla lucruri care mă vor duce spre dezlegarea enigmei. Poate prima oară, impresionat la vederea unei asemenea figuri, nu pusesem întrebările cele mai nimerite, nu știusem cum s-o iau. E drept că mă cam pierdusem cu firea. Acum îmi propuneam să fiu mai stăpînit, mai calm, ca să pot obține de la ea tot ceea ce-mi era necesar pentru cazul pe care îl cercetam. Era imposibil ca bătrîna să nu știe niște lucruri folositoare anchetei mele. Trebuia doar să știu ce s-o întreb și mai ales cum

.Cînd mi-a deschis, ca și data trecută cu o oarecare întîrziere, i-am văzut aceeași figură răvășită de patimi vechi, de o viață dusă fără nici o cumpătare. Fardul era sau mi se părea mie și mai gros ca data trecută, dînclu-mi iar impresia de mască de teatru, ca să nu zic de mort. Fixitatea privirilor ei mă înspăimînta din nou. Pe chip i-am citit ne- mulțumirea că mă vedea iar. Făcu o grimasă dispre țuitoare care o urîți și mai tare. Purta o rochie asemănătoare ca cea de data trecută. De fapt o fostă rochie de seară, largă, ale cărei zdrențe le tîra după ea, ștergînd praful de pe dușumea. Mă măsură din cap pînă în picioare înainte de a mă lăsa să intru, apoi spuse cu vocea ei dogită de tutun- și băutură :

— Iar dumneata ?

— Știți... m-am bîlbîit eu încurcat, căutînd o scuză.

— Ce mai vrei să știi ?

— Data trecută am uitat să vă întreb niște lucruri.

După o pauză, îmi răspunse, parcă făcîndu-mi o mare concesie :

— Hai, intră...

Am pătruns din nou în încăperea aceea cu miros irespirabil, neaerisită de cine știe de cînd. Izul de mucegai mă izbi de astădată cel mai mult. Respiram cu greu un aer stătut și jilav, duhnind de acreală sau de transpirație abundentă. Mirosul de tutun și de țuică mi se părea suportabil pe lîngă ce mai simțeam eu acum. Credeam că realmente am să mă sufoc. De astă dată s-a îndurat să-mi ofere loc. A luat niște rochii și lenjerie murdară de pe un scaun și le-a aruncat pe pat

.—• Stai! mi-a zis ea autoritar, aproape strigînd.

"M-am așezat supus. •

— Fumezi ? •

— Da.

Mi-a oferit o țigară. Deși nu fumam „Mărășești“, n-am refuzat-o ca să n-o irit mai tare. Aveam ne-' voie de bunăvoința sa,’ atîta cită putea exista la un om ca ea.

Am fumat amîndoi în tăcere. Parcă mi-era teamă să spun ceva și apoi nici nu știam cum să încep. Tutunul tare cu care nu eram obișnuit mă făcea să tușesc mereu.

Pînă la urmă tot ea mă îndemnă brutal, făcîn- du-mi Un gest larg cu mîna :

— Hai, dă-i drumul! Ce mai aștepți?- Că doar n-ai venit de dragul de a mă vedea. Dacă aș fi fost mai tînără, ehe.cum te mai trăgea ața pînă aici s-o strîngi oleacă în brațe pe Catrina și s-o mîngîi așa cum îi plăcea ei. • V

' Rîse- gros, prelung, hîrîit, apoi mai' bău din țuica rău mirositoare.

Mă crispai de greață, de oroare', imaginlndu-mi scena propusă de ea. Numai cînd o vedeai, și 'te apuca sila..Probabil că-mi surprinsese reacția involuntară, pentru că ripostă prompt, cu violență, pri- vindu-mă disprețuitor :.

. — Eu nu ți-am spus să mă iei acum în brațe. Mă gîndeam cum ar fi fost atunci, în tinerețe. Dar probabil dumneata nici nu te născuseși pe vremea aia cînd mureau toți după mine.;

Nu i-am răspuns nimic. De fapt nici n-aveam ce.

— Dar dumneata nu bei ?

— Nu, mulțumesc, nu acum

.— Aha, ești în timpul serviciului...

— Cam așa, confirmai eu încet.

— Am și coniac, dacă vrei.

Ce-i drept, un coniac aș fi băut, ca să-mi înving greața care mă apucase din cauza aerului irespirabil din încăpere.

Parcă mi-ar fi ghicit gîndurile, se ridică greoi și se îndreptă spre dulapul de lîngă masă de unde scoase o sticlă prăfuită. Aduse și un- pahar. Mă luă cu leșin. Pe pereții paharului se vedeau pete vechi, bine solidificate, care mă îngrozeau. Cum o să beau din el ? Iar îmi ghici gîndurile bătrîna :

— Lasă că-1 spăl, nu te speria.

Dispăru din încăpere. Am auzit curgînd apa de la pompa din curte. Cînd reveni, am constatat că paharul era acceptabil de curat. Probabil îl frecase bine, pentru că nu. se mai vedeau petele acelea care mă îngroziseră adineaori. Mi-a turnat coniac. Văzînd că mai ezit încă, mă îndemnă :

— Hai bea și dumneata ca să putem sta de vorbă ca oamenii. Că numai la băutură ne mai dăm drumul la suflet.

Trebuie să recunosc cinstit că am băut cu sete din coniac. Simțeam că altfel nu rezist. Mi-am aprins apoi o țigară de a mea, un „Select“, și am tras cu sete în piept fumul binefăcător. Parcă mă liniștisem. Simțeam că mă examinează cu atenție, poate cu oarecare grijă. Parcă aștepta să-mi revin, într-un tîrziu îmi spuse cu o voce neașteptat de caldă :

— Ce tînăr ești ! Și știi așa de puține lucruri despre viață.

N-am zis nimic. Apoi adăugă cu vocea ei aspră obișnuită

:— Hai să începem. Zi ce vrei să mai știi ? Că doar de asta ai venit.

Am început conform schemei pe care mi-o propusesem pe drum.

— Ce părere aveți despre prietenia dintre Ion cu Grigore ?

Bătrîna mă privi ușor amuzată, chiar rîse iar hîrșit:

,. — Prietenie ? Habar n-ai dumneata ce era între ei.... Ehe

— Dar toată lumea știe că au fost foarte buni prieteni. Că Ion...

— Lumea ! hohoti ea răsunător. Dar lumea te înalță și te coboară după cum vrea ea. Azi îi placi și te laudă, mîine nu-i placi și te hulește. Pe mine o vreme toți mă lăudau că sînt frumoasă și deșteaptă, pentru ca după aceea să .mă facă toți o curvă proastă și păguboasă. Să te iei după lume ? Trebuie să fii cretin ca s-o faci. Dacă te-ai lua, ai ajunge grabnic la balamuc.

Am lăsat-o să-și încheie tirada. A mai băut din țuică și apoi a revenit cu forțe proaspete :

— Zici că lumea îi credea prieteni. Ce știa ea ? Ion și prieten ! îți vine să mori de rîs nu alta. Păi ăsta nu avea nimic sfînt pe lume. Pentru cel mai mic interes și-ar fi vîndut și pe mă-sa) și pe tat-su. Ce-i păsa lui de prieteni. îi folosea cît avea nevoie de ei, apoi îi arunca cît colo ca pe niște cîrpe murdare. Asta a făcut întotdeauna. Așa făcea și cu femeile. Le ținea lingă el cît timp îi plăceau, iar cînd se sătura de ele, le gonea ca pe niște cîini. Iar dacă vreuna! îi plăcea foarte mult și nu voia să plece, o scotea în pumni din casă. Ascultă-mă pe mine, că știu multe despre el. Doar am stat o vreme împreună

.Știam de data trecută accesele ei de ură nestinsă la adresa lui Ion, așa că am suportat cît mai liniștit cu putință dezlănțuirea Catrinei. Cînd am văzut că s-a mai liniștit, am întrebat-o cit mai prudent cu putință :

— Totuși, sînt niște lucruri cunoscute de toată lumea din oraș...

M-a întrerupt furioasă :

— Lasă-mă cu astea. Să-ți spun eu adevărul gol-goluț. Grigore ținea de fapt la el foarte mult și nu numai că l-a salvat o dată de la moarte, dar și după aceea l-a ajutat cînd nenorocitul ajunsese la sapă de lemn din cauza femeilor și a băuturii, îi dădea

bani, îl chema să mănînce la el, că, să știi, Grigore n-a fost toată viața un neajutorat cum este acum cînd e bătrîn și bolnav. La tinerețe era un om zdravăn și falnic, foarte gospodar și la locul lui. Și pe deasupra și un bărbat frumos. Nu degeaba mi-a plăcut mie așa de tare de cum l-am cunoscut. Ei, ce bărbat era... Nu mai găsești azi de ăștia... Toți 'sînt niște sfrijiți...

■Probabil că făcusem niște ochi mari cît cepele, că m-a întrebat :

— Ce te holbezi așa la mine ca la o minune ? Da, îmi plăcea foarte mult de Grigore. Din păcate însă apucasem să mă mărit cu nebunul ăla de Ion care se ținuse scai după mine ani de zile. Abia apoi l-am cunoscut pe Grigore. M-a dat gata de cum l-am văzut. îmi sfîrîiau călcîiele după el. Adevărul e că și eu îi plăceam. Da’ bleg și prea de treabă cum era. Grigore nu voia să-și înșele prietenul. Ținea prea mult la Ion. Am încercat eu, mi-am pus la bătaie toate farmecele, dar degeaba. Blegul se ținea tare, nu se lăsa în ruptul capului. Pînă într-o zi,
cînd știind că Ion e plecat din tîrg pentru cîteva zile, l-am chemat pe la mine, spunîndu-i că mi se stricase — vezi doamne — broasca de la ușă și nu puteam s-o mai deschid. Băgasem eu un cui în ea înainte ! Așa că Grigore n-a putut băga nici el cheia în ea. Deci a trebuit s-o desfacă cu totul. Atunci l-am poftit în casă, ca să-1 cinstesc cu ceva, așa ca mulțumire pentru că mă ajutase. I-am dat de mîncare și de băut. L-am tot îndemnat la țuică și la vin și, cum el nu era învățat cu băutura, s-a cherchelit repede. L-am apucat atunci binișor de după umeri, lipindu-mă de el. Fiind vară, eram îmbrăcată foarte subțire, așa că fierbințeala mea l-a doborît repede. Nici n-a apucat să știe ce-i cu el, că era deja în pat cu mine... Ce-a urmat... înțelegi... că doar nu mai ești copil.

Catrina începu iar să hohotească cu rîsul ei care semăna îngrozitor de mult cu unul pe care îl auzisem într-un film cu stafii. M-a cutremurat. Atîta cinism nu puteam suporta. Observase reacția mea și îmi strigă furioasă parcă eu aș fi fost vinovat de tot ce i se întîmplase ei în viață :

— Ce te izmenești așa ? Ce vrei dacă-mi plăcea omul ? Pe Ion nu l-am iubit niciodată, niciodată, înțelegi ? L-am luat, pentru că s-a tinut de capul meu ani de zile și m-a prins într-o situație nenorocită. Eram gravidă. Mă lăsase grea un grangur de pe aici, însurat și cu copii. Ăla m-a violat într-o scară, după ce mi-a băgat ceva în băutură. Și eram fată marc ! Da, da, am fost și eu odată fată mare ! Dar ce crezi dumneata că din totdeauna am fost) o curvă ? Ce era să fac ? Ion m-a primit și așa. Și dacă vrei să știi, singurul bărbat pe care l-am iubit cu adevărat în viața asta a fost Grigore. Numai că
blegul, după ce s-a trezit din amețeală, și s-a vâzut gol cu mine în pat, s-a speriat și n-a mai vrut de atunci să mai aibă de-a face cu mine.

Am mai încercat eu să-1 momesc după aceea, dar n-a fost chip. L-am rugat în genunchi. I-am spus că divorțez de Ion și mă mărit cu el. Grigore nu și nu. Că nu poate să-și înșele prietenul, că și așa a păcătuit față de el. Am suferit cum nu-ți poți dumneata da seama. Că voi bărbații nu știți ce înseamnă să iubești o singură dată în viață.

— Ion n-a simțit nimic, adică nu și-a dat seama că dumneavoastră... ?

— El ? Ți-ai găsit ! Prost și fudul cum era, habar n-avea. Mai ales că eu văzînd că nu pot să-1 cuceresc pe Grigore, ce mi-am zis : hai să mă răzbun pentru nenorocul meu. Și cum prindeam un bărbat mai arătos, nu-1 iertam. Dar nici nu mă mai feream de Ion. Puțin îmi păsa că știe. Că de legăturile mele cu ceilalți bărbați aflase. Iar cînd auzea că m-am mai încurcat cu unul, mă bătea pînă la sînge. Dar puțin îmi păsa. Mă vindecam și o luam de la capăt, că o femeie are șapte vieți și nu piere cu una cu două. Data trecută te-am mințit. Eram și prea beată. Acum îți spun adevărul, deși știu că n-ai să mă crezi nici de data asta. Treaba dumitale. Nici nu-mi pasă ce crezi, așa cum nu-mi pasă de nimic în lumea asta. Acesta e adevărul, dragă domnule, și nu ce spune lumea. Ea vede doar coaja lucrurilor. Miezul și-1 știe doar omul singur. Lumea te judecă pentru ce ai făcut, nu de ce ai făcut. Să nu uiți asta niciodată.

într-adevăr n-am uitat vorbele acestea nici azi. Atunci însă mă interesa mai puțin adevărul acestui „aforism", ca să-i zic așa. Pe mine mă interes

***a*cu totul altceva: relațiile dintre Ion și Grigore. Simțeam că a fost totuși ceva neclar între ei. Așa că am întrebat-o pe bătrînă : •**

— După... întimplarea dumneavoastră cu Grigore, cum s-a purtat Ion, cu el ?

— Ca și pînă atunci. Cînd avea nevoie de el, era numai miere, cînd nu, nici măcar nu-1 băga în seamă, ba uneori îl și repezea. Așa cum făcea cu toți ceilalți.

— Iar Grigore ?

— O, el era întotdeauna gata să-i sară în ajutor, era atent, cu el, ce să zic, că prost a fost întotdeauna, ca orice om cinstit.

— Poate că se simţea puţin vinovat faţă de Ion pentru...

— Poate, dar să ştii că şi înainte de „întîm- plarea“ — cum zici dumneata — cu el, se purtase la fel.

— Şi după aceea, ce s-a întîmplat mai departe între ei ?

Aveam o bănuială şi voiam s-o verific. Ceva intervenise la un moment dat între cei doi. De aceea insistam.

— Ce să se întîmple ? Nimic. Lucrurile mergeau la fel. Ion începuse să învîrtă tot felul de afaceri. S-a lăsat de servici şi a început să facă flecuşteţele alea pentru femei, pe care le-a tot vîn- dut pînă a crăpat, iar Grigore avea şi el o patimă...

— Care ? am tresărit eu.

Simţeam că am răspunsul mult aşteptat pe aproape. .

— Desena frumos. Cînd venea de la slujbă se aşeza şi desena toată după amiaza, pînă şi noaptea îl prindea tot desenînd.

— Ce desena ?

— Orice. Oameni, case, copaci, flori...

— Pe ce desena ?

— Pe te miri ce. Pe hîrtie, pe lemn geluit, pe cartonul de la cutiile de ambalaj.

— Adică picta... »

— Da. îşi cumpărase tot felul dc vopsele şi picta pe bucăţi de scîndură chipuri de sfinţi, copii.

Asta era deci ! Se făcea puţină lumină, în sfîrşit.

— Şi pasiunea lui Ion pentru icoane pe sticlă de cinci a început ? am riscat eu, sperînd să nu observe că trecusem de fapt la ceea ce mă interesa.

— N-o avea la început. Dar într-o zi l-a văzut pe Grigore că încerca să picteze pe o bucată de geam, cum văzuse el la o mînăstire. După o vreme lui Grigore începuseră să-i iasă foarte frumos icoanele acelea pe sticlă. Şi lui Ion i-au plăcut şi aşa a început povestea aceea între ei, care dracu’ ştie de ce te interesează, văd eu, foarte mult pe dumneata.

— Care poveste ?

— Cum nu ştii ? Hai nu te mai preface, că nu sînt chiar aşa de proastă sau dei beată ca să nu înţeleg unde vrei să ajungi dumneata de fapt.

Ştiam eu ceva, dar doream să aflu mai mult de la ea.

— Da, dar v-aş ruga să-mi spuneţi dumneavoastră mai pe îndelete.

— A, vrei să mă tragi de limbă. Bine, fie. Ion şi-a dat seama că icoanele făcute dc Grigore pot fi vîndute la preţ bun şi ce şi-a zis : hai să-1 îndemn pe Grigore să picteze mai multe şi să-1 momesc cu cîştiguri grase. Eu le vînd şi partea leului o iau eu. Zis şi făcut. S-a apucat să-1 laude pe Grigore, c

ăce frumoase icoane face, ca ce se caută asemenea lucruri şi ce bani s-ar putea scoate, că el se oferă să găsească cumpărători şi alte asemenea giugiuleli. Grigore, prostuţ şi de treabă cum a fost întotdeauna, s-a lăsat ademenit. Mai ales că îi plăceau şi lui banii. Altor bărbaţi le plac femeile, hainele bune, băutura, ei bine, lui Grigore îi plac banii. Şi mai ales îi place să-i adune, să-i aibe la el în casă. E şi asta o patimă ca oricare alta. Şi aşa au început ei afacerea. Grigore picta şi Ion le vindea, apoi împărţeau banii. De fapt Grigore nu era el omul care să umble după cumpărători. Lui Ion îi plăcea să circule, să călătorească. Aşa că fiecare îşi făcea partea lui de treabă. Deci amîndoi erau mulţumiţi.

— Şi se înţelegeau bine la cîştig ? Nu se certau pentru bani ?

— Cît am stat eu cu Ion, n-au avut neînţelegeri. De vreo două ori Grigore l-a întrebat în faţa mea dacă nu-1 înşeală, adică dacă partea care i se cuvenea nu era mai mică decît ar fi trebuit. Dar Ion l-a liniştit, spunîndu-i că nu l-a înşelat, că el e om cinstit.

— Şi credeţi că nu-1 înşela ?

— Acum ca să-ţi spun drept, cu toate păcatele lui, Ion avea şi o însuşire bună : era cinstit la bani. Cel puţin din cîte am băgat eu de seamă. Dar mai ştii ? De la ol te puteai aştepta oricînd la orice. Am auzit că mai tîrziu, după ce m-am despărţit eu de Ion, au avut amîndoi nişte neînţelegeri. Dar ţi-am spus, Grigore era cam lacom şi poate îl bănuia pe nedrept pe Ion. Trebuia să-1 creadă pe cu- vînt, că doar Ion nu tăia chitanţă pentru icoanele vîndute. Mai mult nu ştiu. Dar Dumnezeu care le vede pe toate a avut grijă să-1 pedepsească pe Ioni

pentru păcatele lui cele mari. L-a ajuns mînia lui-. ascultă-mă ce-ţi spun.... Vine ziua cînd trebuie să dăm toţi socoteală. Aşa că şi lui Ion i-a venit sorocul...

Iar începea potopul de ură. Băutura îşi făcea efctul. Am căutat să profit, de timp, acum cît mai era cît de cît trează.

— V-aş pune o întrebare mai delicată.

— Hai, zi-i, ce te tot codeşti atîta ca o fată mare. Pe mine poţi să mă întrebi orice, că nu mă ruşinez.

— Credeţi că între ei era totuşi o duşmănie ? O, cum să vă spun, o ură mai veche ?

Bătrîna cugetă cîteva clipe, apoi după ce-şi mai aprinse o ţigară, vorbi parcă mai liniştită :

— Nu cred. Grigore, cel puţin, ţinea mult la Ion, aşa cum ţi-am mai spus. Iar Ion chiar dacă l-ar fi duşmănit cu ceva, nu i-ar fi făcut nimic lui Grigore, pentru că avea nevoie de el ca să-i facă icoane, de pe care el lua bani frumoşi, nemunciţi. Aşa că chiar dacă ar fi avut un cui împotriva lui, ar fi răbdat, că n-avea ce face, depindea de el, ca să-şi procure bani pentru muierile alea ale lui, că astea l-au dus de rîpă, ascultă-mă ce-ţi zic cu.

Am intervenit repede ca să n-o ia din nou razna :

— Spuneţi-mi vă rog : credeţi că Grigore l-ar fi putut ucide ,pe Ion ?

Bătrîna mă privi îndelung cu ochii ei ficşi, examinîndu-mă oarecum cu milă, de parcă aş fi debitat cea mai mare enormitate din lume. Apoi izbucni iar în rîsul ei aproape vrăjitoresc, hohotitor. Nu se mai putea stăpîni. Se vedea că o amu
-za teribil întrebarea mea. I se părea pur şi simplu prostească,

— Grigore ? Blegul ăsta ? Cum ţi-a putut trece prin cap aşa ceva ? El, care nu era in stare să taie o găină şi-1 chema pe Ion s-o facă. în viaţa lui n-a dat o palmă nimănui. Dacă il supăra cineva, prefera să înghită, decît să răspundă. E adevărat că e un om mai ursuz, că-i plăceau tare mult banii. Şi ce-i cu asta ? Cui nu-i plac ? Arată-mi-1 şi mie pe ăla. Chiar dacă, să zicem, Ion l-ar fi înşelat, probabil că l-ar fi bombănit, n-ar fi vorbit cu el o vreme — că aşa făcea el cînd se supăra pe cineva. Atît şi nimic mai mult. Fii serios, domnule ! Grigore să-1 ucidă pe Ion ? în altă parte trebuie dumneata să-1 cauţi pe ucigaşul lui Ion. Deşi aş dori să nu-1 găseşti niciodată, că cel ce a făcut-o a fost braţul domnului care a făcut dreptate. Că nu se poate ca pînă la urmă un mişel să nu-şi primească răsplata. Aşa a fost totdeauna... şi aşa va fi în veci.

Catinca îşi dădea drumul din nou la blestemele ei. Atîta ură — constatam eu din nou — nu-mi fusese dat să văd la un om. Şi nici de atunci încoace, de ce să nu recunosc.
După ce s-a liniştit puţin, mi-am luat la revedere şi am ieşit în curte, respirînd în sfirşit aerul curat do afară. Eram mulţumit. Aflasem totuşi cîte ceva. Mă apropiam de ţintă. Doar că mai aveam vreo cîţiva paşi de făcut

.Capitolul XVI

Prin atîtea întrebări pe care mi le puneam zilele acelea, una stăruia obsedant : ce motive să fi avut necunoscutul acela să încerce să-1 omoare pe. Grigore ? Doar bănuiala că lui i-a încredinţat Ion aurul cumpărat ? Mi se părea totuşi puţin plauzibil. Trebuia să mai fie ceva ce cu încă nu ştiam. Sau mobilul fuseseră banii de care îmi vorbise Catrina Sida căi îi avea şi îi păstra în casă ? Dar bine, despre aceşti bani nu prea avea cine să ştie în afară de ea şi de Ion Cristea. Apoi eu ce vină aveam, din moment ce fusesem atacat la rîndul meu ? Aveam deja cîteva atuuri în mînă, dar îmi lipsea asul. Şi el nu era de găsit nicăieri, că as se dovedea acest Polihron Stamatescu, dacă nici după atîta timp nu reuşisem să-1 prindem. Cercetasem peste tot unde bănuiam că s-ar putea ascunde, dar fără nici un rezultat. Era căutat de fapt în toată ţara, ca să zic aşa. Precum ţi-am spus, prietene, comunicasem semnalmentele lui peste tot şi nimeni nu ne dăduse nici o ştire. E drept că într-o zi ne-a fost semnalat un individ în oraşelul vecin, care aducea cu Polihron. Fusese văzut pe stradă stînd de vorbă cu o femeie tînără, blondă, destul de înaltă. Dar pînă să ajungem noi acolo,

7 — 0 răzbunare tirzi

einsul se făcuse, nevăzut. Tipul era foarte inteligent, după cîte se putea vedea. Totuşi, oare el sâ fi încercat să-1 ucidă pe Grigore ? Nu prea vedeam de ce. Dar mai ştii ce relaţii încurcate erau între aceşti doi oameni ? Că de cunoscut eram acum sigur că se cunosc. Aflasem deja asta.

Eram încă sub impresia ultimei mele vizite la Catrina Sida şi nu încetam să mă gîndesc la cîtă ură acumulase această femeie împotriva lui Ion. Dar oare Polihron ăsta nu avea motive să-1 fi ucis pe Ion, deci să-1 urască şi el ? Poate l-o fi înşelat pe Ion în

afacerile pe care le învîrteau împreună ? Părea posibil. Deci Catrina cu Polihron puteau avea totuși ceva comun : dușmănia lor față de Ion! Da, da. Uneori o ură comună este mai trainică decît o prietenie. în minte a început să-mi încolțească o bănuială. Ce-ar fi dacă aceștia doi să... Nu, imposibil, mi-am zis tot eu. Era prea de tot. Și totuși merita să încerc. Chiar dacă eșuam, îmi luam cel puțin o piatră de pe inimă. Iar dacă bănuiala se adeverea, ce să mai spun...

După ce i-am povestit maiorului Sofronie ultima vizită la Catrina, i-am comunicat unde cred că ar putea sta ascuns Polihron. M-a privit îndelung, apoi mi-a spus sceptic, chiar zîmbind:

— Greu de crezut. Ar fi de-a dreptul nemaipomenit: Noi îl căutăm în toată țara și el stă sub nasul nostru. Dar încercarea moarte n-are. Merită să riscăm. Numai că va trebui să te duci tu.

— V-aș ruga ca descinderea s-o facă Mihai Zărnescu.

— De ce ? mă privi el contrariat, evident surprins de o asemenea propunere

.— îmi va fi greu să dau ochii cu ca dacă bănuiai mea se va dovedi neîntemeiată. Mă înțelegeți ...

— Ei, ce să zic, ți-o fi rușine de Catrina ... Ai scrupule față de ea... Hai, Armașule, că mă faci să rid.

— E o femeie amărîtă. Vai de capul ei. N-a avut noroc în viață.

— Ești cam sentimental, Alecule. în meseria noastră nu c prea bine să fii așa. Ascultă-mă pe mine, caro am ceva ani vechime. Zău așa, fii atent.

Aveam altă părere, dar n-avea rost să-1 contrazic. După ce se mai gîndi puțin, maiorul Sofro- nie se decise :

— Bine, să meargă Mihai. Dar bănuiesc că n-ai să te poți abține să nu fii și tu prin preajmă.

Prietenul meu Zărnescu mi-a povestit după aceea cum s-au desfășurat lucrurile. A luat vreo doi băieți cu el și a așteptat să se înnopteze bine, după care au înconjurat casa Catrinei Sida. Au stat la pîndă pînă tîrziu. în casă era lumină doar la un singur geam. La un moment dat s-a mai luminat încă o fereastră de la o altă încăpere, lucru care i-a intrigat. S-au apropiat, au intrat ușor în curte, iar Mihai Zărnescu s-a dus pînă la geamul care se luminase de curînd. Deși perdeaua era trasă, printr-un colț tot se putea vedea ceva. Era bucătăria. Zări o gaură dreptunghiulară pe dușumea. înțelese destul de repede : prin partea locului intrarea în pivniță se face piin dușumeaua bucătăriei, în care se taie o trapă, iar peste aceasta se pune un capac ce se deschide prin ridicare, ca o ușă orizontală. Au înțeles pe loc despre ce e vorba și fără să mai stea pe gînduri au intrat în
casa, forțînd ușa, pentru că la bătaia lor in ea, n-a venit nimeni să le deschidă. Bătrîna apucase deja să pună capacul la loc și să așeze un covoraș deasupra. L-au dat deoparte și au deschis trapa. Se vedeau cîteva trepte care duceau în pivniță. Mihai a cobo- rît pe ele cu revolverul înti-o mînă și cu lanterna aprinsă în cealaltă. Cînd a ajuns jos, l-a zărit pe Po- lihron Stamatescu într-un colț, lipit de zid și tre- murînd ca varga. Bineînțeles că n-a opus nici o rezistență. Cînd a apărut cu el sus, în bucătărie, bătrîna i-a întîmpinat spumegînd de o furie neputincioasă. L-a blestemat pe Mihai, l-a înjurat cum numai ea putea s-o facă. Se vedea că băuse mult. Din cele relatate de Mihai o frază a bătrînei mi-a reținut atenția în mod deosebit :

— Poate măcar acum va face Dumnezeu dreptate și va pedepsi pe păcătos, că nu se poate să rămîie nepedepsit în vecii vecilor.

Mi-era suficient. Calea se deschideți in sfîrșit spre... păcătos. Și cu trebuia să merg fără ezitare pe această cale.

i

Cînd mi l-au adus în birou, mi s-a părut că era cel mai frumos cadou pe care îl primisem pînă a- tunci în viața mea. O, de cîtă vreme îl așteptam pe acest om ! Mi se părea că visez, nu altceva. îl căutasem peste tot și nu-1 găsisem. Cum mă interesam de ceva și aflam cîte o întîmplare legată de anchetă, era imposibil să nu fio și el pe acolo, numai că imediat dispărea fără urmă. De la el așteptam confirmarea bănuielilor melc. Dacă nici Polihron nu mă putea
ajuta — cu sau fără voia sa — însemna că tot ce construisem în mintea mea se dărîma ca un castel de cărți de joc. Speram din tot sufletul să nu fie așa.

L-am poftit să stea jos și mi-am aprins o țigară. Am tras cu sete un fum în piept și l-am privit. L-am examinat pe îndelete, cu o satisfacție neascunsă. în sfîrșit era în fața mea și puteam să stau de vorbă cu el. Aș vrea să ți-1 descriu, amice, dar nu știu dacă o să izbutesc pe deplin. Deși stătuse închis în pivnița aceea atîtea zile, arăta tot ca

scos din cutie. Am aflat după aceea că avea cu el un geamantan cu rufe de schimb, iar la bătrîna Catrina avea un costum de rezervă. Ce vrei, era un maniac al pedanteriei vestimentare. Dar nu ăsta era defectul lui fundamental, ca să zic așa.

Lăsînd la o parte sentimentele mele pentru el, trebuie să-ți mărturisesc că rar mi-a fost dat să văd un bărbat așa de „bine", cum am zice noi astăzi. Nu știu dacă se putea spune despre el că e frumos. Nu. Cred că mai curînd era ceva ce se cheamă un bărbat plăcut, tare plăcut, de ce să nu recunosc, cu o față simpatică, zîmbitoare, pentru că, să știi, în tot timpul anchetei nu și-a pierdut o clipă calmul, chiar buna dispoziție. Avea un șarm care te cucerea. Dacă n-ai fi știut în fața cui te afli, ți l-ai fi dorit prieten. Ca să nu mai spun că nu era prost deloc. Era chiar instruit. Făcuse și cîțiva ani de facultate, de unde fusese dat afară pentru niște potlogării. înșelase pe niște colegi cu tot felul de lucruri pe care le vindea prin căminul studențesc. Avea încă din tinerețe plăcerea, chiar voluptatea, aș zice, de a păcăli, de a înșela. Era probabil și o chestie de vocație. Și de talent, să știi, pentiu că și pentru asemenea lucruri trebuie
să ai talent. Desigur Unul negativ, aș zice. Cu mintea lui, ar fi putut ajunge departe, dacă și-ar fi canalizat-o într-o direcție pozitivă. în el însă să- lășluia geniul răului, ceva atavic, genetic, ca să fim moderni.

Cum arăta ? Un chip prelung, cu un ten ușor bronzat. Obrajii supți parcă scobiți, aveau cîtevaj cute care conlereau figurii sale o expresivitate neașteptată cînd vorbea. Fruntea înaltă, brăzdată, ii lumina întreaga figură. Iar ochii negri, pătrunzători, te fascinau, încît, cînd stăteai de vorbă cu el, fără voie îți plecai privirea. Avea o voce plăcută, baritonală, caldă și catifelată, oarecum insinuantă. Modul cum articula fiecare cuvînt trăda un ins cultivat. Afișa un comportament de om de lume, manierat, cu o discretă notă de afectare, care însă nu deranja. Ce să-ți mai spun, întreaga lui întă-țișare impunea. Și repet, ignorînd faptul că era; cine era, nu puteam să nu recunosc că putea păcăli pe oricine așa cum arăta și mai ales prin felul său de a fi. Făcea parte, profesional vorbind, din categoria infractorilor rasați pe care e foarte gr.eu să-i prinzi și, și mai greu este să scoți ceva de la ei. De altfel, despre acest din urmă fapt aveam să mă conving imediat. Avea un talent special de a-ți da răspunsuri aparent precise care de fapt nu spuneau nimic important, care să-ți folosească pentru ce te interesa în anchetă. Divaga subtil, pe neașteptate și nici nu-ți dădeai seama pe moment. Mereu îți aluneca printre degete chiar în momentul cînd îți ziceai că l-ai prins. Dar să încerc să-ți reproduc dialogul cu el, așa cum de altfel l-am notat și în carnetele mele. Am început oficial.

— Numele ?

— Polihron Stamatescu.

— Vîrsta ?

■— Patruzeci și trei de ani.

— Profesiunea ?

Aici a ezitat.

— N-am o profesiune anume.

— Adică ?

— Am lucrat prin diferite locuri, probabil le știți.

— Studii ?

— Liceul și doi ani de facultate la biologie.

— Locul actual de muncă ?

— Baza sportivă „Știința". De fapt nu-i chiar actual...

— înțeleg că nu mai lucrați acolo.

— Nu m-am mai prezentat la serviciu în ultima vreme. Intenționam să mă transfer.

— Unde ?

— încă nu m-am hotărît...

Tocmai cînd voiam să continui, l-am auzit în- trebîndu-mă foarte politicos.

— îmi este îngăduit să fumez ?

— Da, vă rog poftiți.

Și-a scos tacticos pachetul de țigări aprinzîn- du-și una cu gesturi sigure, chiar elegante, aș spune. Fumă în continuare liniștit, calm, ținînd țigara în mîna stingă. Parcă îmi aducea aminte de ceva treaba asta. Și bricheta tot cu mîna stingă o manipulase.

Am continuat :

— Știați că sînteți căutat de miliție ?

A făcut o figură de om sincer mirat, parcă ar fi primit o veste la care nu se aștepta deloc.

— Mă mir. Nu văd motivele...

Tipul juca sigur. L-am examinat din nou. Fuma nepăsător, ușor distrat. I-am surprins privirea parcă visătoare îndreptată spre una din ferestrele încăperii.

— La ce vă uitați ? l-am întrebat eu.

— Ce lună frumoasă ! Tocmai acum s-a ivit deasupra copacilor de pe dealul din față...

Fără voie, m-am foit pe scaun. Auzi de ce-i ardea lui ? De lună ! Să fii arestat pentru atîtea lucruri comise și ție să-ți vină chef de poezie. M-am stăpînit, trebuia să fiu foarte calm. Mă aștepta o încercare grea.

— Să lăsăm luna. Totuși nu bănuiați că vă căutam ? Chiar deloc ?

Dădu din cap dubitativ, cu aerul omului care nu s-a lămurit încă despre ce este vorba :

— La urma urmei orice om poate fi căutat într-o zi de organele de ordine. Mi se pare normal.

Da, era clar. Voi avea multă nevoie de răbdare. M-am repliat cu grijă.

— Bine, bine, dar dumneavoastră în special aveți probabil oarecari motive să presupuneți că vă căutam.

— Nu cred. în general, îmi văd de treburi și caut pe cît îmi stă în puteri să respect legile. Așa că tot nu văd motivele.

Cam slabe puteri avea din acest punct de vedere insul, gîndii eu, încercînd în sinea mea să fac haz de necaz.

— Atunci puteți să-mi răspundeți și mie de ce ați dispărut subit la un moment dat și nu mai erați de găsit nicăieri ?

Mă privi cu niște ochi mirați :

— Știți, mic îmi place foarte mult să călătoresc. E pasiunea mea. N-am știut că mă căutați. Dacă știam, mă prezentam imediat ca să aflu ce doriți. Vă rog să mă credeți că n-aș fi întîrziat nici o clipă.

Am dat din cap. Mergea greu. Așa puteam continua pînă dimineață, bătînd pasul pe loc.

— Ați dispărut imediat după ce ați aflat de la ruda dumneavoastră, Nicolae Didirică, unde tră- geați de obicei, că v-am căutat. Probabil v-a spus el că am trecut pe acolo.

— A, nu ! Simplă coincidență de timp. într- adevăr unchiul mi-a spus că a trecut cineva de la dumneavoastră pe acolo. Dar absolut întîmplător, cu puțin timp înainte de asta, precizez, eu mă hotărîsem să întreprind o călătorie.

— Ce fel de călătorie ? mă interesai eu, deși știam, că urmează o altă fantezie, ca să nu-i zic invenție.

— Știți, voiam să merg împreună cu o prietenă într-o excursie în munți. îmi place foarte mult turismul.

Era clar mă ducea pe altă cărare... turistică. Trebuia să-1 iau mai din scurt.

M-am hotărît să interviu mai energic ca să-1 scot de pe direcția pe care părea decis s-o urmeze.

— Dacă susțineți că nu aveați motive să credeți că sînteți urmărit, de ce v-ați ascuns la Catrina Sida ?

Iar mă privi mirat, jucînd perfect aerul unui om surprins.

— Ascuns ? Poate e prea mult spus. Mai cu- rînd aș zice că m-am retras la doamna Sida...

— Bine, să zicem că v-ați „retras". Dar de ce ? V-aș ruga ca măcar de data asta să-mi dați un răspuns mai exact.

Polihron îmi zîmbi fermecător, ușor complice. Trebuie să recunosc că zâmbetul îi lumina întreaga figură. Părea un inocent. Am așteptat totuși calm răspunsul.

— Cum să vă spun... Ca să discutăm așa, ca între bărbați. Intrasem într-o încurcătură cu o femeie care devenise agasantă prin insistențele sale, începuse să mă plictisească. Voia — închipuiți-vă ! — nici mai mult nici mai puțin să ne căsătorim !

Luă o figură de om scandalizat, de parcă i s-ar fi propus un tîrg dezonorant.

— Și ce vedeți așa de îngrozitor într-o asemenea intenție ? Presupun că îi dăduseți oarecari speranțe femeii respective din moment ce ea insista atît de mult.

— O, dar e o femeie de condiție, cum să vă spun... O frivolă. Nu cred să aibă vocație de soție serioasă.

îmi venea să-mi dau singur palme. Tipul mă prinsese iar în răspunsurile lui înșelătoare și acum mă plimba pe drumuri care nu mă interesau. Dar trebuia totuși să mă aleg cu ceva de pe urma acestei „conversații", așa că l-am întrebat :

— Și cum se numește persoana ?

A stat o clipă în cumpănă.

— Interesează numele ei în chestiunea care o anchetaţi ? Este o treabă strict personală. Eu sînt un om discret.

îmi venea să-i strig : „De unde ştii dumneata ce anchetez eu din moment ce faci pe naivul, zicînd
că n-ai habar de ce te-am căutat, iar dacă ştii, de ce mă tot învîrţi atîta ?“ M-am stăpînit iar eroic.

— închipuiţi-vă că mă interesează.

— Bine. Dacă insistaţi, vă spun. Ştefania Do- rofte. Vreţi şi locul ei de muncă? Vi-1 pot-comunica... îmi dau seama că nu are rost să fac nici un secret din această... relaţie.

Inteligentă mutare ! ar fi spus un şahist.- Poli- hron era sigur că aflasem de „relaţia" lui cir Ştefania. Probabil şi auzise că o arestasem. Deci presupunea că ea ne vorbise de legătura cu el şi ca să ne arate că nu are nimic de ascuns, a declarat de bună voie numele prietenei lui. Dar ca totul să pară firesc, m-a mai plimbat puţin înainte de a răspunde. Aveam în faţă un adversar'redutabil cu care trebuia şi eu să joc pe măsură.

— Deci, ca să revenim. Vă ascundeaţi în piv-^ niţă de Ştefania Dorofte ? Chiar aşa de fioroasă era ?

— Da. Mă căutase peste tot, pe la toate rudele şi cunoştinţele mele. De doamna Catrina Sida nu-i vorbisem niciodată, asa că m-am ascuns la dînsa.

Şi tocmai în pivniţă, mi-am zis eu. Iar ascundea ceva Polihron.

— De cînd o cunoaşteţi pe Catrina Sida ?

— A. de foarte multă .vreme. Nici nu-mi amintesc cu ce ocazie am cunoscut-o. A. parcă la nişte cunoştinţe comune. A trecut atîta timp de atunci...

Nu ştiam ce să fac. Să-1 mai las să joace în frîu sau să strîng hăţurile. Uneori, asemeni cailor, si unor oameni le mai place să se joace îndărătnic, înainte dc a porni la drum. Ezitam. între timp i-am observat privirea scormonitoare, care mă examina atent. Cred că mi-a ghicit ezitarea, pentru că i-am surprins pentru o clipă un zîmbet discret, fugar,
care a dispărut imediat. Va să zică se simţea încă stăpîn pe situaţie. îmi dădeam seama că lupta va fi grea. Mă hotărîi să atac mai decis.

— Dar pe fostul ei soţ l-aţi cunoscut !

Mă privi atent. Eram sigur că îşi controla orice replică. Probabil evalua informaţiile pe care credea că le deţinem în clipa aceea, pentru că nu voia să rişte nici un răspuns care să contrazică aceste informaţii.

— Da.

— în ce împrejurări ?

— într-o staţiune... Eu venisem să mă odihnesc, iar el îşi vindea produsele sale.

— Ce relaţii aţi avut cu el ?

— Amicale, aş zice. Era un om plăcut, cu care te simţeai bine. Un şuetist pe gustul meu.

— Dar de ce spuneţi „era(< un om plăcut, am vrut eu să-1 iau prin surprindere. Numai că n-a prea mers mişcarea mea.

Nici măcar n-a clipit. M-a privit drept în ochi şi mi-a spus liniştit :

— Pentru că am aflat şi eu ca toate cunoştinţele lui, că a fost asasinat.

Era corect. Aflaseră nu numai cunoştinţele, ci toată lumea. în provincie se aude repede totul. Mai ales că o asemenea întîmplare îngrozitoare nu se petrece în fiecare zi. Acum trebuia să fiu atent cum continui.

■— Unde vă aflaţi în ziua crimei ?

— La Cluj, la domiciliul meu. Nu m-am mişcat de acolo cîteva zile. Pot dovedi.

— Şi cum aţi aflat ?

— Mi-a spus Ştefania.

— Dar ea de unde ştia ?

— Asta n-aş putea să vă spun. îmi imaginez că de la o cunoştinţă comună.

Mi s-a părut că la acest răspuns Polihron s-a clătinat puţin. Deci nu era sigur pe ceva şi a preferat un răspuns evaziv. Şi-a revenit însă imediat şi mi-a spus aproape zîmbind :

— Dacă mă chestionaţi în legătură cu moartea lui Ion Cristea. trebuie să mărturisesc că am să vă dezamăgesc. Alibiul meu e perfect, ca să folosesc limbajul dumneavoastră profesional. Şi aş dori să vă asigur că nu am nici un amestec în moartea acestui om cumsecade, la care ţineam foarte mult.

Acum mă punea la punct. Ştia că într-adevăr în treaba asta nu putea fi atacat

deocamdată și trecuse el la atac. Iar era bine jucat. Nu-i nimic, mi-am zis, mergem mai departe.

— Aș vrea să-mi spuneți mai concret care erau relațiile dumneavoastră cu Ion Cristea.

— Parcă v-am mai declarat. Erau relații bune, amicale.

— Cred că ar fi timpul să trecem la subiect. Vă previn că sînt în posesia unor informații care fac inutilă orice încercare a dumneavoastră de a mă deruta prin răspunsuri vagi sau de-a dreptul inexacte.

— Dar vai, protestă el, eu doresc din toată inima să vă ajut în ancheta dumneavoastră. înțeleg că vă e greu să dați de asasinul lui Ion Cristea.

Auzi, culmea, mă și compătimea pentru greutățile profesiunii melc ! Mi-am dat însă seama imediat că asta făcea parte din planul pe care și-1 făcuse. Voia să mă irite ca să nu pot urma un curs logic al întrebărilor. Cel puțin așa spera el

.— Mă bucur că înțelegeți dificultățile anchetei mele, i-am făcut eu jocul, dar pe mine mă interesează mai mult să aflu ce afaceri făceați împreună cu Ion Cristea.

— Afaceri? Poate e prea mult spus. Apoi cu- vîntul nu-mi place, prea sună a... învîrteli...

• — Lăsați cuvintele. Doresc să știu exact în ce constau aceste... legături.

— Le-aș numi mai curînd colaborare. Da, cred că acesta e cuvîntul cel mai potrivit.

— Mă rog, ziceți-le cum voiți dumneavoastră.

— Probabil că știți deja, așa că nu văd rostul întrebării dumneavoastră.

— Dar îl- văd eu, așa că vă rog să răspundeți cît mai exact.

— El vindea icoane pe sticlă.

— Cine le picta ?

Iar a ezitat un moment. Precis că știa că eu cunosc cine le făcea.

— Grigore Anton.

— Bun. Așa e. Și dumneavoastră ce rol aveați în... desfacerea icoanelor ? -

— A ! Foarte modest.

— Adică?

— Cînd l-am cunoscut pe Ion Cristea și mi-a spus că vinde și icoane pe sticlă, m-am oferit eu să-1 conduc la niște locuri unde acestea au mare căutare.

— Doar atît ? Mi-ați promis că îmi veți da răspunsuri exacte și complete.

”— Uneori, e adevărat, îi făceam rost și de clienți, de amatori de asemenea produse sub-ar- tistice

.Sub-artistice ! Da. Ori își închipuie că cu știam că ci le vindeau ca icoane vechi la prețul corespunzător, de speculă, ori încerca să insinueze că Ion Cristea singur le vindea cu de la sine putere ca icoane vechi.

Trebuia să fiu foarte atent cum merg mai departe.

— Sînteți sigur că doar la atît se rezuma rolul dumneavoastră în toată afacerea asta ?

— Da și nu văd nimic ilegal în ce făceam. îi procuram clienți. După cîte știu așa ceva nu se încadrează în nici un articol al codului penal.

Da, nu se încadra, dar cu o condiție : să vinzi marfa ca atare, nu să o „transformi" în altceva, ceea ce de fapt nu este, de o valoare mult mai ridicată.

— La ce preț își vindea Cristea icoanele ?

— La cele obișnuite, după cum era piața.

— Pentru ajutorul care i-1 dați vă oferea ceva, un onorariu ?

— E prea mult spus onorariu. Cîte o masă la un restaurant. Mă mai invita din cînd în cînd la cîte o stațiune pentru o zi-două.

— Doar atît ?

— Cam atît.

— Personal, nu tratați dumneavoastră cu cumpărătorii niciodată ?

— Nu, aceasta era trea’ i lui Ion. în fond era marfa lui.

Așa nu mai mergea. Simțeam că trebuie să-i dau o lovitură serioasă ca să-1 fac ră înțeleagă că nu mai poate juca în continuare rolul unui inocent, care n-a încălcat legea. Așa că m-am hotărît. Am deschis ușa biroului și am făcut un semn discret plutonierului care aștepta acolo. M-am reașezat la birou. Peste cîteva clipe în încăpere a fost adus Dumitru Orzea, „țăranul“ care vindea icoane la biserica din Maramureș, cel care îl păcălise pe doctorul din Cluj. L-am întrebat scurt :

— îl cunoști pe omul din fața dumitale ?

„Săteanul[11] îl privi și răspunse fără ezitare :

— Da, îl cunosc.

— Cine este ?
— E cel care mă trimitea să vînd icoane vechi pe la biserici. Domnul Nicu...
— îți menții toate declarațiile făcute pînă acum ?
— Da. Recunosc tot ce am spus.
I-am făcut semn să iasă. în tot acest interval de timp am urmărit cu atenție figura lui Polihron. Nici o cută nu apăruse pe chipul său. Ba, mai mult decît atît, aș spune că privise chiar amuzat toată scena. Eram intrigat. Oare nici această probă să nu-1 fi zguduit puțin ? Mai tîrziu aveam să aflu cît de puternică este forța de disimulare a infractorilor inteligenți și experimentați. Cei mai periculoși, de altfel.
Mi-am aprins o țigară și l-am întrebat :
— Ei, de asta ce mai spuneți ?
Și-a aprins și el una și după ce a tras un fum în piept, mi-a răspuns :
— Vă felicit. Ați lucrat destul de bine și de rapid. Mă și întreb cum de l-ați găsit așa de repede pe ăsta...
Acum îmi aprecia munca. Te pomenești că o să-mi dea și note pentru competența mea profesională.
— Hai să lăsăm gluma la o parte. Cine a fost cu ideea să vindeți icoane noi ca icoane vechi ?
— Întrucît o știți probabil și pe asta, trebuie să recunosc cu modestie că eu i-am dat ideea lui Ion. Dar dacă îmi este îngăduit să observ, pentru idei nu se face pușcărie.
— Da, este adevărat, dar pentru punerea unor asemenea „idei“ în practică se face.
— îmi pare foarte rău că vă dezamăgesc din nou. Dar nu eu vindeam icoanele acelea... false.
Era prea mult. Simțeam că omul vrea să-mi pună nervii la încercare. își dădea seama că pierduse și totuși juca în continuare la fel. Nu înțelegeam de ce o face.
— Dar mijloceați desfacerea lor. Deci participați la o afacere ilegală. La o escrocherie, ca să-i spunem pe nume.
— Bine, se învoi el în sfîrșit, cu un aer concesiv. Dar ce vină am eu dacă toți snobii se dau în vint după icoane vechi ? Și snobul dacă nu e și prost, n-are nici un haz. Or, prostia se plătește. Costă scump...
Trebuia să recunosc că de data asta insul avusese dreptate și chiar umor. E drept că umorul nu l-am prea gustat atunci.
Dragă prietene, cam asta a fost prima repriză a meciului meu cu Polihron Stamatescu. De prisos să-ți spun că interogatoriul s-a desfășurat în mai multe reprize, ca la box, sau la lupte, ia-o cum vrei. Trebuia să ne mai odihnim cîte puțin, altfel am fi obosit prea tare amîndoi. N-aș vrea să te plictisesc cu reproducerea integrală a discuției lungi, nesfîrșit de lungi cu Polihron. Prima repriză ți-am relatat-o integral, pentru a-1 cunoaște mai bine pe om, deoarece trebuie să recunoști că merită să-ți dai seama cum arată un asemenea specimen rar,
din fericire. Discuțiile care au urmat ți le voi reda comprimat, reproducîndu-ți doar părțile esențiale pentru anchetă, ca să vezi și dumneata cum am izbutit să ajung la soluția finală. Nici n-ar avea rost să-ți redau toate întrebările de „învăluire'[1], ca să zic așa, și răspunsurile lui nu o dată înșelătoare.
La reluarea „meciului", Polihron era deja convins că n-arc nici un rost să nege totul. Era prea inteligent ca să comită o asemenea eroare. A preferat calea cea mai avantajoasă. Să recunoască acele culpe mai „ușoare" desigur, care deci presupuneau o pedeapsă mai mică și, pe de altă parte, să încerce să arunce vina pe ceilalți, dar nu oricum, ci cu abilitate, prin mici insinuări, prin discrete aluzii. Dar să-ți redau în continuare fragmentar discuțiile care au urmat. Am început cu recapitularea locurilor prin care fusese semnalat sau bănuiam noi cil a fost, ori i s-a simțit mîna... stingă, mai ales că, har domnului, eu o simțisem din plin, cum cred că deja bănuiești. Le știi deja de pe parcursul povestirii noastre. Interesante sînt mai mult răspunsurile, pentru că împrejurările le cunoști...
L-am întrebat :
— Care era natura relațiilor lui Ion Cristea cu Ștefania Dorofte ?
— O, dar v-am spus, Fănica este o frivolă. Ion a plăcu-t-o imediat și ea pentru un inel de aur, e drept, a cochetat cu el. De, asta-i Fănica și n-ai ce-i face.
— Doar a cochetat ?
— Să nu intrăm în intimități... îmi șopti el discret, schițînd un surîs fin.
— Bine, dar ea spera să vă căsătoriți.
— Cu ea ? Hm ! Aveți o prea proastă părere despre mine... dacă vă imaginați că...
Parcă l-aș fi ofensat.
— Credeți că Ion avea pentru ea niște sentimente mai...

— înțeleg ce vreți să mă întrebați, mă întrerupse el pentru a mă ajuta, văzând că nu găsesc cuvîntul potrivit. Vedeți dumneavoastră, Ion făcea parte din categoria bărbaților „chibrit".

Am făcut ochii mari.

— Nu înțeleg.

— Să vă explic : există bărbați care pe cît de repede se aprind și iau foc, la vederea unei femei, pe atît de repede se și scrumcsc. Ei se consumă într-o singură flacără. La fel ca și chibritul, ard repede. Ion cum întîlnea o femeie nouă, care îl interesa, o și uita pe cea veche. La el nu era vorba de dragoste ci de... poftă. Scuzați-mi vulgaritatea expresiei.

— Nu face nimic, l-am liniștit eu.

Normal, trebuia să menținem discuția la un nivel academie.

— Apoi Fănica Dorofte nici nu poate inspira niște sentimente mai... adinei. Cred că ăsta era cuvîntul pe care nu-1 găseați adineaori. Nu ?

Da, ăsta era ! Iar o nimerise. Trebuie să recunosc că pe de o parte discuția mă amuza în continuare, iar pe de altă parte mă enerva în aceeași măsură.

Stamatescu căuta să mă țină cît mai departe de lucrurile esențiale, cele care interesau ancheta, insistînd deliberat asupra unor aspecte, e drept, pitorești, picante, dar care nu prea aveau legătură directă cu cazul pe care-1 aveam cu de rezolvat.

— Spuneți-mi sincer, dumneavoastră personal ce sentimente nutreați față ele Ion Cristea ? Sau, ca să formulez altfel întrebarea : ce părere aveați despre el.

— Era un om cu o instrucție rudimentară, dar de bun simț, știa să se comporte civilizat și era un interlocutor plăcut. Avea o memorie bună și povestea tot felul de lucruri interesante. Te putea chiar captiva. Plăcea femeilor. De asta își permitea să le schimbe atît de des. Simpatic mereu, rareori se enerva. E drept că atunci scotea seîntei.

Iar mă rătăcea pe poteci care nu mă interesau. L-am readus la ceea ce doream să aflu :

— Ca partener de afaceri era loial ? Nu v-a înșelat niciodată ?

— Știu unde vreți să ajungeți. întrebarea trebuia s-o puneți altfel : Nu-i așa că te înșela ? Și atunci aveai motive să-1 urăști, deci să-1 ucizi ?

Acum îmi dădea și lecții ! Am strîns din dinți și am continuat cu cel mai pașnic aer din lume :

— Ați declarat singur că aveți alibi. Cînd Ion a fost asasinat, erați la Cluj doar.

— Da, dar nu se știe. Clujul nu e departe de aici. Puteam pleca noaptea cu o mașină, îmi făceam treaba, iar dimineața eram în casă. Gazdele nici nu m-ar fi simțit, că au somn greu și se culcă devreme, iar dimineața stau pînă tîrziu în pat.

Uite că asta nu-mi trecuse prin minte ! Parcă ghicindu-mi gîndul, Polihron îmi spuse rîzînd :

— Vedeți că lucrurile nu sînt așa de clare cum pot părea la prima vedere.

Vedeam și eu, numai că acum iar încerca o diversiune.

— Apropo de unchiul dumneavoastră, Diclirică, — despre care am mai discutat. Ii procurați lui
Grigore materialele pentru icoane : sticlă, rame vechi, vopsele ?

— Să nu exagerăm. De vreo cîteva ori m-a rugat Ion și m-am zbătut să le procur. în rest el singur le obținea și i le ducea lui Grigore.

— Ce vă spune numele Luminița Munteanu ?

— A ! Fetița aceea cam naivă, ca să nu spun altfel ? Ion se aprinsese rău după ea. De altfel i-am și atras atentia că e cam mare diferența de vîrstă între ei. Mi se părea aproape un incest relația lor.

— Dar dumneavoastră nu v-a plăcut?

— Oricum, nu vă supărați, eu sînt un om la patruzeci de ani, pe cînd el... bătea spre șaizeci.

— Ce pachet v-a dat Ion atunci cînd v-ați în- tîlnit în trei ? l-am luat eu prin surprindere.

M-a privit admirativ :

— Ați lucrat bine. Văd că o știți și pe asta. Da. mi-a dat un pachet.

Am scrîșnit din dinți.

— Și de ce nu erați mulțumii ?

— Eu nemulțumit ? Probabil că informația asta o aveți de la prostuța aceea de Luminița Munteanu. Acuma și dumneavoastră, puneți preț pe o vorbă a uneia ca ea...

Am simțit nevoia imperioasă să mă ridic în picioare și să mă plimb puțin prin birou.

Nu mai aveam aer. Am deschis larg geamul și am privit afară. Uite unde ajunsesem. Polihron îmi atrăgea atenția că nu mi-am ales bine martorii !

M-am întors brusc spre el :

— Și ce conținea pachetul care vi l-a dat Ion Cristea ?

Nu mi-a răspuns imediat. Aveam impresia că în momentul acela se gîndca și el cit să mai întindă coarda.

— Dacă o să vă spun că în pachet erau biscuiți o să mă credeți ? Evident că nu, răspunse tot el. Dumneavoastră presupuneți că erau bani. Bineînțeles că eu nu o să recunosc așa ceva. Așa că răspunsul meu n-are nici o importanță. Dovezi oricum nu aveți că erau bani, zișa cum nici eu că în pachet erau biscuiți. Propun să mergem mai departe.

Perfect logic. Așa de logic că mă apucase durerea de cap. Unde o să ajung cu acest om ? mă întrebam exasperat. M-am stăpînit și am trecut la altceva, așa cum de altfel îmi propusese și el :

— De ce m-ați atacat în noaptea aceea, lingă rîu ?

Polihron m-a privit zîmbind.

— Sînteți sigur să cu eram ? Pe întuneric...

— Am fost lovit de un stîngaci. Or, dumneavoastră...

— O, dar există atîția stîngaci pe lumea asta. Probă insuficientă, domnule locotenent, trebuie să recunoști.

De fapt nici nu mă interesa prea mult acest lucru în clipa aceea.

— După asasinarea lui Ion ați fost în casa lui ?

— Dar ce era să caut acolo ?

Chiar, ce ar fi căutat ? Banii nu mai erau, iar icoanele...

Parcă mi-ar fi ghicit gîndurile, Polihron, adaugă zîmbind subțire :

— Doar nu era să fur niște icoane false, pe care Ion le dădea drept vechi, autentice. Ele erau făcute de Grigore. Știți și dumneavoastră asta.

Am ciulit urechile. Sigur că așa stăteau lucrurile, dar de ce îmi furniza el din nou informația asta ? Iar mă îndrepta spre un drum greșit ? Trebuia să fiu foarte circumspect.

— Pentru că tot ați vorbit de Grigore, v-aș întreba dacă ati fost pe la el, cînd încă locuia aici în oraș ?

— Iar vreți să mă prindeți. Probabil vă așteptați să neg că am fost. Ei bine am fost. I-am adus lui Grigore niște vopsele. Cred că nu e nimic ilegal să-i aduci niște vopsele unui om care pictează. Sper că recunoașteți că cel puțin de data asta am dreptate.

Da, de data asta avea dreptate, dar numai de data asta. M-am uitat fix în ochii lui și l-am întrebat :

— Dar fosta locuință a lui Grigore, după ce el se mutase, de ce ați răscolit-o ?

— Asta este o simplă bănuială, stimate domn. Niciodată nu veți putea produce dovezi că eu am fost acela care am făcut-o. Și sînt convins că nu le aveți, așa că nu recunosc. Deci n-am fost cu. Vă rog să consemnați acest răspuns în procesul verbal.

Am ezitat o clipă, apoi am riscat :

— Doreați să găsiți aurul pe care credeați că Ion îl dosise la Grigore ?

— Iar faceți supoziții hazardate. Nu a fost vorba niciodată de aur în relațiile mele cu Ion.

•— De data asta am probe. Pentru că trebuie să vă spun că împotriva lui Ion Cristea a fost emis un mandat de arestare pentru cumpărare ilegală de aur. E drept, mandatul a sosit după asasinarea sa. Să nu-mi spuneți că și pe asta o știați, că nu vă cred

.Polihron părea într-adevâr surprins. Nu mai juca teatru. Am profitat de uluiala lui și l-am întrebat repede :

— Cine credeți că ar fi avut interesul să-1 ucidă pe Ion ?

— Pe un om ca el...

Dar își reveni rapid și se opri, țintuindu-și ochii în dușumea. Ce voise să spună ? Oare nu-1 luase gura pe dinainte ?

Am insistat:

— Cine credeți că ar fi avut interesul să-1 ucidă pe Ion ?

Polihron tăcea cu încăpățînare.

Am încercat altfel: ■

— Care erau relațiile dintre Ion și Grigore ?

— Bune, normale.

— Nu se certau niciodată ?

— Ei, uneori, foarte rar. Mici neînțelegeri ca între prieteni...

— Şi parteneri de afaceri, am completat eu.

— Da, să zicem.

— Hai să vorbim deschis, domnule Stamatescu. Ce crezi dumneata, îl ura Grigore pe Ion ?

L-am simţit că se cabrează. Ceva din obişnuita lui prezenţă de spirit dispăruse. Intuiam că am atins un punct sensibil, chiar dureros pentru el. Mi-a răspuns într-un tîrziu:

—■ Grigore nu era în stare să urască pe nimeni.

— Crezi că ar fi fost în stare să-1 ucidă pe Ion Cristea ?

Răspunsul veni mai prompt decît mă aşteptam.

— Niciodată !

Parcă mai auzisem o dată replica asta şi nu de mult. L-am privit. Zîmbetul lui veşnic îi dis
-păruse. Părea a se gindi concentrat la ceva care nu era legat de ceea ce discutasem pînă atunci. Totuşi m-ar fi interesat, de pildă, să-mi spună dacă nu are cumva o prietenă, cu părul blond, tînără şi frumoasă. L-am întrebat de această femeie. M-a privit scurt. I-am citit o hotărîre mută în ochi. Mi-am dat seama că despre această chestiune este decis să nu vorbească nimic. Am renunţat. L-am atacat din nou prin surprindere.

— De ce aţi vrut să-1 ucidcţi pe Grigore la noua sa locuinţă ?

De data asta Polihron nu mi-a mai răspuns cu aceeaşi promptitudine, poate pentru prima dată m-a privit încruntat, chiar supărat. S-a frămîntat puţin, apoi mi-a răspuns, dar parcă cu o altă voce decît cea cu care deja mă obişnuisem :

— Eu niciodată n-am vrut să-1 ucid pe... Grigore.

Am rămas pentru cîteva clipe tăcut, repetînd în gînd vorbele lui Polihron, poate chiar cu intonaţia lui. Am respectat pînă şi pauzele dintre cuvinte. Da, el niciodată nu dorise să-1 ucidă pe... Grigore. Am înţeles totul. întrebările pe care mai aveam să i le pun în continuare nu mai aveau nici o însemnătate în clipa aceea. Le voi pune mai tîrziu. Acum aveam de făcut altceva, mult mai important, chiar decisiv.

Ne-am privit amîndoi în tăcere. Ştiam fiecare ce ştie celălalt. Nu mai era nimic de adăugat. A dat. doar din umeri parcă ar fi zis. „Ce să-i faci ? Ast? e situaţia[11]. Şi asta era ! Doar că eu mai trebuia să verific nişte lucruri, aparent fără prea mare importanţă,

Capitolul XVII

Ştiam deja destule lucruri ca să am o imagine completă, sau aproape completă a celor ce se întîm- plaseră. Din bucăţele, din mici fragmente ale discuţiilor purtate cu cei care îl cunoscuseră pe Ion Cristea, reuşisem să compun o imagine relativ coerentă a crimei. Şi totuşi îmi lipsea ceva. Ce ? Nu ştiam. Mi-a revenit în minte una din replicile Ve- turiei Socaciu. Trebuia să verific dacă supoziţia mea se susţine sau nu. Pentru asta trebuia să mai văd o dală locuinţa lui Ion Cristea. Ceea ce am şi făcut. Cînd am intrat în curte, m-a întîmpinat vesel clinele său. Ne împrietenisem deja. L-am mîngîiat. De pe atunci încă mă iubeau cîinii şi copiii... ceea ce, ar fi spus un prieten de-al meu, înseamnă că nu sînt un om rău. Dar mai ştii ? Niciodată nu ştim totul despre oameni, nici chiar despre noi înşine, într-un moment de furie poate răbufni din noi atî- ta răutate că ne mirăm singuri de ce sîntem în stare să facem. Iar după aceea ne pare rău.

Am intrat în casă. Simţeam o strîngere de inimă. Aici trăise un om care nu se va mai întoarce niciodată în locuinţa lui... Lucrurile zăceau nemişcate, aşa cum le lăsasem data trecută. Praful luase în stăpînire totul. Se aşezase într-un strat subţire
şi fin peste obiectele clin casă. Era deprimant. Se vedea că lipseşte un suflet de om. Cine să mai şteargă praful ? Am intrat în dormitor şl m-am îndreptat spre dulapul în care ştiam că Ion Cris- tea îşi păstra hainele. L-am deschis larg şi am examinat cu atenţie fiecare costum în parte. Erau de diferite culori : gri, maro, albastru cu dunguţe. îi plăcea să se îmbrace bine lui Ion. Sigur, nu toate erau de cel mai bun gust, dar asta avea mai puţină importanţă. Şi nici nu mă interesa pe mine aşa ceva. Deci culorile preferate erau gri, maro şi albastru. Da. Am examinat deci din nou costumele. M-am oprit la unul. îmi amintea de alt costum de aceeaşi culoare. Victima fusese îmbrăcată într-un costum la fel. Bizar, nu ? Deci Ion Cristea mai avea un costum de această culoare, chiar şi dungile albe erau identice. Cum adică ? îşi luase două costume de acelaşi model ? Aici se ascundea ceva, dar în acelaşi timp îmi lumina altceva. Ion îi cumpăra haine şi lui Grigore, îmi spusese cineva o dată. înţelegeam, în sfîrşit ce se întîmplase. Dar încă o verificare nu strica. Trebuia să fiu sigur înainte de a întreprinde ceva. Aşa că după ce m-am întors la sediu, am cerut să-mi fie adusă Ştefania Dorofte.

Aveam marc nevoie de o informaţie pe care numai ca putea să mi-o dea. A fost introdusă în birou. După cîteva zile, de detenţie arăta cu totul altfel, parcă mai decent, fără fardul exagerat care o îmbătrînea. îi dispăruse însă cochetăria de altă dată. De fapt aveam să-i pun o singură întrebare, cam delicată, c drept, dar n-aveam cum s-o evit. Am ezitat cîteva clipe, jenat şi eu dc ce trebuia s-o întreb. Ea mă privea speriată, neştiind ce o aşteaptă.

Pînă la urmă am îndrăznit ;

— Trebuie să aflu de la dumneata un lucru mai... gingaş. Te rog să mă scuzi, dai* n-am ce face. Cînd ai fost... mai aproape de Ion, n-ai observat nimic la el ?

Fata nu înţelegea ce voiam. Dar şi eu pusesem întrebarea la un mod prea subtil pentru ea.

— Vreau să ştiu dacă nu i-ai observat pe corp o cicatrice ?

Ştefania se dumiri în sfîrşit şi-mi răspunse grăbită.

— Ba da. Are la braţul sting o cicatrice. Ceva mai sus de cot. Mi-a zis că o are de pe front.

Asta voiam să ştiu. Vechea rană din război... începeau să devină clare lucrurile.

Auzisem de la cei mai vechi în meserie că atunci cînd cercetezi un asemenea caz, deci o crimă, nu strică să te întorci de nenumărate ori la locul unde s-a înfăptuit aceasta. M-am decis să procedez si eu la fel. M-am dus deci din nou la casa lui Ion Cristea. Bineînţeles că înăuntru nu mai aveam ce să găsesc. Doar fusesem de curînd. M-am învîrtit în jurul casei. Am privit curtea, am intrat în grădina din spate. M-am uitat la gardul ce o înconjura. La început fără prea mare atenţie. Nu ştiu de ce am început să-1 examinez cu mai multă grijă. L-am luat „bucată cu bucată", încercîndu-i re-zistenţa. Era bine făcut, solid, gospodăreşte şi destul de înalt, deci greu de escaladat. Tot încercîndu-i rezistenţa, am ajuns la un moment dat la un

stîlp caro mi s-a părut că so clatină. M-am opintit puţin. Dar n-a fost nevoie de prea mare efort, pentru că l-am mişcat destul de repede, nefiind în- gropat în pămînt. Numai că odată cu el s-a dat Itt o parte o întreagă porţiune de gard, cam de un metru lungime. Am tresărit. Ceva nu era în regulă. în gard rămăsese de fapt o poartă deschisă. Stîlpul ora legat bine de porţiunea de gard care se desprinsese. M-am aplecat şi am privit pămîntul din faţa acelei porţi pe care n-o observasem pînă atunci. Era destul do bătătorit, ceea ce însemna că se trecea relativ des prin acel loc. M-am ridicat şi am privit în jur ca să văd pe unde se putea ieşi pe acolo. Dădea exact în partea opusă străzii pe unde se putea intra „normal'[1] în curte. Ieşind prin acea poartă tăinuită, puteai ajunge într-o livadă, unde nu se găsea nici o clădire 1 — iar de acolo pe o uliţă — tot fără nici o casă — ce trecea pe lîngă calea ferată, deci fără a fi nevoie să traversezi vreo stradă circulată. Practic prin această poartă neştiută de nimeni se putea intra şi ieşi destul de neobservat. Mi-am amintit că în noaptea crimei nimeni de la priveghi nu văzuse nimic, ceea ce mie mi se păruse cam ciudat, ca să nu zic neverosimil. Iată acum explicaţia !Ion Cristea şi cel care îl ucisese nu trecuseră nici la venire, nici la plecare pe stradă, ci prin spatele casei, folosindu-se de acea poartă tăinuită. Am ieşit şi eu pe ea, urmînd o potecă ce abia se ghicea prin iarba ce crescuse destul de înaltă. Peste cîteva minute am ajuns la calea ferată, iar do acolo se vedea, nu departe chiar, gara. Am privit în jur, făcînd în minte un calcul sumar : unde fusese găsit cadavrul lui Ion Cristea ? După cîteva clipe am înţeles do ce locul unde mă aflam

mi Se parca cilnoscut. Am pornit mai departe pe aproape invizibilii potecă şi după scurt timp am ajuns la pîrîul care ocolea oraşul. Iar de acolo se vedea nu departe locul unde fusese găsit ucis Ion Cristea. M-am dus pînă acolo. Cînd am ajuns, m-am uitat la ceas. De cînd ieşisem din curtea lui Ion Cristea şi pînă ajunsesem aici nu trecuseră dccît vreo zece minute. Şi probabil nu mă văzuse nimeni, pentru că nu se prea circula pe aici. Şi era ziuă 1 Dar noaptea ? Acum începeam să înţelg totul, inclusiv faptul că cei de la priveghi nu văzuseră nimic. Simplu. Pentru că Ion venise şi plecase singur sau împreună cu omul care îl ucisese nu pe stradă, ci prin spatele casei. De asta nu-i văzuse nimeni. Era vorba deci de zece-cincisprezece minute. Am recapitulat : poarta ascunsă, apropierea de gară a rîu- lui şi a locului unde fusese găsit cadavrul lui Ion Cristea ! Iar mi se aprindea o lumină în faţa ochilor, iar eu clipeam neputincios, parcă orbit dc o strălucire cu care nu mă obişnuisem încă.

Ceva totuşi însă nu-mi era clar. Oare chiar nimeni să nu fi văzut vreodată vreun străin intrînd la Ion Cristea ? Sau măcar altceva, orice, un lucru chiar fără însemnătate la prima vedere. Şi deodată m-am gîndit că există o slujbă care-ţi permite să ştii mai multe despre semenii tăi. Poştaş ! El aduce toate veştile şi bune şi rele. Dar în acelaşi timp află el însuşi — cel mai adesea primul —, ce se întîmplă la un moment dat. Poate că poştaşul văzuse totuşi ceva. Mai ales că umblă mereu, ziua întreagă, prin tot oraşul.

Poate, cine știe, adusese și o scrisoare celui a cărui dispariție o anchetam eu. Ce ar fi, mi-am zis eu, să stau de vorbă cu el. Ceea ce am și făcut de altfel.

Pe poștaș l-am găsit destul de repede. Era în- tr-o pauză de... masă la una din circiumile din centrul orașului. Tocmai se ospăta pe îndelete cu o sticlă de vin în față. Fața lui încinsă și transpirată îmi demonstra convingător că... obosise deja de atîta treabă. După ce l-am auzit vorbind, aveam să mă conving de asta. L-am lăsat să mănînce liniștit, apoi l-am luat cu mine, după ce în prealabil l-am liniștit că nu este acuzat de nimic și că doar voiam să aflu ceva de la el. După privirea lui speriată, înțelesem că totuși avea și el unele lucruri de ascuns. Aveam să aflu mai tîrziu despre ce era vorba. Cînd am ajuns la sediu, l-am lăsat să-și mai revină puțin și apoi l-am întrebat:

— L-ai cunoscut pe Ion Cristea, nu ?

M-a privit așa de speriat, îneît am simtit nevoia să-1 liniștesc :

— Nu te speria. Știu că n-ai nici un amestec în uciderea lui. Eu vreau să aflu altceva de la dumneata. Ai o meserie care îți permite să cunoști destul do bine oamenii, casele lor, și, în general, să observi unele lucruri pe care alții n-au cum să le știe. îi aduceai și lui Ion Cristea scrisori ?

— Da. destul de rar, îmi răspunse el bîlbîindu-se ori din cauza emoției, pentru că se găsea la miliție, ori pentru că apucase să bea destul de mult în ziua aceea, sau — cine știe — din amîndouă motivele.

— Mai ții minte de unde îi veneau de obicei scrisorile ?

Poștașul mă privi iar speriat și îmi răspunse precipitat :

— De la Cluj.

— Era același scris

?— Da, cred că erau tot aceleași litere mici, înghesuite într-un colț.

— Și a primit multe asemenea scrisori în ultima vreme ?

— Păi, cum să vă zic. Vreo cinci-șase sau poate mai multe anul ăsta.

Am rămas pe gînduri. Iar se ivea ceva cane mă putea interesa. Cînd am controlat casa lui Ion Cristea nu am găsit nici un fel dc scrisoare !

— Iți mai amintești cumva dacă pe partea cealaltă a plicului era scris expeditorul ?

— Era gol locul. Nu scria nimic acolo.

Trebuia să mă aștept la un asemenea răspuns. Drumul se înfunda aici. Nu mai avea rost să insist. M-am gîndit la altceva, așa că l-am întrebat:

— Cînd îi duceai scrisorile, te invita în casă ?

Poștașul mă privi îngrijorat înainte de a-mi răspunde :

— Cîteodată.

— Te servea cu cîte ceva ?

— E, așa, ca oamenii, cu o țuică de a noastră, de prune.

— Dar acum, în ultima vreme te-a mai invitat ?

— Da.

— Cînd ?

— Acum vreo trei săptămîni.

— Și era singur ?

Poștașul se codi cîteva clipe, apoi se hotărî și-nu spuse aproape în șoaptă :

— Nu.

— Cu cine era ?

— Păi să vedeți cum a fost. Eu am intrat în curte. Cîinele mă știe, asa că nu m-a lătrat. Am bătut în ușă și mi-a deschis Ion Cristea. Cînd a
mintrat în antreu, am văzut o femeie — care tocmai ieșea de acolo pe ușa ce da spre camera din fund.

— Cum arăta femeia ? l-am întrebat eu nerăbdător.

— înaltă, subțire, cu părul ca paiul. Frumoasă, ce să vă mai zic, că iar m-am mirat de unde le pescuiește bătrînul.

Cred că știam cine era femeia. O văzusem și eu o dată. Se limpezeau lucrurile. Am mai încercat o întrebare.

— L-ai văzut vreodată venind pe Ion Cristea însoțit de vreun bărbat ?

— Da. L-am văzut o dată intrind pe poartă cu un bătrîn.

Am ciulit urechile.

— Cînd a fost asta ?

Poștașul se concentră cîteva clipe, apoi mi-a răspuns :

— Acum vreo zece zile.

— Mai/exact, te rog.

— Parcă miercurea sau joia trecută.
— Joi sau vineri ?
Poștașul dădu din umeri. Se vedea că nu-și amintește exact cînd îi văzuse pe cei doi. Probabil că și atunci era băut.
— Cam pe la ce oră era ?
— Pe la opt seara, nouă poate.
— Și cum arăta omul ?
— De vreo șaizeci de ani. Cam la fel de înalt ca Ion Cristea.
— Ți-a reținut ceva atenția la el în mod deosebit ?
— Da, mergea greu, parcă era bolnav. îl ducea de braț Ion.

0 — 0 răzbunare tirzi

e— Dacă l-ai vedea, l-ai recunoaște pe cel 'care era cu Cristea ?
Poștașul ezită din nou.
— Nu ored. Era deja pe înserat. Apoi eu nici . nu văd prea bine, că sînt miop. Deși după mers parcă l-am mai văzut.
Asta era ! Deși știam că nu se procedează așa, l-am „ajutat**, adică altfel spus, i-am sugerat eu răspunsul
— Nu cumva era prietenul său Grigore Anton ?
Poștașul mă privi uimit:
— Da, el era ! Deși l-am văzut de puține ori, cred că după mers nu putea fi decît Grigore Anton.
îmi era de-ajuns. Deci era posibil ca în • seară crimei cei doi prieteni, Ion Cristea și Grigore Anton, să fi fost împreună. Ceea ce deja bănuisem, părea a se adeveri acum.
După ce i-am dat drumul poștașului, am pus mîna pe telefon și am sunat orașul vecin. Am cerut spitalul. L-am chemat la telefon pe doctorul Șteflea despre care știam că-1 îngrijea pe Grigore; Convorbirea noastră a fost scurtă. Răspunsul lui îmi confirma ceea ce știam deja. îi luase tensiunea și era aproape normală, pentru vîrsta lui, desigur, m-a informat el.
L-am luat pe colegul meu Mihai Zărnescu și împreună cu un plutonier am plecat spre orașul vecin, înainte de a ieși din oraș, am oprit mașina în dreptul casei lui Ion Cristea.
Mihai mă întrebă :
• — Ce să mai căutăm aici ?
— Lasă că ai să vezi tu.
Aerul meu enigmatic îl intrigă pe Zărnescu. Am pătruns în curte, nu înainte de a striga pe num
edinele. A apărut imediat. Mă cunoștea deja. L-am mîngîiat și s-a lipit de mine, dînd vesel din coadă.- Am scos din buzunar o bucată de parizer pe care o aveam la mine, învelită într-o hîrtie. Am desfăcut pachetul și i-am dat-o. A mîncat-o cu plăcere și apoi m-a privit recunoscător. L-am luat ușurel de zgardă și l-am tras după mine. N-a opus nici un fel de rezistență, ba chiar venea de bună voie, parcă ar fi simțit că trebuie să meargă intr-un loc anume. Mihai și cu plutonierul mă priveau nedumeriți.
— Ce vrei să faci cu cîinele ? mă întrebă contrariat colegul meu.
— Lasă că ai să vezi tu, i-am repetat eu răspunsul de adineaori.
Mihai dădu din umeri și porni înaintea mea. Ne-am urcat toți trei în mașină, eu împreună cu cîinele care mă urma supus. Pe drum n-a vorbit nimeni nimic. Toți tăceam. Zărnescu și plutonierul înțeleseseră că nu vor obține nimic de la mine. Am mîngîiat cîinele care era foarte liniștit. Cînd am intrat în orașul vecin, se apropia înserarea. I-am spus șoferului pe unde s-o ia. Ajunși pe strada pe care eu mai fusesem o dată, i-am făcut semn să oprească în fața casei cunoscute deja de mine. înainte de a intra în curte, i-am spus plutonierului :
— Dumneata rămîi afară la ușă cu cîinele. Să-1 ții strîns de zgardă. Ai înțeles ? Nu intri decît cînd te chem eu.
Cîinele începuse să dea semne de nerăbdare.
Am intrat în curte și, ajunși în fața ușii, am bătut. Nu ne-a răspuns nimeni. Abia într-un tîrziu s-au auzit pași. Ușa s-a crăpat puțin și am văzut chipul speriat al Maricicăi Savu. Mi-a deschis fără să spună un cuvînt. Am intrat în hol împreună c
uMihai Zărnescu. Privind în jur, am văzut cîteva geamantane mari. Se pare că locatarii se pregăteau de plecare la un drum lung. Femeia tremura toată. Am privit-o cîteva clipe, apoi i-am spus încet :
— Condu-ne în dormitor.
S-a executat supusă. Am urmat-o. Cînd am pătruns în încăpere, ne-a întîmpinat

aceeași semiobscuritate la care mă așteptam. Grigore zăcea tot în pat ca data trecută. Ne-am privit amîndoi cîteva clipe fără să ne spunem nici un cuvînt. Barba albă îi crescuse și mai tare. Arăta ca un preot respectabil. M-am îndreptat spre fereastră și am tras perdelele la o parte. Dar tot nu era suficientă lumină. Se înserase. Așa că am aprins și lumina. Grigore și-a dus mîna la ochi. Apoi m-am apropiat de pat și i-am spus lui Grigore Anton :

— Ion Cristea, ești acuzat pentru uciderea cu premeditare a lui Grigore Anton 1

Omul din pat mă privi îngrozit, apoi parcă re- venindu-și puțin, îmi răspunse cu o voce stinsă :

— Nu înțeleg ce voiți să spuneți ! Eu sînt Grigore Anton...

M-am întors și am ieșit. Ajuns în hol, am deschis ușa de la intrare. Plutonierul abia mai putea ține cîinele care se zbătea înnebunit. I-am spus scurt :

— Dă-i drumul !

Cîinele s-a repezit în casă. Am intrat și eu. Ajuns în dormitor, l-am văzut cum sare asupra stă- pînului său, schelălăind de bucurie că îl vede după o atît de îndelungată absență.

Mi-am dat seama atunci pentru prima dată că un cîine nu se poate înșela niciodată. El își recunoaște stăpînul chiar dacă nu-1 vede o vreme. De atunci iubesc cu cîinii

.Capitolul XVIII

Orice povestire polițistă are o schemă exactă. Sau cel puțin ar trebui s-o aibă. Dacă este corectă și, mai ales, dacă este loială față de cititor. Poate nu sînt prea clar. Să mă explic și față de dumneata, prietene, care într-un fel ești tot un cititor, deși matale ai auzit istoria asta, nu ai citit-o. Adică vreau să spun că cel care povestește — de obicei scriitorul -— trebuie să furnizeze suficiente date pe parcurs, încît să-i ofere cititorului posibilitatea de a gîndi și el în același timp cu anchetatorul, cu omul care știe „totul“. Adică autorul să nu trișeze ca un prestigidator de provincie care ține undeva ascuns porumbelul și-i dă drumul abia la sfîrșit ca să-și surprindă nepregătiți spectatorii, pentru ca ei să se întrebe uimiți : „Unde a stat porumbelul pînă acum, că doar nici nu avea de unde să apară ?“. De fapt o istorie polițistă trebuie să fie o cursă echitabilă în care — din start — să plece cu aceleași șanse atît anchetatorul, cît și cititorul. Ca într-o întrecere sportivă, în cel mai desăvîrșit spirit de fair- play. E oare posibil așa ceva ?

Eu cred că da. Desigur, nu la modul absolut. Autorul, care nu e altul decît anchetatorul, mai poate ascunde din cînd în cînd — pentru scurt tim

p— cîte o carte în mînecă sau în manșetă. Asta pentru plăcerea povestirii, a suspansului. Dar nu are voie să ascundă chiar asul, sau nici măcar o carte mare. Ar fi incorect și ar contraveni regulii jocului. Apoi mai este ceva : logica povestirii. Sigur ea nu poate fi una „normală'[1] din moment ce — vrînd, nevrînd — cel care povestește este obligat să urmeze logica vinovatului, de obicei un criminal, deci una nefirească, precum nefiresc este modul de a gîndi al unui ucigaș. Ceea ce nu înseamnă că acesta este obligatoriu un ins fără judecată. De obicei, în romanele polițiste bune, vinovatul este un individ foarte inteligent, ceea ce ne duce automat la concluzia că totuși trebuie să existe o logică, o succesiune motivată a faptelor. Altfel n-ar fi putut fi înfăptuită fapta încriminată și nu ar fi atît de dificil de descoperit autorul acesteia. Și asta e la fel de logic. Dar ce este totuși o istorie polițistă ? O poveste în care pînă la urmă are dreptate adevărul. Nu se poate termina altfel un roman polițist decît prin cea mai perfectă justiție. Deci mult hulitul roman polițist este de fapt un roman profund etic. Și dacă tot discutăm despre etic, de ce să nu dăm drept de cetate acestei specii literare care propovă- duiește victoria adevărului, a justiției, asupra crimei, a actului celui mai nedrept cu putință. O istorie polițistă este cea mai frumoasă poveste despre credința din noi că binele va ieși mereu învingător. Ca în basme, unde Făt-Frumos este cîștigătorul unei curse prelungi, în care trece peste nu se știe cîte obstacole, se înfruntă cu atîția răi, dar învinge pînă la urmă. Etica perfectă... aceasta este morala unui roman polițist..., nimeni nu învinge decît dacă are de partea sa adevărul și dreptatea.

Despre ce este vorba într-o istorie polițistă ? Despre un rău care trebuie reparat. Deci despre binele care va învinge împotriva oricăror vicisitudini. Și atunci de unde atîta dispreț pentru cea mai morală dintre povestiri ? A, desigur, sînt și vor fi în continuare romane polițiste de duzină — proaste, chiar — și niciodată nu va fi o inflație de capodopere. Dar în celelalte genuri — cele respectabile — toate sînt capodopere ? Atunci ? Așa cum iertăm un roman „grav“ doar prin problematica sa serioasă, chiar dacă este prost scris, de ce nu am putea înțelege că și un roman polițist „minor“ are dreptul său de judecată comprehensivă. Și ca să revin, eu, cel care povestesc o

asemenea istorie în registru minor, chiar dacă n-am s-o scriu : de ce nu vreţi să înţelegeţi că povestea despre o crimă este o poveste despre viaţă, pentru că a istorisi despre un asasinat este o încercare de a da dreptate adevărului, de a instaura justiţia, deci dreptul la viaţă.

Şi apoi de ce ne mai trebuie romanele poliţiste, de tip anchetă, în care totul devine clar la sfîrşit : vinovatul — ca să nu-i spunem ucigaşul — e prins, pedepsit, deci răul a fost exclus din societate, ră- mînînd — normal ! — doar binele. Deci ne putem culca liniştiţi pentru că în lume este un rău în minus. Şi un coşmar în minus. O asemenea literatură. dragă prietene, ar putea avea o funcţie terapeutică ademeni unui carbaxin luat în doză rezonabilă. în fond, lumea se poate vedea şi prin nişte lentile... euforizante atunci cînd afli la sfîr- situl cărţii că răul a fost definitiv învins prin descoperirea şi pedepsirea criminalului. E un fel de higienă a spiritului nostru veşnic neliniştit şi chi-
nuit de întrebări : oare cit rău mai circulă liber prin lume ? Cauza crimei ? Dar ea nici nu contează la urma urmei, pentru că oricîte cauze ar fi, nici una din ele nu va justifica vreodată o crimă. Suprimarea unei vieţi nu poate fi iertată prin nimic, chiar dacă o ură poate explica o crimă. Dar, repet, nu o poate ierta. Prietene, precizez că urmărirea unui criminal nu este o cursă sportivă care se câştigă în aplauzele publicului. îmi este greu să-ţi spun ce senzaţie aveam cînd îl aduceam pe vinovat în boxa acuzării. Probabil crezi că mă simţeam ca un învingător care trece primul linia de sosire. Fals ! învingătorii sînt fericiţi. Eu nu eram. De ce ? Descoperisem un om care luase viaţa altui om. Nu vreau să fiu patetic. Nici nu-mi este în fire. Dar cum să fiu fericit cînd eu aflasem cum se poate ucide un om ? Chiar dacă „metoda" lui era foarte ingenioasă, ea nu îmi putea stîrni admiraţia, pentru că nimic nu este mai odios decît faptul de a elimina un om. Stai, ştiu că o să mă întrebi de ce îţi spun vorbele astea.

De multe ori mi-am pus şi eu aceeaşi întrebare : caut un criminal, deci intru într-o competiţie, într-un concurs în care trebuie să fiu primul. Al doilea ? Asta înseamnă că am pierdut cursa. Doar că eu nu lupt pentru nişte lauri ipotetici, ci pentru a descoperi cum mizeria umană se poate mobiliza pentru a nu mai fi... umană. Mă înţelegi ? Cînd am plecat la drum în această anchetă, eram foarte tînăr. Mai credeam în nişte idei de la care n-am abdicat nici astăzi, chit că viaţa m-a dezminţit de vreo cîteva ori. Continui să sper că tot ce am făcut a însemnat o tentativă de a reduce răul în lu-
mea asta. Dacă am reuşit ? îmi vine să zîmbesc. Dar cu îngăduinţă ! Pentru că aşa trebuie să zîm- bim cînd vrem să facem ceva bun pentru oameni, chiar dacă uneori ei nu ne înţeleg la timp intenţiile noastre.

Şi ca să revin la această poveste, trebuie să-ţi spun că eu de la început am gîndit lucrurile puţin altfel de cum păreau la prima vedere. Ai să mă întrebi de ce, mai ales că eram şi foarte tînăr, deci fără experienţă. Simplu. Pentru a mă înţelege mai bine, îmi îngădui să-ţi reamintesc datele esenţiale ale crimei. Dar nu aşa cum le vede un om de rînd, din afară, fără pregătirea necesară pentru a ancheta un asemenea caz. Abia acum cîteva amănunte insignifiante te vor şoca tocmai prin... pregnanţa lor ! Eu ţi le-am furnizat de la început, numai că nu le-ai dat nici un fel de importanţă. Era şi normal. Altfel am fi cu toţii detectivi. Un pic de specializare trebuie totuşi. Deci să reluăm „cazul" Ion Cristea. Te,rog să fii atent cum îl povestesc eu acum şi nu cum ţi s-a părut în istoria aceasta relatată pe îndelete. înainte de a începe relatarea „poveştii[1]' adevărate a „uciderii" lui Ion Cristea, pentru că de aici trebuie să începem, ţin să-ţi atrag atenţia că hotărîrea de a suprima un om nu se ia după simpla furie de moment. Asta poţi s-o spui aşa între prieteni, dar n-ai cum s-o susţii cu argumente cînd eşti autor al unei poveşti de acest gen. Degeaba rîzi acum. Nu ştii cîtă forţă malefică îţi trebuie pentru a-ţi suprima un semen, indiferent de cîtă ură ai acumulat. Eu am studiat problema şi am ajuns la această concluzie, desigur relativă, ca orice judecată a noastră. Pentru că cel mai mare rău pe care ni-1 putem face sînt ju-
decăţile definitive. Nu cunosc uri râu mai rtiare Ca acesta. întotdeauna trebuie să lăsăm loc şi unei alte păreri, chiar clnd nu sîntem de acord cu ea. Ba dimpotrivă, tocmai atunci. Mi se pare chiar singurul mod de a ajunge la adevăr. Şi ai să mă întrebi acum care adevăr, că, desigur, nu există unul absolut. Da, numai că într-o întrebare care aduce în discuţie viaţa unui om, dă-mi voie să cred că există totuşi un adevăr, unul singur. Şi pe acela trebuie să-1 descopăr eu : cine este vinovatul şi cum s-au petrecut în realitate lucrurile. Dar să nu mai teoretizăm. îţi propun o incursiune în istoria aceasta foarte complicată la prima vedere. Să judecăm doar aparenţele. Da, ştiu că mă contrazic. Tot aparent. Hai să luăm faptele, aşa cum le ştim amîndoi. Eu nu voi aduce nimic în plus, ca informaţie, ci doar mă voi opri la ceea ce poate interesa pe un anchetator relativ deştept. Nu, nu e vorba de unul genial. Dumneata ştii deja nişte fapte cărora la momentul povestirii lor nu le-ai dat importanţă. Ai crezut probabil că n-

au nici un fel de legătură cu crima. Ei bine, aveau. Nu protesta ! Toţi sîntem deştepţi după ce am aflat cine este criminalul. După ce ne-a spus autorul ! S-o luăm pe rînd. Deci crima a fost gîndită cam aşa... Atenţie, acum eu sînt criminalul. Deci voi povesti la persoana întîia, dar să lăsăm asta pentru mai tîrziu. Deocamdată faptele. încă o precizare : erau premize pentru comiterea crimei cu mult înainte de a avea ea loc. Cu ani de zile înainte chiar. Cînd am aflat relaţiile dintre personaje, mi-am spus : „Iată un mod de contradicţii[1]', care pot duce la un conflict !“ A, desigur, nu voiam să susţin că deja anticipasem crima. Nu.
Doar mi-am permis să observ că sînt prea multe duşmănii între acei oameni.

Ce aflasem eu înainte de crimă : Grigore îl salvase pe Ion cîndva, dar nimeni nu putea furniza amănunte. Ion refuza să discute despre acest lucru, deşi îi este recunoscător (în vorbe) lui Grigore. Dar nici Grigore nu oferă detalii. Ion îl îngrijeşte pe Grigore. Normal. îi este recunoscător. Informaţia că Grigore era un tip violent nu s-a adeverit prin nimic, prin nici un gest al lui de pînă atunci, fiind deci un simplu zvon. Ion a iubit-o pe Catrina, ca l-a înşelat şi, totuşi, ea este cea care îl urăşte pe Ion. Grigore se mută din oraş. Doar pentru că obţinuse o moştenire. Fals. Am aflat ulterior cum a fost şi cu moştenirea. Ion aranjase afacerea. El cumpărase casa pe numele lui Grigore, spunînd însă tuturor în jur că acesta o moştenise. Printr-o ironie a soartei, fostul proprietar era în- tr-adevăr o rudă îndepărtată a lui Grigore. Deci totul părea plauzibil. De aici eroarea noastră de a crede că e vorba de o moştenire. Dar toată prietenia lor îndelungată avea ceva bizar tocmai pentru că nici unul dintre ei nu se arăta dispus să furnizeze amănunte despre originea acesteia : salvarea lui Ion de către Grigore. Mă abţin de la alte comentarii. Deşi nu pot trece cu vederea faptul că lui Ion îi plac femeile. Mult peste ceea ce putem considera normal. Despre icoane nu este încă momentul să vorbim.

Crima : Ion este găsit cu capul în apă, cu figura desfigurată şi leziuni pe craniu. De ce mai trebuie lovit şi în figură ? Actele de identificare i se găsesc în buzunarul de la spate (care era deasupra apei). Să fi murit înecat ? Da, numai că „ajutat“, adică a fost apăsat în ceafă după ce fusese lovit, ca să se sufoce. De altfel, pe platoul de pe stîncă am găsit două feluri de urme, plus iarba strivită. Fusese o luptă acolo. Deci lupta avusese loc sus, pe stîncă : criminalul, după ce-şi lovise victima, o aruncase pe malul rîului, sau acesta căzuse. Cînd a ajuns jos, mai trăia. Ca să fie sigur, asasinul o tîrîse pe malul apei — ceva mai departe de poalele stîncii — şi o băgase cu capul în apă pînă s-a convins că a murit. Vezi urmele de pe ceafa cadavrului. Costumul în care era îmbrăcată victima : maro cu dungi albe subţiri. Ei bine, acest amănunt a jucat un rol foarte important în toată ancheta : niciodată un om nu-şi cumpără două costume de aceeaşi culoare şi de acelaşi model. Simplu, nu ?

Ce am găsit în casa lui Ion, a „victimei” : o sticlă cu două pahare. Se băuse mult înainte, deci „criminalul” ca să-1 convingă pe „Ion” să vină pe malul rîului, l-a îmbătat în prealabil. Dar mie totul îmi mirosea a înscenare : prea era clasică povestea. Deşi „mergea”, pentru că se lega cu jefuirea casei : icoanele şi banii dispăruţi. Dar punga goală din sobă m-a făcut să devin din ce în ce mai circumspect. Din două motive : 1) Cine putea şti de o ascunzătoare atît de sigură, decît gazda ? 2) De ce nu a luat o dată cu banii şi punga în care se aflau aceştia ? Simplu, ai zice dumneata acum, cînd ştii cum s-au desfăşurat lucrurile : ca să înţeleg eu, anchetatorul, că mobilul crimei fusese jaful. Că dacă nu lăsa punga goală acolo, mirosind a bani vechi şi umezi, de unde era să-mi dau eu seama că acolo au fost bani şi deci au fost furaţi. Trebuia să mi se bage bine în cap asta : că „Ion” a fost ucis ca să i se fure banii şi icoanele (pe vremea aceea eu nu aveam de unde să ştiu, că n-au nici o valoare, fiind false, adică noi şi nu vechi). Criminalul îmi pregătise de la început o pistă de urmărire, bineînţeles falsă. De altfel impresia că prea bine se leagă lucrurile de la început, m-a pus pe gîn- duri mai ales după ce am făcut cunoştinţă cu cîi- nele lui Ion. Da, nu zîmbi. Nu ştiu dacă ai aflat pînă acum, un ciine de casă, cînd îi moare stăpînul, are o stare cu totul specială, un comportament deosebit : este trist, pare sfîrşit de oboseală, e neliniştit, se mişcă de colo pînă colo agitat. Nu te poţi înţelege cu el, ca să zic aşa. Or, cîinele lui Ion era perfect liniştit, cu un comportament absolut normal. Incursiunea aceasta în psihologia canină ţi se pare probabil inutilă. Ei bine, mie comportarea acestui animal mi-a fost de un real folos. Acest cîine nu se comporta ca şi cum i-ar fi murit stăpînul, ci dimpotrivă. Dădea semne că-şi aşteaptă răbdător stăpînul. Deci Ion Cristea era în viaţă ! Ce simplu pare totul acum. îţi amintesc în treacăt că în noaptea crimei acest cîine nu lătrase deloc, deşi soţii Munteanu mă asiguraseră că îi sfîşie pe străini, deci că latră dacă simte pe cineva din afara casei. Dar el nu lătrase. Prima ipoteză, cea mai la în- demînă,

este că persoana cu care venise Ion, deci asasinul — cel cu care băuse — era o cunoștință apropiatei pe care n-avea de ce s-o latre. Normal, nu ? Numai că în mintea mea își făcuse deja loc un alt gînd : dacă nu fusese nimeni, sau dacă venise doar Ion, pe care cîincle desigur nu avea de ce să-1 latre. Deci stăpînul fusese singur în seara aceea.

Adaugă la acest fapt un altul, pe care îl știi deja : cine ar fi putut să știe de ascunzătoarea banilor decît Ion, proprietarul lor, din moment ce nu spusese nimănui de locul unde îi ținea. Asasinul mersese la sigur : casa nu era deloc răscolită, ca atunci cînd cauți ceva. în momentul acela o observație a maiorului Sofronie mi-a fost de mare ajutor : de ce după ce au băut, criminalul și victima, să se mai ducă la rîu, ei putînd fi văzuți de cineva, cînd era mult mai simplu ca asasinul să-1 ucidă chiar acolo, în casă. Mai ales că, precum bine se știe, ultima persoană văzută cu victima este prima suspectată de a fi chiar criminalul. Era un risc inutil. Apoi o altă întrebare : cum să furi și să transporți atîtea icoane într-o singură noapte cînd la o casă vecină era priveghi, fără să te vadă nimeni ? Scenariul inițial nu mergea și îmi dădeam seama de asta.

A urmat rezultatul analizei : victima băuse puțin ! Atunci cine băuse, din moment ce sticla era aproape goală. Numai asasinul, ca să-și facă curaj ? Greu de crezut. Cînd premeditezi o crimă, nu te îmbeți. Trebuie să fii lucid. Iar nu era ceva în regulă. Apoi a urmat surpriza : amprentele[1] de pe ambele pahare erau ale lui Ion. Cum adică ? A băut el singur din amîndouă ? Imposibil ! Celălalt din ce băuse ? Sau fuseseră șterse amprentele celuilalt ? Atunci de ce apăreau amprentele lui Ion Cristea pe amîndouă paharele ? Iată o primă, mare eroare a criminalului. Unde este, ai să te întrebi dumneata, eroarea ? Simplu : aceste pahare nu trebuiau să existe în înscenarea pe care o pusese la cale. Pentru simplu motiv că eu pentru a fi păcălit aveam nevoie și de amprentele celuilalt, ale asasinului. Or, ele nu existau. Deci nu aveam de- cît amprentele „victimei[11], pentru că altă persoană nici nu fusese în clipa aceea pe acolo. Așa că era doar... Ion Cristea în propria lui casă. Concluziile acestei constatări te rog să le tragi dumneata... dacă poți. Din acest moment am început să fiu sigur că totul este o înscenare. Vin eu apoi și caut fotografii ale lui Ion Cristea și nu le găsesc. Cum adică un om să nu aibă fotografii, cît de cît recente în afară de cele din carnetul de muncă, să zicem ? Era clar că fuseseră luate de cineva. De către cine ? Asasinul ? Și cînd a avut timp să facă asta ? Cine să știe exact unde și cîte fotografii are victima sa în casă, decît proprietarul care poate avea el însuși un interes să le ascundă așa, pe îndelete. Dar de ce ? Comportamentul victimei pare cel puțin ciudat, ca să nu zic suspect. Victima face dificilă descoperirea asasinului ! Simțeam complicitatea celui asasinat la propria lui suprimare. De ce atîtea măsuri de precauție din. partea celui care urma să fie ucis? Nu cumva... Dar să continuăm. O vizitez pe Catrina Sida care îmi deschide cu o întîrziere suspectă. Ura ei față de Ion Cristea după at:ta amar de vreme mi se pare totuși fără motiv, din moment ce ea fusese cea care-1 înșelase. Da, desigur că Ion o bătuse, dar și avea de ce. Ea îmi spune că o voia doar ca pe o bucată de aur, ca pe o icoană. La prima vedere, doar simple comparații ale unei femei cu fantezie, sub influența alcoolului. Numai că de aici trebuia înțeles exact sensul propriu al cuvintelor : aur și icoane. De reținut și asta. Nu uita. După ce am găsit-o pe Ștefania Dorofte, am aflat de la ea că venea la Dumbrava nu numai cu Ion Cristea, ci și cu un alt bărbat, care se numea, precum bine știi, Polihron Stamatescu ! Iar cursa pentru a-1 găsi pe acestei a fost de-a dreptul palpitantă. Că ea credea că se va mărita cu Polihron ne interesează mai puțin. Altceva este important aici : că Fănica îl cunoscuse pe Polihron cu patru ani înainte, iar pe Ion doar cu doi. De. unde concluzia : ea „lucra“ cu Polihron, era complicea lui, profitînd de faptul că bătrînul o plăcea. înțelegi... Numai că, la mintea ei, Fănica își închipuia că reprezintă pentru Polihron mai mult decît o complice. Poate chiar o viitoare soție. Or, acesta o folosea doar ca momeală și... ispită.

Să nu uităm nici faptul că Ion venea la Dumbrava și cu alte femei, iar Fănica, la rîndul ei și cu alți bărbați. Și te rog să mai fii atent la ceva : ea a declarat că Polihron i-a spus că Ion a fost asasinat. Reține acest amănunt. Mai tîrziu mi s-a declarat exact invers de către Polihron Stamatescu. Cînd ruda sa Didirică, mi-a spus că a venit cu Ion pe la el și i-a auzit vorbind de rame și sticle, am înțeles că este vorba de niște afaceri. Era și normal : de unde să aibă Ion atîția bani ca să-și satisfacă toate... plăcerile : stațiuni, femei, plus pasiunea pentru icoane vechi ? (aici mă păcăleam și eu !). Că din vînzarea fleacurilor lui pentru femei era greu de crezut că se pot aduna banii trebuitori pentru asemenea pretenții.

A urmat episodul Veturia, pe moment total derutant pentru mine. Nici azi nu pricep cum am putut fi păcălit așa de rău. Din relatarea ei înțelegeai doar un singur lucru : Ion

Cristea era ca un sfînt... „icoană într-un altar s-o pui". Ceva, ceva, tot îmi rămăsese de pe urma discuției cu ea : Ion avea grijă de Grigore. Deci trebuia să mă întorc din nou la relațiile dintre cei doi : o astfel de recunoștința se'vede mai rar și încă după atîta vreme. Simplă suspiciune nejustificată ? Poate. Dar parcă prea multă prietenie. Și ai să vezi mai tîrziu că ceva, ceva intuisem în această frumoasă poveste despre prietenie. Deși unele bănuieli mi se înfiripaseră, totul părea a nărui cînd am aflat că... Grigore, abia mutat de curînd, e grav bolnav, avea congestie (de unde să știu eu că o făcuse Ion pe malul rîului). Aflu, pe deasupra, că exact omul care îmi trebuia, Polihron Stamatescu, dispăruse, parcă intrase în pămînt. De unde am dedus că între cei trei •— Ion Cristea, Grigore Anton și cel pe care nu-1 mai găseam — era o strînsă, prea strînsă legătură. După toate acestea am fost atacat pe malul apei, la locul crimei de un... stîngaci. Urma să văd cine dintre coi implicați este stîngaci. Explicațiile acestui atac ți le-am dat la timpul potrivit. Ele erau patru. Acum știu că valabilă era cea mai puțin plauzibilă, dar și cea mai puțin măgulitoare pentru mine : atacatorul m-a confundat pur și simplu cu altcineva. Iar acesta nu era altcineva decît... Polihron care căuta în continuare ceea ce spera că nu luase celălalt... victima... Ion Cristea ! Probabil din lipsă de timp și de lumină ! Da, pentru că el își imagina că în graba... crimei Ion Cristea nu mai apucase să sape o mică groapă unde, își închipuia Polihron, era ascuns aurul. Deci acesta s-ar fi aflat încă acolo. Limpede : el credea că îl atacă pe Ion. Polihron realizase deja că nu Ion Cristea fusese ucis, ci Grigore Anton era victima lui Ion Cristea. Cum ? Simplu, desigur la prima vedere. Pentru el, desigur, care îi cunoștea bine pe amîndoi, și mai ales relațiile care îi legau. Cum adică să-1 ucidă neajutoratul Grigore pe mult prea istețul Ion ? I se părea mai
Verosimil ca faptele să se petreacă invers (mai ales că știa de la Catrina că Ion îl urăște pe Grigore). Drept care a trecut și el la atac... și m-a atacat pe mine, confundîndu-mă cu Ion Cristea. Poate atunci n-a vrut să-1 ucidă, ci doar să pună mîna pe aurul ascuns, credea el, acolo, pe malul rîului. Numai că a dat de mine. Mai departe știi ce s-a întîmplat. Cînd m-am dus în vizită la „Grigore Anton", de curînd mutat în noua locuință din orașul vecin, mi-au atras atenția mai multe lucruri : întunericul bine aranjat din încăpere, barba nerasă a lui „Grigore", boneta din cap, trasă pe frunte și... scaunul așezat special pentru mine în mijlocul încăperii, departe de patul de suferință al lui... Grigore. Regie mare ! Aici „Grigore" a făcut o greșeală : a încercat să-mi bage în cap ideea că Stamatescu îi poartă sîmbetele lui Ion Cristea, deci lui însuși, ca eu să cred că Polihron este criminalul, pentru simplul motiv că nu s-au înțeles la preț ! Și parcă n-ar fi fost de ajuns asta, a declarat că nu știe de pasiunea lui Ion Cristea pentru icoane vechi (deci propria sa pasiune). Mi-am dat seama că am fost mințit de două ori. Probabil că acum te paște un gînd : de cînd am simțit eu că este vorba de o substituire ? Ei bine, chiar din clipa în care falsul Grigore, adică Ion Cristea mă împingea cu încăpățînare să cred eu că Stamatescu este asasinul. Apoi cum el — Grigore ! — nu știe că el însuși pictează icoane ! Era prea de tot. Ion Cristea n-a fost consecvent cu propriul lui rațio-nament.

Dar cu ocazia acestei vizite am cunoscut un personaj foarte important : Maricica Savu, femeia frumoasă, înaltă, blondă, care m-a intrigat de la
început prin fidelitatea ei față de... „Grigore Anton" care promisese că ii va lăsa toată averea. Deci comportarea ei era interesată. Ca să nu mai vorbesc de graba ei de a chema doctorul cînd l-a văzut pe... Grigore bolnav. Aici a greșit, dar ne-a ajutat pe noi. Cînd doctorul i-a luat tensiunea, i-a văzut și cicatricea de pe braț.

Am aflat apoi că, noaptea, casa lui Ion Cristea a fost vizitată de cineva. Ce se căuta acolo din moment ce totul fusese luat ? Am simțit un parfum de damă în casă, oarecum cunoscut mie. Parcă îl mai simțisem în nări de curînd. Era mirosul cu care fusesem întîmpinat la intrarea în noua casă a lui Grigore Anton ! Clar, nu ! Deci Maricica Savu trecuse pe acolo. De ce ? Aveam să aflu mai tîrziu (Căuta eventuale fotografii uitate ale lui Ion Cristea, numai că apucasem noi să le luăm mai înainte).

Episodul cu Luminița Munteanu a fost relevant pentru mine, deși la început nu i-am acordat o prea mare atenție : Luminița nc-a informat că Ion i-a dat un pachet prea subțire lui Polihron de care acesta n-a prea fost mulțumit. Deci Cristea știa că Polihron nu-1 va ierta pentru înșelăciunea sa în afaceri. De aici și frica lui că va fi atacat, despre care mi-au vorbit soții Munteanu. Tot de la ei am aflat că Ion era uneori foarte nervos, violent chiar, amănunt pe care l-am înregistrat cu gi'ijă și pe care nu l-am uitat nici o clipă în timpul anchetei. Ca să nu-ți mai spun că tot cei doi au recunoscut faptul că Ion Cristea a rămas o taină pentru ei, că acesta nu vrea să se știe totul despre el.

Cînd noul proprietar al casei lui Grigore s-a plîns că în lipsa sa i-a fost percheziționată casa, mi-am dat seama că se căuta aici ceea ce nu se

găsise în casa lui Ion Cristea, probabil același lucru pe care îl căuta necunoscutul pe malul apei, lă locul crimei, cînd mă surprinsese pe mine acolo.' în fosta locuință a lui Grigore am găsit pete de vopsea într-o încăpere, pe dușumea. Și tot acolo am aflat că bătrîna care îl îngrijea (și care nu avea acces în încăperea — mereu închisă — în care găsisem petele de vopsea), îl văzuse venind pe Poli- hron Stamatescu cu vopsele și sticlă pentru icoane. Relația între cei trei îmi devenea astfel destul de clară. Dar mai aveam nevoie de detalii. Plus că mai erau de lămurit niște neclarități. Una dintre acestea mi-o formulase foarte concret chiar șeful meu, maiorul Sofronie. Din moment ce necunoscutul furase tot ce-i trebuia, de ce să-1 mai ucidă pe... Ion Cristea ? Pentru că era clar că furtul icoanelor și al banilor fusese comis cu cîteva zile înainte, cînd Cristea lipsise de acasă. în noaptea crimei, așa cum ți-am mai spus, nu s-ar fi putut. Era lume multă pe stradă, fiind un priveghi în vecini.

Și cînd credeam că sînt pe drumul cel bun, aflu că Grigore a fost atacat de un necunoscut 1 Pe moment toate supozițiile mele păreau a se fi dărîmat. A fost un moment de cumpănă în ancheta mea. Era gata să renunț la calea pe care o urmasem, pînă atunci. Deci nu... Grigore era asasinul, ci Po- lihron Stamatescu. Tocmai cel' pe care nu-1 găseam nicăieri. Abia apoi am realizat că tocmai întîmpla- rea asta întărea presupunerile pe care le aveam. Cînd am vizitat locuința lui Polihron din Cluj șl am găsit pete de vopsea pe clanță, eram deja sigur că mă apropii cu pași siguri de soluționarea cazului. M-am edificat deplin asupra relațiilor dintre cei trei, discutînd despre icoane false, date drept vechi,
cu un specialist în materie, care ne-a spus că sînt multe asemenea afaceri cu icoane și a recunoscut, că vopseaua descoperită pe dușumeaua fostei locuințe a lui Grigore este foarte des utilizată de falsificatori. Foarte amuzantul episod cu medicul păcălit de un „țăran“ maramureșean care vindea icoane vechi la o biserică ne-a dus la Dimitrie Orzea, de la care am ajuns la... Stamatescu, mult căutatul Polihron, care nu era de găsit nicăieri. Așa am aflat și cum era implicat acesta în toată afacerea, ce rol avea el de fapt.

Lovitura de teatru cu mandatul de arestare a lui Ion Cristea pentru implicarea în afaceri cu aur m-a făcut să nu mai am nici o îndoială că aur căutau toți cei ce cotrobăiseră prin casele lui Ion Cristea și Grigore Anton, inclusiv cel care mă atacase pe malul apei. Episodul cu distinsa profesoară de istorie mi-a întărit convingerea că Ion Cristea era un om foarte inteligent, chiar dacă nu era instruit, care putea induce în eroare chiar și pe o... intelectuală cu pretenții. Deci era cu atît mai mult un adversar redutabil, capabil să păcălească chiar pe un anchetator experimentat.

Întorcîndu-mă la Catrina Sida, am aflat că de fapt Grigore ținea la Ion și nu invers, că Ion nu prea știa ce este prietenia, că își urmărea doar interesul său personal. Dar și că între ea și Gri-! gore avusese cîndva loc demult, în tinerețe, o scurtă aventură, provocată și regizată de Catrina. Ea susținea că Ion nu aflase nimic de toată povestea, asta, ci doar de alte aventuri ale ei. Greu de ere-, zut. Nici o clipă nu am acceptat ideea că Ion nu știa nimic de aventura Catrinei cu Grigore. în asemenea situații este aproape imposibil ca să nu se
afle ceva, mai ales într-un mic oraș de provincie. Deci Ion știa. De aici dorința de răzbunare. Tot cu ocazia acestei vizite am aflat originea relațiilor de afaceri între cei doi : Grigore desena frumos și Ion i-a propus să picteze icoane pe sticlă, pe care apoi le vindea el și împărțeau banii între ei. Concluzia Catrinei părea perfect logică. Grigore nu era omul care să fie în stare să ucidă pe cineva, iar Ion nu avea nici un interes să-1 ucidă pe Grigore, pentru că el picta icoanele, pe care Ion le vindea apoi la preț mare. Așa că iar apărea evident un lucru ce astăzi ni se pare simplu : nu Grigore l-ar fi putut ucide pe Ion, ci acesta pe Grigore pentru a se răzbuna pe o veche infidelitate a lui. N-o făcuse atîția ani pentru că avea nevoie de el. Dar acum, la bătrînețe, cînd își făcuse plinul, venise momentul să i-o plătească.

Mi-a fost apoi semnalat Polihron alături de o femeie înaltă, blondă, care nu era alta decît Mari- cica Savu. De altfel, la interogatoriu la întrebarea mea dacă o cunoaște, întîi a tăcut, iar după o altă discuție cu el, mi-a răspuns neașteptat de nervos față de calmul său obișnuit : „Este o problemă absolut personală care nu are nici o legătură cu ancheta dumneavoastră[11]. Ei bine, omul acesta o iubea pe Maricica, numai că ea preferase banii lui Ion Cristea. De unde gelozia feroce a lui Polihron. Și să vezi ce a ieșit și din asta.

Pentru că urmărindu-i mereu, pe Ion Cristea și pe Maricica Savu, Polihron Stamatescu a fost cel dintîi care și-a dat seama cum s-a petrecut în realitate crima, adică cine pe cine a omorît de fapt. Din mărturiile lui am aflat că și în noaptea crimei a fost prin preajma celor doi. Fiind întuneric, întîi

n-a înțeles cine este cel mort, dar urmărindu-1 pe celălalt, pe asasin, a văzut că este Ion Cristea, deci cel ucis era Grigore Anton ! Cînd peste o zi sau două a aflat că toată lumea vorbește de asasinarea lui Ion Cristea, a realizat că este vorba de o substituire și atunci s-a decis să-1 omoare el cu adevărat, făcîndu-și-o complice pe Catrina Sida căreia i-a spus că Grigore este cel ucis. Numai că eu nu cunoșteam încă toate acestea și urmăream pe Poli- hron Stamatescu, presupusul asasin al lui Ion Cristea ! Cercul părea a se închide : ura Catrinei față de Ion, gelozia lui Polihron față de același, duceau — aparent — la o singură concluzie : cei doi ar fi avut tot interesul să-1 suprime pe Cristea. Perfect logic, nu ? Drept care am bănuit că mult căutatul Polihron se ascunde la Catrina. Ceea ce s-a dovedit a fi adevărat. Doar că de aici pînă la adevărul pe care-1 căutam eu, trebuia mers pe un alt drum. De altfel bătrîna femeie ne avertizase : „că nu se poate ca pînă la urmă un mișel să nu-și primească răsplata[11]. Deci „mișelul" trăia încă. Iar acesta era nu Grigore Anton, ci Ion Cristea. Ca să nu-ți mai spun un lucru aparent fără importanță : Catrina Sida mi-a declarat ferm că Grigore nu era în stare să taie nici măcar o găină, pe cînd Ion era un tip foarte violent, rău chiar cu cei apropiați.

Acum ai să mă întrebi desigur de ce nici Polihron, nici Catrina nu l-au denunțat pe Ion Cris'.ea ca fiind ucigașul lui Grigore Anton ? Răspunsul e simplu : voiau să se răzbune ei doi pe Cristea. 11 urau prea mult ca să-1 dea pe mîna justiției în care de fapt nici nu prea aveau înc: edere. în plus, Stamatescu nu putea risca să vină el la noi să-1 denunțe. Aceasta ar fi însemnat să se expună unor
pericole prea mari. Cristea l-ar fi denunțat și el pe Polihron că au făcut afaceri necinstite împreună, ca să nu mai vorbim de tentativa lui de a-1 asasina pe Cristea. Și în general un infractor nu vrea să aibă de-a face cu justiția nici măcar ca martor.

Interogatoriul lui Polihron Stamatescu, ți l-am relatat pe larg, așa că mă rezum doar la cîteva constatări esențiale : era stîngaci, deci el mă atacase pe malul apei ; el i-a dat lui Ion Cristea ideea de a vinde icoanele făcute de Grigore Anton ca icoane vechi. Tot el aranja „tîrgurile" și procura materiile prime — vopsele, rame, geamuri. Dar în același timp a refuzat categoric să confirme niște lucruri pe care le știam deja : că avea cotă parte din afacerile cu Ion, că o cunoaște pe Maricica Savu, că a primit bani de la Cristea și alte asemenea „fleacuri" la prima vedere. Cum ar fi, de pildă, că mă atacase pe mine la locul crimei. Un răspuns al lui m-a pus pe gînduri : Grigore n-ar fi fost în stare să ucidă pe nimeni. El ținea la Ion, deci în nici un caz nu l-a suprimat pe acesta. Această părere coincidea perfect cu cea a Catrinei Sida (de fapt și cu a mea). Mi-a atras atenția replica lui fermă : „Eu niciodată n-am vrut să-1 ucid pe... Grigore". Da, el ar fi dorit să-1 ucidă pe... Ion' Cristea, cînd a pătruns în casa falsului Grigore Anton, mutat în noua sa locuință. Atunci am fost sigur că... „victima" trăiește, iar Grigore este cel ucis.

Țin să-ți mai amintesc ceva : Polihron mi-a spus că a aflat de moartea lui Ion de la Ștefanial Dorofte, pe cînd aceasta mi-a declarat că știe de la el. Curios, nu ? De unde concluzia : Stamatescu, știa mai multe decît declara. Altfel ar fi spus adevărul.

M-am reîntors în casa Ini Ion Cristea și am găsit un costum maro cu dungi albe, exact ca cel în care fusese găsit ucis „Ion Cristea'[1]. Cum adică : un om își cumpără două costume de aceeași culoare ? Cineva mă informase în prealabil că Ion îi cumpăra uneori și haine lui Grigore ! înțelesesem. După ce Ștefania Doroftei mi-a spus că Ion Cristea avea o cicatrice pe braț, ceva mai sus de cot, iar doctorul, luîndu-i tensiunea lui „Grigore Anton", constatase același lucru, totul mi-a devenit clar. Aveam de-a face cu o abilă substituire. Asasinul era victima, iar acesta ucigașul !

Cînd am descoperit portița ascunsă din spatele casei, ce dădea din grădină pe o potecă lăturalnică ce ducea la calea ferată și de acolo la locul crimei, aveam deja și cheia altui mister : pe unde fuseseră scoase icoanele și pe unde plecase și venise Ion Cristea fără a fi văzut.

E drept că poștașul, cu memoria lui puțin aburită de alcool, mai mult m-a încurcat decît m-a ajutat. Dar ceva tot mi-a spus el care să mă intereseze : că văzuse într-o zi la Ion Cristea în casă o femeie înaltă, blondă, pe care, de altfel a și recunoscut-o cînd i-am arătat-o noi. Era Maricica Savu. îl văzuse el și pe Grigore Anton, dar nu în noaptea crimei, ci cu o zi-două înainte pe cînd Ion Cristea își pregătea răzbunarea. în noaptea crimei n-a făcut imprudența, să-1 aducă la el acasă, ci s-a dus el la Grigore. Dar să-1 auzim pe Ion Cristea povestind el însuși, cum a regizat totul. De altfel, ți-am și promis asta. Deci ascultă-1.

„Da, l-am urît de moarte pe Grigore Anton, deși el mi-a salvat viața în război. Și cel

mai cumplit lucru este să urăști pe omul care ți-a făcut cel mai mare bine. L-am urît și înainte. N-aș putea să spun exact de ce. Poate că era mai bun, mai deștept ca mine sau pentru că oamenii îl prețuiau și îl iubeau mai mult pe el decît pe mine. Iar cînd mi-am dat seama că îi datorez și viața... m-am simțit ca un rob care depinde de stăpînul său. Dar asta n-ar fi fost nimic pe lîngă ceea ce a urmat. M-am îndrăgostit nebunește de Catrina Sida. Nu m-a vrut nici la început, nici după aceea. Dar cînd a fost la ananghie — era gravidă — m-a acceptat. Copilul a murit la puțin timp după naștere. Catrina, de cum l-a cunoscut pe Grigore, s-a aprins după el. Nu știu exact să vă spun cum am aflat ce a fost între ei, dar sînt sigur că m-au înșelat amîndoi. Lucrurile astea se simt, chiar dacă nimeni din jur nu vrea să-ți deschidă ochii, pentru că de obicei oamenii se jenează să-ți spună că te înșeală nevasta. Pe ea mă gîndeam s-o iert, însă n-am putut, iar pe el n-am vrut să-1 iert niciodată. Știam că n-am cum să mă răzbun atunci. Trebuia să am răbdare. Și am avut. Ani de zile. O viață. Așteptam un moment prielnic. între timp făceam afaceri împreună, la care se asociase și Polihron Stamatescu. De fapt la ideea lui am început să vînd icoanele pictate de Grigore ca icoane vechi. Numai că nici aici n-am avut noroc. Polihron, care era mai deștept ca mine, mă înșela în fel și chip. M-am făcut că nu văd. Dar nu renunțasem la ideea că
trebuie să mă răzbun pe Grigore. Pentru asta trebuia să mi-1 cîștig ca prieten, ca să-i adorm orice bănuială. Deocamdată aveam nevoie de el : îmi picta icoanele pe care luam bani frumoși. Voiam și eu să trăiesc pe picior mare, să am ceea ce nu avusesem niciodată : bani, femei, avere. Și mai voiam să mă simt bine. Micul meu negoț cu flea-curi femeiești nu-mi aducea venitul necesar pentru asta. Icoanele lui Grigore însă... ce să mai spun... era o soluție. Dar nu puteam să-1 iert. Aveam în continuare răbdare. Afacerile mergeau bine, iar eu trăiam așa cum îmi dorisem. Pînă într-o zi, cînd mi-am zis „Ajunge ! Am adunat destul !“ Mai ales că simțeam și eu că-mi făcusem plinul. Apoi și îm- bătrînisem. Nu-mi mai trebuiau nici femei. Mă oprisem la una, pe care voiam s-o am lîngă mine pînă... a vrea ea să stea. Maricica Savu mi se părea potrivită pentru așa ceva. Numai că nici de astă dată n-am avut noroc. însă nici o clipă nu am uitat că trebuia să mă răzbun pentru trădarea lui Grigore. Nu mai aveam nevoie de el. Și atunci am pregătit totul cu grijă, folosindu- mă de ocazia care se ivise : moștenirea casei din orașul vecin, aflată undeva izolată, la o periferie, rar vizitată de cineva. De fapt, eu am cumpărat casa, spunînd tuturor că proprietarul i-o lăsase lui Grigore. Și lumea m-a crezut : erau rude îndepărtate, deci părea normal totul. între timp, cum spuneam : mă decisesem, după atîtea aventuri cu femei felurite să rămîn lîngă una : Maricica Savu, pe care mi-o prezentase „prietenul[11] meu Polihron Stamatescu (asta ar fi trebuit să-mi dea de gîn- dit). Mi-a plăcut din prima clipă femeia. Și eu ei,
mi-am dat seama imediat. Dar n-am știut în clipa aceea că Polihron o iubea și el. Deci Grigore urma să se mute în orașul vecin la noua sa casă, („moș- tenită“). Ce mi-am zis : acum e momentul să mă răzbun. L-am ajutat să se mute și înainte de a pleca definitiv din oraș, l-am chemat la mine și i-am spus că am și bani și aur. Zgîrcit și lacom, cum îl știam, a mușcat repede din momeală, mai ales că i-am zis că o parte dintre acestea le obținusem prin afacerile făcute împreună, li luceau ochii în timp ce-i vorbeam despre toate acestea.

Și ca să-i fac o plăcere, i-am oferit un costum de haine cadou. Era exact la fel ca un alt costum ce-1 pregătisem deja, la mine în dulap. L-a luat, și am plecat la el. înainte de a ieși, am trecut prin bucătărie, am scos o sticlă de țuică aproape goală și am așezat două pahare lingă ea. Am ajuns la casa lui, unde într-adevăr am băut. Mai mult eu. El, bucuros de veștile pe care i le dădusem că are de primit aur și bani, a băut, nu mult, e drept. A doua zi m-am dus pe la el și l-am rugat să se îmbrace în costumul pe care i-1 făcusem cadou ca să vedem cum îi stă. L-a îmbrăcat. Celălalt costum, de aceeași culoare îl purtasem eu tot timpul în ultima vreme, să mă vadă oamenii și să știe că eu sînt îmbrăcat în el. Era încîntat cum îi vine. Atunci i-am spus de-a dreptul : „Hai să-ți arăt locul unde am ascuns aurul“ ! I-au sclipit ochii. N-a șovăit nici o clipă. L-am dus pe malul apei, am urcat pe stîncă. Ajunși acolo, i-am arătat un loc anume pe iarbă. Cînd s-a aplecat să vadă ce i-am arătat, am luat o piatră pe care o pregătisem cu o zi mai înainte ca să-mi fie la îndemînă și l-am lovit puternic în cap. întîi n-a mișcat, parcă
uluit de ce i se întîmpla. L-am mai lovit de cîteva ori cu piatra. A căzut moale la picioarele mele. Cînd l-am văzut așa, l-am împins înspre marginea stîncii și de acolo i-am dat drumul spre malul apei. Apoi am coborît și eu pe cărare. L-am găsit la poalele stîncii. Mai respira. L-am mai lovit de cîteva ori cu piatra peste figură ca să nu poată fi recunoscut, iar după aceea l-am tîrît pînă la marginea rîului și l-am lăsat cu fața în jos

în apă. L-am apăsat pe ceafă. A mai zvîcnit de cîteva ori, apoi a rămas nemișcat. Murise. Am aruncat piatra departe, în rîu, ca s-o spele apa de sînge. în sfîrșit, după aproape treizeci de ani se făcuse dreptate. I-am băgat în buzunarul de la spate actele mele. Costumul era al meu, sau ca al meu, maro cu dungi. Iar fața i-o desfigurasem, încît era greu de recunoscut chiar de către cei apropiați. Omul care mă înșelase plătise pentru asta. Desigur că între timp aranjasem cu Maricica Savu ca să mă mut eu în orașul vecin cu identitatea lui Grigore, ale cărui acte avusesem grijă să le iau cu mine. Deci eu deveneam Grigore Anton. Totul părea că decurge normal. Numai că uitasem că doi oameni mă urăsc de moarte și nu sînt chiar așa de proști cum îmi închipuiam eu. Fosta mea soție, Catrina, și bunul meu prieten Polihron, cu care făceam afaceri. Eu am crezut că am aranjat totul perfect. M-am „furat" singur, luînd icoanele „de valoare" și banii din sobă. Dar am lăsat punga ca să se vadă că am fost jefuit și de bani. De unde să știu eu că în timp ce făceam tocate acestea ajutat de Maricica, Polihron care o urmărea gelos, deci și pe mine, ghicise toată înscenarea și nu mă putea ierta tocmai pentru că ea trecuse cu totul de par-
tea mea. Bănuiesc că înainte avusese și cu el ceva, de aici gelozia lui. Ne-a urmărit probabil mereu și astfel și-a dat seama că nu eu eram cel găsit mort pe marginea apei, ci Grigore.

De altfel, am avut tot timpul impresia că acest om mă pîndește, supraveghindu-mi fiecare mișcare. Fiind foarte deștept și mînat de gelozie, a devenit de fapt dușmanul meu cel mai înverșunat. Știind că fosta mea soție mă urăște de moarte, i-a spus că nu eu am murit, ci Grigore, ucis de mine. Și atunci s-au unit împotriva mea. Dar eu la în-ceput nu aveam cum să știu asta. M-am mutat liniștit în orașul vecin în locul și sub numele lui Grigore Anton, fiind convins că nu voi putea fi descoperit o vreme. Apoi ne înțelesesem cu Mari- cica — să plecăm de acolo și să ne mutăm undeva departe, într-un capăt de țară unde nu ne știe nimeni. Bani și aur aveam destui. Așa că puteam trăi liniștiți. La început totul părea a fi în ordine. Maricica era cu mine. Ea mă ajutase la toate. Mă îngrijea, pentru că după toată noaptea aceea de groază pe malul apei răcisem și am făcut o congestie pulmonară. Asta mi-a fost fatală. Maricica a trebuit să cheme doctorul — fără să mă întrebe — iar acesta cînd mi-a luat tensiunea, mi-a descoperit cicatricea de pe braț, care nu era a lui Grigore Anton, ci a mea, cînd fusesem rănit în război și apoi m-a salvat el. Ceea ce m-a dat de gol cînd detectivul acela, Aloc Armașu, a început să bănuiască adevărul, și anume că eu nu sînt Grigore Antonici Ion Cristea, ucigașul lui Grigore. Dar cînd Polihron a năvălit într-o seară la mine — probabil voia să mă ucidă pentru că îi luasem femeia și pentru că aveam bani și aur —, am înțeles
că de acest om voi scăpa foarte greu. Atunci ne-am decis, eu și cu Maricica, să plecăm cît mai grabnic. Dar era deja prea tîrziu.

Iar apoi a venit detectivul cu cîinele meu care m-a recunoscut, aruneîndu-se asupra mea cu bucurie, căci eu eram stăpînul său, Ion Cristea.

EPILOG

Eram din nou, ca și la începutul povestirii noastre în aceeași grădină de vară, a celebrului restaurant bucureștean. Stăteam cu amicul meu la o masă mai retrasă, undeva într-un colț, ascunși de coroana unui castan pitic. Terminasem de povestit. Nu mai era nimic de adăugat. Poate doar amărăciunea noastră că asemenea fapte îngrozitoare se pot totuși întîmpla cîteodată. M-am scuturat ca pentru a mă trezi dintr-un somn lung și greu.

— Unde^-ți umblă mintea ? mă întrebă prietenul meu.

N-am știut ce să-i răspund. Eram puțin descumpănit. Cum era să-i povestesc ce vorbisem cu Lord ?

— Te-am urmărit cu atenție în serile acestea cînd mi-ai povestit despre uciderea lui Grigore Anton. Totuși un lucru nu-mi este foarte clar. Care a fost de fapt motivul esențial — pentru că au fost mai multe, după cîte am înțeles — pentru care el a fost ucis ? Neîmpărțirea în mod cinstit a prăzii ? Faptul că el știa că fosta lui soție Catrina îl iubise pe Grigore, iar pe el, Ion Cristea, niciodată ? Care din toate aceste mobiluri a cumpănit cel mai tare cînd s-a hotărît Ion Cristea să-1 omoa-
rc pe Grigore Anton și a și făcut-o cu atita sînge rece și, mai ales, cu atita cruzime ?

Ce puteam să răspund la întrebările acestea atît de dificile ? L-am privit pe Lord, parcă pentru a-i cere ajutorul. Mi l-a refuzat categoric, întoreînd capul în altă parte. Trebuia să răspund singur.

— Nu știu ce să-ți răspund, amice. Poate cîte ceva din toate aceste motive. însă te rog să nu uiți un lucru, pentru că te-am văzut urmărind cu sufletul la gură istoria asta

abominabilă. Orice crimă, fie ea oricît de interesantă ar fi atunci cînd o povestești după un anumit timp, îți lasă un gust amar pentru că ea a fost comisă de un om împotriva semenului său.

— Și totuși, încercă prietenul meu. Care a fost motivul principal pentru care a fost ucis Grigore Anton ?

Am mai stat cîteva clipe pe gînduri, apoi i-am răspuns.

— Cred că încă nu ne-am dezbărat de o veche meteahnă, ea să zic așa : uităm foarte ușor binele pe care ni l-a făcut un om toată viața, dar nu putem uita singurul rău făcut de același om, poate fără voia lui, sau într-un moment de rătăcire pe care îl va regreta apoi toată viața.

Deci povestea noastră s-ar putea întitula :

O RĂZBUNARE TIRZI
E

Coperta : MMAl BUJDEI
Redactor : DOINA FLOREA
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI
Apărut 1988. Format 70X100/32.
Coli tipo 0 Bun de tipar la 6.UI. 1088
Editura Junimea, str. Gheorghi Dimitrov nr. 1 IAȘI — ROMÂNIA
Tiparul executat sub cd. nr. 212 la întreprinderea poligraficii Iași str. 7 Noiembrie nr. 4
9